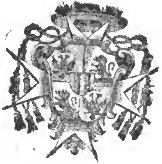
VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 G
61

K.6 VIII. 2. 12.

13-21, 6, 75

Digitized by Google

7.M.n.11.

111

23

Digitized by Google

Digitized by Google

HENNINGI ARNISÆI
HALBERSTADIENSIS

DE SVBIECTIONE ET EXEMTIONE CLERICORUM.

Item de

POTESTATE TEMPORALI PONTIFICIS IN PRINCIPES:

Et deniq; de

TRANSLATIONE IMPERII ROMANI.

Commentatio Politica

OPPOSITA

Scriptis eorum, qui in his controverſiis contra Sereniſs. Regem M. Britanniæ, & Florentiſs. Rempubl. Venetorum diſputarunt, potiſſimùm verò libris

ROBERTI BELLARMINI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ex Bibl.
Ios. Ren. Card.
Imperialis.

ARGENTORATI
Sumptibus Hæredum Lazari Zetzneri.

Anno M. DC. XXXV.

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO
Dn. GEORGIO RUDOL-PHO, IN SILESIA LIGNICENSIUM ET BREGENSIUM DUCI

Domino ſuo Clementiſſimo.

SIquis olim apud Romanos precarium & vertente anno in manus populi reſignandum magiſtratum, ſive aſſidua circumitione eblanditus, ſive vetulæ veſicâ beatæ, quam optimam proceſſus formam vocat Juvenalis, admercatus, nonunquam etiam virtute, ſine interprete, ſine ſequeſtre, ſine diſtributore, ut de ſuo conſulatu gloriatur Auſonius, promeritus fuiſſet, non ſolum

Tuſci turba impia vici,
Ambubajarum collegia, Pharmacopolæ,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum,

lecticam cum novo honore domum tendentis comitabantur, creati magiſtratus favorem ſibi quiſq; pro viribus demereri feſtinantes: Sed idem officii exhibere non pudebat principes civium, & qui vellent videri omnium primi, partim ut ſtudia ſua ſubmiſſa ſalutatione teſtata facerent, partim, ut piis votis felicem toti Reipubl. ſucceſſum exorarent. Cum Pompejo per legem Gabiniam imperium contra Piratas confirmaretur, tanto ſtrepitu applaudentium divulſus legitur aër in ipſis comitiis, ut per eum corvi in medium theathrum proni delaberentur.

Eius conſuetudinis, quam longa ſeries annorum ad Impe-

ratores ipſos uſque traduxerat, & poſt liminio quaſi revocavit populus Rom. cum publica voce acclamaret Carolo *Auguſto, à Deo coronato, Magno & pacifico, Imperatori Rom.* his diebus admonuit me, Illuſtris princeps, Celſitudinis tuæ ad capeſſenda avita ſceptra reditus, quem licet multis precibus remoratum cuperet Electoralis noſtra Academia, heu tuâ & Illuſtriſſimorum cognatorum præſentiâ nequicquam huc uſque ſuperba, invidere tamen ſubditis, jamdudum jure ſuo te repoſcentibus, non debet. Ego verò etiam, ne inſcitæ ingratitudinis notam contraherem, vererer, ſi tuæ Celſit. non aliquod tam privati, quam publici affectus monumentum ponerem, & Sileſiorum tuorum vota prævenire laborarem. Caninio, Diali Conſuli, gratulandum per ludibrium ſibi putabat Cicero, licet properare comites juberet, ne abiret magiſtratu, antequam limina ſalutaturis liceret contingere. Magiſtratuum enim honor expirabat ferè cum anno, & qui ſurgente à Sole ad eum, quem Vepertina tepet regio, omnia armis nuper tenuerat, Regibuſque ipſis juxta ſe ſellam, non niſi magni beneficii loco, attribuerat, revoluto anno ad Idus Martias, exercitum dimittere, faſces ſucceſſori tradere, & privata toga, ad rationes Domino ſuo reddendas, comparere cogebatur. At cui Domino? quem Athenienſis ille caupo Demoſtheni exprobrabat, cum is tabernam ingredi verecundaretur, *Dominus tuus*, inquiens, *quotidiè intus cœnat.* Tu vero Illuſtriſs princeps, hinc te recipis non ad precarium, ſed avitâ lege tibi debitum imperium: Tu

Non ſumis aut pones ſecures
Arbitrio popularis auræ:

Nec eſt, quod poſt annum timeas tribuni alicuius arrogantem prehenſionem, aut minas illas: *Privatum redditurum rationem, ſi princeps noluiſſes.* Tantò maior gratandi tibi cauſa nobis naſcitur, quantò & principatus tuus ad regiam poteſtatem, unde effloruit, propiùs accedit, nullius, niſi Dei & Regis arbitrio obnoxius, & Auguſtæ veſtræ familiæ diutius regnatus fuit. Nec verò tibi tantùm, de tanto principatu, ſed & Reipubl. de tanto, tamque populi ſui amante principe gratandum video. Si enim

ami-

amicitia conſervat omnia, & quaſi tenaci glutine adunat non tantùm diſſitas univerſi regiones, ſed & diſpares hominum animos, ecquo lentiori vinculo connecti poteſt compages Reipub. quam mutuo amore principis & populi? Qui enim ſe mutuò amant, ſibi mutuò benefactum cupiunt, nec vitam ipſam dubitant profundere, dummodo jactura amicus lætetur. Amorem verò in principe excitat promtitudo ſubditorum, in horum animis, illius benevolentia & in Republ. moderanda aſſiduitas, quā qui putat aliunde hauriri poſſe, quam ex diſciplina & uſu, meo quidem judicio, ab eo, quod res eſt, non propè abeſt. Experiendo quippe diſcimus, & poſt ictum ſimus cautiores: Cęterum, qui ſine ſuo periculo ex aliis exemplum capit, ſibi quod ex uſu fiet, is omne fert punctum, &, ut ait Diodor. διδασκαλίαν ἔχει ἀπειρον. Hūc autem fructum ſuis cultoribus referunt literæ, ut quæ ab aliis geſta ſunt, vel cum laude vel cum probro, quaſi in illuſtri poſita monumento contuenda offerant, & exemplum inde præbeant, nunc quod imitentur, nunc quod fugiant.

Nonne vides, Albi ut vivat male filius? utq;
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit:.

Symmachus rectè; ***Omnia***, inquit, ***exempla, quæ mox remota didiciſtis, vobis vitanda ſunt:*** quæ verò æquo Dei arbitrio diu & feliciter floruerunt, ad imitationem promtè trahenda. Tiberius, ſumta boni principis perſona, nihil prius habebat in votis, quam Auguſti felicitatem ſimulata virtute mereri: Trajanus in quinquēnio Neronis perfectum principem quærebat, Alexander Severus in geſtis Alexandri, niſi quod luxuriam & temeritatem iracundam in amicos unicè deteſtaretur. Senatus Rom. ſolebat Imperatoribus D. Auguſtum & Tiberii prima tempora obloqui: poſt etiam Antonini utriuſq; nomen & felicitatem apprecari. Nec nunc tot paſſim prodigi Reſp. & in alienam venundari ſervitutem experiremur, ſi principes horum vitas reipſa magis, exprimere, quam ſolo in ore habere, & illud Platonis, ex autoritate M. Antonini imis reponere ſenſibus vellent: ***Tum demum felices fore Reſpubl. ſi vel principes prudentiæ ſtudeant, vel pru-***

Digitized by Google

dentibus patientem accommodent aurem. Solis enim literatis principibus in memoriam ante ſe geſtorum retrogredi, & illic, quaſi in ſpeculo, imitanda juxta ac fugienda, contemplari licet. Reliquos perpetuò pueros vocat Cicero, qui tantùm, quæ ante pedes ſunt, vident, & eò vergunt, quò à maleferiato aliquo aſſentatore impelluntur. Alexander Sev. miſeram dicebat eſſe conditionem principum, quibus cognoſcendi menſura præfiniretur à ſtipatoribus. Altiùs ſeſe effert literis probè excultus princeps & ex mortuis ſibi ipſi occinit, quod verentur ſubjicere vivi. Demetrius Phaleræus Ptolomæum eo argumento induxit ad inſtruendam bibliothecam, quod libros diceret non erubeſcere, nec gratiæ aut favori quicquam dare. Idem Athenienſibus annona preſſis vectigalia non prius remiſit, quam ſibi autographa Sophoclis, Euripidis, & Aeſchyli traderent deſcribenda, nec dubitavit XV. talenta pro iis oppignorare: Et cum ſibi porrigerentur libri ſacri aureis literis ſcripti, in lachrymas fertur prę gaudio diffluxiſſe. Alexander M. reperta, inter impedimenta Darii, precioſa arcula, dubitantibus amicis, quid tanto receptaculo dignũ inveniri poſſet, Homeri Iliadem, cui & indormire ſolebat, illic reponi voluit, nihil eâ pretioſius penes ſe eſſe indicans. Quid referam Aſinii Pollionis, qui primus, ſi Plinio credimus, bibliothecam Romæ extruxit, quid Luculli, quid Julii Cæſaris, qui negocium conquirendorum librorum Varroni dedit. Item Octavii; qui Octavianam, Trajani, qui Ulpiam, Gordiani, qui Gordianam bibliothecam reliquit, quid denique Juliani, ab ineunte ætate librorum cupidine ſeſe arſiſſe in Epiſt. ſcribentis, quid referam aliorum ſtudia & in congerendis bibliothecis diligentiam: quorum veſtigia tu quoque, Illuſtriſs. princeps, relegere cepiſti, & preſſo pede, ſi perrexeris, videris aſſecuturus.

Eſt qui *Motus doceri gaudet Ionicos,*
& laſcivos amores *A tenero meditatur ungui.*
Eſt, cui cor ſubſilit, *Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,*
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.

Eſt quem commeſſatio in feram diſtendit noctem, aut ſeriis avertit inſidioſum opus aleæ. Tu tibi à Juliano dictũ puta: *Turpe eſſe*

eſſe ſapienti, cum habeat animum, laudem captare ex corpore. Noſti principibus quædum indulgeri ad voluptatem, non aliter attingenda, quam Canem dicunt bibere è Nilo & fugere: quædam incumbere ex neceſſitate, nec ſine ſummo opprobrio obmittẽda, quò cum te ducat diligens librorum relectio, quis dubitet de futuro ſucceſſu? & non potius ex acclamatione Taciti Imp. de te, ſigna non incerta ſecutus, ſic ominetur: *Quis melius, quam literatus imperet?* Hæc voti ſit ſumma mei, quam ut fortunet, qui unus operatur omnia in omnibus, ego quidem, juxta cum iis, quorum intereſt, ſeriis votis contendam: Tu verò, Illuſtriſs. princeps, reipſa efficies, *virtutem ex proavis verumq́ laborem, Fortunam ex aliis capiens. Nullum* enim *numen abeſt, ſi ſit prudentia*: & quem Deus diſpenſat eventum, noſtris virtutibus, ſuæ quiſque fortunæ faber, plerunque promereri ſolemus.

Simul verò cum hoc voto accipiet Tua Celſ. commentarium hunc pro autoritate & juriſdictione Principum, à me quidem tanquam partem Politices, jam antè ſcriptum, nunc verò cum augmento diſputationis contra Cardinalitia Bellarmini tonitrua, publici juris primùm factum, in eum finem, ut abituræ ex hoſpitio Academico Celſitud. tuæ comitem ſe præberet, & autori ſuo locum in ordine Clientum tuorum, ſubmiſſa commendatione aperiret, quod ſi, ut ſpero, obtinuero, eſt, quod felicitati meæ gratuler, tuæ verò Celſitud. ad majora me humiliter obligatum profitear. Scriptum Francof. die 13. Febr. 1612.

T. Celſitud.

Subjectiſs.

Henningus Arniſæus D. & Prof.

EPIGRAMMA.

DUm rotat ancipitem Peſtis Romana machæram,
Jura Soli minitans, quâ petit atq; poli:
Ecce fugax acies, nodorum inflexa tenaci
Robore, conatûs irrita damna gemit.
At Pater Oſtrinus temeratæ cuſpidis acrem
Jacturam aſſiduâ cote polire parat,
Ne qua dein cupidos eludat opimior ictûs
Præda, jugo Auſonii ſubjicienda Lupi.
Angeris heu fruſtra miſer: en Rhomphæaq; Coſq;
ARNSÆI invicto diſſiliunt calamo.

Ioann. Gavvron. Sil.

POntificis Sacer Ordo, manu conſtruxerat ingens
Pyramidis, turres exſuperantis, opus;
Aurea LIBERTAS Regumq; Ducumq; catenis
Huic annexa olim mœſta gemensq; ſtetit;
Sed jam parte unâ reſoluta, & libera facta,
Altera pars vinclis, quæ redimenda, ſubeſt;
Vt redimi poßit, commonſtras, jura recludis
Pontificis, Regum regia jura doces,
Iura Ducum, Vir Clare, doces; oſtendis, an æquum,
Quod Princeps Latio det ſua colla jugo?
Nil quod habere datum Romanâ ſede ſedenti
Aufers Pontifici; ſit modò jure datum;
Nil quoq; Principibus, quod jura ſacrata recuſant,
Attribuis, ſed, quæ ſunt data, jura probas.
Perge, decus Patriæ, Viadrini gemma Lycei,
ARNISAEE, tuus gloria ſit ſtimulus;
Nil cures, Romæ quid cantet Clericus; Inſta,
Et Regum & Patriæ jura tuêre Ducum:
Dejicies doctis tumidum Pythona ſagittis,
Diceris juſtis alter Apollo Viris.

M. Joannes Muccius Bresla. Sil.
Jatrophilus.

UTRUM

UTRUM, QUOUSQUE, ET QVO JURE CLERICI, QUOad perſonas & bona, ſint ſubjecti Juriſdictioni ſeculari.

CAPUT PRIMUM. DE DISTINCTIONE DUPLICIS Juriſdictionis.

SUMMARIA.

1. *Duo eſſe fora in mundo, Eccleſiaſticum & Politicum.*
2. *Vtrumq; dependere immediatè à Deo, nec unum ſubjici alteri, niſi ſecundum quid.*
3. *In quo differant duæ hæ juriſdictiones, & quo reſpectu, & quatenus altera ſubordinetur alteri.*
4. *Sacerdotium apud plurimas gentes cohæſiſſe regno.*
5. *Cauſa, cur hæc duo apud Chriſtianos conjungi nequeant.*
6. *Non licet Clericis ſe miſcere rebus bellicis, nec expeditiões iis benè cedere ſolẽt.*
7. *Non ſufficit unius hominis ingenium ad ſuſtinendum officium tam Eccleſiaſticum quam Politicum.*
8. *Refutatur error Bovij, & explicatur officium Augurum & Pontificum apud Romanos.*

ANte omnia in hac controverſiâ admittendũ eſt, quod nec ij negare poſſunt, de quorum autoritate hĩc præcipuè diſputatur, videlicet duas eſſe diſtinctas Juriſdictiones, temporalem & ſpiritualem, *gl. Abb. Dec. & Dd. ad c. novit. de judic.* ut & duæ ſunt vitæ carnalis & ſpiritualis, *c. niſi. § pæn. de renunc.* duo genera militum, Eccleſiæ & ſeculi, *c. Clericum 50. diſt.* duo fora, Papæ & Imperatoris, Driedon *lib. 1. de libert. Chriſt.* quorum tanta eſt diſtinctio, ut unum non poſſit miſceri cum altero, ſicut Bernhardus *lib. 2. conſid. ad Eugen.* dicit: *Si utrumq; ſimul habere voles, perdes utrumq;.* Et Henricus Imp. de Hildebrando rectè ſcripſit ad Epiſcopos: *Vnus cùm utrumq; ſibi vendicavit, utrumq; diſſipavit: nec in uno profuit, qui in neutro prodeſſe voluit, nec potuit.* Abbas Urſperg. *in Chr.* Matth. Flac. *in Catal. teſti. Veri.* Sicut enim miles prohibetur ſe ingerere in cauſas civiles, *l. militares C. de re milit. l. repetita 40. C. de Epiſc. & Cler.* ità multò probabiliori ratione miles ſpiritualis ab iiſdem abſtinere debet, *arg. l. reprahenſibile 23. qu. 8.* non tantum ne juriſdictiones diſtinctæ confundantur, quarum confuſione nihil datur inordinatius, aut quieti & in hac conſiſtenti ſaluti Reipubl. magis contrarium: ſed etiam ne alteru-

trum officiorum negligentius obeatur. *Quod* enim *ad alia officia confertur, hoc religionis cultui divinoq́; officio decerpitur*. ait Ambroſius *lib. de fug. ſeculi c.2. cui portio 12.q.1.* Hanc rationem tangit Apoſtolus, *2.Tim. 2.* quando dicit: *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit* id eſt, ut ſatisfaciat muneri ſuo ad beneplacitum Imperatoris. Non poſſet autem id facere, ſi operam ſuam rebus tam diverſis addiceret, cum duobus dominis ſit ſimul ſervire impoſſibile, & cauſæ ſeculares longè diſcrepent à divinis, *c. celebritatem diſt. 3. de con.* maleque ſonet Pſalterium cum cythara, ſecundum Ferr. *in for. libell. reſp. rei convent. gl. 18. n.1.* opprobriumq́; ſit clericis, ſi ſe peritos oſtendere velint rerum forenſium, *l. conſulta dival. C. de teſtam. Maximè diverſa ſunt, Crucifixus & ſumma poteſtas: miles & Sacerdos: Imperator & paſtor: regnum & patibulum: corporalia & ſpiritualia: arma & ſacra: bellum & pax: Cæſar & nuncius: Princeps & miniſter: Dominus & ſervus*, ut ſcripſit Ludovicus Imperator in edicto publico contra Johannem 22. Avent. *lib. 2. Ann. Boi*: Unde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem rectè ſcripſit: *Quoniam Chriſtus ſic actibus propriis & dignitatibus diſtinctis, officia poteſtatis utriuſq́; diſcrevit propria, volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri, non humanâ ſuperbiâ rurſus in inferna demergi, ut & Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum Imperialibus ll. uterentur, quatenus ſpirtualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & ideò militans Deo minimè ſe negotiis ſecularibus implicaret, ac viciſſim non ille rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſecularibus implicatus. In longa iſta Epiſtola ad Michaelem, quæ incipit: Propoſueramus, cuius multos paragraphos Gratianus tranſtulit inter Canones c. Quoniam diſt. 10. c. ubinam c. deniq́; c. cum ad verum diſt. 96.* Idem repetit Carolus Calvus in Epiſtola Apologetica, quam contra Adrianum II. ſcripſit: *§ Quod & nos juxta* 23. Haiminsfeld. *tom. 1. conſtit. Imper.* ità ut hæc duarum juriſdictionum diſtinctio etiam jure Canonico receptiſſima ſit, *c. novit de jud. c.* Adrianus *c. Valentinianus 63. diſt. c. quæſitum 23. q. 4. c. ſolitæ de major. & obed. c. ſi duobus §. Deniq́; de appell. c. cauſam 2. qui fil: ſint legit. &c. per venerab. Eod. gl. in Nov. 6. verb. conferens generi gl. ad c. quoniam diſt. 10.* Hoſtienſ. *in ſum. qui fil. ſint legit. § quis & à quo* Hieron. Balb. *in lib. de coron.* Alber. *ad l. benè à Zen. C. de quadr. præſcript.* Tom. Michael. *in diſput. de juriſdictione Rom. Imp. in gl. th.* 4. Butri. *in c. venerabilem de electione.* Martin. Lauden. *in tr. de princip. q.1.* & Driedo: *lib. 1. de libert. Chriſt.* Barcl. *de poteſt. Pap. c. 2. Dd. ad d. c. novit,* quam & Juſtinianus approbat *Novell. 6. in princip.* inquiens: *Maxima ſunt in hominibus dona Dei, à ſuperna collata clementia, Sacerdotium & Imperium.* Et paulò poſt: *Ex uno eodemque principio utraq́; procedentia humanam exornant vitam*, ex quibus verbis aliud quoddam magni ad inſtitutum noſtrum momenti colligimus, quod ſcilicet

harum

Digitized by Google

natum poteſtatum, cum dependeant ab eodem principio, *de concept. ff.* §. 1. una ab altera non effluat, quia una determinatio reſpiciens duo determinabilia, æqualiter videtur determinare, *l. quamvis C. de Imp & aliis ſubſt. l. jam hoc jure § fin. ff de vulg. & pupill.* & in ſeparatis, quorũ ſeparata eſt ratio, non infertur de uno ad alterum. *l ſi maritus C. de donatione inter vir: & uxor:* Muſcor. *tract de juriſd. n.* 1. Idque non ſolum ex jure civili conſtat: ſed & canonico, *c. Duo ſunt diſt. 96.* & divino. Ita enim ſapientia loquitur, *Sap. 6. Ad vos ergò reges ſunt hi ſermones &c. quoniam data eſt vobis poteſtas à Domino, & virtus ab Altiſſimo.* Et Paulus ait: *Quicunq; reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit,* ubi divinitus poteſtates conſtitui teſtatur. Nam, dicente Cunero Episc. *c. 5. de offic. princ. Si ex ſola in principem conſenſione populus ei ſubeſſe teneretur, jam non obediendo, fœderi quidem & pacto, ſed non proximè, ac directè Dei ordinationi reſiſtere diceretur, quam Paulus in reſiſtendo proximè & immediatè violari ſignificat, quoniam poteſtas, cui reſiſtitur, à Deo ordinata eſt, ſic ut rebellio jam non contra hominem, ſed contra Deum cenſeri debeat.* Covar. *part. 2. rel. c. peccat. § 5. n. 3. de R. I.* Unde & eis tenemur obedire *propter conſcientiam*, quod in Conſtitutionibus merè humanis locum non habet: Sicut Bellarm. *lib. 3. de membr. Eccleſ. milit. c. 11. implicitè in rat. 1. & 3.* concedere cogitur, & expreſsè ſic præſupponit. *in rat. 5. & 7.* Navarrus *in c. novit. de judic. not. 3.* ex lege naturæ, quam pro jure divino multi agnoſcunt, idem probat, *quia* inquit, *Deus indidit hominibus rationem naturalem, quâ, concludunt, in hominibus debitam eſſe talem poteſtatem.* Atque hoc docuerat Irenæus *lib. 5. adverſ. Hæreſ. Valent.* his verbis: *Ad utilitatem gentilium terrenum poſitum eſt regnum à Deo. Cuius enim juſſu homines naſcuntur, huius juſſu & reges conſtituuntur, apti iis, qui in illo tempore ab ipſis regnantur.* Et Tert. *in Apol. Inde eſt Imperator, unde & homo, antequam Imperator: inde poteſtas illi, unde & ſpiritus.* Et paulò antè: *Sciunt ſcilicet Imperatores, quis illis dederit Imperium, ſciunt, quà homines, quis & animas. ſentiunt Deum eſſe ſolum, cuius ſolius in poteſtate ſunt. Et maximè neceſſe eſt, ut ſuſpiciamus Imperatorem, ut eum, quem Dominus noſter elegerit, ut meritò, dixerim, noſter eſt magis Cæſar, ut à noſtro Deo conſtitutus.*

Bellarm. tamen *lib. ſumm. Pontif. c. 7. lib. de translat. Imper. c. 9. in reſponſ. ad 8. propoſ. pro cauſ. Venet. prop. 1.* Covar. *pract. quæſt. c. 1. n. 6.* negat reges immediatè à Deo ſuam habere poteſtatem, quia ſuccedunt, aut *lege hæreditatis,* aut *electione,* aut *donationis,* aut *belli jure,* qui ſunt tituli humani & non divini. Sed Marſilius *in reſp. ad dict. §* rectè obiicit: Quandoquidem & Papa eligitur à collegio Cardinalium, an propterea eius inſtitutio ſecundum Bellarm. non eſt immediatè à Deo? quod is tamen mordicus defendit, nec adducit locum ſcripturæ, quo probet, Papæ, ſuam poteſtatem immediatius communicari, quàm Regibus. Nec valet, quod obiecerat, quia

Poteſtas pendet ab alia.

Poteſtas principum à Deo.

Et quidem immediatè.

debuiſſet diſtinguere inter poteſtatem, quæ conceſſa eſt principibus à Deo ſine medio, & modos eam poteſtatem acquirendi, qui ſunt humani. Ita Spiritus ſanctus datur electis ad miniſterium ſine medio, ſed impoſitione manuum humanarum accedente. Matthiæ Apoſtoli vocatio procul dubio immediatè erat à Deo: ſors tamen interveniebat perinde, ut in electione Saulis, quod exemplum objicit Apologia Magni Regis, & ex ea Johan. Bed *c.1 de droict des Roy.* Proinde licet nobis concludere, rectè à Philippo Galliarum Rege dictum fuiſſe, & à Ludovvico Bavaro conſtitutum: *Iuris utriuſq; teſtimonia manifeſtè declarant, Imperialem dignitatē & poteſtatem immediatè à Filio Dei ab antiquo proceſſiſſe:* Et paulò poſt: *Declaramus itaq;, quod imperialis dignitas & poteſtas eſt immediatè à ſolo Deo. in conſtitut. de pot. Electi Imperato:* quod & Fridericus I. non ſemel ad Papas ſcripſerat. Sigon. *lib. 9. hiſt. Ital.* Et Card. Cuſan. *lib. 3. Conc. Cath. c. 5.* affirmat, quod *Imperatoris Celſ. ſit independens, quoad ſui naturam, primò & ſupremò diſtincta à ſpirituali, habens dependentiam immediatam à Deo.*

Nec puto facilè inventum iri, qui declaratam diſtinctionem negare velit, cum & Pontificij, Soto *de juſt. & jure. lib. 4. q. 4. art. 1.* Bellarm. *cont. Barcl. c. 2.* eam ultrò præſupponant, ſed in ratione diſtinctionis & differentia membrorum difficultatis nodus maximè conſiſtit. Generale eſt, quod

3. *In quo differant hæ duæ juriſdictiones.*

Hoſius dixit Imperatori: *Tibi Deus Imperium, nobis autem ea, quæ ſunt Eccleſiæ, Chriſtus commiſit, in Epiſt. Athan. ad eos, qui ſolitariam vitam agunt.* Item quod Duaren. *lib. 1. de ſacris Eccleſiæ miniſt. c. 1. Vna,* ait, *poteſtas in corporibus: altera in ſpiritibus occupata eſt,* quam phraſin deſumſit ex *c. Valentinianus. diſt. 63.* ubi Imperator ait, *ſe lætari, quod Deus animorum curam ei viro tradidiſſet, cui ipſe antea corpora commiſerat,* loquens de Ambroſio, qui ex prætore factus erat Epiſcopus. Theodor. *lib. 4. c. 7.* Sic & CC. *c. te quidem 11. q. 1. c. ſuſcipitis, diſt. 10.* & gl. *in c. omnes de maj. & obed.* diſtinguunt has poteſtates per nomina, *Spiritualis, divina, terrena, & humana, & temporalis,* ſed ea interpretantur ad libitum, ſicut gl. *ad d. c. ſuſcipitis* per *ſpiritum* interpretatur, *conſtitutionem Eccleſiaſticam,* per *carnem, legem ſecularem,* ut quia ibi legitur, cedat ſpiritus carni, *Gratiam.* § *Ecce* indè colligat, quod conſtitutiones principum Eccleſiaſticis legibus ſint poſtponendæ, cùm tamen totus canon non aliter tolerari poſſit, niſi de poteſtate verè ſpirituali, quam mox declaraturi ſumus, explicetur. Ita Bonifacius 8. *in c. unam ſanctam ext. com. de major. & obed.* quando adducit dictum: *Spiritualis homo judicat omnia, ipſe autem à nemine judicatur,* ſpiritualem hominē interpretatur *unumquemq;, qui ſervit Eccleſiæ,* indeq; evincit neminem horum poſſe à poteſtate temporali judicari, ſed potius omnes reliquos ab his: quod ſi rectè colligeretur, non tantum ſequeretur, *ut Bonifacius infert,* quod ſola ſuprema poteſtas Eccleſiaſtica eſſet exempta judicio humano, ſed & quod ſpiritualis minor,

Digitized by Google

quia de omni homine ſpirituali loquitur dictum citatum. At Bonifacius dicit: *Si deviat Spiritualis minor, à ſuo ſuperiori: ſi verò ſuprema, à ſolo Deo non ab homine poterit judicari.*

Cùm igitur conceſſum ſit, juriſdictionem Eccleſiaſticorum in ſpiritualibus conſiſtere: principū in terrenis & temporalibus, ut verum diſtinctionis fundamentum pateſiat, quid per utrumque intelligere debemus, paucis videndum eſt, idq; Hugo de S Vict. *l.2. de ſacr. fid. part. 2.* nos abundè docere poteſt, qui cum *c. 3.* diſtinxiſſet duos ordines Eccleſiæ & dixiſſet: *Laicis Chriſtianis fidelibus terrena poſſidere conceditur: Clericis verò ſpiritualia tantum committuntur,* quæ ſint illa ſpiritualia, ſubjicit *cap. 5.* dicens: *Omnis Eccleſiaſtica adminiſtratio in tribus conſiſtit, in Sacramentis, in ordinibus, in præceptis*, quod & Johan. Damaſc. *orat. 2. de imag.* ex parte annuit: *Regum eſt,* ait, *civilis adminiſtratio: Eccleſiaſtica verò conſtitutio, paſtorum & doctorum.* Et Cardell. *diſp. 1. contra proteſt. Papæ peculiare munus eſt, à peccando homines avertere, animorum tranquillitatem procurare & conſtituere ac ſtudio pietatis homines inflammatos ad æternam vitam, ſedes mentium beatarum impellere.* Eiuſdem explicationis argumentum præbet Imperator *Novell. 8.* dum officium ſacerdotij deſcripturus dicit, illud *divinis miniſtrare & Deo pro Repub. ſupplicare. Officia Sacerdotis ſunt*, ait Hieron. *in Levit. c. 8. aut aliquid à Deo diſcere, aut populum docere, aut orare pro populo. c. fin. diſt. 37. addictos C. de Epiſc. audi:* Nam quia poteſtas utraque eſt à Deo, talis cenſeri unaquæque debet, qualis à Deo præſcripta eſt. Atqui Deus porrexit diſcipulis claves regni cœlorum, non terrarum, & poteſtatem ligandi adjunxit & ſolvendi, non pro terra, quamquam in illa, ſed pro regno cœlorum, & cùm omnem ſibi poteſtatē datam proteſtatus eſſet, ex ea jubet diſcipulos ire, docere omnes gentes & baptiſare in nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti, & docere eas ſervare omnia ſua mandata. Ita ut omnis Eccleſiaſticorum poteſtas circumſcripta ſit hoc fine, quod dirigatur ad vitam æternam obtinendam, quod & Nicol. docet *in d. Epiſt.* quando Imperatores ait indigere pontificibus pro vita æterna. Quæcunque igitur in hunc finem non faciunt, ad poteſtatem Eccleſiaſticam referri non debent. Quandocunq; enim res quæpiam deſtinatur ad finem, ea, quæ ad finem non faciunt, ad illam rem eſſentialiter non pertinent, ut patet in Metaphyſicis. Econtrario cum finis poteſtatis politicæ ſit ſalus Reipub. quicquid huic fini per ſe non inſervit, nec id ad poteſtatem politicam revocari debet. Et propterea Ozias percuſſus fuit leprâ, quod niteretur adolere incenſum ſuper altare thymiamatis, nec audiret Azariæ Sacerdotis admonitionem: *Non eſt tui officij, Ozia, ut adoleas incenſum Domino, ſed Sacerdotum filiorum Aaron* & *c. 2. Paralip. c. 26.* Unde Hoſius ad Conſtantium: *Tibi,* ait, *Deus imperium commiſit, nobis, quæ ſunt Eccleſiaſtica, concredidit; & quemadmodum, qui tuum imperium*

Circumſcriptio poteſtatis Eccleſiaſticæ.

malignis oculis carpit,contradicit ordinationi divinæ,ita & tu cave,ne,quæ ſunt Eccleſiæ,ad te trahens,magno crimini fias obnoxius. Date,ſcriptum eſt,quæ ſunt Cæſaris,Cæſari, quæ ſunt Dei, Deo. Neq; igitur fas eſt nobis,in terris imperium tenere: neq; tu,thymiamatum & ſacrorum poteſtatem habes Imperator. In Epiſt. Athanaſ. ad ſolitar. vit. degentes. Atque hoc non tantum rectè declaratum fuit ab iis,qui in controverſia Venetorum & Regis Angliæ contra Papam ſcripſerunt, *M. F. Paulo nelle ſue conſiderat:* Fulgent. *Breſciano nelle conſirmat.* Nicol. Craſſ. *in Antiparan. ad Baron.* Fulgent Thomaſ. *in reſponſ. ad Philoth.* Ventura Vincent. *in conſil. Antonio Quirino nelli ſui aviſi.* Hieron. Vendram. *in contror. Barclai: in tot. libr. de poteſt. Pap.* Roger. VVidrington. *in Apolog. Bellarm. Epiſt.* Ciceſtr. *in Tort. Tor. & in Apol.* Rob. Burhilli *pro tort. contra Becan.* ſed & poſt partes, JCtorum multi auſi ſunt profiteri, ſicut Navarr. *in repet. cap. novit de jud. not. 3.* expreſsè dicit: *Pontificem nudum ab omnibus donationibus nullam habere poteſtatem Laicam, neq; ſummam, neq; mediam, neq; infimam, neq; actu, neq; habitu,* quo inclinat etiam Covar. *in tr. de reſtit. part. 2. § 9. n. 7.* citans Turrecrem. *lib. 2. de Eccleſ. cap. 113. cum ſeqq.* Pro eadem ſententia Anton. de Roſell. *in tract. de pot. Pap. & Imp. in pr. Papam,* ait, *ex ſuo officio nullam Iuriſdictionem temporalem habere, nec actu, nec habitu, ſed eam penes Cæſarem eſſe à ſpirituali diſtinctam.* Sequitur Almain. *in tr. de pot. Eccleſiaſtica & Laica, & lib. de domin. Natur.* Ludov. Molin. *tr. 2. de Inſtit. diſput. 29. concl. 1.* Johan. Pariſ. *de pot. reg. & Papal. (quod contra manifeſta autorum verba Bellarmin. in ſuam citat ſententiam) unà cum cæteris,* quos recens congeſſit Haiminsf. *de Monarch. &c.* Scotus *lib. 4. de juſt. & jur. q. 4. a. 1.* ait: *In temporalibus non habet juriſdictionem, niſi indirectam, in ordine ad finem ſpiritualem;* id quod non aliter licet interpretari. Nam ut liceat repetere, quod Bonifacius dicit *d. c. unam ſanctam, quæ ſunt à Deo, ordinata ſunt: non autem ordinata eſſent, niſi gladius eſſet ſub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in ſuperiora.* Jam ordo eſt ſubalternatio plurimorum ad unum primum per unam regulam ſeu directionem. Non cadit autem in hos duos fines eadem directio, niſi ſecundum quid. Ideóque; nec ſubalternantur, niſi ſecundum quid, & poteſtas Eccleſiaſtica nequit dirigere ſecularem, niſi quatenus hæc tendit ad illius finem, qui eſt vita æterna, nec hæc poteſt immiſceri illi, niſi quatenus in vita præſenti eget eius patrocinio & defenſione.

Unde jam facilè deteguntur ſophiſmata Bellarm. *in tract. de Pot. Pap. cont. Barcl. c. 2.* quando diſtincta quidem concedit eſſe dominia Eccleſiæ & Politiæ, & tamen illi attribuit cum majori dignitate, ſuperius imperium. De dignitate confitemur & nos, ſpiritualium patrum nomen & autoritatem, Eccleſiæ paſtoribus nemo mortalium detrahit: ſed Sophiſticè infertur à dignitate ad poteſtatem, *ut lib. 1. de jur. Maj. c. 2. demonſtravimus.* Poteſtates

Digitized by Google

ſtates enim diſtinguit Barcl. & alteri negat in alteram jus aliquod competere, quod Bellarm. ex allegatis *à Barcl.* capitulis ſequi inficiatur. Cum tamen *in c. cum ad verum diſt. 96.* Nicolaus apertè dicat, *Actus proprios* utriuſq; ordinis diſtinctos eſſe. Actus autem proprius principum eſt dominari, uti gladio, & audire: *Clementiſſimi Domini*, quo Salvator homines de Eccleſia prorſus interdixit: *Vos autem non ſic.* Hunc autem actum involat & violenter uſurpat Pontifex, quando Reges deponit, & pro clavibus Petri cum Julio II. alligat gladium Pauli. Addit idem, *Nec Imperatorem jura Pontificatus arripere, nec Pontificem nomen Imperatoris uſurpare.* Id autem qua via apertius fieri poteſt, quam quando ſupra Imperatorem ſe conſtituit Papa, imò ſupra omnes Reges & Principes, ut ait Victor. *de pot. Eccleſ. rel. 1. q. 5. prop.* 8. & omnia poſſe dicitur ab eodem, quæ Principes ſeculares poſſunt. Si enim eadem poteſt Papa, quæ Princeps, jam actibus propriis, ut demonſtrat Ægid. *de pot. Eccleſ.* poteſtates amplius non ſunt ſecretæ. Reſpectivè verò tantum ſubjicit Nicol. unam poteſtatem alteri, quod Gelaſ. *in d. c. duo ſunt.* ſic interpretatur, ut *autoritas ſacra* in ſacris maneat penes Pontifices: *regalis poteſtas* penes Reges. Poteſtas enim Pontificum in ſpiritualibus conſumitur, illiq; ſpirituali Imperio omnino ſubjiciuntur Reges & Principes, quatenus ſunt membra Eccleſiæ, & ad communem finem cum fidelibus tendunt: Cæterum quod inde infert Bellarm. *pag.* 39. Ergo ſuperior eſt Poteſtas Pontificum, & per conſ. poteſt Reges deponere, præcipuè, quia etiam rationes reddere tenetur pro regiminibus hominum. *Si enim,* inquit, *rationes reddere debet, debet ea regimina corrigere, ſi fortè deviant, & in viam reducere,* id minus rectè infertur. Nam I. Si propterea ſuperiorem facere poteſt Bellarm. poteſtatem Eccleſiaſticam, quia in Spiritualibus ſuperior eſt, è contrario *ex eodem c. cum ad verum.* ſuperior poteſt conſtitui poteſtas Politica, quia utrumque affirmat Nicol. *Pontifice indigere Imperatorem, pro vita æterna, & legibus imperialibus ſubjici Pontificem, pro curſu rerum temporalium.* Eccleſiaſticos autē teneri ex L. L. Imperialibus, Bellarminus non concedet, cum tamen nos concedamus Imperatorem teneri ex lege Eccleſiæ, quando pomæria ſuæ juriſdictionis non tranſgreditur. Nam 2. poteſtas Eccleſiæ ſpiritualis eſt, & huic ſubjicitur tota politia: Quod ſi verò ultrà progrediatur aliquis de Eccleſia, & regna vel ſibi uſurpet, vel pro arbitrio aliis dividat, quod Pontifici licere tradit Victor. *d. prop.* 8. jam oritur confuſio Juriſdictionum, & ultra juriſdictionem jubenti impunè non paretur. Tenetur ſanè doctor Eccleſiæ rationem reddere de quibuſvis actibus ſuarū ovium, ſed ſi *clamaverit*, & ipſæ aures perrexerint obſtinatè obturare, *liberavit animam ſuam*: Nec ad ferrum & ignem ipſi devenire licet, quia talia remedia Eccleſia prorſus abhorret. *c. his à quibus 23. q. 8. c. inter hæc 33. q. 2. cum ſim.* Fac enim politiam ſubjici abſolutè & dependere ab

Eccle-

Eccleſia falsò, dixit Nicol. actibus, officiis, & dignitatibus utramque diſtingui, quia in ſubordinante ſemper plus eſt poteſtatis & dignitatis, quàm in ſubordinato, *ut rectè objicit Bozio Barclaius*, & perperàm ſolvit Bellarmin. *d. cap.* 2. quando duplicem diſtinguit ſubordinationem, *alteram, quando poteſtas ſubordinati derivatur à ſubordinante, ut in Vicario, legato, judice: alteram, quando diverſæ artes ſibi ſubjiciuntur, ratione finium, quemadmodum equeſtri ars conficiendi frena, Politicæ artes quæcunque.* Nam, quod nunc negat, priori modo dependere poteſtates politicas à pontificia, ante aliquot annos plurimis argumentis non ſine ſtomacho propugnabat, & inter hęreſes Illyrici condemnabat. Binis enim integris libris demonſtrare nititur, imperium ad Germanos translatum eſſe, Pipinum Regem Franciæ conſtitutum, Electores creatos, autoritate pontificia, nec nunc Imperatoré agnoſcunt, niſi coronatum à Pontifice, quod poteſtatem Imp. à manu Pontificis profluere cenſeant. Repugnat etiam hac conceſſione, tum ſui ipſius, tum eorum aſſertioni, quos *in* 1. *cap.* tanquam fulcra Eccleſiæ laudârat. Jure quippe divino Papæ aſſerunt competere tanquam Chriſti ſucceſſori, jus in univerſum mundum, ut illud tradat, cui viſum fuerit, quod mox ſui oblitus *cap.* 3. exemplis Chriſti & Pauli, qui de rebus mundanis pro jure ſuo diſpoſuerunt, affirmat. Quod ſi igitur Pontifex tradit principibus regna & poteſtatem, ut nominatim audet Bozius aſſerere, quod *ut beneficia, ita omnia regna Papæ ſint manualia*, certè Reges priori modo ſubjiciuntur Papæ, & rectè eam aſſertionem ad contradictionem redegit Barcl. *d. cap.* 2. Sed credamus pœnitenti Bellarmino, cui familiare eſt, in ſingulos annos mutare opiniones, quemadmodum Polypus colorem pro natura ſubjecti lapidis, & cogitationes poſteriores præferamus prioribus, non potuiſſet cauſæ ſuæ jugulum vel propius petere, vel crudelius transfodere, quam hac reſponſione. Verum quippe eſt, duo hæc regimina ſibi mutuò ſubjici, reſpectu finium. Finis verò Eccleſiaſticæ gubernationis eſt vita æterna, iis mediis procuranda, quæ à Deo ſunt præſcripta, prædicatione & exhibitione ſacramentorum &c. *Egregius prædicator dicit: Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina. Nova verò atq; inaudita eſt illa prædicatio, quæ verberibus exigit fidem*, ut ait Gregorius *lib.* 2. *Epiſt. cap.* 1. *diſt.* 45. Nam qui vitam æternam perjuriis & injuſtis lanienis, quibus feneſtram aperiunt illi, qui ſubditos juratos præcipitant in miſerrima bella contra legitimos principes, acquiri poſſe putant, novum oportet habere Evangelium, in quo hæc legant, unà cum donatione Conſtantini. Ambroſius, cùm Imperator Eccleſiam peteret, fletu & precibus ſe armabat: *Aliter*, inquiens, *nec volo, nec poſſum pugnare.* Spiritualibus enim armis propagatur & defenditur vita æterna, & his obediunt omnium Chriſtianorum principum vota. Sed quando politica arma ſibi deripiunt pontifices, ordinem prorſus in-

vertunt,

vertunt, & pro ſubordinatione inducunt meram poteſtatū confuſionem, perinde ac ſi ſapientiæ, quæ ſubjicitur Ethicæ, reſpectu boni publici, *ut patet ex cap. pen. 6. Eth.* Ethica preſcribere vellet, quid docere deberet, vel non. Quoad hæc enim non exaudit imperium Ethicæ ſapientia, nec Imperatoria Eccleſiaſticæ, quando queſtio eſt de condendis legibus civilibus, regendis ſubditis, conſtituendo principe vel deponendo, quia hæc merè ſunt politica, & actibus propriis à ſpiritualibus officiis diſtincta. Nil moror ſtrepitus eorum, quos agminatim, quaſi in acie pro ſe diſponit Bellarmin. *d. cap. 1.* cùm non ſint, niſi teſtes domeſtici, & unà cum Bellarm. depoſitione Regum, & abſolutione à juramentis errent poſſe procurari vitam æternam, quod non aliunde, quàm ex verbo Dei pontificio, id eſt, ex ore Pontificis didicerunt.

Quæ proximè dicta ſunt evincunt efficaciter, quod Eccleſiaſtica poteſtas in ſe nihil temporale, nec temporalis quicquam Eccleſiaſticum includat, ſed non videntur obſtare, quò minus amicè poſſint inter ſe in una perſona conſpirare.

Teſtatur enim Nicolaus Pontifex *in d. Epiſt. ad Mich. Imp.* & Iſid. *cap. Cleros diſt. 21. antiqua conſuetudine eundē fuiſſe & Regem & Pontificem*, quod colligitur etiam *ex c. de capitulis diſt.* 10. niſi interjiciendam putes conjunctionem; *Et*: inter hæc duo verba: *Pontificum prædeceſſorum.* Quin & Diotogenes apud Stob. dicit: *ἀνάγκα τὸν τέλειον βασιλέα, στρατηγόντα ἀγαθὸν ἦμεν, καὶ δικαστὰν καὶ ἱερέα.* Si velimus oculos parumper in hiſtorias conjicere, id ita apud pleraſq; gentes obſervatū fuiſſe videbimus. Ægyptiorum mos erat, Philoſophos & Sacerdotes ſuos conſtituere reges, ut ex Platone notat Marſil. Ficin. *in præf. lib. Triſm.* unde apud Tertull. *adverſ. Valent.* Hermetem legimus appellari, & *maximum ſacerdotem & maximum regem.* Nec prorſus falſus eſt Juſt. *lib. 36.* dum ſcribit: *Mos erat apud Iudæos, ut eoſdem & reges & ſacerdotes habeant.* Nam Melchiſedech talis erat. Et de tota Syria & Palæſtina refert Dion. *lib. 37.* quod Rex ſummi Pontificis nomen habeat. quo argumento utuntur tum Bellar. *5. de Pont. c. 9.* tum Haiminsf. *in præf. 3. tom. Conſt. Imp.* In Aritia regnum erat concretum cum ſacerdotio Dianæ, ſicut multi Poëtarum teſtantur, præter Strabon. *lib. 5.* Sueto. *in Calig.* Id innuit Ovid. *lib. 1. art. amand.*

4. *Sacerdotiū apud Ethnicos ſæpe conjunctum fuiſſe regno.*

Ecce ſuburbana templum nemorale Dianæ,
Partaq; per gladios regna, nocente manu.

Item Flaccus *lib 2. argonaut.*

Et ſoli non mitis Aritia regi.

Et Mart. *lib. 9.*

Qua triviæ nemoroſa petit, dum regna viator,
Octavum Domina marmor ab urbe legit.

Digitized by Google

In Cappadocia regnum quoque adhærebat templum Bellonæ, Hirtius *in bell. Alexand.* & Mida Rex Phrygiæ inauguratus legitur ſacris Orphei Juſtin. *lib.* 11. In Zela penes ſacerdotem erat ſuprema dignitas cum autoritate. Strab. *lib* 12. Apud Malabarenſes Indos, Reges gerebant ſimul officium Bramanum Ferdin. Lopez *lib.* 1. *hiſt. Ind. cap.* 14. Æthiopes Reges ſuos diligebant ex numero ſacerdotum. Diodor. *lib.* 3. *cap.* 1.. Apud Lacedæmonios Reges præcipua ſacra faciebant. Xenoph. *de Repub. Laced.* Herod. *lib.* 6. Sicut & Perſarum Reges *principes ceremoniarum*, vocat Cicero *de divin.* Et Cambyſes Cyri pater ſacra facit, eademque filio facienda commendat, Xenoph. *lib.* 8. *Cyro*: & Alexandrum M. ſæpè ipſum ſacrificaſſe Q. Curtius teſtatur. Apud Athenienſes quoque, qui ceremoniis præſidebat, regis titulo gaudebat, Demoſth. *contr. Near.* perindè, ut Romæ poſt ejectos reges, *Rex ſacrificulus* creabatur, ad faciendum ea ſacra, quæ niſi à rege fieri non poterant; Liv. *lib.* 2. Halyc. *lib.* 5. *in princ*, Gell. 10. *cap.* 15. Cui tamen, ne omnino ullam regiæ poteſtatis ſuſpicionem præberet, interdictum erat, magiſtratum ullum ſubire, ſive in pace, Plutarch. *probl. cap.* 63. ſive in bello, Halycar. *lib.* 2. Nam, ut Luc. Feneſtell. *tit. de ſacerd. cap.* 5. ſcribit, Flaminem Dialem primus Numa Romæ inſtituit, diviſitq; curam ſacrorum cum collegiis ſacerdotum à ſe creatorum, Halycarn. *lib.* 2. cùm antea Reges pontificum Regumq; promiſcuè munia obirent: & de Priamo & Ænea (notante Serv. *lib.* 10. *Æneid ſuper illud: vigilaſne Deûm gens? Ænea, vigila*) & Anio apud Virgilium cernimus, qui ait: *Rex Anius rex idem hominumq; Deûmq;. Æneid.* 3. Unde & Halycarn. *lib* 2. ſcribit Romulum voluiſſe πρῶτον ἱερῶν καὶ θυσιῶν ἔχειν, καὶ πάντα δι' ἐκείνου πράττεσθαι τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια. Idque *à minoribus*, ait Feneſt *deinceps à C. Cæſare, D. Auguſto, multiſq; poſtea principibus, quos pontificatus magni titulu inſignitos videmus, obſervatum eſt*, ut ex marmoreis inſcriptionibus & picturis nos certos facit Barthol. Marlianus *de Antiq. urb. Roman.* Auguſtus, ait Suet. *in Aug. cap.* 31. *Pontificatum maximum, quem nunquam, vivo Lepido, auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit.* Titus Veſpaſianus Pontificatum maximum ideò ſeſe profeſſus eſt accipere, ut puras ſervaret manus. Suet. *in Tit. cap.* 9. Trajanus, ait Plinius *in Paneg. ſtetit ante Conſulem ſedentem, ipſe Conſul, Pontifex Maximus, princeps, &c.* Heliogabalus etiam Phœnicum Sacerdotem ſe tulit in longa purpura auro intertexta, coronaq; aurea gemmis interſtincta, Herod. *lib.* 5.

Non convenit dignitati Eccleſiaſticæ judicare terrena.

5. Cæterum, ut hæ Ethnicorum conſuetudines minimè nobis præjudicare poſſunt; Johan. Bed. *c.* 3. *de droit, ex Nicol. Epiſt.* 8. ita & diſſimilis ſubeſt ratio, cum reges iſti non niſi paucis certiſque quibuſdam ſacris aſſiſterent, quod à cura, quam Reipub debebant, eos non abſtrahebat. Nam, ſi quis rationes in principio propoſitas paulò attentius velit conſiderare, facilè videbit, nec convenire dignitati Eccleſiaſticæ, nec profuturũ vel Eccleſiæ

vel

vel Reipub. ſi quis utrumque officium promiſcuè uſurpare velit. *Quid ni contemnant*, ait Bernh. *lib.*1 *c.*5.*conſid. ad Eugen. judicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum, qui in cœleſtibus & angelos judicabunt?* Et paulo poſt: *Quænam tibi maior videtur dignitas & poteſtas, dimittendi peccata, an prædia dividendi? ſed non eſt comparatio. Habent hæc infima & terrena judices & reges & principes terræ. Quid fines alienos invaditis? Quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis? Non quia indigni vos; ſed quia indignum vobis talibus inſiſtere quippe potioribus occupatis.* Et flamini Diali apud Romanos religio erat claſſem procinctam extra pomærium, id eſt, exercitum armatum videre. Idcircò, ait Fabius Pictor. *l* 1. *rarenter flamen Dialis Conſul creatus, cum bella Conſulibus mandabantur.* Idem locum in quo buſtum erat, non ingrediebatur: Feneſt. *de ſacerd. c.*5 mortuum nunquam tangebat: Gell. *lib.*10. *c.*15. *ex Maſurio Sabino.* Imò Pontifici Max. non licebat quidem aſpicere. Joſeph. *antiq.*3. *c.*10. nec manus ſanguine inquinare, Liv. 3. *dec. lib.*10. qua de cauſa Pontificatum ſibi ſumpſit. Suet. *in Tit. cap.*9. Idq́; ob hunc finem, ne dignitas Pontificia ullâ re profanâ inficeretur. Unde & Gregor. Papa *lib.*7. *Epiſt.* 1. ſcribit: *ſi in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, hodiè Longobardorum gens nec regem, nec duces, nec comites haberet, atq; in ſumma confuſione eſſet diviſa. Sed quia Deum timeo: in morem cuiuslibet hominis me miſcere formido. c. ſi in morte* 23. *q.*8. Et Nicolaus ſcribit: *Reprehenſibile valdè eſſe, quod Epiſcopi ſunt una in acie contra Piratas, cùm militum Chriſti ſit Chriſto ſervire: militum verò ſeculi ſeculo. c. Reprehenſib. q. ead.* & ex hac cauſa Albertus Rex Polonor. cum Creslaus Curo Zvanzius Epiſcopus Vladislavienſis, multa apud eum diſſereret de revocanda expeditione in Turcam, jure illũ reprehendit, Epiſcopum jubens ſuarum partium meminiſſe, quæ conſiſtant in ſacris faciendis, non in gerendo bello. Crom. *lib.* 21. Quis enim probare poſſit Euſebij illius inſolentiam, quem ſcribit Theod. *lib.*4. *cap.*13. militari ornatu & thyara capiti impoſita Syriam circumeuntem presbyteros & Diaconos creaſſe inſtar Sacerdotum Pantheon, quos & judicium in controverſiis civilibus tuliſſe & exercitus duxiſſe teſtatur Diod. Sic *lib.* 6. *c.*10. aut Valentis illius ſuperbiam, qui in Concilio Aquilienſi ſub Damaſo Papa I. ab officio dejectus eſt, quod in exercitum torquatus, brachatuſque prodiiſſet: *Ærod. rer. jud. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.*8. cum Paulo Samoſateno, vel illud vitio datum referat Tripartita, quod inſtar politicorum magiſtratuum epiſtolas per vias eundo legeret. Richardus Rex Angliæ, cum Philippus Epiſcopum Bellovacenſem, qui contra exercitum ſuum militem duxerat acie captum detineret, eumque, tanquam filium ſuum Pontifex dimitti juberet, Romam miſit arma, quæ Epiſcopus in acie geſtarat, petiitq́; conſiderari: *an hæc eſſet tunica filij, anq; filij Papæ talem amictum geſtarent.* Unde Papa ita erubuit, ut eius gratuitam liberationem ulterius non poſtularet.

Prærogativa Flaminis Dialis.

Pontifici Max.

Helinsh. *in Chron. Richt.* I. Recordatus eſt enim eius, quod in Concilio Meldenſi legitur: *cap.* 37. *Non poſſunt ſimul Deo & ſeculo militare:* Aut quod Zacharias Papa ad Epiſcopos Gallicanos venationibus deditos, & in militiam proficiſci ſolitos ſcribit: *Sacerdoti, qui paſtor eſt, arma non ferre, nedum quemquam bello occidere licet.* Avent. *lib.* 3. *Annal. Bojor.* Id quod utinam in memoriam etiam veniſſet Julio II. qui cùm exercitum Româ trans Tiberim in Gallos educeret, *Quando*, inquit, *nobis claves Petri nihil proſunt, age gladium Pauli diſtringamus.* Arnold. Ferron. *in Annal. Gall.* Eum enim rectè admonet Budæus *lib.* 5. *de Aſſ. An*, inquit, *eius temporis in mentem non venit, cum D. Petrus Pauluſq́; & eorum ſequaces, Eccleſiæ Architecti, non armorum ſplendentium fiducia infecti ad prælia graſſabantur, ſed innocentiâ freti, cætera inermes, ad caſtra Chriſti tuenda, in tumultu flagrantiſſimæ caritatis claſſico ciebantur?* Nec id illi tum ſubiit, quod ex Ambroſio citat Gratianus: *Dolor, fletus, orationes, lacrumæ fuerunt mihi arma adverſus milites. Talia enim munimenta ſunt ſacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere. cap. non pila* 23. q. 8. *Nunquid hoc legitur* (verba ſunt Petri Damian. *in Epiſt. ad Firm. Epiſc.*) *vel egiſſe, vel literis docuiſſe Gregorius, qui tot rapinas atq; violentias à Longobardorum feritate eſt perpeſſus? Num Ambroſius bellum Arrianis, ſe ſuamq; Eccleſiam crudeliter infeſtantibus intulit? Nunquid in arma Sanctorum quiſpiam traditur inſurrexiſſe Pontificum? Cauſas igitur Eccleſiaſtici cuiuſq; negotij leges dirigant fori vel ſacerdotalis geſta concilij, ne quod gerendum eſt in tribunalibus Iudicum, vel ex ſententia prodire debet Pontificum, in noſtrum vertatur opprobrium, congreſſione bellorum.* Quod ſi hæc arma tranſcendere & Chlamyde galeaq; ſe induere auſi fuerint, pœna peccato comes ire ſolet, ſicut Aventin. *Exhor. de bell. contr. Turc. ſuſcip.* demonſtravit, vix unquam Eccleſiaſticis benè ceſſiſſe, qui illicita arma ſumſerint, à quibus omni modo reliquos avertere debebant. *Quo enim pacto*, ut ſcripſit Zacharias Papa ad Clerum Gallicanum, *victoriam ſpectare auſis, eo bello, quo Sacerdos ſimul & manus cruore ac cæde polluitur, & ſacroſanctam hoſtiam impuris manibus, ſceleratiore mente contrectat.* Teſtis eſt expeditio Leonis 9. Julij II. Juliani Cardinalis in Ungaria, Philippi Epiſcopi Bellovacenſis, ArchiEpiſcopi Eboracenſis, qui totum exercitum perdidit, quem ex Monachis, Sacerdotibus & ruſticis contra Scotos ducebat. Polyd. Aveſbur. Caxton. *in hiſt. Angl.* Ea expeditio Anglis adhuc nota eſt ſub nomine: the Whithebattel, propter multitudinē Clericorum. Adelboldus Pontifex Ultrajectinus à Diederico III. Comite Holand. cui præter æquum, bellum intulerat, bis turpiter victus, & vix ſive equo, ſive navi, *ut refert Ditmarus*, elapſus: *Beka.* ſecundo prælio vivus in hoſtis poteſtatem pervenit. Leo IX. victus & captus ab Umfredo, comite Apuliæ, quem Platina in Leon. 9. vocat Giſulfum, juxta Beneventum nuper ab Henrico II. Imp. ſibi conceſſum. Chron. Caſinenſ. *lib.* 2. *cap.* 88. Innocen-

Digitized by Google

centius II. captus à Guilielmo, Duce Calabr. Rogerij filio cum Cardinalib. Collenutius & Blond. Agrienſis & Veradienſis Epiſcopi, qui temeritate ſua primum damnum exercitui Vladiſlai intulerant, primo etiam impetu cæſi: Julianus omnium malorum autor & perfidiæ ſuaſor pugnando cecidit, nec rediit ex toto hoc exercitu tertia pars, ipſo etiam Rege perfidiæ pœnam ſimul & impudentiæ luente. Bonfin. *Dec. 3. lib. 6.* In ſumma, ſicut de Achæis dicebat Flaminius: *Vos experiemini fortunam Conchyliorum, quæ ut caput ex teſtu promunt, ſtatim ſe objiciunt alicui periculo*: Sic Eccleſiaſtici, quando ab altari prodeunt ad bella, præ ſtudiorum diſtantia, & in his rebus cæcitate, non poſſunt non in certum aliquod malum impingere. Plutarch. *in Flam.*

Nec ſatisfacit gratia: § *Ecce quod* 23. *q* 8. dum diſtinguit inter Eccleſiaſticos, qui nihil accipiunt præter Leviticam portionem & eos, qui præter hanc, etiam prædia, villas, & caſtella & civitates poſſident, ſicut legimus Jacobum quendam eiuſdem civitatis & Principem fuiſſe & Epiſcopum: apud Theod. *lib. 2. cap.* 30. & conſtat Paſchali à Ludovico conceſſam Romanam civitatem cum ducatu ſuo, & ſuburbanis & viculis omnibus & territoriis, &c. quæ continentur in inſtrumento donationis. *c. Ego Ludo. diſt.* 6. & apud Volaterr. *lib.* 4. *Geogr.* Nam cum Archiepiſcopus Colonienſis irriſus à ruſtico, quod, cùm Petrus Apoſtolus in tanta inopia vixiſſet, eius ſucceſſores regibus pares eſſent, reſpondiſſet, ſe duplicem perſonam ſuſtinere, & Epiſcopi & Ducis, ruſticus parum ruſticè ſubſumpſit: *Quando igitur Ducem vita functum Cacodæmones ad inferos trahent, quorſum exiſtimas iturum Epiſcopum?* Fulgoſ. *lib. 6. collect.* Duar. *lib. 1. Sacr. Eccleſ. miniſt. cap.* 4. Nicolaus *Epiſt.* 8. membra Diaboli vocat, qui in Eccleſia utrumq; uſurpant officium & Epiſcopi & Principis, ut contra Papam urget Bed *ch. 5. de droict. des Roys.* Unus homo non ſufficit duabus curis. Hoc enim in quæſtione verſatur, & Bellarmin. *contra Barcl. cap.* 11. quæſtionem accipit loco probationis, quando Julij II. expeditiones excuſat per aliorũ Pontificum exempla. Diſputatur quippe: utrum caſtella & civitates cum juriſdictionibus ſuis Eccleſiaſti gubernare poſſint, quod ad officium politicum pertinet, avertitq; poſſidentes à cura rerum cœleſtium. Sicut enim Paulus ait, 1. *Corinth.* 7. *Qui ſine uxore eſt, ſolicitus eſt, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore eſt, ſolicitus eſt, de iis quæ ſunt mundi.* Ita qui ſe mancipat mundanis curis, ut iis ſatisfaciat, cogitur, & interim negligat, quæ ſunt ſui officij. Ea enim cupidinis eſt regnandi natura, ut non patiatur aliud cogitari ab eo, quem ſemel in ſuas redegit leges, ſed inſtar Zelotype fœminæ, ſibi ſoli operam omnem impendi depoſcat. Nec verò poſſibile eſt, ut unius homnis cura & vita duobus tàm arduis officiis ſufficiat ſicut Romæ judicatum fuit in cauſa Huberti Archiepiſcopi Cantuarienſis, cum accu-

Objectio Gratiani.

Diluitur.

Digitized by Google

ſatus eſſet à Monachis eiuſdem Eccleſiæ, quod impeditus negotiis regni, (erat enim prorex Angliæ) ſpiritualia curare non poſſet. Juſſus enim fuit ex aula ad Eccleſiam redire, quamquam Gervaſ. Dobornienſ. eum ultrò ſe abdicaſſe ſcribit iis negotiis, quibus expertus erat ſe non ſufficere, idque jam diu ante convenerat inter Epiſcopos Angliæ in Concilio, quod Anſelmus Londini celebrarat, cuius ſecundus canō eſt: *quod Eccleſiaſtici non debeant gerere ullum officium ſeculare, nec ſedere in judicio de vita & morte.* Henr. of. Hundtingdon. Eadmerus. Matth. Paris & alij *in hiſt. Angl.* Alexius quoque Imperator Conſtantinum Meſopotamitam Pontificem Theſſalonicenſem ab officio removit, quod ex templo pedem in curiam proferret. Nicet. 2. *Annal. Alex.* & Sigiſmundus Rex Poloniæ prohibuit Eccleſiaſticos prorſus miſceri judiciis ſecularibus, niſi peculiariter à rege acquiſitos. *lib. 1. ſtat. Polon. c. 2. a. 11. lib. 5. c. 3. a. 1. lib. 19. lib. 4. a. 1. lib. 5.* Unde eſt, quod Archiepiſcopus vel Epiſcopus, quando promovetur ad officium Cancellarij, beneficium Eccleſiaſticum cogatur regnare. *In ſtatut. iiſdem.* Philippus Valeſius à Parlamentis prælatos & Epiſcopos omnes arcuit, *Se enim*, dixit, *non poſſe bonâ conſcientiâ paſtores animarum curam gerentes avocare à tam ardua cogitatione.* Obrecht. *diſp. 1. de bell. n.* 104. quâ eadem de cauſa Fabius Maximus Æmilium Rugillum ſacerdotem Quirinalem à conſulatu removit. *Non enim,* inquit, *eum à ſacrificiis & Deorum cultu avocare licet.*

8. *Bovij error de Pontifice Max. Romanor.* Sed ut redeamus ad Pontifices Romanorum, & de iis adhuc verbum adjiciamus, non poſſum ſatis mirari, quomodo Bovius *in refutat. D. Pauli Venet.* tàm parum in hiſtoriis viderit, ut dicat: *Coſi era nella Repub. Romana maggiore la poteſt à dei Pontefici, nel far delle leggi, nel mouuere delle guerre & altre coſe denotanti il ſupremo dominio,* Cic. 2. *de ll.* & 2. *de Nat. Deorum, Comme pruoua il Signor. Cardinal* Baronio *Tom.* 3. *Annal.* 312. & ex eo inconſultò tranſcribit Gretſer. *in Indic. Error.* Goldaſt 3 *tom. conſt. Imp. cap.* 4. Primum non diſtinguit inter Pontifices & inter Augures, quorum diſcrimen vel ex Halycar. *lib.* 2. & Feneſt. *de Sacerdot.* & Pomp. Læt. *de Saccrd. Rom.* infinitiſq; aliis diſcere potuiſſet. Cicero enim de Pontificibus non loquitur, ſed de Auguribus, *quos*, ait, *poſſe à ſummis imperiis & ſummis poteſtatibus comitatus & conſilia vel inſtituta dimittere vel habita reſcindere, poſſe decernere, ut magiſtratu ſe abdicent conſules: poſſe cum populo, cum plebe agendi, aut non agendi jus aut dare aut non dare: poſſe leges jure non rogatas tollere: nihil domi, nihil militiæ per magiſtratus geſtum ſine eorum autoritate poſſe valere*, imò & hoc addamus, diem, horam & locum pugnandi ab iiſdem poſſe præſcribi, & breviter *autoritatem rerum gerendarum augurio contineri*, ut ait idem Cicero *in orat. de Aruſp.* ſed hæc & alia obtinebant non per poteſtatē, ſed per auguria, prout ea ſuadere vel diſſuadere obſervaverant. Ita Claudius Regillenſis dictator cum Claudio Hortatore magiſtro equitum ſe magiſtratu abdica-

Confundit augures cum Pontificib.

Officium & neceſſitas augurum.

dicavit, quod augures vitio creatum videri dixiſſent, Liv. *lib.* 3 idemque quarto anno pòſt fecit P. Cornelius Ruffinus dictator. *Idem ibid.* Sempronius Atratinus, L. Atilius, T. Cæcilius tribuni militum coacti ſunt abire magiſtratu, quod tabernaculum inauſpicatò captum reſponderetur. Liv. *lib.* 4. Pompeius, ut prohiberet, quo minus Cato præturam obtineret, mentitus ſe tonitru audiſſe, comitia diſſolvit. Erat enim in conſuetudine poſitum, ut, ſi de cœlo eſſet ſervatum, nihil ageretur. Plutarchus *in Cat. Utic.* Et Cato eadem fraude voluit Trebonianam legem impedire, cum per forum ſonuiſſe vociferatur, ſed vis Tribuni prævaluit contra clamorem Catonis. *Idem ibid. Noſtra civitas*, ait Manlius, *omnibus rebus incipiendis Deos adhibet.* Liv. *lib* 38. Tiberius Gracchus cùm comitia conſularia habuiſſet, dicerentque Etruſci augures rem in augurio experti vitio Coſſ. creatos fuiſſe, Gracchúſque ut ineptos & inſanos Etruſcos inceſſeret, abiens in provinciam Senatui reſcripſit, veridicos, non autem inſanos Etruſcos eſſe. Nam, cum ſe collegiſſet, meminiſſe ſe locum tabernaculo extra pomærium præter majorum conſuetudinem delegiſſe. Feneſt. *de Sacerdot. Rom. cap.* 4. Sic & Marcellus & Flaminius ſe abdicare coacti ſunt, quòd vitio creati dicerentur, licet Flaminius literas prius non aperuiſſet, quam collata pugna, verſíſque in fugam Barbaris, in hoſtium agros excurſionem feciſſet. Plutarch. *in Marcell.* Atque hæc ſuperſtitio ita dilatata fuit, ut, dicente Livio & Cicerone *lib.* 1. *de Divin. Romani nihil publicè, ſine auſpiciis, nec domi, nec militiæ gererent. Auſpiciis*, ait Appius Claudius, *hanc urbem conditam eſſe, auſpiciis bello ac pace, domi militiæque omnia geri, quis eſt, qui ignoret?* Liv. *lib.* 6. *in fin.* meritóque putati ſunt puniti P. Claudius, L. Lunius, Flaminius, Coſſ. quod auſpiciis non paruerint. Cic. *lib.* 2. *de Divin.* & Cic. quoque 3. *de Leg.* tàm neceſſarium putat auſpicium in magiſtratu, ut ad eius eſſentiam illud requiſiverit, quod & nuptiis interponi ſolitum ſcribit Valer. *lib.* 2. *cap* 1.

Quanquam enim augures dicuntur ab una ſuæ profeſſionis parte, tamen eos petitos fuiſſe & declarâſſe tàm ſigna cœleſtia, quàm terreſtria docet Halycarn. *lib.* 2. Nec tamen cogendi aut imperandi poteſtatem propterea iis tribuere debemus, quia P. Claudius primo bello punico, cum prælium navale committere vellet, auſpiciaq; more majore petiiſſet, & pullarius non exire caveâ pullos nunciaſſet, abjici eos in mare juſſit, dicens: *Quum eſſe nolunt, bibant.* Polyb. *lib.* 1. Cicero *lib.* 1. *de Divin.* Valer. *libr.* 1. *cap.* 4. L. Tarquinius ipſum augurem occidit, qui *inauſpicato mutari* reſponderat, quod *Romulus auſpicato conſtituerat.* Offenſus enim Tarquinius interrogavit: *poſſe ne fieri, quod ipſe mente conceperat*: poſſe fieri, dicente, juſſit *novacula cotem diſcindi.* Cic. Valer. *dict. loc.* Liv. *lib.* 1. Feneſt. *cap.* 4.

De Pon-

Officium Pontificũ apud Romanos.

De Pontificibus verò nullo argumento demonſtrare poterit, quod vel leges condiderint, vel bellum moverint, vel alia jura majeſtatis uſurpârint, vel in his agendis poteſtatem habuerint. Totum enim eorum officium deſcripſerunt Halycarn. *lib.2.* Feneſt. *lib. de Sacerdot. cap.*8. Liv. *lib.*1. Pompon. Læt. *de Sacerdot.* Plutarch. *in Num.* Valer. *lib.*1. *cap.*1. & tota hiſtoria huius rei plena eſt, ſed nullibi iis aſſignatum legitur, quod Bovius iis tribuit. Cognoſcunt de omnibus cauſis ad ſacra pertinentibus & inter privatos & inter magiſtratus & Deorum miniſtros. *Religionis judices* eos vocat Lentulus, ut *ſenatum legum*, apud Cic. 4. *ad Attic.* id quod idem *in exord. orat. pro domo* explicat de religionum ſapienti interpretatione. Item *leges ferunt de ſacris, quæ non ſunt ſcripta, aut quæ moribus non ſunt recepta, & ipſimet arbitratu ſuo leges & conſuetudines eligunt, quas omnium optimas judicârint.* Halycarn. *lib* 2. Hoc jure impeditus fuit Marcellus honori & virtuti conjunctim templum condere, quod *ſi quid prodigij in eo accidiſſet, dignoſci non poſſet, utri rem divinam fieri oporteret, nec duobus niſi certis Diis, unâ ſacrificare ſolere.* Plutarch. *in Marcell.* Valer. *lib.*1. *cap.*1. Hoc jure Auguſtus fatidicos libros uſque ad duo millia combuſſit, retentis ſolis Sibyllinis. Suet. *aug. n.* 31. Hoc jure Tiberius externas ceremonias, Ægyptios, Judaicoſq; ritus compeſcuit. *Id. in Tib. cap.* 36. Ex hoc jure derivatum eſt, quod ſcribitur. *l. hæreditas de petit. hæredit.* Pontificiali autoritate compelli hæredes ad monumentum ædificandum, & *l. ult. de mort. infern.* Pontificem de religioſis locis conſulendum eſſe. Porrò omnes magiſtratus, quorum curæ ſacrificia & Deorum cultus eſt commiſſus, & omnes ſacerdotes examinant. Halycarn. *lib.*2. Ita P. Licinio Pont. M. virgo veſtalis, quia quadam nocte parũ diligens æterni ignis cuſtos fuiſſet, digna viſa eſt, quæ flagro admoneretur. Val. *lib.* 1. *cap.* 1. Ita Æmilia coram ſacerdotibus de non cuſtodito igne, & coram iiſdem Tucia à quodam falsò accuſata fuit, Halycarn. *d. l.* & Poſtumius Conſul vetitus trajicere in Africam à Metello Pont. M quod flamen Martialis eſſet, Valer. *d. l.* Flor. *Epit. lib.* 19. cui per tres noctes urbe abeſſe non licet. Plutarch. *probl. c.* 39. Ita Auguſt. Sacerdotum & numerum & dignitatem, ſed & commoda auxit: non nulla etiam ex antiquis ceremoniis paulatim abolita reſtituit, ut ſalutis augurium, Diale flaminium, ſacrum Lupercale. Suet. *Aug. cap.* 31. Nec *cæleſtes modo ceremonias*, ait Livius *lib.*1. & Cicero 2. *de ll. ſed juſta quoq; funebria, placandoſq; manes ijdem pontifices edocent*, quò faciunt jam dd. ll. Populo quoque, qui Deorum cultum ignorant, ſunt enarratores & interpretes, & quos animadvertunt ſuis mandatis non parere, pro cuiuſque delicti magnitudine eos mulctant. Cic. 2. *de ll.* Halycarn. *d. l.* Addit Feneſt. apud ſummum Pontificem quoque tabula eſſe dicitur, in qua Solis & Lunæ defectus, quoties hominum caligo fit & anni menſium, faſtorumq; ratio perſpicitur. Hoc

per

Digitized by Google

perſpicuè apparet in Cæſare, qui faſtos jam pridem vitio Pontificum per intercalandi licentiam adeo turbatos, ut neq; meſſium feriæ, æſtate, neq; vindemiarum autumno competerent, correxit. Suet. *Cæſ. c.* 40. & Auguſtus annum à Iulio ordinatum, ſed poſtea negligentia conturbatum atq; confuſum, rurſum ad priſtinam rationem redegit. *Id. Auguſt. c.* 31. & Claudius Ecclypſeos futuræ delineationem publicis tabulis propoſuit, ne animi ſuperſtitioſorum inde perturbarentur. Dion. *lib.* Sed & ſtatuas ponere & honores bene meritis aſſignare ad hoc collegium pertinebat, ut colligere licet ex Suet. *Auguſt. c.* 31. Pontes item reficere, qui ſine ceremoniis refici non poterant. Varr. *lib.* 1. *ling. lat.* Feneſt. *d. lo.* unde pontifices eoſdem dictos volunt: Item Annales rerum maximè memorabilium conſcribere, Cic. 2. *de orat.* quos *Annales Maximos* vocat Macr. *lib.* 3. *Satur. c.* 2. Et quia in tabulis albis proponebantur: *Album Pontificium* dicti ſunt. Præter hæc omnia, Pompon. *l.* 2. *de orig. juris* § 6. Primis annis apud collegium Pontificum juris interpretandi ſcientiam & actiones fuiſſe teſtatur, quod Valer. nobis explicat, cum dicit: *Ius civile per multa ſecula inter ſacra ceremoniaſq; Deorum immortalium abditum ſoliſq; pontificibus notum fuit.* Zaſius *ad l.* 2. *de orig. jur.* § 6. *verb. action.* Eberlin. *ad eand. l. c.* 7. *de legis actionibus.* Atque hæc ſunt jura collegio Pontificum conceſſa, in quibus ipſi nulli judicio nulliq; mulctæ erant obnoxii, neq; ſenatui, neq; populo dictorum factorumvè rationes reddebant. Halycarn. *lib.* 2. Sed nunquam tanta iis data fuit poteſtas, quantam iis tribuit Baron. & Bovius. Id quidem concedimus, pontificem Max. potuiſſe & conſulem & prætorem & magiſtrum equitum creari, ſicut de Licinio Craſſo, Liv. 3. *decad. lib.* 8. M. Marcello, Liv. 4. *Decad. lib.* 3. Flaminio, Plutar. *in Marc.* Julio Cæſare, Suet. *Cæſ.* 13. Lepido, Dion. *in trium:* aliiſq; pluribus, Aerod. *rer. jud. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 2. conſtat, nec negari poteſt, quin tum ſumma poteſtate uſi fuerint, ſed non jure Pontificatus, verum ratione officii Politici.

CAPUT II.

QUIBUS MALIS EXPONATUR RESPUBL. Quæ ſacris ſuis præfectos Româ aut aliunde expectare cogitur.

SUMMARIA.

1. *Exemti, nolint velint, ſæpe coguntur eſſe hoſtes Respubl.*
2. *Exemti impunè graſſantur in majeſtatem, ſi non ſint ſubditi, ſed ſuſtineantur à poteſtate peregrina.*
3. *Exemtio Clericorum replet Rempubl. peregrinis hominibus, qui Reipubl. quidem non proſunt, ſed fructus tamen civibus præripiunt.*
4. *Exemtio eripit Eccleſiis jus eligendi paſtores, quod iis jure divino & humano competit.*
5. *Ius peculiare Gallorum in eligendis Epiſcopis, quod etiam in aliis regnis &*

Rebuſpubl. notatur.
6. Exemtio Clericorũ trahit homines & pecuniã Romã, lites facit immortales & c.
7. Quantum exemtio noceat Eccleſiis.

REdeamus ex digreſſione in viam, & repetamus, quod multis demonſtratum fuit, Eccleſiaſticam poteſtatem conſiſtere in operibus, quæ ad vitam æternam obtinendam ordinantur, ſecularem v. in iis, quæ ſpectant ſalutem Reipub. addamuſq; tantum diſtare unam ab altera, ut ſine confuſione altera alterius limites ſupergredi non poſſit. Reſtat igitur ad has regulas examinandum, utra plus de jure alterius uſurpet. Nam ſecundum regulam, Ariſt. 5. *Eth. c* 3. *&* 4. ab illius, qui plus habet, lucro tantum decerpendum eſt, quantum illi, qui minus habet, ablatum videbitur. De duplici autem re controverſia eſt, de *perſonis* Clericorum & eorum *bonis*. Vtraq; enim Pontifices poſt longas concertationes, Reipubl. ſubtraxerunt, &, ut dicebat Appius ad tribunum, *peculiarem patriam, peculiarem Remp.* ſibi conſtituerunt, ad exemplum Phariſæorum, qui cum tota gens Iudæorum fidem ſuam regi & Cæſari jurejurando obligaſſent, ſoli non juraverunt, Ioſeph. *lib.* 17. *antiq. c.* 3. qua quidem plenaria exemtione nihil poteſt Rebuſp. excogitari pernitioſius, nihil iniquius. Quæ enim major iniquitas, quam florem bonorum Reip. iis depaſcendum dari, qui non tantum onera non ferant, nec Remp. juvent ex iis bonis, unde ſuam ſalutem ſperare habet, ſed ne eam agnoſcant quidem benefactricem, à qua omnia ſua prius emendicarunt, & quæ tenetur ne mortis quidem diſcrimen effugere, ut ipſi tuti ſint.

Lis eſt de Perſonis & bonis Clericorum.

Quæ major peſtis, quam in medio ſinu habere, non tantum contra quos, ſi omni te affecerint injuria, mutire non audeas: Sed etiam qui alienæ fidem poteſtati dederint, hoc eſt, qui teneantur ad nutum alterius arma in te ſumere? nec, ut maximè velint, abnuente externa poteſtate, quicquam pro tua ſalute facere audeant? ſicut, Ivo Carnotenſ. negat ſe poſſe obedire Philippo regi excommunicato *propter Apoſtolicæ ſedis juſſionem, cui*, inquit, *vice Chriſti me oportet parere. Epiſt.* 105. Belleforeſt. *lib.* 3. *c.* 25. Peregrinos repulerunt Lacedæmonii à Republic. ut dicebat Lycurgus, *ne qua bona didiciſſent, alio transferrent*, Plutar. *in Lycurg.* aut ne *murum aſcenderent*, id eſt, arcana Reipubl. divulgarent, aut ne legitimis civibus, qui onera ſubire coguntur, debitum lucrum præriperent. Peregrini autem propriiſſimè ſunt, qui verſantur in Repub. cui non ſunt ſubjecti: Ità enim *peregrè eſſe* interpretatur, Paſchal. *lib* 1. *de leg. c.* 1. *&* 2. quando legatum definit, *qui peregrè mittitur.* Addit Ariſt 5. *poli. c.* 3. ab his maximè timendum Reipub. quod nunquam conquieſcat, quamdiu abundet peregrinis, qua de cauſa & nomen hoſtis, quod olim peregrinum ſignabat, Feſt. 8. *de verb. Sig* in odium abiiſſe videtur. Si igitur Clerici nolunt ſubjecti eſſe Reipubl. non alio loco poſſunt haberi, quam quo ſunt peregrini, nec.

1. Exemti coguntur eſſe hoſtes Reipubl.

ni, nec minus ab iiſdem timendum, imò tantò magis, quantò arctius ſuo ſuperiori obſtringuntur, & quantò intimius in arcana Reipub. penetrare poſſunt. Quæ enim eſt Reſpub. ubi Eccleſiaſtici primum non habeant locum in comitiis & publicis de ſalute Reipub. deliberationibus? In Germania primi ſunt tres Electores ſpirituales, in Anglia duo Archiepiſcopi, in Polonia totidem, in Galliis olim primi Parium erant tres Eccleſiaſtici: idque non immerito, quia æquum eſt, anteſtent in conſilio, qui anteſtant prudentia: *nec videtur noviſſe res humanas, niſi qui divinas cognitas habet*, ut ait Indus ad Socratem, ap. Euſ. Pamph. *lib.* 11 unde & Galli Druydum ſuorum fidei privata & publica maximè committere ſolebant, quippe quos juſtiſſimos putabant Strab. *lib.* 4. Cæſ. *lib.* 6. *bell Gall.* Sed eoſdem partes Reipub. eſſe oportet, ut id dicere poſſint, quod ſenator Polonus jurat. *pro poſſe meo in regis & regni commoda conſulam*, id quod peregrinus, & qui alteri obligatus eſt, nunquam dicere poteſt, ſiquidem unuſquiſque cogitur omnium ſalutem poſtponere ſaluti eius, cui fidelitatis juramentum præſtitit, *ut docent Feudiſtæ & Dd. ad c.* 1 § *contra omnem de no form. fidel.* Curt. *in tr. feud.* 4 *part. n.* 8. Specul. § *quoniam verſ.* 16. *de feud.* Schrader: *tr. feud. part.* 6. *c.* 5. *n.* 1. idque efficacius procedit in juramento ſubditorum, quia licèt aliquis poſſit Vaſallus eſſe plurimorum dominorum, *gl. & Canoniſtæ in c. cæterum. de jud.* Alvarot *diviſ.* 13. Specul *t. de feu.* § *quoniam*, niſi ſit ligius, *ut eſt gl. in Clem. paſtoral in ver. ligius de ſent. & re jud.* tamen duarum majeſtatum ſubditus ſimul eſſe nequit, ſicut Cic. Romano jure cautum fuiſſe teſtatur: *pro Cornel. Balb.* unde Pomponius Atticus negavit accipere jus civitatis Athenienſis, *ne*, ut inquit Cornel. Nep. *in Pomp. Attico. jus civitatis Romanæ ammitteret.* Vſque adeò fortius obligatur ſubditus majeſtati, quam Vaſallus Domino, qui licet fidem illi debeat, eius tamen imperio non continetur, ut ſubditus. Bodin. *lib.* 1. *Reipub. cap.* 6. Reperitur inter leges pragmaticas Hiſpaniæ una à Johanne II. lata. *lib.* 3. *ordi. t.* 1. *l.* 109. quæ *eum, qui ſe foro ſuo abdicat & clericum agit, ſtatim privat omnibus muneribus, officiis, ſtipendiisq;*, cujus fortaſſe eadem ratio eſſe poteſt, quæ legis, *Militares de re milit.* ubi miles. civiles curas arripiendo militia ſtatim & omnibus eius privilegiis excidit, ne ſcilicet fruatur privilegiis, qui ſeipſum privavit cauſa, ob quam Privilegium datum erat, aut ne virtutes eius præmio efficiantur, cujus peccata puniri non poſſunt. *Maximè enim abſurdum eſt & iniquum*, ait Couvarr. *pract. qq. cap.* 33. *n.* 6. *admitti ad officia publica ſecularia, qui non poſſint à judicibus ſecularibus puniri, ſi deliquerint in officio.* Et *q.* 4. *num.* 1. & 2. *Maximè contrarium eſt regiæ dignitati, ut ſub ea ſint homines, quibus non liceat regem ex cauſa appellatione adire.* Magis autem abſurdum ſit, primum in Repub. locum aſſignare iis, quos magis timere cogaris, quam hoſtes.

Eccleſiaſticis debetur primus locus.

Nemo poteſt duorum dominorum ſubditus eſſe.

Nullus hoſtis, nulla arma, nullus labor corporis tam efficax in Repub. eſt, quàm religio. l. 16. in qualibet C. *Theod. de Epiſ. & Cler. & plebs vana religione capta melius vatib. quam ducib. ſuis paret.* Curt. *lib.* 4. Animum autem peccandi iis addit, ſi ſpem impunitatis ſibi propoſitam ſciant. *Nov.* 17. *c.* 5 ſicut apertis libris promulgare non erubeſcunt, Clericos nõ eſſe ſubditos, Tholoſan. *de Repub lib.* 3. *c.* 7. *n.* 11. *per l. cum Clerici &c.* C. *de Epiſc. & Cler. Authent. ut Cler. apud propr. Epiſc. conv. quæ quemadmodum huc faciant, paulò infra patebit*: Nec in principem committere crimen majeſtatis, quam communem opinionem eſſe teſtatur Card. Alex. *in c. inprimis § de perſo coi.* 5. *verſ. non obeſt opin.* 2. *q.* 3. Gomez *in § rurſus poſt. n.* 24. *Inſt. de action.* Quamquam Clar. *lib.* 5. *recep. ſent. § læſ. maj. n.* 7. contrarium à principibus obſervari teſtetur, & ſic Archiepiſcopum Florenti ſuſpenſum fuiſſe propter majeſtatem violatam. Qua theſi nullum magis firmum argumentum potuiſſet Bucherio ſuggeri ad defendendum regicidium ſui Monachi. Gigas *lib.* 1. *Qual. & à quibus crim. majeſt. comm. q.* 63. Decian. *in tr. crim. lib.* 7. *c.* 8. *n.* 6. Bocer. *c.* 3. *n.* 10. *de regal. fiſci.* Tum etiam fieri poteſt, ut ſuperior poteſtas vi debitæ fidelitatis contra Rempub. eos armet, idque eò magis obligat, quod eius juſſa apud homines ſuperſtitioſos non videantur admittere exceptionem injuſti mandati, cum juſſit, quicquid Papa facit, nec ei liceat dicere: *Cur ita facis?* Si igitur Innoc. *in c. quod ſicut de Elect. cum Abb. ibidem & in c. cum terra* & Mart. Lauden. *de dignit. q.* 4. rectè docet, principis intereſſe, ne aliquis prælatus eligatur ſuſpectus, quem & propterea putant poſſe reprobari, imò inſtitutum non admitti, *ſecundum Inno. n.* 1. ſuper his & Abb. & Feli. *ibid. de accuſat*: quanto magis favori publici commodi dandum eſſet, ne ad illius gubernationem admitterentur, quos certum eſt non poſſe aliter, quam contra Rempub. ſtare, ſi controverſia inter illam & Pontificem incidat. Timebat olim Romanus, ne ſi ad Pileum conclamari ſervi cœperint, Reſpub. tot habeat hoſtes, quot quiſque domi alat ſervos, Liv. *lib.* 2. Macrob. *lib.* 1. *Sat.* Quis dubitet, modò Papa præcinat claſſicum, tot quæq; Reſpub. expertura ſit exercitus contra ſe, quot aluit cœnobia monachorum, quot conventus Sacerdotum, quot capitula Canonicorum? Templarios non alia de cauſa videntur olim principes ſuſtuliſſe, niſi quot eorum potentiam ſuſpectam haberent: atqui omnium iſtorum, qui in devotionem Papæ jurârunt, multo major eſt potentia, quorumq; omnium talis eſt animus, ut iſtius autoritatem vel per mortes ſuas, ſi opus ſit, tueri velint. Annon Fiſcherus Epiſcopo Roffenſis, Thomas Morus & infiniti alij mortem ſubire maluerunt, quam digitum cedere regi Angliæ de primatu in Eccleſia? Balæus *Centur.* 8. *c.* 68. 69. *de ſcriptor. Britan.* Nec enim de religione tùm quæſtio erat, ſed de jure regio, quod Rex contra Papæ imperium ſibi vendicabat. Ciceſtr. *in tort. Torti pag.* 71.

Clerici an committant crimen Majeſtatis.

Clerici coguntur pro Papa pugnare contra Remp.

Probatur exemplis.

Cum Henricus I V. Fridericus I. Henricus V I. Otto. IV. & alii Impera. ſegregati eſſent à cœtu fidelium, quis prius in eos debacchati cœpit, quam Epiſcopi & clericorum juratus ordo? Cum Philippus I. ob injuſtum matrimonium ab Urbano II. eoque ipſo Gallicæ nationis, excommunicatus eſſet, quis magis, ne exolveretur, reſtitit, quam Ivo Epiſcopus Carnotenſis. *Cavete & vobis, ait, Epiſt. 49. & nobis, ut ſemper clavibus & catenis Petri fortiter teneatur.* Item *Epiſt.* 28. *& alib.* Nec tàm cito ſententia Urbani promulgata fuit, quam concilium Claromontanum in ipſa Gallia ex 300. Epiſcopis coactum, eam probarat. Naucler. *gen* 37. Maſſon. *lib. 3. Annal.* Aemil. *lib.* 3. Excommunicato Johanne rege Angl. vix unus & alter Epiſcoporum remanſit in regno: reliqui in Gallias aufugerunt. *Polydor. lib. 15.* Quis gravius ſcripſit in Henricum IV. quàm Epiſcopi Germani? *Dn. Henricus*, ait Stephanus Epiſcop. Halberſt. *in append. ad Chron. Mariani Scoti, ab Apoſtolica ſede excommunicatus nec regnum nec poteſtatem aliquam ſuper nos, qui Catholici ſumus, poteſt obtinere*, ejusq; exemplo Roſſæus *in lib. de aut. Reipub. in reg. c. 8. nu.* 11. inſtruit Epiſcopos Galliæ, ut ſimili ratione deſerant Henricum Navarræum legitimum ſucceſſorem, regni Franciæ, quia ſacris illi à Sixto V. interdictum erat. Ne de Pauli Bernritenſis & Gerochi Reicherſpergenſis Antiſtitum libris pro defenſione Hildebrandi contra Henricum ſcriptis dicam, nec Epiſcoporum eorum pervicaciam adducam, qui *mori ſe malle* dixerunt, quam *Henricum contueri vivum*. Avent 5. *Ann. Boi:* Excommunicato Ludovvico Bavaro à Clemente VI. nemo plus nocuit, quam Epiſcopus Trevirenſis, cui antea plus, quam vivo pectori confiſus fuerat. Coactus favorem ſuum aliò inclinare, Carolum Boemum & ad petendum imperium incitavit, & ad adipiſcendum adjuvit. Cario. *lib.* 4. *Chro. in Ludovv.* Nam & hoc incommodum ſentiunt Reſp. ex alieno imperio, ut cogantur recipere eos, qui contrariis partibus magis, quam propriis ſtudent, ſicut conqueritur Senatus Pariſienſ. *in eo libro quem Ludov. regi exhibuit.* In Anglia cum Thomas Becketus morte ſua juriſdictionem Papæ ſalvaſſet, & poſtea Johannes Rex totum regnum Pontificis arbitrio ſubjeciſſet, non alii ad lautiores præbendas Româ mitti ſolebant, quam Itali & extranei, qui argentum à ſubditis ſeverius, quam Angli feciſſent, extorquebant, bona Eccleſię, tanquam à ſuis non poſſidenda amplius, diſtrahebant, & quicquid lucrati eſſent, vel ad Papam pręmittebant, vel ipſi in ejus curia dilapidatum ibant. Interim, dum aberant in patria aut curia, non erat, qui ſacra faceret, imò licet præſentes eſſent, non poterant populum docere, quæ eſt præcipua pars muneris Eccleſiaſtici. *l. addictos de Epiſ. aud.* C. quia linguam ignorabant, nec plus ſciebant ex Anglico, quam quibus verbis decimæ, primitiæ, & alia id genus petenda eſſent. Paris. Helinsh: *in Iohan. & Hen. III.* Quæ res ſæpè in comitiis propoſita & à populo deteſtata, tandem in aper- *Peregrinorum incōmoda.*

C 3 tam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

tam prorupit ſeditionem 1232. obtentumque eſt, ut Itali Romani remitterentur, & redituris portus clauderentur, quod & in plerisque regnis conſtitutum invenimus, ut, ſi in totum tolli non poſſit poteſtas pontificia, illi tamen modus ponatur, nec Reipubl. obtrudantur, niſi quos amor patriæ, parentum & cognatorum, ab inceptis contra Rempubl. quodammodo retrahere poſſit, quamquam, ubi ad ſumma ventum eſt, religioni hæc omnia poſtponenda dicant. Ita Carolus VII. Gallicas Eccleſias extraneis in univerſum occluſit: *libr. 1. tit. 3. l. 2.* nec Lud. XII. eos admittit *ſans lettres de naturalitè* à rege impetrandis. Papon. *lib. 1. rhapſod. Arreſt. t. 3. Arreſt. 4. in proœm. pragm. ſanct. Ver. exterorum.* Corraſ. *paraph. Saccrd. par. 3. c. 5. n. 12.* Chaſſan. *de conſ. Burg. rubr. 2. §. 1. nu. 58.* Montfortius Dux Britanniæ addebat pulcram rationem, quare extraneis à Papa Clemente data beneficia denegaverit: *Ils veulent*, dit il, *porter la graiſſe hors de mon pais, ſans deſſervir les benefices. C'eſt contre droit, raiſon, & conſcience.* Foſſar. *lib. 4. cap 3.* Ludovicus 1374 & Jagello 1433. Polonicas Eccleſias exteris obſerarunt, quod Caſimirus, Alexander & Sigiſmundi non ſemel repetierunt, idemq; ab Hiſpanis obſervari teſtatur Couvar. *pract. qq. c. 35. n. 5.* Etjam in imperio Romano ſtatutum erat ab Arcadio & Honorio, *ut clerici non ex alia poſſeſſione vel vico, ſed ex eo, ubi Eccleſiam eſſe conſtiterit, ordinarentur, l. in Eccleſiis C. de Epiſcop. & Cler.* cujus ratio aſſignatur, *ut propriæ capitationis onus ac ſarcinam recognoſcerent.* Tum enim id officium pro onere reputabatur, quòd quia nunc mutatum fuit in lucrum, dicendum potius erit, ut cives ex patria potius commoda ſentiant, quàm extranei. Quod enim olim in Conciliis, & antiquis canonibus *miniſterium* vocabatur, poſtquam poſſeſſiones acceſſerūt, ad imitationem phraſium in feudis uſitatarum, vocari cæpit *beneficium.* Duar. *lib. 2. de miniſt. & benef. Eccl. c. 3.*

Peregrini Eccleſiaſtici domū remeſſi.

Sed pergamus ulterius & oſtendamus incommoda, quæ ſequuntur, ſi ſoli pontifici relinquatur jus eligendi, præſentandi, conſtituendi, gubernandi & diſponendi officia, beneficia & dignitates Eccleſiaſticas majores. Nam minorum officiorum diſtributio Epiſcopis & aliis ſuperioribus relicta eſt: *c. regenda. c. quacunq. c. noverint 10. q. 1. & tot t. de offic. ordin.* Sed in majoribus Papa plenam & liberam ſibi tribuit poteſtatem: *Clem. 1 in fi. ut lite pend. c. cuncta per mundum 9. q. 3. c. propoſuit de Conceſſ. præbend. c. ad honorem de auth. & uſu. pal. c. 2. c. dudum de præbend. in 6.* Zaſ. *Conſ. 16. n. 1.* Felin. *in c. qua in Eccleſ. Col. 15. Verſ. recepit modo de conſt. & Dd. paſſim.* Corraſ. *part. 1. ſacerd. c. 1.* Et omnia beneficia mundi, quoad papam, cenſentur eſſe manualia, ſecundum Bald. *in l. reſcripta c. de precib. Imp. offer.* & Alex. *conſ. 74. nu. 23. Vol. 4.* Barcla. *libr. 4. cont. Monarch. c. 24.* Franciſ. Viv. *in com. Opin. Verb. Pontifex qui plures allegat.* Unde colligit Abb. *in c. quia diverſitat. nu. 5. de conceſſ. præb.* papam etiam ceſſante negligentia prælatorum, poſſe conferre beneficia totius orbis,

Majora beneficia omnia ſūt papæ manualia.

orbis, & ſic concurrere cum quovis ordinario, quia eſt ordinarius totius mundi: imò & Laici electioni vetantur intereſſe, *c. Meſſana & ibi gl. Abb. & Dd de Elect. c. Laicis c. non placuit 16. q. 7.* cujus contrarium ab Apoſtolis & primitiva Eccleſia obſervatum reperimus, nec ante tempora Ludovici 8. ulli in Galliis Eccleſiæ à papa proviſum demonſtrari poteſt. Matthias & Barnabas ab univerſa turba fidelium, qui erant uſque centum viginti, ad ſortem proponuntur. *Act* 1. Diaconos jubent Apoſtoli eligi à tota multitudine diſcipulorum *Actor. 6.* quem locum allegat Chryſoſt. in 2. *ad Corinth. homil.* 18. inde probans, quod etiam Laicis, Conciliis intereſſe liceat. Imperatores *puris hominum mentibus, nuda electionis conſcientia, ſincero omnium judicio*, Epiſcopos jubent proferri. *l. ſi quenquam in pr. C. de Epiſcop. & Cler.* & ad eam rem ex primis Doctoribus & antiquis canonibus infinita documenta deſumi poſſunt. Verum eſt, quod Concilium Laodicenum *cap.* 13. conſtituat, ne multitudini relinquatur electio, *c. non eſt diſt.* 63. quæ, *ut ait Origenes, ſæpè clamoribus aut gratia aut pretio excitata moveri ſolet, c. ſi ergo* 8. *quæſt.* 1. unde *docenda* potius, quàm *ſequenda* eſt. *c. docendus diſtinct.* 62. Sed & id conſtat, ex ratione Canonis, quod doctiores, ſenioresque ex populo non excludat, quorum cum reliquo clero in eligengo potiſſimæ partes ſunt, notante Molin. *in conſ. de non rec. Concil. Trident.* §. 28. Brent. *in Confeſſ. VVittenberg. c. de Concil.* Herman. Hamelman. *libr. 3. prolegom. cap. 6.* ita tamen, ut Conſenſus univerſorum non prævertatur, prout Cuſanus *de concord. cath. libr. 2. cap* 16. ad Concilia & publicas diſceptationes nec Laicos nec Clericos indifferenter admittendos cenſet, ſed electos, & doctos viros Eccleſiaſticos. Nam, ut Leo 1. *ſcribit ad Anaſtaſium Epiſc. Laodicen. Nullus invitis dandus eſt Epiſcopus, ille omnibus præponendus, quem Cleri, plebisque conſenſus, concorditer elegerint. In Cod. Rom. V. &c.* Non enim fructuoſa eſt futura doctrina ejus, quem populus invitus audit, nec perficient monita illius, cui obedientiam, niſi coactus, non præſtat. Atque ità Concilia ſenſerunt, Antiochen. *cap.* 23 *c. Epiſcopo* 8. *quæſt.* 1. Toletanum 4. *cap.* 18. *c. Qui in aliquo. §. ſed diſtinct.* 51. Lateranenſe, *c. quia propter de Elect. & Elect. pot.* Ita Leo ſcribit, *c. Nulla. diſtinct.* 62. & Lucius conſtituit: *cap. 1. de Elect.* Et populus Rom. eligebat Papam, *c. Ego Ludovicus diſt.* 36. ſicut Clerus, præcedente conſenſu populi, in aliis quoque civitatibus Epiſcopos nominare ſolebat, 62. 63. 64. 66. *diſtinct.* quam conſuetudinem Carolus Magnus *libr.* 1. *Capitular.* confirmat, dum ait: *Aſſenſum ordini Eccleſiaſtico præbemus, ut ſcilicet Epiſcopi per Electionem Cleri & populi ſecundum ſtatuta Canonum de propria diœceſi ob vitæ meritum & ſapientiæ donum eligantur, ut exemplo & verbo ſibi ſubjectis uſquequaque prodeſſe valeant. c. ſacrorum diſtinct.* 63. Atque hanc libertatem Galli præ cæteris nationibus mordicus retinuerunt, In pragm. Sanct. *tit. de Annatis, §. Item quod dicta* tum in hac, tum in aliis controverſiis, uſq; ad tempora Leonis X. & Fran-

4. Electio Epiſcoporũ pertinet ad Eccleſiam.

Prærogativa Gallorũ in eligendis Epiſcopis.

& Franciſ. I. Extat enim Philippi Deodati ante profectionem ultramarinam ſtatutum, ut Canonici Eccleſiarum Cathedralium & Monachi Cœnobiorum eligendi facultatem habeant. Extat & ſtatutum Ludovici V. ſub cujus regno Pontifices incipiebant iſti libertati inſidiari 1268. cujus hæc ſunt verba: *Ordinamus, ut prælati patroniq; beneficiorum collatores jus ſuū plenarium habeant, & unicuiq; ſua jurisdictio ſervetur, inſuper Eccleſiæ Cathedrales, & aliæ regni noſtri liberas electiones habeant, promotiones, collationes, proviſiones & diſpoſitiones prælaturarum.* Id confirmavit Hutinus 1315. Johan. 1351. & expreſſius contra Papam direxit Carolus VI. 1418. Ex cujus verbis colligitur, Eccleſiam Romanam iterum conatam fuiſſe pedem in Gallias inferre, & jus præſentandi ad ſe trahere. Ita enim ait: *Ne aliquis beneficia Eccleſiaſtica vacantia ſeu vacatura, quacunq; & cujuscunque conditionis ſunt, quorum electiones, confirmationes, præſentationes, collationes, ac diſpoſitiones ad prælatos. Capitula ac ordinarios collatores & patronos ſpectare dignoſcitur, bullas aut proviſiones ſeu gratias expectativas à Papa ſeu aliis, quam prædictis capitulis & ordinariis collatoribus & patronis in poſterum impetrare præſumant, nec impetratis utantur. lib.1.corp.Gall.t.2.l.9.* Has contentiones terminavit concilium Baſilienſe, cujus acta nemo citius recepit, quam Gallus & inde Carolus VII. in Biturigum civitate formavit *pragmaticam ſanctionem*, quam & *Carolinam* vocant, & quidam non abs re nominabat *Palladium Franciæ*, id quod Æneas Sylvius, qui ſe Pium. II. vocabat, ſatis intelligebat, qui propterea Ludovvico XI. edictum expreſſit, quo tolleretur, ſed curia interceſſit, ne edictum promulgaretur, & extat de ea re libellus ſenatus Pariſ. *de libert.Gall. Eccleſ.* Sixtus IV. nitebatur mitiori via, ejuſdem abrogationem eblandiri, ſed & ipſe repulſam tulit, donec Franciſco I. neceſſitas expreſſit, quod Academia Pariſienſis ſine magno regni damno concedi non poſſe clamabat. Duaren. *lib.5.de Eccl.miniſt. & benef.c.11.* Obrogavit enim Carolinæ conſtitutioni in quibuſdam, ut Papam in fide ſua retineret, id eſt, ut ait Bellai: *in comment*: conceſſit aliquid Papæ, ut plus ab eo reciperet, ne tamen id cederet in præjudicium libertatis Eccleſiæ, in quam quantum juris Rex etiamnum ſibi vendicet, paſſim legere eſt apud Boeri. Guidonem Pap. Molinæum, Lancelot. Graſſaliam & imprimis Ferald. *in lib.de hac re.* Cervin. *in libr: vindic.ſecund.libert.Eccl.Gall.* Igne: *in Rep.l.neceſſar.§. non alias n.331.& ſeq.ad Sylla*: Guil. Benedic: *in c. Reynut. in Ver. Et uxorem nomine Adelaſ.n.367.de teſt*: Chaſſan: *in catal.gl.mun.part.5.conſ.*24. Joh.Bed.*c.4. de jur. reg.* Imprimis retinuit ſibi jus ſiſtendi & nominandi prælatos, de quo nobis impræſentiarum ſermo eſt, quod practici inter regalia numerant, adjunctq;, licet non alio titulo id probari poſſit, quod tamen immemorialis præſcriptio ſufficiat. *c.1. de præſcript: in 6.* Archidiac. *in c. imperium diſt.* 10. conſuetudinem vocat injuſtam, eò quod Laico electioni Clerici intereſſe

non

non licet. *c. Meſſana de Elect.* ſed JCti Gallici eam variis rationibus ſuffulcire nituntur, & Duare *lib 3. Eccl. miniſt. c. ult.* quia Rex, ait, *caput eſt populi, & ad populum pertinet electio, quæ injuria eſſet, caput inde excludi ad quod reliquum corpus admittitur.* Quæ ratio non ſufficit, quia admiſſio capitis non debebat toti corpori præjudicare, nec jus univerſorum ad ſe ſolum trahere. Tum etiam diceret Archidia. *cum Gratiano §. Elect. diſt. 63 Populus jubetur quidem electioni intereſſe, non præcipitur advocari ad Electionem faciendam, ſed conſenſum electioni adhibendum. Religioſiſſimi viri ſint praduces, reliqui ſequaces,* ait Nicolaus *c. in nomine Domini diſt. 23. Sacerdotum* enim, inquit Stephanus *c. Noſſe diſt. 63. eſt electio & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt, quia docendus eſt populus & non ſequendus. & c. vota diſt. ead.* dicitur: *vota civium, teſtimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum, in ordinationibus ſacerdotum expectantur.* Proindè diſtinguendum eſt miniſterium à beneficio, ſpirituale à carnali, Eccleſiaſticum à ſeculari. Et ad miniſterium quidem eligi Clericos à Doctoribus & tota Eccleſia, ſacris literis & conſuetudini antiquæ conſentaneum eſt, ut probavimus: ſed beneficia conferre ad jura majeſtatis pertinet, ut alibi declaravimus, jamque olim eorum diſtributionem ad temporalem juriſdictionem pertinere Marſilius Patavin. ad Ludovvicum IV. Imper. ſcripſit, *lib. de transl. & mutat. Imp.* quem licèt in nonnullis aliis propoſitionibus damnatum ſcribat Cardinal. *à Turre Cremat:* perinde ut Coigneti oratio à prælatis Gallicis ſuppreſſa eſt: tamen quoad hoc thema non videtur abs re dixiſſe. Unde & practici in Galliis hoc jus regalibus aſſcribunt, & Imperatores, quam diu eodem uſi ſunt, ſe eo uti, *tanquam jure regio*, proteſtati ſunt, ut notat Æmil. *lib. 5.* & Guagn. *lib. 7. cap. 3.* Nec non Philippus Rex *in Epiſt. ad Bonifacium. 8.* ait: *aliquarum Eccleſiarum & præbendarum vacantium collationem ad nos jure regio pertinere, & percipere fructus earum contra omnes poſſeſſores utiliter tuemur, Chronic. Britan.* Armori. *lib. 4. cap. 14.* Atque inter jura regia hæc reponunt Gallici, Moline. *ad conſuet.* Pariſ. *de feud. t* 1. §. 27. *nu.* 1. 10. 11. Tholoſ. *in Syntag. jur. lib. 12. part. 2. cap. 7. &* 8. Boer. *dec. 32. num.* 8. ubi eadem regalia ab ipſo jure Pontificio *in c. generali de Elect. in 6. c. præterea quoniam de jure patronat:* appellari notat, idemque in Anglia receptum eſſe teſtatur cum Tholoſa *dict. loc. num.* 19. Six. *de regali. cap. 2. num. 36.* Sed quia miniſterium feudo adhærebat, & hoc potius ſpectari ſolebat, quam illud, hinc factum eſt, ut cui feudum dederant principes, eidem miniſterium unà dediſſe viderentur, & ſic nominatio miniſtri cum collatione feudi confundi cœpit. Apud Hiſpanos manſit libertas eligendi Epiſcopos Regi. jam inde à Concilio Toletano 12. *c. cum longe. diſtinct. 63.* ex quo jure inferri poſſe notat Lancelot. *lib. 2. cap. 1. de Pontif. Max. §. verſ. Quartò num. 9.* regibus Hiſpaniarum competere jus patronatus in ſuis Eccleſiis, quod à præſcriptione derivat

Ius idem notatur in aliis regnis.

D Covar.

Covat. *in relect. c. poſſeſſ. malæ fid.* §. 10. *num.* 6. Cantones Helvetiorum præter ſtatutum *Anni* 1370. Genandt der Pfaffen brieff, etiam decreverunt: *ann.* 1520. ut qui bullas Pontificias ſecuti, ad earum præſcriptum beneficia conferre niterentur, in carceres conjicerentur, & ii bullis ſuis renunciare negarent, in aquis ſuffocarentur. Simle. *lib. 2. de Republ. Helvet.* VVilhelmus Conquæſtor occupata Anglia, eam quoq; poteſtatem ſibi retinuit, quam tamen ſucceſſores diu illæſam non poſſederunt. Nam ſtatim Anshelmus Archiepiſ. Cantuarienſis ſui ordinis homines regiæ poteſtati ſubtrahere niſus eſt, cui Guilielmus Rufus obſtinatè reſtitit, nec unquam voluit concedere, ut Pallium Roma peteret, aut juriſdictionem Papæ agnoſceret. *Nam*, inquit, *nolo habere ullum æqualem in regno.* Paris & Eadm. in Guiliel. Nec ſucceſſor ejus Thomas Becketus id obtinere potuiſſet, quanquam diu in exilio abeſſet, & nihil non eo nomine tàm Papa quàm Rex Franciæ ageret, niſi infortunatum ejus interveniſſet in templo homicidium, quod ità Regis animum perterruit, ut aliquantulum de jure ſuo recedere non dubitârit, dummodo in gratiam Chriſtianorū ſe reponeret. Roger. Hoveden. Joh. Pike. Paris. Dorobernenſ. *in Henr. II.* Quanquam & poſt ea tempora ſæpius vetitum eſt, ne cauſæ quæcunque, ut fieri ſolebat, Romam evocarentur. Et nota eſt lex, qua incidit in pœnam, quam vocant *præmunire*, inductam ut quidam volunt, à Richardo II. ſi quis actionem fori temporalis transferat id ſpirituale. Smith. *libr 3. Republ. Angl. cap. ult.* Matthias Rex Ungariæ Romanorum forum regnicolis omnibus, item, optimatibus Pontificibus præpoſitiſque interdixit: decimarum judicium ſoli regiæ majeſtati reſervavit. Bonfin. *dec.* 4 *lib.* 7. Senatus Pariſienſis majeſtatis damnandum cenſuit, qui à lege lata Papam appellare velit. Petrus Coſtalius *ad l. de quibus ff. de leg.*

6. *Intereſt Reip. ne cives ad exterū forum litiū gratia evocentur.*

Ea enim litium ad alienum forum deductio, mirum, quot mala in Remp. inferat, id quod Patres Africani Pontifici Romano reſcripſerunt, cum à concilio Africano Romam appellari peteret, falsò adducto canone ex Synodo Nicæna, quem Magdeburgenſes Centuriatores ibi non inveniri rectè notarunt. Inter cætera enim, poſtquam nulli loco Spiritus Sancti gratiam defore oſtenderunt, addunt: *Quomodo ipſum tranſmarinum judicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis aliis intervenientibus impedimentis adduci non poterunt.* Poloni longo tempore jus ſuum è Saxonibus Magdeburgo petitum veniebant: ſed Caſimirus M. difficultatibus propoſitis & multis aliis motus, vetuit quemquam conſulendi gratia extra limites imperii proficiſci. Crom. *in Caſim.* Nam ſenatores Pariſienſes & hoc incommodum Ludovico XI. proponunt, quod talis appellatio ad curiam Romanam, & proviſio officiorum exhauriat non tantum argentum, ſed & ſubditos.

Digitized by Google

ditos Reipublicæ quorum utrumq́ue tendit ad illius interitum, *In multitudine enim populi, dignitas regis, & in paucitate plebis, ignominia principis: Proverb.* 14. & quod in homine nervi ſunt in Republica pecuniæ. Compertum autem eſt eò ſequi homines, unde expectant commoda, ex quo factum eſt, cum Pontificum autoritas maximè valeret in Anglia, ut tam avidè Romam tenderent Angli, ut Richardus II. peculiari edicto cogeretur eos revocare. 1391. Helinshod Rich. 2. In Galliis cum mentio tantum fieret de abrogatione Carolinæ, jam plurimi Gallorum Romam viſi ſunt præcurriſſe, partim ut aliquid plumbi pro ſuo auro admercarentur, partim ut lites ſecuturas expectarent. Quod ſi edictum Ludovvici locum inveniſſet, & eos ſequi oportuiſſet, qui lites intendiſſent, aut quibus intentæ fuiſſent, ſicut de Philippi Imperat. tempore ſcripſit Urſperg. *Vix remanſit aliquis Epiſcopus vel dignitas Eccleſiaſtica vel etiam parrochialis Eccleſia, quæ non fieret litigioſa, & Romam deduceretur.* Et paulò poſt: *ad te trahit homines non ipſorum devotio aut pura conſcientia, ſed ſcelerum multiplicium perpetratio & litium deciſio precio comparata.* Jam & hoc conſtat, lites ſine argento ad finem perduci non poſſe, imprimis in Curia Romana, ad quam *manu vacua* veniendum non eſt, ut ait Urſpergenſ. *in Philip. Imp.* quæque inter canones ſuos transtulit illud *Exod.* 24 *Non apparebis in conſpectu meo vacuus. c. omnis Chriſtianus, de conſecrat. diſtinct.* 1.7. De eandem majori jure hodiè dici poſſet, quod olim de antiqua Roma Jugurtha dicebat, *omnia ibi eſſe venalia, etiam urbem ipſam, modò emptorem maturè inveniat.* Salluſt. *bell. Ingu. Venalia Romæ Templa, ſacerdotes, altaria ſacra, coronæ, Ignis, thura, preces, cœlum eſt venale Deusq́ue* ait Mantuan. & Alberic. Roſat. *in Ver. Roma: Curia Romana non petit ovem ſine lana: Dantes exaudit, non dantibus oſtia claudit.* & alius *Curia vult marcas, burſas exhaurit & arcas; Si burſa parcas, fuge Papas & patriarchas.* Id verò parum eſt, ſi conferatur ad id, quod pontifici debetur ex annatis, pro gratiis expectativis, pro diſpenſationibus, pro omnis generis diplomatis enumeratis in lib. Taxæ cancellariæ Apoſt. *cum notabil. ad ſtylum curiæ Roman.* & quod illi in curiam tranſvehunt, qui cum ibi ſedem figant, tamen alibi beneficia poſſident. Auditum eſſe ſcribit Duarenus *libr. 1. ſacr. Eccleſ. miniſt.* annis ſingulis variorum diplomatum à pontifice obtentorum nomine ad *ſeptingenta, aut eo amplius aureorum millia* Romam ex Gallis exportari ſolere: Johannis Bedæ: ait *theſ. 6. de droict: des Rois: Il fut trouvé, que le Pape tiroit de France un million d'or par an.* Senatores Pariſienſes æſtimant, quod ſi Pius Secundus edictum Ludovvici obtinere potuiſſet, lucratus eſſet *vicies quinquies centena millia aureorum* pro diplomatis & annatis tantum, cum tamen Cæſar ex tota Gallia ſtipendii nomine non imperaverit, niſi *quadringenties ſeſtertium,*

Homines ſolent ſequi ſerũ.

Omnia Romæ venalia.

tium, Suet. *in Caſ.* hoc eſt, ut Budæus computat, *decies centena coronatorum aureorum millia.* In diœceſi enim Andegavenſi uno tempore numeratæ ſunt ſexcentæ gratiæ expectativæ: quod ſi contigiſſet novum pontificem ſuccedere, qui nonnunquam eas revocare ſolet, *c. fin. de conceſſ. preb. in 6. in regulis cancellariæ Innocent. IIX reg. 10. ubi interpres & Pauli III. reg. 11.* jam hîc periiſſent duodecim millia aureorum, ſi in ſingula diplomata tantum 20. aureos computes; ità ut non immeritò in proverbium abierit *Romana permutatio plumbi cum auro*, non minus, quam illa Glauci & Diomedis: nec aberravit à ſcopo Chymicus ille, qui dicebat, ſe noſſe tantum unum artificem, cui tranſmutatio metallorum nota eſſet. *C' eſt, dit il, le Sainct Pere, qui tous les ans ſeulement en France, tranſmute & multiplie Quarante livres de plomb, qu' il y envoye (qui peuuent valoir deux eſcus) en quatre mille livres d' or (qui valent ſix cens mille eſcus) puis en faict une attraction jusques à Rome.* Le Sieur de la Nove *diſc. 23.* Computat enim Boter. 2. *part. Coſmogr. cap. ult.* & Blondus *lib. 3. Rom. inſtaur.* docet, majora vel certè paria piſcorum temporum vectigalibus Europam penè omnem tributa Romam mittere, dum ſingulæ civitates à Romano pontifice beneficia ſacerdotalia accipiunt. *Camera Apoſtolica*, ait Theodorus Nihemius *tractat. 6. cap. 37. aſſimilatur mari, in quod intrant omnia flumina & non exundat. Sic in iſtam portantur ex diverſis mundi partibus auri pondo millia: attamen non impletur, in qua eſt generatio, quæ pro dentibus gladios commutat, ut comedat inopes de terra & pauperes ex hominibus, in qua ſunt multæ ſanguiſugæ, dicentes: Affer, Affer, quæ gentes cameræ nuncupantur.* Cynus Piſtor. *in l. eos. §. ne temere. Cod. de appellat.* *Curia Papæ*, inquit: *ſummopere vellet quod totus mundus in eam influeret: Tanta eſt in ea argenti & auri ſacra fames.* Hinc ſequitur aliud non negligendum incommodum, videl. ruina templorum, neglectus cultus divini, quando argentum, quod hîc impendendum eſſet, Romam tranſmittitur, aut quando Romanæ curiæ præſides opimiores prædas poſſident, & divinas ceremonias per vicarium adminiſtrant.

Nobilis lapis Philoſophicus.

Aliud incommodũ ex alio.

7. *Quantum noceat Eccleſiæ poteſtas pontificis in cõſtituendis Epiſcopis.*

Hæc ſunt incommoda, quæ inde Reſp. patitur, ſi beneficiorum collatio, aut Eccleſiaſtica juriſdictio externæ poteſtati concedatur: nec minus Eccleſia ipſa in eo læditur. Nam præter ſuperius dicta orietur Eccleſiarum ſumma Confuſio, dum ſingulis ſua juriſdictio non ſervaretur. *Si ſua unicuique Epiſcopo jurisdictio non ſervatur*, ait Gregorius *libro 9. Epiſtola 32. quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur? cap. pervenit. 11. quæſtione 1.* Conſtitutum autem fuit Synodo Nic. ut Socrates teſtatur libr. 3. *hiſtori. Cavendum eſſe, ne Eccleſiæ confundantur*, ubi per Confuſionem nihil intelligitur, quam ſi una Eccleſia ſe immiſceat negotiis alterius. Præterea intereſt Eccleſiæ, ut præ-

ut præſidem habeat loco & officio dignum. At hunc facilius inveniet ipſa Eccleſia, cui doctrina & vita notior eſſe præſumitur, quam Papæ, meliusque judicabit, quis ſuis conveniat moribus. Quin & licet in electione aberrarint, defectus corrigi poteſt ope ſuperiorum. *c. grave de præbend.* Sed Papæ etiam viliſſimum proponenti, quis dicere audeat, Papa, quid agis? Deniq; ſi leges æquum cenſuerunt, ut nequiret ſponſæ aſſignari ſponſus contra voluntatem, idem quoq; in Eccleſia obſervari debet, cujus Epiſcopus quaſi ſponſus eſt & inter quem & Eccleſiam ſpirituale intercedit matrimonium.

CAPUT III.

CLERICOS, QUOAD PERSONAS, NON eſſe Exemtos à Jurisdictione ſeculari, ex jure divino, vel praxi primitivæ Eccleſiæ, ſed ſecundum quid ex privilegiis principum.

SUMMARIA.

1. *Eccleſiaſticos eſſe partes Reipubl:*
2. *Subjectio Clericorum probatur ex jure divino novi teſtamenti.*
3. *Item ex teſtamento veteri.*
4. *Pontificii perperam accipiunt nomen & definitionem juris divini.*
5. *Refutantur loca ſcripturæ, ex quibus pontificii exemtionem ſuorum ordinum deducere laborant.*
6. *Variæ viciſſitudines & mutationes libertatis, quam vocant Eccleſiaſtica.*
7. *Demonſtratur, non fuiſſe utile Eccleſiæ, ut Clerici ſubtraherentur Majeſtati.*
8. *Pontifex non potuit principibus jus ſuum auferre, & ſubditos iis ſubtrahere, quatenus ſunt terreni.*
9. *Principes non poterunt, ſalva conſcientia, jus ſuum deſerere aut Papæ cedere.*
10. *Primitivæ Eccleſiæ paſtores ſubjecti erant Imperatoribus.*
11. *Conſtantinus & qui ipſi ſucceſſerunt, Imperatores cœperunt privilegia certa & limitatam libertatem Clericis indulgere.*
12. *In Galliis, Anglia, Polonia, Neapol. & Venet. ditione nec non aliis Rebuſſ. initium ſumſit libertas Eccleſiaſtica ab indulgentia & liberalitate principum.*
13. *Cauſa, ob quas æquum fuit prærogativam aliquam concedi Eccleſiaſticis ſupra vulgus Laicorum.*
14. *Poteſtas & diſciplina Eccleſiaſtica quibus cancellis includatur, & quousq; progrediatur.*
15. *Omnia hæc probantur ex autoritate Conciliorum, & rejiciuntur, quæ Bellarminus inde adducit in contrarium.*

TOtus hic diſcurſus eò redit, ut oſtendat, quàm ſit periculoſum, & contra utilitatem publicam, ſi Eccleſiaſtici agnoſcant alium ſuperiorem extra Rempub. à quo donentur civitate, cui fidem dent, & cujus majeſtatem comiter obſervent: ſequitur igitur, ut oſtendamus, eos eſſe partes Reipub. ſicut Optatus ait: *Eccleſia eſt pars Reipub. & religio debet eſſe in Rep. non contra*, quod & Soto probat, *4. diſt. 25. q. 2. a. 2.* Clericos ſcilicet, quamvis ſint ſacrorum miniſterio addicti, nihilominus tamen veros cives *1. Eccleſiaſtici ſunt partes Reipub.*

 eſſe,

eſſe, & Molina. *tr* 2. *diſp.* 32. *in fi*: eos nominat partes Reipub. quibus ſit idem Rex & Rector cum Laicis. Quod ſi ſunt partes: ut confitetur Bellar: *libr. de Cleric c.* 28. *& c.* 35. *contr. Barcl.* oportet quoque legibus obediant, & fidem denc Reipub. quia *non decet membra à capite diſcrepent, nec contraria gerant*, ait, Victor. *c. celebritatem diſt.* 3. *de conſecr: & turpis omnis pars toti ſuo non congruens. c. quæ contra diſt*: 8. Omne *membrum debet ſubjectum eſſe ſuo capiti.* ait idem Bellar, *lib. de Monach. c.* 19. Vnde Valentinianus *in Epiſt. ad Epiſc: Aſiæ* apud Theodore: *lib.* 4. *hiſt. c.* 7. ſcribit: *Probos Epiſcopos non ſolum Deo, ſed & Regum legibus debere obtemperare*, & Gregorius *Epiſt. lib.* 2. *Epiſt.* 65. confitetur *principi datam poteſtatem, non tantum ſuper milites, ſed & ſacerdotes.*

2. *Probatio ſubjectionis Clericorum ex jure divino.*

Hujus rei non eſt efficatior probatio, quàm ex præceptis Apoſtolorum, Petri & Pauli, Petr. Mart. *claſ.* 13. *locor: comm*: quorum ille ſcribens electis advenis diſperſionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ & Bithyniæ, *ſubjecti*, ait, *eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive Regi q. præcellenti, ſive ducibus tanquam ab eo miſſis ad vindictam malè factorum, laudem verò bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei.* 1 *Petr.* 2. Hic verò *ad Rom.* 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt etenim poteſtas, niſi à Deo. Quæ autem ſunt poteſtates, à Deo ordinatæ ſunt. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit*, quo dicto ſecurus Bernhard. *Epiſt.* 170. *etiamſi*, inquit, *totus terrarum orbis adverſum me conjuraret, ut aliquid moliar adverſus regiam Majeſtatem, Ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab ipſo Regem offendere temere non auderem, memor ejus: Qui poteſtati &c* Scribit a. hæc Paul. ad omnes dilectos Dei vocatos ſanctos Romæ, in quorum numero procul dubio & illi erant, qui Evangelium Chriſti prædicabant, quos etiam ſub nomine electorum, ad quos ſcribit, contentos fuiſſe dubium non eſt: Ideoque univerſaliter ait: *Omnis anima*, de quo Bernhard. *in Epiſt. ad Archiepiſcopum quendam: Si omnis, eſt & veſtra: Quis vos excipit ab univerſitate? ſi quis tentat excipere, conatur decipere.* Et notanter Chryſoſt. *in c.* 13. *Rom.* accommodat ad Clerum: *Omnibus*, inquit, *hæc præcipit ſacerdotibus, non autem iis ſolis, qui hujus vitæ negotiis occupantur, ſtatim in ipſo proœmio declarat Apoſtolus, cum ſic ait: omnis anima, q. dicat: etiamſi Apoſtolus, etiamſi Evangeliſta, etiamſi Propheta, vel alius quivis fuerit. Subjectio enim iſta non evertit pietatem.* Ita & Thomas interpretatur *lect.* 1. *ad* 13. *cap. Rom.* & Iren *lib.* 1. *c.* 24. Auguſt. *in Eplic. quarundam propoſit. Epiſt. ad Rom.* Tertull. *de Idol. c.* 25. ut mirum ſit, qua audacia Bellarm. *in reſponſ. ad* 8. *propoſ. in cauſ. Venet. c.* 3. *contr. Barcl.* Tholoſan. *in Syntag: jur.* audeant explicare de utraq; poteſtate & ſeculari & Eccleſiaſtica, cum intentio Pauli ſit redarguere eos, qui per prætextum libertatis homines abducebant ab obedientia magiſtratuum ſecularium, ut pa-

Explicatio præcepti Paulini ad Rom. 13

Refutatur explicatio falſa.

ut patet ex objectionibus, quas ſoluit: Tum etiam poteſtatem ita deſcribit, ut Eccleſiaſticam nullo modo comprehendere poſſit, ut cum dicit: *Non enim ſine cauſa gladium portat, Dei enim miniſter eſt vindex in iram.* Item illi poteſtati ſubjectos eſſe jubet, *cui tributa præſtantur.* At hæc Chriſtus præſtabat Cæſari. Denique fruſtra monuiſſet Paulus, ut ſuperiori poteſtati obedirent, quia tum inter fideles nulla poteſtas erat. *Nondum enim erat ſublimatum cornu Chriſti,* id eſt, nondum imperabat Eccleſia Imperatoribus, ut ait Petrus Iacob. *in Appen. ad praxin Papien. rubr. 23. num. 19.* Bellarm *cap. 3. contr. Barcl.* hanc poſtremam reſponſionem, quam & Barcl. dederat, indignam vocat homine docto & ICto, cum jam tum inter Chriſtianos fuerit poteſtas maritalis, patria, herilis, magiſtri in diſcipulos, Eccleſiaſtica, de qua *2. Corin. 10. & 13. Hebr. cap. 13.* Demonſtrare debebat Bellarm: fuiſſe tum temporis poteſtatem Politicam Chriſtianam. Is verò aliò effugit, & alias poteſtates nobis affert, quarum apud Paulum nulla mentio, cujus verba, licet ad alias quoque poteſtates privatas accommodentur: tamen præcisè loquuntur de poteſtate politica, cum Eccleſiaſtica gladium non portet, nec tributa accipiat. Qui igitur aliis poteſtatibus obedire tenentur, huic quoque obedire debent, quippe, cui omnis anima ſubjecta eſt.

Paulus facto ſuo complevit præceptũ.

Et quod hic docuit Apoſtolus, etiam reipſa præſtitit, quando appellans ad Cæſarem, ab eo ſe dicit oportere judicari, *Actor. 25.* in quo graviter peccaſſet, ſi Cæſarem pro legitimo non agnoviſſet, quia ſecundum Canoniſtas immaniter peccat, qui ſe poteſtati ſeculari ſubjicit. *c. ſignificaſti c. ſi diligenti, de for. compet. cum ſimm:* Imò gravius peccaſſet ipſe Chriſtus, qui non tantum paſſus eſt ſe judicari à Pilato, ſed & illi poteſtatem illam datam cœlitus confitetur, ſecundum quod Apoſtolus dixit: omnis poteſtas eſt à Deo. Vnde Bernhard. ſcribit *ad Archiepiſ Senon. quid ſecularitatem contemnitis? Nemo ſecularior Pilato, cui dominus aſtitit judicandus. Non haberes, inquit, in me poteſtatem, niſi tibi datum eſſet deſuper: jam tunc pro ſe loquebatur, & in ſe experiebatur, quod poſt per Apoſtolos clamavit in Eccleſiis: Non eſt poteſtas niſi per à Deo.* Bellarm. *c. 3. contr. Barcl.* exemplum Pauli interpretatur de facto, non de jure, cujus contrarium docueras ante *lib. 2. de Rom. Pontif. c. 29. ad ag. 2* quia quæſtio, de qua accuſabatur Paulus, non pertinebat ad magiſtratus & Cæſarem, quaſi ob controverſias Theologicas tantum accuſatus eſſet Paulus & non potius ob multa alia crimina, quorum ille ſe reum negabat inquiens: *Neq; in legem, neq; in templum, neq; in Cæſarem peccavi,* cur igitur accuſor? *Act. 25.* Præterea an ad magiſtratũ nõ pertinet hæreticos condemnare, ſi fuerint convicti. Convinci autẽ nõ poſſunt, niſi prius cauſa diſputetur coram judice damnaturo. Deniq; à mortali peccato excuſari non

Digitized by Google

non poſſet Paulus, *ſecundum Bellarm.* ſi ſe ſubmiſiſſet poteſtati Tyrannicæ, cui de jure non ſubeſſet. Quid verò an Chriſtus Cæſarem agnoſcit de facto tantum, quando illi jubet tributum dari?

Si fas eſt oculos reflectere ad acta veteris teſtamenti, ipſi ſummi Pontifices, erant ſub manu & poteſtate regia, cujus exemplum capit Barclai. *c. 15. de pot: Pap:* ex eo, quod Salomon Abjatharum pontif: non tantum ſacerdotio exuit, ſed & morte condemnat, licet gratiam ipſi faciat propter merita. quibus parenti devincierat. 3. *Reg.* 2. Mirificè ſe torquet Bellarm: *lib. 2. de Pontif. c. 29. arg. 4. c. 15. contr: Barcl:* dum factum hoc eludere nititur, ſed & ſibi contradicit, & conſpicuis ſcripturæ verbis adverſatur Nam *c. 15. contr. Barcl.* cum fruſtrà tentaſſet plurimas reſponſiones, tandem ait, factum Salomonis narrari tantum, ſed non probari, ſicut ne fratricidium Adoniæ, quem ait occiſum à Salomone, quod Abiſag. Sunamitidem ſibi popoſciſſet in uxorem, cum tamen *ex verſ. 15. & verſ. 22.* conjurationis eius manifeſta ſigna colligantur. In *c. 29.* verò *lib. 2. de Pontif.* ait: Salomonem, non ut regem, ſed ut Prophetam & executorem divinæ juſticiæ depoſuiſſe Abjathar, ſubſtituto Sadoch. Poſterior igitur reſponſio arguit priorem, & accuſat Deum iniquitatis, quaſi per Prophetam aliquid executus ſit, quod Bellarm. probari poſſe negat, imò quod ſecundum Canoniſtas in ſe grande contineat peccatum. Vtraq; verò reſponſio falſa eſt & inanis, quia jus regium fuit perpetuum, ut Pontificem inſtituere Regibus fas eſſet, quo uſi ſunt David 1. *Paral: 23. 24. 25.* Joſaphat 2. *paral. c. 17. 19.* Ezechias 2. *paral. 29. 30. 4. Reg.* 18. Joſias 2. *paral.* 34. 35. 4. *Reg.* 22. 23. imò ipſe Judas Maccabæus, 1. *Maccabæ.* 4. ne obijciat nobis Bellarm: Salomonem exceſſiſſe limites poteſtatis ſuæ, irrogando pœnam ſpiritualem pontifici, & proinde videri potius ipſum id feciſſe, ut Prophetam, quam, ut Regem. Abdicatio enim propter crimen, & condemnatio ad mortem, pœnæ ſpirituales non ſunt, ſed civiles, quibus ſacratiſſimos Imperatores etiam in ipſos Pontifices Romanos uſos fuiſſe, alibi demonſtravimus. *libr. 2. de Iur. maj. c. 6. n. 9.* Nec ullum in ſcriptura verbum extat, de ſpeciali mandato, quo juſſus fuerit Salomon Prophetæ officio fungi in hac cauſa: nec mandato opus erat, cum ordinaria poteſtas ſufficeret. Nam, quod nodum in ſcirpo quærat Bellarm: & ex his verbis: *Vt impleretur ſermo DEI,* exprimere neſcio quam formulam commiſſionis laboret, ſatis reſponſum fuit à Barcl: ea verba etiam ſine peculiari juſſu ſæpiſſimè apponi. *ut Matt. 27. Ioh. 19.* Nec quicquam in contrarium facit, quo affert Bellarm. ex Hebræa phraſi, quaſi ipſe Salomon dicatur illic implere ſermonem DEI, quia etiam per poteſtatem ordinariam potuit implere. Non enim ad implenda vaticinia DEUS excitat ſemper Prophetas extra ordinem, ſed ordinaria poteſtate, ut plurimum, utitur. Exod: 21. dicit Dominus, de homicidio fortui-

fortuito, quod ipſe ſiverit interficiendum cadere in manus occiſoris: nec tamen inuſitata via ad cædem properabat homicida.

Evidentia ſunt hæc præcepta & exempla imitationum producta etiam à Carolo Calvo *in Epiſt. Apolog. contra Adrianum II.* § *incip*: *Unde ſicut vobis.* Matth. Flac: Illyr: *in catal: teſt. Verit.* 4

Ex quibus ſole clarius liquet, tantum abeſſe, ut Clerici ſint exemti jure divino à poteſtate ſeculari, ut eodem potius ſubijciantur, quod in priori librorum ſuorum Editione *libr. de Cleric. c.* 28. confeſſus erat Bellar: & tanquam veritati magis conſonum defendit VVidringt: *in Apoll: Bellarm: n.* 71. Et tamen Bonifacius VIII. *jure divino* tenet Clericos exemptos à poteſtate ſeculari *c. quamquam de Cenſ*: idque jam implicitè aſſerverat Johan. Papa *c. ſi imper: diſt.* 69. ubi gl. *in verb: diſcuti* inde elicit, & probat *in d. cap. quamquam.* Eamque communem ſententiam vocat Felin. *in c.* 2. *Col.* 1. *de major. & obedi*: cum Rebuff. *in concordatu rubr: de protect*: Eandem tenent Abb. Dec: *in c. Eccleſia S. Mariæ de conſtit*: Cardin: *in repet: c. perpendimus* 7. *oppo: de ſent: excom*: & *infiniti alii*, quos refert & ſequitur Thom: Gramm. *deciſ: Neap.* Bellarm. *c.* 34. §. 1. *contr: Barclaj.*

Quid ſecent pontificij jus divinum.

Qui rem rectius paulò perpendunt, & ex ſacris literis jus illud probari non poſſe vident, ut Didacus Conuar: *lib.* 1. *Var: reſol: c.* 17. *n.* 2. & *pract: qq: c.* 31. *num.* 2. phraſin Bonifacij excuſant, quod ex jure Divino defluxiſſe dicatur omne id, *quod à veteri lege divina, ab aliqua veteris teſtamenti autoritate originem duxit.* Atqui hoc eſt, in quo prædictos autores meritò accuſandos putamus, qui pro jure divino venditant, quod non eſt. *Ius divinum in ſcripturis eſt*: ait Auguſt: *c. quo jure diſt.* 8. Et hi tamen jus illud fictum ejuſdem autoritatis eſſe contendunt, ac ſi verè ex divino aliquo præcepto derivatum ſit. Ita decimas & primitias jure divino ſibi deberi contendunt æquè, atque miniſterium ſacramentorum, & perinde Execrationem incurris decimas impediendo, atque ſi cultum divinum impedias, cum tamen hunc Deus præceperit, id non niſi proportionaliter ex ſacris literis demonſtrari poſſit, ut infra demonſtrabo.

Cardinalatus probatio ex jure divino.

Ita Barbat; *in tr. de præſt. Card. in* 1. *q.* 1. *partis. n.* 20. Cardinalatum *eſſentialiter & formaliter* à jure divino ſumpſiſſe initium probat, quia ſucceſſit ordini Levitarum, ſimulque nomen eorum ex V. T. derivat *ex cap.* 2. *lib.* 1. *Reg.* ubi dicitur: *Domini ſunt cardines terræ & poſuit eos orbem*, quod convenit in Cardinales, quorum conſilio regitur Eccleſia ut oſtium Cardine. Idem probat Petrus à Biax: *in tr: direct: Elect: c.* 32. 2. *part*: Quod ſi jus eſt, ità ex jure divino aliquid derivare, nullum erit officium, quod non jus divinum approbet, quia nullum eſt, cujus nomen vel cujus conjugatū aliquod in ſacris literis non inveniatur. Quod ad gradum Levitarum attinet, non eſt hujus loci demonſtrare, quantum diſtent à Cardinalibus, id

Digitized by Google

certum eſt, quod Vasquius exponit, *lib. 2. Controv: Illuſt. c. 89.* inſtituta in lege veteri, non obligare in nova, ſubaudi, quoad ceremonialia & forenſia, nec ſi à Levitis argumentandum ſit ad Cardinales, id fieri poteſt, niſi proportionaliter, vel ut loquitur Abb. *in c. ex geſtis. de Cleri: non reſiden: figurativè.* Sed ut ad juris divini explicationem redeamus, licet concedamus, jure divino introductum dici poſſe, quod quocunque levi argumento inde deducitur, conſtat tamen exemptionem Clericorum nullo modo ex ſacris literis deduci poſſe, quia expreſſis textibus probatum fuit, quod ſubjecti eſſe debeant. Textus a. dubius cedit certo, & obſcurus claro, nec ulla valet interpretatio, quæ opponitur textui aperto.

5. *Argum: ex Pſ. 104.* Allegant autem prædicti autores & Bald. *in c. Clericus. de pac: tenent:* Thom: Gramm: *deciſ. 61. num. 12.* illud *Pſalmi* 104. *Nolite tangere Chriſtos meos*, quod ità interpretantur: *poteſtates Laicæ, nolite homines Conſecratos ullo modo vobis ſubjicere.* Atqui non vident prophetam loqui de injuria, quæ inferebatur ſemini Abraham, ut verba præcedentia & conſequentia teſtantur. *Diluitur.* Quando enim dixerat puniiſſe DEUM reges, qui illi nocumentum intulerant, ſubjungit: *nolite tangere Chriſtos meos*, & id explicat per verba ſequentia, *& in Prophetis meis nolite malignari.* Ordinatum autem judicium cum injuria confundi non debet *Quis eſt homo tanta confidentia, ut ſacerdotem violare audeat?* ait Plautus *in Trinum*: Atqui an propterea ne in judicium quidem vocari poterat? Notandum præterea eſt, pſalmiſtam non loqui ad magiſtratus ordinarios Judæorum, ſed ad reges & principes externos, qui populum oppreſſum veniebant. *Moſes & David habuerunt ſibi ſubjectos ſacerdotes.* Nam Moiſi in Levitas & Sacerdotes poteſtas data fuit, & ipſe Gratianus confitetur § *Item cum Balaam. 2. q. 7.* Davidem ex regali unctione ſacerdotibus & Prophetis præfuiſſe in cauſis ſeculi, quos conſtat ea poteſtate uti non potuiſſe, ſi prædictum locum de magiſtratu accipi concedamus. Et quis crederet, per Chriſtos hic intelligi homines maleficos, quibus magiſtratus manus injicere ſolet? An putamus ſub prætextu immunitatis Eccleſiaſticæ impunitatem ſcelerum hìc præcipi? Indignum eſt ijs ab Eccleſia ſubveniri, per quos conſtat ſcandalum in Eccleſia generari, *c. Sacerdotibus ne Cler: vel Mon:* & conſentaneum juri eſt, privilegium perdat, qui eo abutitur. *c. privilegium 11. q. 3.* Caſtrenſ: *in l. ſi ſervum. num. 2. de acquir: hæred:* Ranchbat. *q. 11. num. 80. lib. 2. qq. Iur. civ. & Sax:* Reatus enim honorem excludit: *per l. 1. C. de Senatus Conſ: in fin:*

Argum. ex Matth. 17. ſolvitur. Afferunt præterea *ex Matth.* 17. quod Chriſtus filios Regum liberos pronunciat à tributo: Verum, nec ibi de totali exemtione ſermo eſt; ſed tantum de ſolutione didrachmi: nec de aliis intelligi poteſt, quam, qui exprimuntur in textu, ſcilicet *de filiis Regum.* Ita enim argumentatur Chriſtus de filiis regum terrenorum ad ſe, ut explicat Auguſt: *lib. 1. qq. Evang. q. 23.*

Digitized by Google

q. 23. *Quod dixit*, inquit, *liberi ſunt filij, in omni regno intelligendum eſt, liberos eſſe regis filios, non vectigales: multo ergò magis liberi eſſe debent in regno terreno filij illius regis, ſub quo ſunt omnia regna terræ*. Jam Clerici de ſe hoc argumento, credo, non utentur, niſi ſe filios Dei naturales efficere velint. Adoptio enim in gratiam per Jeſum Chriſtum, quamquam ad ſpirituale tantum regnum pertinet, nec privilegia ulla importat in terreno: tamen etiam Clericis ſolis non competit, ſed omnibus Eccleſiæ membris, quæ idcircò eodem argumento ab imperio mundano libera fieri oporteret.

Bellarmin. *c. 3. contr. Barcl.* affert vaticinium *Pſalmi* 44. *principes terrarum conſtituam eos loco patrum*, id eſt, Apoſtolos. Statim autem errorem deprehendens, *quamvis*, inquit, *principatus ille ſpiritualis eſſet, tamen verus principatus erat, & temporali principatu longè nobilior.* Amphora cæpit inſtitui, currente rota vix urceus exit. Superiorem poteſtatem debebat probare: is probat majorem dignitatem, ac ſi nihil intereſſet inter dignitatem & potentiam. Demus Cardinali honorem ſupra principem: an qui primo loco ſedet, ſtatim quoque primo loco imperat. Abſurdum autem non eſſe, ut qui uno loco ſupremus eſt, altero ſubijciatur, ſervato ſuo cuiq; honore, jam ſupra diximus: Alias nec Rex aut Imperator Epiſcopo, dum ſacris operatur, obediens eſſe debet, quia princeps conſtitutus eſt in tota ſua Republica. *Argum: ex Pſ. 44.*

Nec obſtant Conſtantini M. verba: *c. futuram. 12. q. 1. c. continuam 11. q. 1. Vos à nemine judicari poteſtis, quia ad Dei ſolius judicium reſervamini.* Nam ſiquis Sozome: *lib. 1. cap.* 17. & latinam Epiphanii verſionem diligentius paulò velit conſiderare, videbit, quo ſenſu id à Conſtantino dictum ſit, & Ludovicus Molina interpretatur omnia de rebus merè ſpiritualibus, quia addidit: *Petitis à me judicium, cum ipſe ego Chriſtum judicem exſpectem*, & hæc verba, *ad Dei ſolius judicium reſervamini*, manifeſtè indicant, quod non loquatur de judicio humano, ſed conſcientiæ, quod ſoli Deo competit. Alioquin & juriſdictione Papæ eximeret Epiſcopos, quia dicit: *à nemine judicari poteſtis.* Sunt qui putant ea verba excidiſſe Conſtantino, ut majorem ſuam erga Epiſcopos obſervantiam & humilitatem declararet. Ventur. Vincent: *in conſil: Venet: c.* 8. Quod autem alicui gratiosè conceditur, non debet trahi in exemplum. *c. quod alicui de R. I. in 6.* Alioquin quo jure Conſtantinus uſus fuerit in Clericos, ſatis & ex hiſtoriis & legibus conſtat, & infra declarabitur, ita ut fruſtra vocem Conſtantini urgeat Bellarm *c. 35. contr. Barcl:* quaſi ea eximat Clericos à poteſtate Imperatoria. Quicquid ſit, unicum verbum totum hoc argumentum diruit: Conſtantini vocem non haberi pro Evangelio, nec poſſe jus divinum facere. *Argum: ex Verbis Conſtantini.*

Cum igitur planum ſit, nullum adduci ex ſacris literis locum pro exemtione Clericorum, argumentemur, cum Medina *de reſtit. q.* 15. Covar: *practic. qq. c.* 31. *n.* 2. Molinæ; *in addit: ad conſi: Alex.* 8. *lib.* 1. Ferrar. *in pract:* Alciat: *in c. cum non ab homine, col.* 2. *de jud.* cum nulla lex divina proferri poſſit, quæ Clericos à poteſtate ſeculari liberet: eos autem illi ex præcepto divino ſubjectos eſſe probatum ſit, immunitas, Eccleſiaſtica jure divino inſtituta dici non poteſt, id quod probatur ulterius. Lex divina eſt immutabilis, præcipuè apud eos, qui eam rectè intelligunt. At immunitas Eccleſiaſtica tot diverſis temporibus, mutationes ſubiit, ut nec ipſi Canoniſtæ regulas certas dare potuerint, ex quibus, quid contra immunitatem Eccleſiaſticam factum ſit, decidi poſſit.

6. *Quid ſit immunitas Eccleſiaſtica.*

In genere deſcribitur immunitas à Sylveſtro, *in verb. immunitas: privilegium Eccleſiaſticæ libertatis, vel perſonarum aut rerum ad eam pertinentium,* ubi fortaſſe loca ſacra omiſit, quibus & varia privilegia indulta fuiſſe patet, *ex tit. C. de ſacroſ. Eccl. & de his, qui ad Eccl: confug.* Dependet autem à tribus principiis: *Deo, Imperatoribus* vel *Regibus & Papa* Sebaſtian: Med: *tr. de ll. & ſtat. part.* 4. *q.* 6.

Tres ſpecies immunitatis Eccleſ.

Prima Spiritualis eſt in adminiſtrandis ſacramentis, ligandis vel ſolvendis peccatoribus conſiſtens, ſicut probatum eſt, ſacras literas nullam aliam agnoſcere exemtionem. Secunda pro Zelo & pietate principum nunc latior eſt, nunc ſtrictior. Tertia totalis, *ut patet cap.* 1. & 2. 11. *p.* 1. *c. Clerici de jud.* ſive agatur criminaliter, *text. in c. at ſi Cler. ext. de jud.* ſive civiliter, *c.* 2. *de for. com. Facit text. in* 6. *ſi diligenti de for. comp. & in c. ſi judex Laicus de ſent. excomm. in* 6. *facit tex. in c. unic. de Cleri. conjug in* 6. *c. decima.* 96. *diſt. c. decernimus c. quanto de judic. c. cum Eccleſia ext. de Conſt.* Nec excipiunt, niſi certos aliquos caſus, in quibus Papa locum fecit potentiæ ſeculari, quos refert Chaſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr.* 1. § 5. *verſic.* Archidiac. *a. n.* 47. *uſq; ad n.* 93. Guilelm. Benedicti *in repet. c. Rainutius in verb. & uxorem de teſtam.* Sebaſt. Medices *de leg. tr. part.* 4. *q.* 6. *n.* 5. Covarr. *pract. qq. c.* 32. *n.* 2. quorum poſtremus cum Aufrerio *in Clem.* 1. *de offic. ordina:* ex Innoc. *in c.* 2. *de major: & obed.* Sot. 4. *ſent. diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 2. *concl.* 6. Bellarm. *c.* 34. *cont. Barclai* § 2. jus pontificis eſſe diſputat, ut Clericos pro ſuo beneplacito eximere poſſit, *quia eius eſt diſponere de rebus Eccleſiæ, prout utile videtur. Vtile autem erit, Eccleſiaſticos non miſceri rebus ſecularibus, ne ab officio ſuo avocarentur.* 2. *Timoth:* 2.

Quare Pontifex Voluerit Clericos eximere.

Addit deinde Imperatores hoc jus ceſſiſſe Papæ, quod fundetur etiam ſacris literis & teſtimoniis patrum, & denique quaſi hæc omnia non ſufficerent, adjungit tacitum regum & principum conſenſum.

Delicta civilia & Eccleſiaſtica.

Vt concedamus in rebus ſpiritualibus Eccleſiaſticorum conſtitutiones valere: tamen negamus judicia & delicta inprimis atrociora, rebus ſpiritualibus poſſe accenſeri. Diſtinguit Impera. *Rov.* 83. § *ſive cum ſeq-*

quam

Digitized by Google

quam Nov. Gratianus inſeruit in 11. q. 1. c. ſi quis. Item. l. θεσπίζομεν μηδένα C. de Epiſcop. audient. inter delicta civilia & Eccleſiaſtica: *quæ diſtinctio reperitur etiam in Cau. 6. concilij Conſtantin. & in c. ſi quis 11. q. 1. l. 3 lib. 12. c.* Theod. 3. *de Ep. jud.* Et illa tantum apud judicem civilem vult diſputari, niſi partes in Epiſcopum conſentire malint, idque ea de cauſa, ne Clerici litium diſputationibus à ſacris officiis avertantur, qua de cauſa & judices jubet cauſas Clericorum intra duos menſes poſt litis conteſtationem terminari, ne, *ut ait §. ſiv. propter d. Nov. 83. in pr. propter hujusmodi cauſas ſacris amoveantur obſequiis, & cum oporteat Deum placari & decentia Sacerdotibus agi, auditoriis detineantur.* Sed quod Aufrerius illos à ſacris officiis non impediri ſupponit, ſi coram Epiſcopo litigent, non video, quomodo minus impediantur, quã ſi litigarent coram ſeculari judice, inprimis in tali ordinatione Eccleſiæ, qua Romam in externas regiones evocantur, cum domi & litem finire & ſimul officium facere poſſint. Accedit, quod non tantum, qui litigat, ſed & illi, qui litigantibus judices ſedent, à ſacris ſervitiis abſtrahantur, ſi judicia Eccleſiaſticis tradantur, cum in judicio ſeculari non abſit ab officio, niſi is tantum, qui litigat; ita ut multò rectius ad judices Eccleſiaſticos accommodare poſſimus illud Pauli 2. *Tim. 2. Nemo militans Deo, implicet ſe negotijs ſecularibus,* quia judicare munus publicum eſt & civile, quam ſententiam probabilem dicit Almain. *de pot. Eccleſ. & Laic. q. 3. c. 2. ſuſ.* VVidringt. *in Apol. pro jur. princip. n. 113.* ex profeſſo autem probat & recipit Johan. Pariſienſ (quem pro ſua opinione incautè laudat Bellar. *libr. 5. Rom. Pontif. c. 1.*) *In tract. de pot Regia & Papali c. 14.* Is autem non poteſt dici ſe implicare negotiis civilibus, quem judex cogit ad judicium, quia is ultrò ſe non implicat, nec impeditur à ſacris officiis, ſi ſit reus criminis atrocioris, quia talem etiam ipſæ leges repellunt, *c. ſancimus,* Nov. 83. tanquam indignum, qui ſacra tangat. Quod ad fundamentum ſacrarum literarum & teſtimonia Patrum attinet, ea quàm ſint ficulnea & nihil probent, ſupra demonſtratum fuit. *Lex enim divina, ait Barcl. c. 34. de pot. Pap. neminem privat jure & dominio ſuo, privaret autem, ſi per eam jus temporale, quod principes, antequam fierent Chriſtiani, in Clericos habebant, invitis auferretur.* Cui reſpondens Bellarm. *c. 34. contr. Barcl.* primum excipit, *niſi aliquis ſua culpa privari mereatur.* Cum verò principes, dum Chriſtiani fiunt, culpam nullam committere videret, quam propter jure ſuo excidere deberent, aliam rimam quærit, per quam dilabatur, ſc. *ſicut rex ſubtrahit comiti ſubditum, eumq; conſtituens principem juriſdictione Comitis eximit: Ita Papa ad altiorem gradum evehendo Laicos, poteſt eos eximere juriſdictione temporali.* Idque pergit multis exemplis falſis & commentitiis demonſtrare, quod mulier converſa liberetur ab imperio mariti infidelis: quod votum ſolvat promiſſa matrimonialia quod filius Epiſcopus exeat poteſtate patria &c. Rectè autem intellecta hæc exempla

manifeſtò adverſantur Bellarmino, quia mulier fidelis nequit deſciſcere à marito infideli, 1. *Cor.* 7 nec ejus imperio adverſari, niſi in cauſa religionis: Ita nec Clericus, gradu Eccleſiaſtico inſignitus, immunis eſt à foro Regio, niſi quoad officium ſuum, quod conſiſtit in prædicatione Verbi, & adminiſtratione Sacramentorum &c.

Cætera manet in priſtina, & ex jure divino competente ſubjectione. Nam 1. Gradus Clerici neminem eximit à poteſtate peculiari, ut in reſponſione præſupponit Bellarm. & inter nos in utramque partem adhuc diſputatur. 2. Papa non eſt Dominus regum, ſicut rex eſt Dominus Comitis, & ratione univerſalis juriſdictionis pro ſalute totius Reipubl. poteſt immunitatem præſtare etiam inferiorum principum ſubditis. Conſtat enim, quod ex aliena Republ. ſubditi ſine injuria ſubtrahi non poſſint, quia *quod meum eſt, ſine mea culpa à me auferri nequit*, ut habet vetus regula. *l. 11. de R. I.* Leo Imp. revocat ſervos, qui invitis Dominis, Monaſterio ſe mancipaſant, *Conſt.* 10. id quod ipſis quoque CC. conſonat. *cap. 1. c. 2. de ſerv. Ord.* Adrianus ſervum dominio reſtituit, quem clamor populi extorſerat: Tiberius ne hiſtrionem quidem manu miſit, niſi de pretio prius Domino ſatisfeciſſet. Quod ſi principes non dederunt ſibi hanc licentiam in ſuis Reb. uſp: quo jure eam ſibi arrogabit Pontifex in aliena?

Ne enim ulterius evagemur, ſufficiat hîc proponi diſcrimen, quod maximè ad inſtitutum facit & declaratur ab Auguſtino *in explic. quarund. propoſ. Epiſt. ad Rom. Cum anima*, inquit, *conſtemus & corpore, quam diu in hac vita temporali ſumus, & rebus temporalibus ad ſubſidium degendæ hujus vitæ utimur, oportet nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet, ſubditos eſſe poteſtatibus, id eſt, hominibus res humanas cum aliquo ordine adminiſtrantibus*, id quod & Thomas *lect. in c. 13. ad Rom.* brevius ità enunciat: *Interim dum corruptibilem carnem gerimus, oportet nos Dominis carnalibus ſubjacere, unde dicitur ad Eph. 6. Obedite Dominis carnalibus.* Conſpicuè enim docent, Clericos, quamdiu ſint homines, humanum debere agnoſcere magiſtratum. Id quod ex quadam Bellarmini reſponſione evidenter colligitur. *cap. 35. contr. Barcl.* Cum enim Barclajus *c. 32. de pot. Pap.* objeciſſet autoritatem Caroli V. qui, teſte Surio *in comm. Ann. 1545.* Hermannum Colonienſem Archiepiſcopum ad tribunal ſuum evocaverat, diſtinguit Bellar. principatum ab Archiepiſcopatu, Hermannumque in jus vocatum ſcribit, quatenus erat princeps Imperii, manſiſſe autem ſub juriſdictione Papæ, quatenus Archiepiſcopus. Si enim propter diverſos reſpectus una & eadem perſona ad diverſa pertinet fora, & omnis principatus imperii ſubjacet legibus imperii: Ex eàdem cauſa, omne quod terrenum eſt in Clericis, terreno judicio relinquendum, & ad ſpirituale forum, remittenda tantum, quæ ſunt merè Spiritualia.

Quan-

Quando porrò taciti conſenſus & conceſſionis imperatoriæ mentio-
nem facit Covaruv. fatetur ipſemet, Pontifici non aliud jus competere in
hac cauſa, niſi quantum imperatores conceſſerint, aut tacito conſenſu ad-
miſerint. Quamquam & hoc extra controverſiam eſt, Edictum Frideri-
co & aliis Imperatoribus invitis expreſſum fuiſſe, nec tacitus conſenſus
appellari debet, qui tot proteſtationibus, uſq, ad ſeditiones & integra bel-
la Interpellatus fuit. Teneamus igitur de hac totali exemtione pontifi-
cum, quod non obliget, niſi eam agnoſcere volentes, cum extra juriſdi-
ctionem jubenti impunè non pareatur, *l. ultim. de juriſdict.* & redeamus ad
immunitatis Eccleſiaſticæ examen, cui certam regulam Canoniſtæ non
præfinierunt, propter varias mutationes, quas diverſis temporibus ſubiit.
Qui latè eam interpretatur, Felin. *in c. novit. de judic.* definit, contra liberta-
tem Eccleſiæ eſſe *omnia illa ſtatuta, quibus Eccleſiaſticis perſonis aliquid prohi-
betur, quod nec divino nec humano jure illis prohibitum eſt.* Latiſſimè, idque
ex mente juris Pontificii deſcribit eam Johan. Anton. Bovius *in refutat. P.
Pauli Veneti cap. 2. La libertà Eccleſiaſtica conſiſte in eſſere gli Eccleſiaſtici, nel-
le loro perſone, beni, & cauſe, eſſenti & non ſoggetti alle leggi, poteſtà, & giuris-
dittione de' prencipi ſecolari, in quel modo che ſoggetti vi ſono i Laici.* Hæc eſt illa
libertas, de qua dixit Petrus: 1. *Petr.* 2 quod ſit *velamen malitiæ*, quo ſua ma-
leficia tegunt Clerici contra ſeveritatem Legum.

Quid ſit libertas Eccleſiaſtica.

Sed quia Reipublicæ intereſt, ne crimina maneant impunita, & 9.
quia, qui *crimina, cum poteſt emendare, non corrigit, ipſe committit, c. præterea
21. quæſt. 8.* magiſtratus non debet ſibi pati cohercitionem facinoroſorum
eripi, quam Petr. 1. *Epiſt. cap.* 2. divino jure illi tributam docet, ſed potius
cogitet, quod *gladium non ſine cauſa portet*, ut ait Paul. 13. *Roman.* & ſit DEI
miniſter, cui non liceat injuſſo de Domini jure cedere. Diſputat Barcla-
jus *cap. 53 de poteſt. Pap.* rectè, non potuiſſe totaliter Principes liberare Cle-
ricos à poteſtate ſeculari, quod fruſtrà exagitat Bellarminus *cap. 53.* & af-
fert concilia pontificum recentia, exemptionem totalem inducentia.
Non autem quæritur, quid ſtatuerint concilia, ſed quid ſtatuere potue-
rint. Nam Eccleſia, utpote, quæ cum alieno damno diteſcere nequit,
jus ſuum quod principibus jure divino competit, quodque principes
Ethnici de jure uſurparunt in Chriſtianos, deterius facere non poteſt,
nec profeſſio Chriſtiana cuiquam fraudi eſſe debet, nec prætexu liber-
tatis Eccleſiaſticæ pax Reipublicæ turbari, aut ipſa à facinoroſis homini-
bus oppleri.

Princeps nequit abdicare jus in Clericos.

His enim, qui ſacramenta Domini tractant, judicium ſanguinis agitare non licet, *c. his à quibus 23 quæſt. 8. c. prælatus. de homi. in 6. & in c. Clericis. in c. ſententiam, ne Cler. vel mona. ſecul.* Bald. *in Auth. Clericus. num. 3. Cod. de Epiſc.*

Eccleſia non utitur niſi gladio Spirituali.

Digitized by Google

de Epiſc. & Cler. Jul. Clarus §. *fin. quæſt. 36. verſ. quæro nunc & verſ. ſcias cum ſeqq.* Et Eccleſia gladium non habet niſi ſpiritualem, quo non occidit, ſed vivificat, *c. inter hæc* 33. *q.* 2. nec alias pænas Anciranum Concilium *c.* 15. & 16. delictis publicis imponit, quam ſalutares. Unde & hodiè in Eccleſia Romana nec accuſator, nec judex, nec pæna in publicis delictis invenitur, ut demonſtrat Stephan. Rauchin. *libr.* 3, *concl.* 190. & Doctor ille Pariſienſis, *qui conſuluit in cauſa Papæ & Venetor:* Nam & olim Pontifex Romanorum non poterat intereſſe judicio ſanguinis, *Suet. in Tit.* & Judæi nolebant introire prætorium, ne contaminarentur & impedirentur manducare paſcha: *Iohan.* 18. nec Davidi permittebatur ædificare templum, quia *vir* erat *Sanguinu*, 2. *Reg.* 7. Sed id reſervabatur Salomoni, cujus nomen deſignat *Pacificum.* An vero his pænis magiſtratuum juri præjudicabitur, nec gladio peribit, qui gladium ſumpſit? Certè ſicut pœna pœnitentialis confeſſoris, *c. interfectores* 33. *q.* 2. non liberat à ſupplicio corporali: *l.* 1. *C. de ſum. Trin. in fin. l. placet C. de Sacroſ. Eccl.* Itâ nec ſalutares pœnæ Eccleſiæ, legum rigorem impedire debent. Unde Randolphus Prorex Scotiæ, cum quidam latro à Papa admercatus eſſet literas impunitatis, *ad Papam*, dixit, *pertinere quidem cōdonationem culpæ, ſed pœnam corporis ad Regem.* Buchan. *lib.* 9. Nam qui finem procreare debet, illum oportet etiam in manu habere, quæ requiruntur ad finem, ut argumentatur ipſe Bellarm. *libr.* 5. *de Rom. Pontif. cap.* 7. *arg.* 2. Finis Reipub. eſt, ut ait Auguſt. 5. *civit. DEI c.* 21. *Hæc illis vita, hoc ſtudium, ut tu quoquo modo pace fruaris.* Ergo oportet, magiſtratui concedatur poteſtas coercendi & in ordinem redigendi, quicunque pacem ſuis facinoribus perturbant.

Limitatio libertatis Eccleſiaſticæ. Nequaquam igitur per immunitatem Eccleſiaſticam accipere debemus omnimodam à jure humano exemptionem, quæ humano & divino juri repugnat. Sed poſt libertatem ſpiritualem, certa quædam privilegia Eccleſiis benignitate principum conceſſa, id quod Thomas *in c.* 13. *ad Rom.* expreſsè docet, *ſequentibus* Victor. *relect.* 1. *de poteſt. Eccleſ. q. penult. nu.* 3. Driedo. 2. *de libert. Chriſt. c.* 2. Navar. *in Manuali. cap.* 27. *num.* 119. Ludovv. Molin. *tract.* 2. *de juſt. diſput.* 31. *con.* 3. & hiſtorias intuenti primo ſtatim intuitu apparet.

10. *Probatur ex praxi primitivæ Eccleſiæ.* Si enim rem paulò altius repetere velimus, in initio naſcentis Eccleſiæ, Chriſtus confitebatur, Pilato eſſe deſuper in ſe datam poteſtatē, & Paulus appellabat ad Cæſarem, tanquam competentem judicem. Nec dubium eſt, quin ſub Ethnicis Imperatoribus Chriſtiani coacti fuerint, cauſas ſuas in foro agere, quà Laici, quà Clerici, memores præcepti Apoſtolici: *Subditi eſtote Dominis non tantum modeſtis, ſed & δυσκόλοις.* 1. *Petr.* 2. Sed D. Paulus 1. *Corinth.* 6. reprehendit Chriſtianos, qui malebant apud paganos judicari, quàm inter fratres, q. indignum quid Chriſtiana profeſſione facerent.

Anne-

Digitized by Google

An neſcitis, ait, *quoniam ſancti de hoc mundo judicabunt? Et ſi in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis qui de minimis judicetis? Neſcitis quoniam angelos judicabimus, quantò magis ſecularia. Secularia igitur judicia ſi habueritis, contemtibiles qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum. Ad verecundiam veſtram dico. Sic non eſt inter vos ſapiens quiſquam, qui juſſit judicare inter fratrem ſuum? ſed frater cum fratre contendit, judicio & hoc apud infideles?* Morem hunc componendi controverſias Chriſtianorum in Eccleſia poſt Apoſtolorum tempora manſiſſe teſtantur Epiſtolæ, quæ circumferuntur, modo iis quis præbere velit fidem. Ita enim Clemens ad Jacobum, quem certum facit de morte Petri, cum conſtet & Euſebius teſtetur. *lib.2.cap.22.24.* illum aliquot annis ante Petrum periiſſe. Quicquid ſit, in illa Epiſtola legitur: *ſi qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi non judicentur, ſed apud presbyteros Eccleſiæ, quicquid illud eſt, dirimatur, & omni modo obediatur ſtatutis eorum.* Non loquitur, ut quidam putant, de Clericis, ſed de tota Eccleſia, quod presbyterorum judicia ſubire debeant. Nam quia judices & magiſtratus nulli erant Chriſtiani, & indignum putabant coram infidelibus contendere, res eorum vult coram Eccleſiæ principibus componi debere. Ita legitur: *in Epiſt. 2. Marcellini. Quæcunq; contentiones inter Chriſtianos ortæ fuerint, ad Eccleſiam deferantur, & ab Eccleſiaſticis viris determinentur.* Et paulo poſt: *Clericus verò cujuslibet ordinis abſq; Pontificis ſui permiſſu nullum præſumat ad judicium ſeculare attrahere, nec Laico quemlibet Clericum accuſare*, ubi præſupponendum eſt, judices non fuiſſe, niſi Paganos, ideoq́ue abſolutè vetat ad judicium ſeculare ire, ſive Laicus ſive Clericus fuerit accuſandus, quod nullus dicere debuiſſet, ſi magiſtratum cognoviſſet Chriſtianum. Poſtquam magiſtratus cœperunt præfici Chriſtiani, *l. 2. l. 18. de hæret. & Manich.* honorarium judicium Eccleſiæ ulterius locum non habuit, ideoq́ue hoc potiſſimum in loco oportet incipere quærere primordia privilegiorum, idq́ue tum in legibus, tum in conciliis, tum in hiſtoriis.

II. *Auſpicia libertatis Eccleſiaſticæ.*

Reperio autem Sozomenum, *lib.1.cap.9.* cum vellet, recenſere maximum beneficium, quo Conſtantinus Eccleſiam affecit, hæc reportare. *Illud*, inquit, *planè maximum reverentiæ imperatoris erga religionem argumentum, quod Clericis ubiq; per legem ob eam rem conditam, immunitatem donari voluit, quodque illis, qui erant in judicium vocati, dedit poteſtatem, ſi modo animum inducerent magiſtratus civiles rejicere, ad Epiſcoporum judicium provocandi.* Item repetit Niceph. *lib.7. Eccl. hiſt. c.46. Permiſit*, ait, *Clericos immunes & liberos lata lege, Epiſcopis dedit juriſdictionem, & ſuper Clericos & ſuper Laicos, tanquam delegatis ſuis, ſiquidem civilium judicum cognitionem declinare voluiſſent, & libertatem Eccleſiæ lege lata conceſſit:* & notanter addit Nicephorus, hæc ità obtinuiſſe uſque ad ſuam, id eſt, Andronici Imperatoris tem-

Digitized by Google

pora, quod nobis argumentum præbebit, de libertate Eccleſiæ Græcæ, quanta ſcil. fuerit, modo declaraverimus, num per immunitates Eccleſiæ à Conſtantino conceſſas Clerici ſeparati fuerint, ab obedientia legum civilium. Vetat eos novis collationibus obligari, concedit liberos eſſe ab Hoſpitibus excipiendis, *l. juxta C. de Epiſcop. & Cler.* removet ab iis indebitæ conventionis injuriam, & iniquæ exactionis improbitatem, extraordinariorum munerum neceſſitatem, parangariarum præſtationem, *l. omnis. Cod. eod.* niſi habeant poſſeſſiones, *l. de his C. eod.* & quæ ſunt ſimilia *in Cod. Theod.* Sed de exemtione eorum nullum verbum, quin potius *in Epiſt. ad Celſum Vicarium Africæ* ſcribit: *Scias, quod tàm ſuper plebe, quam ſuper Clericis his, qui primi ſunt, ſum diligentiſſimè quæſiturus, idq; judicaturus, quod veriſſ. & religioſiſſ. eſſe manifeſtum eſt,* & Sozome. & Nicephor. expreſsè addunt, non exemtos fuiſſe Clericos à judicio magiſtratuum, *niſi maluiſſent judici ordinario præferre Epiſcopum,* & Athanaſio de morte Arſenii accuſato Conſtantius ipſe judices dedit, Socrates *lib. 1. c. 20. 21.* ſicut & Paulum Samoſatenum Aurelianus Imperator removit. Stephanus Antiochenus Epiſcopus ſub Conſtante & Conſtantio à Legatis, quos ad fratrem Conſtans miſerat, de vi publica & l. Cornelia de ſicariis reus actus, & in palatio, non in templo damnatus fuit, Theodor. *li. 2. c. 11. 12.* Athanaſ. *in longa iſta Epiſt. ad ſolita. vit. agentes,* præterea teſtatur etiam à Conſtante & Conſtantio convocatum fuiſſe concilium Sardicenſe: Item eorundem juſſu Epiſcoporum quemq; rediiſſe ad ſuam Eccleſiam, & ipſe dicit ſe non intercedere, quò minus accuſatores ſui ſe ſiſtant coram Imperat. cui de factis ſuis paratus ſit rationẽ reddere, quæ omnia indicant juriſdictionem Imperat. ſuper Epiſcopos. De Conſtantio etiam nihil habemus, niſi, quod immunitates à Conſtantino conceſſas cõfirmârit, *ad Severianum Achaiæ proconſulem.* Et alibi ſcribit: *Clericis ac juvenibus præbeatur immunitas: repellaturq; ab his exactio onerum ſordidorum Dat. 7. Kal. Ian. Conſtantin. Conſtantio VI & Conſtante AA. Coſſ.* A Valẽte Gratiano, Valentiniano. AAA invenimus ſcriptum ad Artemium, Euridicum, Appium &c. Epiſcopos: *Qui mos eſt cauſarum civilium, idem in negotiis Eccleſiaſticis obtinendus eſt, ut ſi quæ ſunt ex quibusdam diſſenſionibus levibusq; delictis ad religionis obſervantiam pertinentia, locis ſuis, & à ſuæ diœceſis Synodis audiantur, Exceptis, quæ actio criminalis ab ordinariis extraordinariiq; judicibus aut illuſtribus poteſtatibus audienda conſtituit. Dat. 16. Kal. Iun. Valente V. & Valentini AA. Coſſ.* cum quibus omnibus conſentiunt Novellæ Juſtiniani, qui licet Epiſcopis audientiam in cauſis Eccleſiaſticis *Nov. 82. §. ſi vero.* conceſſerit: ſupremum tamen jus & cognitionem ſibi reſervavit. *Ita enim Epiſcoporum ſententiam executioni tradi jubet, ſi utraq; pars iis, quæ judicata ſunt, acquieverit,* id eſt, niſi pars damnata appellarit. *Novell. 123. c. 21.* Similiter *cap. 8.* ſcribit, *Nullus Epiſcopus invitus trahatur ad ſecularem, niſi princeps juſſerit,* quæ

Continuatio ejuſdẽ.

verba

verba poſteriora ſicut & verbum *invitus*, quia ſupremam poteſtatem Imperatori reſervant, Gratianus ſtudioſè omiſit. *in c. nullus* 11. *q*. 1. Porro in Zenone Evagrius autor eſt, ab eo adverſus Alexandrinum & Antiochenum Epiſcopos latam fuiſſe ſententiam ob hoc ſolum, quod alter coram ipſo principe mentitus eſſet, alter Baſiliſci partes foveret. Pelagius ipſe Aquileenſem & Mediolanenſem Epiſcopos ad Clementiſſimum principem dirigi jubet, ut ſecundum Canones puniantur. *c. iſtud cauſa.* 2 *q.* 1. An hic reſpondebit Bellarm. *c.* 34. *contr. Barcl. Pijs principibus nondum ſatis notam & explicatam fuiſſe exemtionem, quam jure divino Clerici habebant: Sanctos autem patres paulatim eam explicare atq; introducere niſos.* Væ inſcitiam omnium Regum & principum ante Hildebrandi adventum: Væ impudentiam Regum Galliæ, qui cum jam id diſcere potuiſſent, à Romanenſibus, in ignorantia ſua triumphare maluerunt, quam cum ſcientia ſuccumbere. Et licet principes ignari juris fuerint: tamen Chriſtus ipſe & Apoſtoli, quomodo excuſari poterunt, qui paſſi ſunt ſibi laudem à patribus Bellarmini præripi, nec auſi fuerunt jus divinum explicare, ſed in hujus ignominiam juri Tyrannico ſe ultro ſubjecerunt. Sed ut ad rem redeamus: Heraclii conſtitutio legitur *inter Imperat. conſtit. ne Epiſcopus vel Clericus vel Monachus, ob pecuniariam criminalemve cauſam apud civilem militaremvè cōveniatur magiſtratum, ſed apud ſuos Epiſcopos duntaxat aut metropolitanos, aut patriarchas.* Eadem etiam ſtatuit aurea bulla Alexii Comneni. Sed quia omnis enunciatio interpretanda eſt, ſecundum ſubjectam materiam, per pecuniarias & criminales cauſas, oportet intelligere eas, quæ poſſunt cadere in Epiſcopi judicium: Et in omnibus privilegiis præſupponitur princeps ſummum jus ſibi reſervâſſe, quippe quod in alium conferre non poteſt. Conſtitutio Friderici II. quamquam ab Honorio expreſſa. Duare. *ad t. C. ſi adverſ. vendit. in fi.* tamen quicquid concedit ſecundum conſtitutiones Imperiales & Canonicas ſanctiones concedit, ità ut ad dictas leges recurrendum ſit, quādo de ejus interpretatione agitur. §. *Nos Fridericus* §. *Item ſtatuimus Conſt. Frider.* Ex quibus omnibus patet, privilegia & immunitates, quibus in rebus ſua natura temporalibus gaudent Eccleſiaſtici, ab Imperato. primum inductas, & de tempore in tempus mutatas fuiſſe, ita tamen ut principes jure ſuo, quod ipſis naturali & divino atq; etiam humano jure competebat, ſe nunquam ſpoliâſſe intelligantur, ne cum Petro Ferrar. *prax. Pap. t.* 2. *gl.* 9. *nu.* 56. dicere cogamur: *privilegia à ſtultis Imperatoribus Clericis conceſſa, conſumunt, ſtatum Laicorum & Imperij*: quod & Otto Friſingenſ. teſtatur *in præfat.* 7. *Chron. Imperium* ſcilicet *ob amorem ſacerdotij eviſceratum & viribus exhauſtum fuiſſe.* Cuſan. *lib.* 3. *Concor. Cathol.* Sicut enim quod favore alicujus inductum, non debet in ejus odium verti: ità nec in dantis damnum debet retorqueri, *l. ſi judex circūv.* ubi Bart. & Bald. *ff. de minor. l. amiciſſimos, de admin.*

tutor. præſertim cum in generali locutione perſona loquentis videatur excepta, *ut ICti docent, c. quiſquis, de præbend. & ſim.* unde patet reſponſio ad leges à Bellarm. *cap.35. contr. Barcl.* adductas, quibus Imperatores ſeculari poteſtati eximunt Clericos & perconſ. ut ipſe infert, etiam Imperatoriæ, quanquam prætereà errorem ſuum nimis quàm pueriliter prodit, quando, quid per curiam intelligatur *in l.7. Cod. Theod. de Epiſcop. & Cler.* ſe prorſus neſcire declarat. Nullibi enim reperiri Clericos exemtos à poteſtate ſuprema principum rectè obſervat Barcl. *cap.33. de pot. Papæ.* licet à judicum & magiſtratuum judiciis ex illorum indulgentia abſoluti inveniantur.

Sed extendamus propoſitam materiam aliquantulum latius, ut appareat in reliquis quoque regnis humano jure immunitatem inductam, id quod nullibi manifeſtius apparet, quàm in regno Galliæ, ubi cum reges jus ſuum integrè relinquere noluerint, nec ſolida ſua immunitate Clerici unquam uti potuerunt, imò eò res progreſſa eſt, ut profani proceres bona Cœnobiorum poſſederint, à tempore Caroli Simplicis uſque ad Robertum & Henricum I. indeque præbuerint Monachis, quantum eorum ſuſtentationi ſufficere putabatur. Æmil. *lib.3. & 5.* Sed quantum ad jus, Clerici conveniuntur coram judicibus ſecularibus in actionibus realibus, Tiraq. *lib.1. retract. §.32 gl.1. nu.81.* Boër. *deciſ.69. nu.20.* nonnunquam etiam in perſonalibus, de multis criminibus, quæ *privilegiata* vocant. Barcl. *c.33. pot. Papæ.* Julius Clar. *libr.5. q.36. verſ. ulterius quæro.* Boer. *deciſ.297. n.1* Aufrer. *in rep. Clem. in 4. reg. fall. 2. de off. ordin.* Bened. *in c. Raynut. verb. uxorem. n.445. de teſtam.* Bellar. *c.8. contr. Barcl.* cum Childericus rex Epiſc. Rothomagenſem, majeſtatis reum egiſſet, & pro eo verba faceret Gregor. Turon. *libr.5. c.18.* dicens: *Regi id jus quidem competere, nec poſſe à quoquam vocari in judicium* &c. explicat ſententiam Gregorii, quod locutus fuerit *de facto*, & *non de jure*: atque ea explicatione ex Epiſcopo facit adulatorem aulicum, ex veridico hiſtorico, mendacem deceptorem, præterquam quod Rex Galliæ ex infinita memoria poteſtatem in Eccleſiaſticos ſibi vendicaverit, optimo Jure Regio, idq; autoritate ipſius Pontificis *in c. meruit. Extr. com. de privileg.* Juris quoq; eſt apud Gallos, ut judex ſecularis cognoſcat, de poſſeſſorio cujuslibet cauſæ principalis, ut tradit Guid. Papa *q.171.85.* Carolus de Graſſal. *lib.2. Regal. Franc. jur.5.* & Joh. Gallus *q.155.* ait, *judicem ſecularem apud Gallos inhibere & prohibere judicium petitorium, donec fuerit lis finita ſuper poſſeſſorio, quod habeat multum facti.* Thom. Grammat *deciſ.78.* Sic & communi uſu conſtat à bullis Pontificum, ſeu, quod eodem redit, ab earum executione appellari. Duar. *lib.1. Eccl. miniſt. cap.5.*

Conſuetudo Gallicana.

In Anglia, licet jam Pontificum Canones de immunitate & exemtione Eccleſiaſticorum promulgari eſſent, admiſſi tamen nunquã fuerunt, donec

donec precio à Stephano obtinerent Eccleſiaſtici, ut in uſum ponerentur. Pro argento enim, quod ab iis mutuo ſumſerat ad ſuſtinendum bellum contra filiam Henrici I. legitimam regni hæredem, immunitatem iis vendidit: Rogerius Hoved: Helinshod. *& alij in Steph*: nec tamen omne jus ſuum iis ceſſit, quia & ſæpè decimas & tributa ab Eccleſiis exegerunt reges, & Rota *in deciſion. antiq. deciſ.* 140. *incipiente*: *utrum valeat conſuetudo Anglica*, damnat conſuetudinem Anglicam, quam ibi receptam teſtatur, ut Clerici quicunq; ſuper actionibus mixtis realibus litigare cogantur coram ſeculari. De delictis atrocioribus præſtat ipſius Richardi Archiepiſcopi Cantuarienſis ſententiam aſcribere, qui ad Richardũ Vinctonienſem. Gaufridum Elienſem & Johannem Norvvicenſem, Epiſcopos ſcribit in hunc ſenſum: in Epiſt. Petri Bleſenſ. *Ep.* 75. *Clerici vel Epiſcopi occiſores, Romam mittuntur, euntesq; in delitiis cum plenitudine Apoſtolicæ gratiæ & majore delinquendi audaciæ revertuntur. Talium vindictam exceſſuum Dominus Rex ſibi vendicat: ſed nos eam damnabiliter nobis reſervamus, atq; liberam præſentis immunitatis materiam, in fauces noſtras Laicorum gladios provocamus. Ignominioſum eſt, quod pro capra vel ovicula gravior, pro ſacerdote occiſo pœna remiſſior irrogatur. Sed his & durioribus digni ſumus, qui juridictionem alienam, & nobis omninò indebitam ambitione temeraria uſurpamus. Nam in corpore decretorum & in Epiſt. ad Romanos hæc verba legiſſe meminimus. Sunt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi judices, quam per Rectores & judices Eccleſiaſticos vindicantur, ſicut eſt, cum quis interfecit Pontificem, Apoſtolicum presbyterum, ſive Diaconum, hujus criminis reos, Reges & principes mundi damnant. Omnis equidem juſtitia ideò exercetur, ut debita quiete gaudeant innocentes, & malignantium temeritas refrenetur, veruntamen in hac juriſdictione maledicta, quam ambitioſè & ſuperbè præſumimus, Deum offendimus & dominum Regem, viamq; Clericis malignandi tutiſſimam aperimus.* Concludit denique: *Reddentes igitur Deo, quæ ſunt Dei, Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, juxta petitionem Domini regis, & tantorum vindictam exceſſuum relinquamus.* Atq; ita Henricus IIII. VValterum Baldoke, Priorem Landenſem condemnavit, quod conſcius conjurationis eam non detexiſſet. Helinsh. *in Hen. IIII.* Item octo fratres ſeditioſos miſit in carcerem: Polyd. Virgil. & Archiepiſcopum Eboracenſem eadem de cauſa capite mulctavit. VValſingham. *in Hen IIII.* Henricus VII. tam cognovit de Clericis quam Laicis, qui Varbecium ſecuti erant. Henricus VIII. cum adhuc ſequeretur partes Papæ, Vicarium Epiſcopi Londinenſis cum ſuis officialibus damnavit ad torturam. Stovv. *in Henr. VIII.* Hodie conſtat, quod Henricus VIII. cum ſe caput & principem Eccleſiæ proclamari feciſſet, tàm in temporalibus, quam ſpiritualibus, omnem juriſdictionem, omnia jura ad ſe revocaverit,

Conſuetudo Anglicana.

relicta Epiſcoporum conſiſtoriis illarum rerum tantum cognitione, quæ ex ſacris literis potiſſimum deciduntur & ſpectant conſcientias, Smith. *in the. common. VVealth of England in the.3.booke.c.ult.* id quod ferè per omnes reformatas Eccleſias obſervatur in Germania, Gallia, Dania, Suecia, ſalvo ſemper jure ſuperioris, ut videre eſt in Auguſt. Confeſs. *t. de poteſt. Eccleſ.* & in Apolog. Melanth. *in fin.* Johan. Calvini. *Inſt.* & Flac. Illyr. *Clav.*

Conſuetudo in regnis aliis. In Polonia poſt longas concertationes Ivo Epiſcopus Cracovienſis obtinuit, 1217. ut Clerici à poteſtate ſeculari liberi pronunciarētur. Crom. *lib.* 7. Andreas Iſernia *in conſtit. de perſonis ſub rubr. ubi Clerici in maleſ. conven: deb. in regno Neapol.* dicit *conventum inter Romanam Eccleſiam & regem Regni in inveſtitura, quod Rex nullam aliquo caſu habeat juriſdictionem in Clericos, niſi ratione feudi.* Si ex conventione. Ergo non ex jure divino.

Veneti pluribus probant, antiqua conſuetudine Reipub. jus competiiſſe in facinoroſos Clericos, quo jure Brandolinum Valdemarinum Abbatem, & Scipionem Saracinum, Canonicum Vicentinum contra Pauli V. cenſuram captivos detinuerunt, idque pluribus argumentis juſte factum demonſtrant Anton. Quiri: *nelli aviſi* M. Paulo da Venetia *nelle ſue conſiderationi* & Fulgentio Breſciano *nelle confirmationi d' iſteſſe*, Giovan. Marſilio *nella difeſa dell' otte propoſitioni.* Nicola. Craſſus *in Antipar: ad Baron.* Hieron. Vendramenus *in diſquiſ. controverſiar.* Ventura Vincent: *in conſ. ad Venet:* Judicatum etiam fuit in Camera, Clericum poſſe trahi ad ſecularem judicem, quando quis adverſus eum experitur actione reali. Mynſing. *cent.* 1 *obſ.* 22. Gail. *de pignor. obſer.* 7. *num.* 2.

Ex quibus omnibus abundè conſtat, non alio niſi humano jure immunitatem Eccleſiaſticorum, ex æquitate & benignitate Chriſtianorum principum inductam, ideoque nunc pluribus, nunc paucioribus titulis, prout principibus placuerit, compræhenſam fuiſſe. Quod innuere volebat Fridericus I. ad Adrianum IV. ſcribens: *Cum quid Regale Papatus veſter habere dignoſcitur, largitione principum obtinet.* Balæus *in Adr:* 4. Vrſtiſi: *collect. hiſt: Germ.*

13. *Cauſa ob quas à foro vulgi eximi merebantur Clerici.* *Ex æquitate* dixi, quia dignitas officii & perſonarum requirebat quandam à vulgo ſeparationem, præſertim, cum non tantum honori perſonarum, ſed & majeſtati Dei, cujus ſacris Sacerdotes vocare oportet, id indulgeatur, *ut ait Paulus l. non diſtinguemus.* §3. *ff. de recept arbitr.* Determinat enim ICtus, *l. generaliter.* 13. *de injus vocan.* in jus ſine venia vocari non poſſe eos, quibus reverentia debetur: inter illos autem, quibus reverentia debetur, primum locum tenent parentes. *l.* 2. *lib.* 3. §1. *ff. Eod.* Eccleſiaſtici verò ſunt animarum parentes, *c. in ſcripturis, diſt:* 96. regum, principum, omniumq; fidelium patres ac magiſtri, *c. quis dubitet diſt.* 96.

Clem.

Clem. 1. §. *Nec ſuper hæc de pœni.* lumina mundi, *c. Sacerdotes diſt*: 93. quo argumento uſus vel potius abuſus eſt Thomas Archiepiſc. Cantuarienſis, quoties à rege juberetur obedire legibus regni: *Quia ego*, inquit, *ſum pater veſter ſpiritualis, & pater non debet reſpondere in judicio filii.* Roger: Hoveden Joh. Pike, Matth. Paris, Gervaſius Dorobern: *in Hen*: II. idemq; argumentum urgetur iiſdem penè verbis. *c. quis ſacerdotes diſt. 96. c. cum infer. de major. & obedi*: Sed paternitas, quæ ſpiritualis eſt, in foro temporali allegari non poteſt. niſi quatenus pater alterius judicii patitur eius autoritati locum concedi, ſicut nec Rex allegare poteſt in foro ſpirituali, quod ſit Pater populorum, ut eum apellat Homerus. Nihil enim impedit, quin diverſo reſpectu aliquis poſſit eſſe modò pater: modò filius. Gregor. M. *lib. 2. Ep. 31. ad Maurit.* ait: *Sacerdotes honore & reverentia ab Imperatoribus proſequendos eſſe.* Nec tamen ſecum pugnat, quando *eodem lib. Ep. 62.* ſe vocat, *Imperatoris famulum*, & *debere ſe*, ait, *obedientiam Imperatori, cui poteſtas conceſſa ſit ſuper omnes homines*, & nominatim etiam, *in ſacerdotes*, ut ait idem *lib. eod. Epiſt. 65.* quia fieri poſſe, ut qui Rex eſt in ſuo regno, in alio fiat ſubditus, *in lib. 3. de jur. Majeſt. c. 6. n. 12.* demonſtravimus, exemplis Conradini, Mariæ Scot. & Legatorum. Nam & Gelaſius Papa *in Epiſt. ad Anaſtaſ. Imper.* imperatorem, quem vocarat *filium & præſulibus rerum divinarum ſubditum*, mox dicit *humano generi præſidere.*

Præterea Epiſcopus non debet eligi, niſi vitæ probatiſſimæ, *c. in Sacerdotibus diſt. 61 c. oportet. 8. q. 1.* qui ſit nullius criminis reus, *c. primum diſt. 25. c. 1. 6. q. 1. c. priusquam diſt. 28. c. de Petro. 46. diſt. c. ult. diſt. 60. c. 1. diſt. 61.* & ætate gravis, *Novell. 123. c. 1. per totam diſt. 78.* & doctrina præſtans, *ibidem*, quæ omnia non poſſunt non facere hominem venerabilem, adeò ut Hoſt. & Johan. Andr. *in c. Eò libentius in verbo militiæ, de ſerv. non ordin.* Clericos velint reputare inter nobiles, quod quanquam de toto genere Clericorum probari non poteſt, tamen ſacerdotium dignitatibus accenſetur: *in l. atrocem & ibi gl: C. de injur. c. deniq; in pr. diſt. 4.* Et talis quidem dignitas putatur Bartolo *conſ*: 180. *ſi aliqua Col. 2.* quæ major eſt omni honore ſeculari, Unde non conveniebat eos in judicium rapi, inſtar vulgi, ſervilique pœnæ ſubjici, *l. Ne quis C. ut nemo privat.* Anton: Faber. *in ration: ad l. 2. de in jus voc. l. 2.* & ibi Caſtrenſ. *de in jus voc: l. omnes in pr. C. de Epiſc & Cler*: Corraſ: *lib. 1. Miſcell: cap. 10. n. 1.* ſed ut verba eorum in Eccleſia plus autoritatis haberent, æquum erat, ut eorum dignitati parceretur. Ludovv: Molin: *tr. 2. de juſt. diſp*: 31. *concl.* 4.

Quantus honor olim exhibitus Sacerdotibus apud Ethnicos.

In quantum honorem Romani olim Pontifices habuerint, *ex pictore, Gellio, Feneſtella, Pompeio*, & aliis patet. Pontifex Max. nullius erat obnoxius judicio de iis, quæ in Pontificatu ſuo, id eſt, per totā vitā ageret, Halycar: *l. 2.* vehebatur Sella curuli, Liv. *dec. 3. l. 5.* lictore præcedēte, Plut. *probl. c. 113.*

Digitized by Google

cap. 113. portas ſuas ornabat lauru, Plin. *lib.* 15. *c.* 30. & Forus teſtatum reliquit: *Ep.* 47. Cn. Trebelium tribunum plebis fuiſſe mulctatum, quod inciviliter locutus eſſet M. Æmilio Lepido, cum ſummum pontificatum gereret. De ſacerdotibus Cumæ Ponti refert Strab; *lib.* 12. quod bis in anno geſtent diadema: de ſacerdote Herculis Tyrii narrant Diodorus Siculus *lib.* 17. *cap.* 4. Pauſan: *in Boœt*: Oroſius *lib.* 4. *c.* 6. quod amiciatur purpura, & caput Diademate cinctus in publicum prodeat. De Trallianis Vitruvius, *lib.* 2. *c.* 8. quod ſummus Pontifex inter eos regale habitet palatium, & ne cumulem plura exempla, Sacerdotium inter ſummas dignitates ubique gentium ſemper fuit repoſitum, Hurault: *lib.* 1. *de Offic. l' eſtac c.* 14. ſicut & de germanis ſcribit Tacitus, *de moribus German*: *Sacerdotibus juxta ac regibus & principibus honor habitus fuit*, adeò ut illud cum regia majeſtate multi conjungendum putârint, ſicut retrò diximus, & Bartolus putet, Pontificatum q. fratrem eſſe: principatum ſororis locum tenere. Theſeus vetuit ſacra tangi, niſi à principibus urbis, Plut. *in Theſ.* quod Ariſt. 7. *Polit. c.* 10. in omni Repub. obſervandum putat, *ut* videlicet *ſacra à digniſſimis tractentur*, & obſervatum fuit apud Athenienſes, ex inſtituto Theſei, Plut. *in Theſ*: & in reliqua Græcia, prout ex Halycar. *libr.* 2. diſcimus, dum ſcribit: *πρυτανεῖα apud Græcos vocantur loca publica ſacra, quorum cura pertinet ad eos, qui ſummum magiſtratum in Repub. gerunt.* Apud Perſas, quo loco fuerint ſacerdotes ex magorum autoritate conſtat, Philoſtr: *lib.* 1. *de vit. Apoll*: & hodiè idem princeps eſt & caliphus in Perſia. Apud Tartaros hodiè, qui Mahometis ſomnia non ſequuntur, ipſi Reges ſummum Sacerdotem, quem Seidum vocant, tanto honore proſequuntur, ut advenienti inclinati obviam procedant. Sigiſmun. *in Tartar.* ſicut olim Iulianus philoſopho, quem ſummo honore afficere volebat. Marcel.

14. Quæ omnia demonſtrant, communi gentium opinione ſummam ſacerdotibus ſolitam deferri dignitatem, modò eam in poteſtatem non vertant, ſicut Bonifac. IIX. quod Gelaſius *c. duo ſunt* 96. *diſt.* rectè dixerat, *autoritatem ſacram* pontificibus, *regalem poteſtatem* principibus tribuens, prorſus invertit, & poteſtatem dixit pontificum eſſe, autoritatem regum, cum pontifices ſola dignitate contentos eſſe oporteret, nec aliam ſibi poteſtatem tribuere, quam ſpiritualem, quam Gerſon. *in reſol*: *circa excommunic*: *conſid*: 1. maximè fundari ait in illa lege Evangelica: *Matth.* 18. *Si peccaverit in te frater tuus &c. dic Eccleſiæ, ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Quibus verbis præcipitur primùm crebra admonitio, tùm excommunicatio eorum, qui prorſus obſtinatè improbi manent. Et de hac poteſtate Conſtantinus loquitur, quando ad Epiſcopos Concilii Nicæni dicit: *DEUS vos conſtituit ſacerdotes & poteſtatem vobis dedit de nobis quoq; judicandi. Hiſt. Eccl. lib.* 10. Et Valentinianus: *Talem in pontifical*

Poteſtas Eccleſiæ conſiſtit in excommunicatione.

ſical

ſicali conſtituite ſede, cui & nos, qui gubernamus imperium, ſincerè capita noſtra ſummittamus, & cujus monita, dum tanquam homines deliquerimus, neceſſario veluti curantis medicamenta ſuſcipimus. Duare. *lib.* 1. *ſacr. Eccleſ miniſt. cap.* 2. Quod ſi hæc monita nihil profecerint, ad extremum licet devenire remedium. *c. quoniam. diſt.* 18. *c. quis dubitet. diſt.* 96. & ſic Innocentius à communione ſummovit Arcadium, quod Chryſoſtomum à ſede ſua pelli conſenſiſſet, *d. cap duo ſunt*, & Ambroſius negavit Valentiniano Eccleſiam, quam Arrianis deſtinarat, concedere, nec Theodoſium in Eccleſiam voluit intromittere Theodoret: *lib.* 5. *c. cum apud* 11. *q.* 3. Hæc res revocat mihi in memoriam ſimilem poteſtatem, quam Druydibus Gallorum aſſcribit Cæſar. *6. bell. Gall.* *Si quis, ait, aut publicus aut privatus eorum decreto non ſtetit, ſacrificÿs interdicunt. Hac pœna apud eos eſt graviſſima. Quibus enim interdictum, ÿ numero impiorum ac ſceleratorum habentur, ab ÿs omnes diſcedunt, aditum ſermonemq; defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant, neq; ÿs petentibus jus redditur, neq; honos ullus communicatur.* Quod ſi qui callum etiam contra hanc diſciplinam obduxerint, hi metu ſuppliciorum à maleficiis abſtinere per magiſtratum cogendi ſunt. *c. non fruſtra.* 23. *q.* 5. *l.* 1. *de juſt. & ju.* Nam diſciplina Eccleſiaſtica ulterius non progreditur. Sed hæc non eſt illa poteſtas, quam Eccleſia, principum privilegiis acceptam referre habet, cum inſtitutione divina illi tradita ſit: Verum altera conſiſtit in judicio temporali, quod Leo Papa Ep. 96. Eccleſiæ ab Imperatoribus conceſſum teſtatur: *Tanta ait, ſeculi poteſtates circa ſacerdotalem ordinem reverentia prævaluere, ut etiam hi, quos ſub imperiali nomine terris divina potentia præeſſe præcepit jus diſtinguendorum negotiorum Epiſcopis Sanctis, juxta Divalia conſtituta, permiſerint.*

Hoc jus, quia Eccleſia, dicente Valentiniano, nec forum legibus habet, nec apparitionem, nec executionem, *Audientiam* leges peculiari nomine vocant, ut notat Cujac. *in paratit. C. de Epiſc. audientia.* nec rectè Azo *in ſum: t. de Epiſc. aud in pr.* & Accurſ. *ad rubr: d. t.* interpretantur per juriſdictionem, cum Niceph. *lib.* 7. *c.* 46. eam aſſimilet judicio delegatorum, quos conſtat notionem tantum habuiſſe, qua nec Epiſcopis plus tributum fuit. *l. cum Clericus C. de Epiſc. & Cler. l. Epiſcopale. C. de Epiſco. aud. Novell.* 123 *c.* 21. Eodem jure uſi ſunt olim pontifices Romani. Quod enim Lentulus Pontifex in ſenatu dicit. *Pontifices religionis judices fuiſſe, legis ſenatum, Cic: ad Att. lib.* 4. ita accipimus, quod de religione cognoverint. Cic. *in orat. pro domo.* Nam cum quæſtio eſſet de Clodio ob violatam religionem puniendo, Cicero eum non coram Pontificum Collegio, ſed coram Senatu accuſavit. Plutar. *in Cæſ.* & Cicer. & Minutiam veſtalem inſimulatam apud Pontifices ab indice ſervo, Pontifices tantum juſſerunt ſacris abſtinere familiamq; in poteſtate habere. Sed poſt, facto judicio, viva

Epiſcopalis audientia.

ſub terram ad portam collinam dextra via ſtratam defoſſa eſt, ſcelerato campo. Liv. *lib.* 8.

Quibus jus dicant Epiſcopi. Jus autem dicunt Epiſcopi Clericis, Monachis, œconomis. *lib.* 2. *l.* 7. *l.* 14. *C. de Epiſc. aud.* pauperibus, *l.* 1. *C. eod.* aliiſq; miſerabilibus *l. nemini.* 19. *cum ſeq. C. eod.* & iis, qui eos ultro judices optaverint. *l. Epiſcopale l. ſi qui ex conſenſu C. eod.* Azo *in ſum. hoc t. n.* 1. VVeſenbec. *in paratit: C. hoc t. n.* 2. Quia enim jam honoraria presbyterorum in Eccleſia judicia longo uſu recepta erant, ut ſupradiximus, imperatores integritati Epiſcoporum tantum tribuerunt, ut liceret, qui vellet, eorum æquitatem potius experiri, quam rigorem legum. Sic olim Germani cum in aciem prodiiſſent, *nemini nec animadvertere neq; vincire, nec verberare, niſi ſacerdotibus, permittebant, velut Deo imperante, quem adeſſe bellantib. credebant.* Tacitus *de morib. Germ.* Tantum tribuebant ſanctitati & integritati eorum, qua de cauſa & Romani olim legum cuſtodiam & interpretationem & actiones ſecundum eas, pontificibus relinquebant, *l.* 2. § 6 *de orig. jur.* ut ibi notat Zaſius *in verb: actiones & in ver: Pontificum.* rati eas nunquam ſanctius cuſtodium iri, quam ab illis, quibus religio omnem fraudem exemerit.

Quouſq; ſe extendat juriſdictio Eccleſiaſtica. Quia vero notio ſola eluſoria eſt, niſi facultas coërcendi conjungatur, *lib.* 2. *de jurid.* conceſſum ſimul eſt, ut leviores pœnas Eccleſia potuerit infligere, ſicut & pontifices Romanorum peccantes mulctabant. Halycar. *lib.* 2. Ità removet ab officio, *c. presbyter.* 2. *q:* 5. *c. ſi quis viduam diſt.* 50. *c. presbyter. diſt.* 28. conjicit in monaſterium, *c. ſi Epiſcopus diſt.* 50. tradit curiæ, *c. Clericus.* 3. *q.* 4. *c. ſi quis Sacerdot. c. ſtatuimus* 11. *q.* 1. & progrediente tempore, progreſſa eſt ad carceres, *c. quamvis de pœna: in* 6. quos pro pœna Eugenius II. primus putatur inſtituiſſe. Scip. Gent. *lib. de juriſd.* Item ad exilia, *c.* 1. *de calum.* & uſque ad ſupplicia corporis, *c. ante omnia diſt.* 35. *c. conſpirat.* 11. *q.* 1. *c.* 1. 23. *q.* 5. quæ tamen, quia auſus fuit irrogare Archiepiſcopus Bituricenſis in mulctam damnatus eſt à curia, ut teſtatur Duar. *lib.* 1. *ſacr: Eccleſ. miniſt. cap.* 3.

35. Ex dictis patet, quouſq; ſe extendant privilegia, quæ Imperatores Eccleſiæ jure communicarant, unicum adhuc reſtat ſubjungendum, quod iis, quæ hactenus ex conſtitutionibus principum deduximus, univerſalia concilia non contradixerint, ut objicit Bellarm. *c.* 34. *contr. Barcl.* in primis antiquiora. Eorum enim ſententia prævalet, quotieſcunq; diſcors ſententia incidit. *c.* 28. *diſt.* 50. *c. hoc ipſum* 33. *q.* 2. Sciendum igitur quod concilia ſecuta conſilium Pauli, 1. *Corinth.* 6. ut patet expreſsè *ex can.* 9. *concilij Carthag.* 3. (quanquam ibi à magiſtratu Ethnico, coram quo noluit cauſas diſputari Paulus, ad magiſtratum Chriſtianum argumentum transferatur) ad dignitatem Eccleſiaſticorum ſervandam, voluerint eorum lites prius in Eccleſia audiri, quàm ad Imperatorium tribunal provocaretur,

Sententia conciliorum.

quod

quod & conſtituit Juſtinianus, ne ante latam ab Epiſcopo ſententiam ad judicem recurratur. Sed nunquam ab antiquis Canonibus legimus prohibitam fuiſſe Eccleſiis provocationem ad poteſtatē ſecularem, licet prohibitum ſit, ne regiæ aures obtundantur, antequam cauſa audita ſit in Eccleſia, ne videlicet Eccleſia videatur ſperni, & ne injuria inferatur Canonibus *Carth. 5.* aut ordo Eccleſiaſticus perturbetur, ut dicit concilium Conſtantinop. *Can. 6.* & clarius d. Carthag *c. 9. ſi quidem ait, cui ad eligendos judices undiq; patet autoritas, vile Eccleſiæ conſortium judicat, qui de univerſa Eccleſia male ſentiendo de judicio ſeculari poſcit auxilium* Eſt enim, ut ſcribit Cyrillus Alexandrinus *ad Ioh. Antioch: & Synodum ibidem congregatam: multò melius ac juſtius, ut Eccleſiaſtica quæſtiones in Eccleſiis agitentur ac formentur, & non apud alios, quibus ſane prorſus inconveniens eſt hujusmodi cauſarum Diæta.* Igitur in Chal- *Chalced.* cedonenſi Synodo *Can. 9.* decernitur non ſimpliciter, ne quis Clericus adverſus Clericum habens actionem, deſerat proprium Epiſcopum & ad ſecularia convolet judicia: ſed additur: *Prius actio ventiletur apud Epiſcopum proprium,* id eſt, priuſquam ſecularia adeat judicia. In Conſtantinopolita- *Conſtant.* no: *Can. 6. ſi quis ſpretis Epiſcopis Provinciæ & majore Synodo, auſus fuerit regias aures obtundere, & judicia principum ſecularium vel Synodum œcumenicam turbare, contumelioſè contemnens omnes eius Diœceſeos Epiſcopos, hic omnino ad accuſandum non ſuſcipiatur.* In Antiocheno ſimiliter: *c. 11. ne quis præter* *Antioch.* *concilium vel literas eorum Epiſcoporum, qui ſunt intra provinciam, maximè Metropolitani, ad Imperatorem pergat,* aut ut concilium Veneticum dicit, *Venet.* *Can: 9.* ne id faciat, *niſi ex permiſſu Epiſcopi ſui,* hoc eſt, ne Eccleſiam prætereat. Cartaginenſe 3. c. 9. expreſsè dicit: *ſi quis derelicto Eccleſiaſtico judicio publicis judiciis purgari voluerit &c.* id quod Leo *Ep 96.* paulo aliis verbis dicit: *prætermiſſo Sacerdotali judicio ad examen ſeculare tranſire.* Et hi ſunt ipſi Canones, quos exemtioni ſuæ maximè favere putant Eccleſiaſtici, quorumq; quoſdam legibus Imperatoriis, tanquam contrarios, committit & opponit Bellarm. *c. 34. § 1. contr: Barcl:* mirificè ſe torquens *in eod. cap.* ut ex his Canonibus exemtiionem ſui ordinis deducat. Nam *in c. 9. conc. Cartag: 3.* apertè dicitur, *autoritatem eligendi judices undecunq; patere etiam Clericis:* Item conſtringitur Canon ad hunc caſum: *Si crimen fuerit intentatum Clerico in Eccleſia, vel civilis cauſa fuerit commota.* Exceptio autem in uno, firmat regulam in reliquo: *l. ſi qui certa in pr. de jur: immun: l. cum ita 63. § videamus de cond. & demonſtr. l. quæſitum 12. § Idem reſpondit de inſtruct. & inſtrum:* Cæterum hæc diſſimulans Bellarmin. *apertè,* ait, *damnat Canon recurſum ad judicia ſecularium magiſtratuum, quod facere non poſſet, ſi magiſtratus legitimi judices eſſent.*

Apertè verò corrumpit Bellarm. verba Canonis, qui non abſolutè damnat recurrentes ad judicia ſecularia, ſed qui *relicto judicio Eccleſiaſtico*, poſt intentatam in Eccleſia litem, recurrunt. Interpretatio verò, ex alieno concilio, contra manifeſta verba, ab ipſa verborum declaratione facilè meritoque rejicitur. Sed *nec reſcindere ſententiam judicis ſecularis poſſet Concilium*, inquit, Bellarm. *niſi exemtos putaret Clericos*. An verò ullum in verbis apparet veſtigium, quod ad reſcindendam ſententiam trahi poſſet. Multatur, qui temerè prorupit extra forum Epiſcopi, fructu ſententiæ in alieno foro latæ, propterea quia contemſit Eccleſiam: ſententia ipſa non reſcinditur: quin potius, ſi litigator locum ſuum in Eccleſia recuperare non curet, ne coërceri quidem hac pœna poteſt, quæ infligitur ob hanc cauſam, quod indignum ſe fraterno conſortio judicet, qui eius judicium contemnit, ad ſecularia ſe proripiendo. Idem prorſus ſenſus eſt, *canonis 9. concil. Chalced: Ne Clericus adverſus Clericum habens actionem, derelinquat proprium Epiſcopum, & ad ſecularia percurrat judicia, ſed prius actionem ventilet apud proprium Epiſcopum, vel certè conſilio eiusdem Epiſcopi, apud quos utraq; pars voluerint.* Bellarm. quaſi frontem prorſus exuiſſet, Nuſquam, ait, in toto Canone, vel apertè, vel obſcurè, fit mentio judicij ſecularis, & expreſsè in hoc Canone dicitur, *ut Clerici ad ſecularia judicia non recurrant*. Imò expreſsè contrarium dicitur: *ut Clerici ad ſecularia judicia non percurrant*, (Nam de recurſu verbum nullum) *derelicto proprio Epiſcopo: niſi ventilata prius actione apud Epiſcopum*: Unde ſequitur, ſublata conditione, cujus reſpectu litis intentatio prohibebatur, quod omnia recidant ad jus commune, quia etiam de Canoniſtarum ſententia, Jus civile obſervatur, quantum à Canonibus non obrogatur: Propterea meritò Barcl. *c. 32. de pot. Pap.* Canonem hunc explicare debuit, per Novell. 83. Juſtiniani, & non per canones longè poſteriores, quia jure communi ſtatur, quamdiu ipſi non obrogatur, poſito tamen, quod Canones ipſi obrogare queant. Qua fronte igitur audet Bellarm. negare, mentionem hîc fieri judicij ſecularis, cum totidem verbis *in ipſo can:* exprimatur. Nam, ſi vocabulum *Prius*, reſpicit proprium Epiſcopum, quatenus ſubjacet ejus ſententia Metropolitano, & non ſeculari judicio, totus Canonis ſenſus invertitur, & abſurditatibus quamplurimis implicatur. Prohibetur enim Clericus procurrere ad ſecularia judicia, non aliter, quàm ſi præterierit propriũ Epiſcopũ, id eſt, ſi prius actionem apud eum non intentarit, atq; ita ſine ulla circuitione, vocabulum prius, ſubjicit Epiſcopi judicium, judicio magiſtratum, & non Metropolitani. Alias enim conſequens non reſponderet Antecedenti, quaſi dicatur: Nemo Clericorũ &c. deſerat proprium Epiſcopum, & percurrat ad judicia ſecularia: ſed prius actionem inſtituat apud Epiſcopum. Quo facto,

facto, colligit Bellarm. percurrendum eſſe ad Metropolitanum, cum tamen adverſativa de iiſdem terminis præmiſſis & non de novis intelligenda ſit. Nec enim eadem pœnâ comprehendi debuit, qui Clericum trahit ad ſeculare judicium, & qui ad judicium Eccleſiaſticum ſuperius, præterito proximo inferiore. Denique univerſus Canon loquitur de uno tantùm caſu, quando ſcil. Clericus negotium habet adverſus Clericum: Nullum verò præjudicium creat Laico, ſi cauſam habeat contra Clericum, adeò, ut exemtio Univerſalis Clericorum, hinc nullo modo probari queat, quemadmodum & in cæteris Canonibus, non ſubtrahuntur poteſtati ſeculari, ſed obligantur primùm ſubire arbitrium Eccleſiæ, prout verba Canonis 13. ſe habent in concil. Tol. 3. *Diuturna indiſciplinatio & licentia inolita præſumptio, usq; adeò illicitis auſibus aditum patefecit, ut Clerici Conclericos ſuos, relicto Pontifice ſuo ad judicia publica pertrahant*. Convenit inter ſtatus Imperii Germanici, *part. 2. Ord. Cam. tit.* 5. ut, priusquam lis inter principes enata devolvatur ad Cameram, coram Electis ad eam audiendam principibus intimetur & ventiletur, quod vocant *privilegium primæ inſtantiæ*, Germani, die Außträge: Receptum quoq; eſt in multis ditionibus, ne cauſæ ad proceſſum ordinarium admittantur, niſi prius tentata ſit compoſitio per amicos: Interim tamen nec illo privilegio principes Imperio, aut juriſdictione Cameræ eximuntur, nec hac conſuetudine ſubditi avelluntur à judiciis publicis, ſed omnia prius bona cum pace experiri jubentur, quam ad lites deveniant, quod Clerici eò diligentius obſervare debent, quo probro majori iis vertitur in vulgus, ſi cauſas & vitam ſuam exponere cogantur coram judice ſeculari. Si enim his privilegiis prorſus eximerentur, nunquam licuiſſet Imperatoribus leges ferre, de rebus & perſonis Eccleſiaſticis, quarum tamen plenus eſt *liber* 1. *C. & lib.* τῶν νεαρῶν *& capitulares Caroli M.* & Iſidorus ait: *principes ſeculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant*, de quo addit, eos rationem reddituros non Eccleſiæ, ſed Deo. Nec obſtat, quod Symmachus in concilio 3. irritum pronunciat ſtatutum Baſilii Cecinæ Patricii & præfecti Odoacri regis. *c. bene quidem diſt. 96. c. Eccleſia S. Mariæ de conſti.* eò quod Laurentius Epiſcopus Mediolanen dicebat: *Non licuiſſe Laico ſtatuere in Eccleſia &c.* Nam quia ſtatuto adjectum erat Anathema & propoſitum tanquam Eccleſiaſticum, quod Laico in Eccleſia non licebat, idcircò judicatum fuit, ait concilium, *non poſſe ullo modo inter ſtatuta Eccleſiaſtica cenſeri*, & Maximus rogatus reſpondit: *Non potuiſſe Laicum ſacerdoti anathema dicere.* Alioquin debuiſſet Papa eadem autoritate abrogare vim omnibus legibus Imperatoriis, quæ diriguntur vel ad res, vel ad perſonas Eccleſiaſticas, *in C. Theod. tit. de Epiſ & Cler. vel in Edicto Theodorici regis Gothorum*, quam tamen poteſtatem Symmachum eo tempore nec ſibi ſumere

auſum fuiſſe ex hiſtoriarum ſerie conſtat, nec vero potuiſſe, paulò poſt demonſtrabitur.

CAPUT IV.

UTRUM BONA ECCLESIARUM ET CLERI TRANSEANT EXTRA JURISDICTIONEM REIpubl. & quantum ad intributiones obligentur.

SUMMARIA.

1. *Decimas non deberi Clero ex jure divino.*
2. *Deberi tamen ſuſtentationem vitæ iis, qui ſacris operantur, quod etiam Ethnici ſciverunt.*
3. *Non eſſe cœnobia, & Eccleſias nimiū bonis mundanis onerandas.*
4. *Argenti & auri copiam corrumpere animos hominum.*
5. *Origo offerendi bona in Eccleſiam deducitur ex primitiva Eccleſia, & cui uſui ea primitus deputata fuerint.*
6. *Politico magiſtratui ſemper liberum eſt diſponere de rebus & bonis terrenis.*
7. *Cœnobia & Eccleſiæ nequeunt ditari in fraudem Reſpubl.*
8. *Idem probatur inductione plurimarum Rerumpubl.*
9. *Res, & bona, antequam transferantur ad Eccleſias, ſubjiciuntur legibus Reſpubl. quæ de iis pro utilitate publica diſponit.*
10. *Eccleſiaſticos ſacris operantes excuſatos eſſe à muneribus perſonalibus.*
11. *Sed nō à patrimonialibus ordinariis.*
12. *Solvuntur, quæ contra objici ſolent.*
13. *In quantum obligentur Eccleſiarum bona ad cōtributiones extraordinarias.*

OStendimus huc uſq; perſonas Eccleſiaſticorum ſubjectas eſſe jurisdictioni ſeculari, niſi in quantum benignitas Principum eas eximit: ſequitur de bonis eorundem videamus, an in ea etiam magiſtratui jus competat. Duplicia autem ea ſunt: *Temporalia & ſpiritualia.* Spiritualia interpretantur Canoniſtæ, quæ Clero dicunt deberi jure divino, in quorū numero ponunt *decimas, primitias, oblationes, &c. t. de decim.* Sed ſi velimus rem conſiderare paulò altius, videbimus, non poſſe magis hoc loco jus divinum probari, quàm probatum fuit ſupra de exemtione, id quod Theologorū nonnulli etiam viderunt, *ut Thomas 2. 2 q. 87. a. 1. q. 1. n. 3. quodl. 2. a. 8.* Alex. ab Ales. 3 *par. ſum. q. 51. membr. 6. a. 1.* Soto *li. 9. de iuſt. & iur. q. 4. a. 1.* quibus ex JCtis accedunt Vaſq. *lib. 2. contr. Illuſt. c. 89.* Covarr. *lib. 1. var. reſol. c. 17.* Alex. Moneta *tr. de decimis c. 1. n.* 16. qui negant jure divino decimarū oblationem expreſſam aut præceptam eſſe. Nam, quod de veteri ceremoniali lege adducunt, qua decimæ imperabantur, & primitiæ omnium rerum uſq; ad primogenitum hominis, *Levit. 27. Num. 18. Deut. 14.* in novo T. non obligat, niſi & decimas decimarum velimus ſummo ſacerdoti dandas, ut eadem lege præcipitur: *Nū. 18.* Et ſi velimus eadem vi argumentandi uti, dicemus, Levitis non licebat poſſidere ullam poſſeſſionem, dictis locis, E. nec ſacerdotibus licebit. Quem tamen errorem inter dogmata VVicleffi condemnant. Item ex decimis edebant & feſtum celebrabant Judæi, & quod ſupera-

Duplicia bona Clericorum.

Decima nō debentur Clero ex jure divino.

peraret, Levitis relinquebatur. *Deut.* 17. Ergò qui unam partem legis vult ſervandam, eum etiam alteram ſervare oportet. Item Sacerdotibus in V.T. licebat ducere uxores. E. idem licet in novo. Non video quid poſſint ad hoc argumentum reſpondere Tyndar. *in tr. de decim.* & Rebuff. *in tr. de decim. quæſt.* 1. Quanquam omni conatu nitantur argumenta Theologorum ſolvere.

Itaq; pro probatione nihil iis reſtat, niſi nuda verba juris Canonici, quæ quam parum ſint efficacia ad jus divinum efficiendum, ſupra tetigimus: *Vide c. paroch. c. cum non ſit c. tua c. in aliquib. §. ult. de decimis. c.* 1 *de decim. in* 6. *c. omnes decimæ.* 16 *q.* 7. & alia loca, ex quibus id deducunt Archid. Anchar. Joh. Andr. Cardin. Francus *ad c.* 1. *de decim. in* 6. *qui eam opinionem communem dicit, &* Innoc. *in c. ult. de paroch. contrarium ſentientes pro hæreticis reputat.* Nihilominus ex cauſis, propter quas decimas Deus voluit dari, hoc elicimus, quod qui reb. ſuis operam dare nequeunt, dum ſacris ſerviunt, ab iis ſuſtentari debeant, quibus ſerviunt. Ità enim dicitur: *Lev.* 27. *& Deut.* 14. *Non enim aliam habent partem, nec poſſeſſionem tecum* &c. *Num.* 18. *Preciū erit pro miniſterio, quo ſervitis in domo Domini* 1. *Cor.* 9. *c. exteris.* 12. *q.* 1. *c. cum ſecundum Apoſt. de præb. c. decimas. c. revertimini.* 16. *q.* 1. *c. nemo de conſecr.* Thol. *in tr. de benef. c.* 3. *&* 4. id quod etiam naturali legi conſentaneū eſt, quatenus certa menſura non præſcribitur vel decimarum vel duodecimarum vel octavarum. Id enim nec ex rationibus legis divinæ, nec ex jure naturali ſequitur, ſed tantum, quod miniſtri Eccleſiæ ſint honorificè ſuſtentandi, quoniam operantes mercede ſua digni ſunt. *Matth.* 10. *Luc.* 10. 1. *Timoth.* 5. 1. *ad Corinth.* 9. *c. cum ſecundum de præbend. c.* 1 *§ his itaq;* 13. *q.* 1 *c. ex his* 12. *q.* 1. Z. *Merces debetur ſacerdotibus.*

Itaq; Ægyptii ſacerdotibus cibaria miniſtrabant ex publicis horreis: *Gen.* 47 Apud Arabes Sabis Deus erat, cui decimas thuris, menſura, non pondere ſacerdotes accipiebant. Plin. *lib.* 12. *c.* 14. Herculi quoq; datam decimam Varro autor eſt 5. *ling. Lat.* Plutarch. *in probl. Rom. c.* 17. Primitias frugum Cereri conſecrare ſolebant tum Græci, ut Theocrit. *Idyll.* 7. tùm Romani, ut Ovid. *teſtatur* 10. *Metamorph.* *Ethnici obtulerūt primitias.*

Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus nivea velata corpora Veſte
Primitias frugum dant.

Imò Romani nullas omnino novas fruges, aut vina deguſtabant, antequā ſacerdotes primitias libaſſent, *ut ſcribit Plin. lib.* 18. *c.* 2. Unde Apul. *Apol.* 2. Æmilianum impietatis accuſans, hoc inter cætera illi objecit, quod ſegetis aut vitis, aut gregis nullas Diis primitias impartiret: & Julianus Apoſtata voluit primitias in Galatia offerri: nam & Homerum probaviſſe Eumenium, hæc ipſa facientem Hom 14. *Odyſſ.* Tripart. *lib.* 6. *cap* 29. Imo apud eundem Homerum, *lib.* 9. *Iliad*, Diana ſtomachatur contra Oeneum,

quod

quod primitias ex agro ſibi debitas non obtuliſſet. Concludamus igitur ex allatis rationibus, tantum deberi Eccleſiaſticis, quantum ſufficit ad familiæ ſuſtentationem, ut ſine impedimento divinis poſſint vacare officiis.

3. *Modus ſervandus in ditandis Eccleſiis.* Quod verò ad bona temporalia, ſeu poſſeſſiones beneficiarias attinet, quibus præter neceſſitatem prælatos ditatos videmus, in iis curandum, ne & Reipubl. damnum inferatur, & ipſis Clericis occaſio prævaricandi, ſacraque officia negligendi præbeatur. *Manuel Comnenus, cum Monachos poſſeſsionibus & negotiis turbatos & tranquillitate animi & Dei cultu excidere intelligeret, nullas vineas iis, quos in Ponti faucibus inſtituerat, nullos agros, nullas poſſeſsiones, quas nec eorum profeſsio admittit, aſsignavit, ſed ex fiſco tantum pendi juſsit, quantum ad victum & cultum opus eſſet. Videtur nimirum immodicam cupiditatem ſtruendi monaſteria improbaſſe, & exemplum poſteris prodere voluiſſe, quo pacto templa condenda, & quæ vivendi ratio Eremitis pauperibus & à terrenis rebus ſe abſtrahentibus proponenda ſit. Tantum enim abfuit, ut eorum inſtitutum laudaret, qui monaſticam vitam profeſsi & opibus affluunt, & multitudine curarum magis diſtrahuntur, quam ij, qui hujus vitæ delitiis occupantur, ut ſanctionem Nicephori Phocæ fortiſsimi & cordatiſsimi Imperatoris olim abolitam de non augendis monaſteriorum latifundiis, quaſi poſtliminio revocârit, neque patrem, avum, cæteroſque cognatos ſuos omnes, qui monaſterijs ampliſſima prædia donârant, incuſare deſtiterit, non quod de ſuis opibus Deo aliquid conſecrâſſent, ſed quod rem bonam malè adminiſtraſſent.* Hæc & plura alia Nicetas *lib.* 7 qui paulò poſt ſubjungit, id factum propterea, *ut Monaſticam ſanctimoniam nutantem, ac humi ferè proſtratam fulciret.* Nam vel Ethnicis faſtus Epiſcoporum contemtum Chriſtianorũ ingeneravit, ſicut apud Marcell. *lib.* 27. legimus, dum ait. *Ditantur oblationibus matronarum, proceduntque vehiculis inſidentes, circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò ut eorum convivia regales ſuperent menſas, qui eſſe poterant beati reverà, ſi magnitudine verbis deſpecta, quam vitijs opponunt, ad imitationem antiſtitum quorundam provincialium viverent, quos tenuitas edendi potandiq; parciſsima vilitas etiam indumentorum, & ſupercilia humum ſpectantia perpetuò, numini veruque ejus cultoribus, ut puros commendant & verecundos.* Hoc eſt quod Ferrar. dicit: *in pract. Pap. tit.* 4. *gl.* 7. *nu.* 14. *Heu miſeri Imperatores & principes, qui vos ſervos Eccleſiæ facitis & mundum per Clericos infinitis modis uſurpari videtis. Attendite quod dicit Hieronym. Invenire non poſſum ſcidiſſe Eccleſiam & de domo Domini populos ſeduxiſſe, præter eos, qui ſacerdotes Deo poſiti fuerant. Iſti autem vertuntur in laqueum tortuoſum in omnibus locis ponentes ſcandalum. c. transferunt.* 24. q 3. Hieronymus *ad Micha. c.* 2. ſcribit: *Annon confuſio & ignominia eſt, Ieſum crucifixum pauperem & eſurientem factis & repletis corporibus prædicare, & jejuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre?*

Quid

Quid illum dicturum fuiſſe putemus, ſi Cardinalis VVolſæi palatium & ſumtum, quo Regis major & ſuperbior eſſe non potuiſſet, vidiſſet? Stovv. *in Henric.* 8. ſi Johannis 22. theſaurum, in quo repertum teſtatur Petracha, *vicies quinquies millena aureorum millia*, id eſt, ducentas quinquaginta tonnas auri. Aven. *lib. 7. Ann.* Iis nimirum objici debebat, quod Diocletianus Philoſopho munerum vacationem poſcenti reſponderat: *Profeſſio & deſiderium tuum inter ſe diſcrepant. Nam cum philoſophum eſſe proponis, vinceris avaritia & rapacitate. l. profeſſio de mu. patr.* Hi cum ſe omnia reliquiſſe profiteantur, omnia poſſident, & in mediis divitiis ſe ultro in paupertatem migrâſſe jactitantur. Non ità de ſe ſentiebat Sidonius Apollinadum ait: *Obtinuit, ut portio noſtra ſit Dominus, atq; ut aſſcripti turmis contribulium Levitarum non remaneamus terreni, quibus terra non remanet, inchoemusque ut à ſeculi lucris, ſic quoque à culpa peregrini ſimus.* Chryſoſt. *in Homil. 86. in cap. 26. Matth.* non tantum Levitarum exemplum producit, ſed & Apoſtolorum. *Annon*, inquit, *poterant etiam tempore Apoſtolorum domus & agri ab Eccleſia poſſideri? Cujus igitur gratia vendentes pecuniam offerebant, quia id multò melius erat profectò*, &c. ubi prolixè invehitur in ſacerdotes, quod propter agrorum, divitiarumque curam, res divinas ſegnius tractent, adeò ut Alphonſus de Caſtr. *libr. 6. verb. Eccleſia. hær. 3.* Exemplum Levitarum fruſtra afferat contra VVicleffum & Lutherum, quorum neuter poſſeſſiones Clericorum in univerſum damnavit, ſed exceſſivum tantum luxum & regias divitias.

Sed exemplum Levitarum, quod multum ad propoſitum facit, latius explicat Severus Sulpit. *libr. 1. Sacr. hiſt. Levitis in ſacerdotium aſſumtis, nulla portio data, quo liberius ſervirent Deo. Equidem hoc exemplum non tacitus præterierim, legendumque miniſtris Eccleſiarum libenter ingeſſerim. Etenim præcepti hujus non ſolum immemores: ſed etiam ignari mihi videntur: tanta hoc tempore animos eorum habendi cupido, veluti tabes, inceſſit: inhiant poſſeſſionibus, prædia excolunt, auro incubant, emunt, venduntq; quæſtui per omnia ſtudent.* Quid credis eum dicturum hac ætate? Profectò exclamaret cum Hieremia: *A majore uſq; ad minorem omnes avaritiæ ſtudent, & à Propheta uſq; ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum.* *Exemplũ Levitarum.*

Radicem hujus mali, qui velit inquirere, inveniet non prius in Eccleſiam effuſam eſſe, quam cum mole ſuarum divitiarum cœpiſſet laborare. Tholoſa. *lib. 13. de Repub. c. 17.* Qui enim divitias Aſiaticas Romam inferri nolebat, quod populi timeret luxuriam, idem inter Clericos timere ob eãdem cauſam potuiſſet: nec abs re dixit Alberi: *in l. benè à Zen. n. 24. C. quadr. præſcr.* ſive verum, ſive falſum ſit, in antiquis ſcripturis reperiri: Cum Conſtantinus Sylveſtro donationem faceret, auditam eſſe vocem de cœlo: *Hodie ſeminatum eſt venenum aſpidum in Eccleſia*: quod & Vaſq. refert *libr. 1. con-* 4.

trov. uſu freq. c. 6. nu 2. ex Salyceto *in Rubr. C. de verb. ſignif. Familiaris enim res eſt*, ait Beda *ſuper Eſther lib. 1. humanum cor opibus, & libertate diſſolvi* & Innocent. *de vilit. hum. condit. Dives in ſuperfluitate reſolvitur, & jactantia effrenatur, currit ad libitum & corruit ad illicitum, & fiunt inſtrumenta pœnarum, quæ fuerant oblectamenta culparum.* Unde Anaxander rogatus, cur Spartiani in Republica argentum non colligerent, reſpondit: *Ne cuſtodes corrumperentur*: Nec ſine cauſa Salomon deprecatur tàm ſummam paupertatem, quam maximas divitias, ne altero ad turpitudinem deprimatur, altero plus æquo extollatur. Proindè rem probè conſideràſſe videntur, qui Clericis poſſeſſiones interdixerunt. Nec enim Julianus tantum id fecit, qui *per paupertatem dicebat ſe monſtrare Chriſtianis faciliorem ad cœlum viam*, nec Nicephorus, Eccleſiaſtici ordinis Oſor: *Nov. 4. libr. 1. juris orient. collect. per Bonæ fidium* nec Carolus Martellus, qui Eccleſiaſticas opes ità dividere ſolebat Laicis, ut Epiſcopis & Abbatibus tantum ſupereſſet, quantum ad vitæ ſuſtentationem neceſſarium erat, quod Carolus M. abrogavit. *l. 1. cap. c. 83. c. quia juxta & ibi notat.* 12. *q.* 2. Nec Robertus & Hugo Franc. qui ex reditibus monaſteriorum militem alebant: Aemil. *libr.* 3. ſed & Manuel Comnenus & multi alii Chriſtiani principes, ut colligere licet ex Hieron. *Epiſt. ad Nepot.* quem putant loqui de lege Arcadii. 20. & 27 *de ſacroſ. Eccleſ. C. Theod.* Imo *in c. Epiſcopus* 12. *q.* 1. *c. ſi privatum Ead. cauſ. & q.* Quicquid præter neceſſitatem ſupereſt, jubentur Clerici pauperibus diſtribuere, juxta illud Apoſtoli, 1. *Timoth.* 6. ait concilium Antiochenum *cap.* 22. *Habentes victum & tegumentum, his contenti ſumus.*

Clericis ſæpe interdictũ poſſeſſionibus.

5 In primitiva enim Eccleſia oblationes & legata, iis qui in Eccleſia ſerviebant, & pauperibus, dividebantur: *ut patet ex* 12. *q.* 1. *c. gloria c. ult.* 16. *q.* 1. Unde patrimonia pauperum, *c. quia juxta* 16 *q.* 1. poſſeſſiones pauperum, *c. ult.* 12. *q.* 1. & tributa egentium animarum vocantur. *c. decimæ.* 16. *q.* 1. Et Auguſt ait: *ſerm.* 219. *de temp. Quanti Pauperes in locis, ubi quis habitat, illo decimas non dante, fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum reus ante tribunal æterni judicis apparebit, quia rem à Deo pauperibus delegatam ſuis uſibus reſervavit.* Item Ambroſ. *lib.* 2 *off. c.* 28. *Aurum Eccleſia habet, non ut ſervet, ſed ut eroget, ut ſubveniat in neceſſitatibus.* Procedente tempore diſtributioni certa cœpit præfigi regula, ut oblata omnia dividerentur in 4 partes, quarum prima cederet pauperibus, ſecunda Clericis, tertia Epiſcopis, hoſpitalitatis exercendæ gratia, quarta ad ædificationem templi impenderetur. *c. ad hoc.* 16. *quæſt.* 1. *c. præſulum.* 16. *quæſt.* 3. *c. vobis. c. Vulterana c. conceſſo c. quatuor.* 12. *q.* 2. *Videntes denique plus utilitatis poſſe conferre ſi hæreditates & agros, quos vendebant, Eccleſiis traderent, eò quod ex ſumtibus eorum tam præſentibus, quam futuris temporibus plura & elegantiora miniſtrare poſſent, fidelibus, quam ex precio ipſorum, cœperunt prædia & agros, quos vendere ſolebant, matricibus Eccleſiaſt.*

Oblationes cui fieri factæ in Eccleſia.

ſiaſt. tradere, & ex ſumtibus eorum vivere. c. videntes 12. quæſt. 1. Hæc totidem verbis ſcribit Urbanus *Epiſt. unic. cap.* 1. quem eundem refert Platina inſtituiſſe, ut prædia & agros ſibi oblatos Eccleſiaſtici poſſint recipere, quod tamen inter Urbani decreta, quæ ſuperſunt, non reperitur. Atque hoc modo vivebatur in primitiva Eccleſia, cum, ut dicebat Bonifacius Martyr, *aurei ſacerdotes ligneis vaſis uterentur. Nunc vero, ait, lignei ſacerdotes utuntur vaſis aureis. c. vaſa diſt.* 1. *de conſecr. Quo enim ſanctior Exuperio Tholoſano*, ait Hieron. *in Ep. ad Ruſt. Monach. in pr. qui corpus & ſanguinem Domini in vaſe vitreo & capella viminea conſecravit, ut aurum & argentum diſtribueret pauperibus.* Allegat & probat Lyra *in cap.* 9. *lib.* 3. *Reg. in Moralitat. verb. & templum.* Nimirum innuere voluit, quod apud Sulpit. Sever. Epiſcopum Bituric. *Dial.* 1. legimus. *Non ſtruitur Eccleſia auro, ſed deſtruitur*, & Vaſquius ait, *libr.* 1. *controverſ. freq. c.* 6. *quò magis diteſcit, eò magis periclitatur*, contrà quam in concilio Lateranenſi 1515 legitur *ſeſſ.* 10. *ſine bonis temporalibus ſpiritualia nequeũt diu ſubſiſtere. Aurum* etiam & *argentum in urbibus & privatim & in fanis invidioſa res eſt*, ait Cic. 2. *de ll.* in comm. legis: *Auri, argenti, eboris ſacrandi modus eſto.* Inter articulos VVicleñ, *artic.* 32. damnatum fuit, quod dixiſſet *Clerum ditare eſſe contra regulam Chriſti.* Unde & Moſes, *Exod.* 36 cum ad ſanctuarium plus offerretur, quàm neceſſitas requirebat, edixit: *Nec vir, nec mulier plus offerat.* & Caſſiodorus *in Tripart. libr.* 11. *cap.* 10. laudat Chryſanthum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, quod ex reditibus Eccleſiaſticis nihil pro ſe ceperit, niſi *duos panes die Dominico.* Propterea enim minitatur Propheta exitium domui Heli, quod conculcarent victimas filii ejus & ſaginarent de ſe primitiis ſacrificii omnis populi Iſrael. 1. *Sam. cap.* 2.

Divitiæ nõ ædificant Eccleſiã.

Cum igitur ad Eccleſiaſticum officium tot poſſeſſiones non ſint neceſſariæ, non eſt dicendus contra immunitatem Eccleſiaſticam egiſſe, qui poſſeſſionum nimiæ magnitudini modum ponere voluerit. Vent. Vincent. *in conſ. Venet. c.* 5. In concilio Lateran. 3. *can.* 4. quod Bellarm. ab Alexandro 3. ad reformationem Eccleſiæ indictum putat, ſtatuitur, *ne Archiepiſcopi in viſitatione Eccleſiarum* 40. *aut* 50. *vehiculorum numerum excedant.* & additur ridicula ratio: *Cum Apoſtolus propriis manibus quæſierit victum, ne moroſus eſſet Eccleſiis.* 1. *Cor.* 4. 2. *Corinth.* 11. *idcirco æquum eſt, ne Archiepiſcopi eum numerum excedant.* Nimirum ità quoque Paulus viſitavit Eccleſias, *Actor.* 14. 18. 20. Et Chriſtus mittit diſcipulos ſine pera, ſine gladio, *Matth.* 10. *Petrus*, ait Bernhardus *libr.* 4. *conſid. neſcitur proceſſiſſe aliquando vel gemmis ornatus vel ſericis, non tectus auro, non vectus equo albo; nec ſtipatus milite, nec circumſtrepentibus ſeptus miniſtris. Abſque his & credidit poſſe impleri mandatum ſalutare. ſi amas me, paſce oves meas.* Imò, qui modum ponit nimio exceſſui bonorum Eccleſiaſticorum, potius ea removet, quæ libertatem ſer-

Liberum debet eſſe politico, magiſtratui diſponere de bonis politicis.

6. *Nam apparatus ille.*

viendi Deo impediebant. Quando enim circa res humanas diſponit Reſpub id eſt, ut interpretatur Auguſt. *in explicat. quarund. propoſ. Epiſt. ad Rom. circa res, quibus ad humanam vitam opus eſt*, diſponit de rebus ſuis & non alienis. *Poteſtas terrena*, ait Hugo de S. Victo *de ſacr ſid. libr. 2. part. 2 cap. 6. pertinet ad vitam terrenam, & omnia, quæ ad vitam terrenam ſpectant, ſubjecta ſunt terrenæ poteſtati*. Et paulo poſt *cap. 7. De his autem bonis terrenis, quæ vel poſſident prælati in ſubjectis, vel ſubjecti à prælatis, quædam Eccleſiis Chriſti devotione fidelium conceſſa ſunt poſſidenda, ſalvo tamen jure terrenæ poteſtatis. Sic enim rationabile eſt, & bonum, quia Deus nimirum pacis amator eſt, & nihil inordinatum approbare poteſt vera juſtitia. Spiritualis ſiquidem poteſtas non ideò poſſidet, ut terrenæ in ſuo jure præjudicium ferat, ſicut ipſa terrena poteſtas, quod ſpirituali debetur, nunquam ſine culpa ſuſcipiet.* Philippus pulcher cum Bonifacius IIX in Franciam univerſam jus ſibi quæreret, conventu indicto Pariſiis Pontifices rogavit primum, à quo ſuarum Eccleſiarum prædia proventusque accepiſſet, quibus reſpondentibus, *regio ſe jure iſtæc omnia tenere & tueri*. Ergò, inquit, *Bonifacius injuria vos, omneq; regnum etiam Francorum ſibi ſubjicere laborat*. Guagni. Senatores regni Arragoniæ, cum Benedictus Papa Avenionenſis ſuppetias ab rege contra Carolum V. peteret, conſilium dederunt, ne Papæ litem ſuam faceret. *Oportere enim Clericos, ſi vivere velint, obedire Dominis, ſub quibus reditus & divitias poſſideant, & ſentire, unde beneficia acceperint ſua*. Froſſard. *libr. 4. cap. 98.* Atque hoc eſt, quod Auguſt. dicit *tract. 6. ad cap. 1. Iohan. Quo jure defendis villas Eccleſiæ? divino an humano? divinum jus in ſcripturis habemus: humanum in legibus regum. Vnde quisque poſſidet, quod poſſidet, nonnè jure humano? Nam jure divino Domini eſt terra & plenitudo ejus. Pauperes & divites. Deus de uno limo fecit, & pauperes & divites una terra ſupportat. Iure tamen humano dicitur: hæc villa mea eſt, hæc domus mea, hic ſervus meus eſt. Item dicis: Sed quid nobis & Imperatori? Sed jam dixi, de jure humano agitur, & tamen Apoſtolus voluit ſervire regibus, voluit honorari reges & dicit: Reges reveremini. Nolite dicere, quid mihi & regi? Quid tibi ergò & poſſeſſioni? Per jura regum poſſidentur poſſeſſiones. Dixiſti: quid mihi & regi? Noli dicere poſſeſſiones tuas, quia ad ipſa jura humana renunciaſti, quib. poſſidentur poſſeſſiones.* Iiſdem verbis repulit Frideric. I legationem pontificis, qua vetabatur Epiſcopos Italiæ dominio ſibi obſtringere: *Si vos*, inquit, *libenter uſurpatis, quid Epiſcopo cum rege? Ego quoque rogabo, quid Epiſcopo cum poſſeſſione?* Sigon 12. *Ital. hiſt.* Et in alia Epiſtola: *Aut igitur regalia noſtra nobis dimittant, aut ſi hæc utilia ſibi judicaverint, quæ Dei, Deo, quæ Cæſaris, Cæſari perſolvant.* Naucl. *gen. 59.* Mutius *in Chron. Ger. lib. 18.* Et diſputat illic Auguſt. contra Donatiſtas, qui villas ſibi ereptas & Eccleſiæ Catholicæ attributas quærebant, quos redarguit, quia hoc eſt jus Imperatoris. Ivo Carnoten.

part.

Digitized by Google

part. 3. *c.* 194. *c. Quo jure diſt.* 8. *c. ſi quæ cauſa* § *cum ergò* 11. *q.* 1. Sic etiam Ambroſ. *lib.* 1. *Epiſt.* 1. *Non vis eſſe obnoxius Cæſari, noli habere, quæ ſunt mundi.* Qui enim mundanas captat divitias, eum oportet pati, ut Dominus mundanus in rebus ſuis dominetur. Sicut enim pacto quilibet rei ſuæ legem imponere poteſt, *per text. in l. ſi ità quis* §. *ea lege. ff. de verb. obligat. in l. fin. C. de pact. inter emt.* ità & Reſpub. facere poteſt, imprimis in acquirendis, ut docet Gail. *obſer.* 32. *n.* 9. *l.* 2. ex Bald. *ad rubr. de conſtit. n.* 10. *ad c. Eccleſia S Mariæ n.* 22. *eod.* Etuſq; adeò omnia ſua ab Imperatoribus receperunt olim Epiſcopi, ut ne locum quidem ædificandis Eccleſiis capere poſſent, niſi illorum beneficio: Nam Bonifacius IV. non auſus fuit templum Pantheon in ſacros uſus convertere, antequam id Phocas donaſſet, de quo Mantuan: *Bonis transferendis è Reb. poteſt princeps legem imponere.*

Pantheon hoc templum, Phoca donante, recepit:
Romulidum paſtor Bonifacius.

Idq; docet Beda *in homiliis æſtivalibus de ſanctis: tom.* 7. *Legimus*, ait, *in Eccleſiaſticis hiſtoriis, quod S. Bonifacius ſuis precibus à Phoca Cæſare impetrarat donari Eccleſiæ Chriſti templum Romæ, quod ab antiquis Pantheon antea vocabatur.* Juſtinianus quoq; de non ædificandis templis aut monaſteriis edicit, *Nov.* 67. ſicut & Auguſt. *d. c. quo jure*, poſſeſſionum diſtributionem ad jus Imperatoris pertinere evincit ex eo, quia de illa re legimus conſtitutiones Imperatorum. §. *legimus d. c.* Nam Thomas ait: *opuſc.* 20 *c.* 13. *Ad regis officium pertinet, ſi inſtitutioni civitatis opera detur, locum & juri reddendo & ſacris faciendis aptum deputare*, & de templo Judæorum Lyra, *Deuteronom.* 17. *in ver: ſurge* dicit.: *Ædificatio non poterat fieri ſine poteſtate regia, nec diſponi abſq; ſacerdotali ordinatione. Si enim ius permittitur*, ait Balſamon. *ad Can.* 17. *concil. Chalced. ea, quæ voluerint, de regionum finibus ordinare pro innovatis à ſe urbibus, multò magis, ut mihi videtur Epiſcopatus Metropolium honore donabunt, eorum, qui præerunt, promotiones, & alia quædam pro ea, quam habent, poteſtate, deſignabunt*, inter quæ & templorum extructio, tanquam minus jus numerari debet. Si igitur in his rebus, quæ divinis uſibus ſine controverſia applicantur, ſi de bonis pauperibus diſtribuendis valent edicta Imperatorum, quantò magis de ſupernumerariis Eccleſiarum vel Clericorum poſſeſſionibus. Supernumerarias voco, quæ præter ea, quæ à divino cultu abſumuntur, ſuperſunt.

7. Oportet enim Reipub. curæ eſſe, ne propter nimiam quorundam ſuperſtitionem, tota Reſpub. labefactetur, quod propter irregularitatem poſſeſſionum pluribus civitatibus accidiſſe Ariſtoteles teſtatur. *lib.* 2. *polit. c.* 7. Unde & quibuſdam gentibus legem fuiſſe tradit, *ibid. c.* 5. ne patrimonia vendere poſſent, alioquin ab uno quopiam coëmenda, quod de monaſteriis & Eccleſiis ſe quoq; timuiſſe, Veneti reſponderunt Paulo V. ne ſcili- *Superſtitioni quorundam jure lex poni poteſt.*

Digitized by Google

cet aliquando omnia bona tranſirent ad Eccleſiaſticos, quod Hieron. *ad Heliod. d. Epiſt. 2:* his verbis deteſtatur: *Sint ditiores Monachi, quam ſeculares fuerant, poſſideant opes ſub Chriſto, quas ſub locuplete Diabolo non habuerant, & ſuſpiret eos Eccleſia divites, quas tenuit mundus ante pauperes.* Facti veritatem nobis teſtabitur Ferrar. *in pract. Pap in for. libell. quo agitur ex ſubſtit. §. ex ſuo corp. Imperatores,* ait, *concesſerunt privilegium, ut bona ingredientium monaſteria applicarentur ipſis monaſteriis, propter quod privilegium multiplicata ſunt & fundata monaſteria infinita per univerſum orbem: olim cauſſa devotionis, licet hodie cauſa rapinæ & avaritiæ; in tantum quod deſtruxerunt hodie mundum & annihilaverunt ſtatum imperii & omnium Laicorum. Poſſunt ergo dici meritò illa loca facta vel fienda retia contexta ad capiendum Laicorum bona.* Paul: Mont. *de jur. tut. c. 23. n. 88.* Interim ſtante hoc jure, quod bona, quæ ad Eccleſias tranſeunt, moriantur, nec poſſint ad temporalem dominium reverti, nec interim onera, muneraque debita præſtent, non poteſt non Reſp. valdè debilitari, cui tantum decedere neceſſe eſt, quantum Eccleſiæ accedit. Eccleſia verò non debet locupletari cum aliena jactura, ut dicit Ancharan. *conſ. 443. n. 7.* Tantum enim favetur Eccleſiis & pietati, ut nemini injuſtitia fiat, *c. ex tenore de for. comp* nec debet injuriarum occaſio indè naſci, unde jura naſci ſolent. *l. meminerint. C. unde vi.* Qua de cauſa & Leo Imp. *Conſt.* 10. revocat ſervos monaſterium invitis Dominis ingreſſos, quos vel Canones ipſi repellunt *c. 1. c 2. de ſer. non ordin.* nec admittunt ad ordinationem eos, qui ad ratiocinia aliis ſunt obligati, ante libertatem negotiorum ſuorum, idque ne Eccleſia infametur. *c. 1. de oblig. ad ratioc.* Imperat. etiam retrahunt à monaſteriis, qui ſe iis mancipant, & munera civitatum deſerunt. *l quidam ignaviæ C. de decurio. lib.* 12 cui conſonat à plurib. regibus, Martello, Pipino, Carolo M. &c. repetita lex: *ne libero homini liceret ſe addicere monaſterio, niſi conſulto principe:* Beat. Rhenan. *lib. 2. rer. Germ.* idq; propterea, ne civiles functiones desererentur. Quinetiam bonum Reip. æquat Baldus bono Eccleſiæ. *con. 396. vol. 3. & gl. in l. fin. C. de ſacroſ. Eccl.* quoniam Imperium & Eccleſia fraternizant quodammodo. *Auth. quomo. oport. Epiſc. in pr.* Bald. *In l. benè à Zen. n.* 10. *C. de quad. præſcr.* Bart. *in pr. rubr. digeſt. veter. n. 13. in fi.* Eberhar. *in Top. in lo. à Repub. ad Eccl. per l. fin: C. de ſacroſ. Eccl. § finimus Auth. de non alie: aut perm. reb. Eccl gl* & Johan de Platea *in l. Remp. in fi. C. de jur. Reip. lib. 11 gl. in l. Imper. ff de re jud.* pariq; favore jura Eccleſiam & Remp. proſequuntur. Dec. *in c. Epiſtolam n 68. de conſtit.* quia Eccleſia ſine Repub. tuta eſſe nequit. Ex quo fit, ut Reſpub. non prohibeatur uti templo pro propugnaculo, ſi utilitas Reip ità exigat, ut vult Caſtr. *in l. nullus hæreticus n. 6. C. de ſum. Trinit.* Jam v. dubium non eſt, quin graviter lædatur Reſpub. ſi bonis ſuis privetur, non tantum, quia eius intereſt, ut divites habeat ſubditos, *gl.*

in §

Digitized by Google

in § fin. Inſt. de his qui ſunt ſui vel alieni: in quo dicitur etiam fiſcus gaudere, §. *primo, Auth. ut Iud. ſine quoq; ſuffrag.* ſed etiam, quia ſubditi ſine bonis & facultatibus onera ferre non poſſunt, *l. ad ſubeunda C. de Decur.* Hinc in pluribus regnis non tantum ſtatutum reperimus, ne monaſterium ingredientes ſucceſſione fruantur, Bald. *in l. fin. n. 6. C. de pact.* ne bona ſua transferant in alienam jurisdictionem: ſed etiam ne liceat Eccleſiæ bona immobilia admercari, aut legata retinere.

Conſuluntur ll. & conſuetudines variarum Rerump.

De jure Luſitaniæ teſtis eſt Molina *tr. 2. diſp. 140. de juſt. & jur.* dum 8.
ſcribit: *de jure hujus regni, neq; Eccleſiæ, neq; Monaſteria emere poſſunt bona aliqua immobilia abſq; regis facultate. Quod ſi vel ſucceſſione vel donatione aliqua illis adveniant, tenentur ea alienare intra annum & diem.* Idem teſtatur Driedonius *lib. 1. part 3. memb. 4. de lib. Chriſt.* & eſt lex expreſſa *in libro ſtatu: Emanuel: lib. 2. t. 8.* ubi dicitur diu obſervata fuiſſe. Addit autem Driedl. *appoſitis cauſis mihi videretur ſtatutum hujusmodi prodiiſſe, ex propria quadam intentione Chriſtiani principis, ne paulatim plus juſto accreſcant, tùm immobilia bona, tùm etiam reditus Eccleſiarum & Monaſteriorum in Laicorum detrimentum,* per quam rationem ſtatus Eccleſiæ idem ſæpè petierunt à Carolo V. & Philippo eius filio 1523. 1532. 1548. 1579. 1582. & ſtatutum eſſe in regno Valentiæ de bonis, quæ vocantur *di Realenco*, teſtatur Petrus Belluga *in Specul. princip. rubr.* 14. Eandem legem tranſtulit Carolus V. in regiones inferiores Belgii, ne ſcilicet Eccleſia poſſit amplius immobilia acquirere, Guicciard *in ſcript. Flad.* legiturq; ea lex, *Artic* 14. & 15 vel potius more principum Burgundiorum antiquam legem, ab omni ævo in Belgio obſervatam, *ut* ait Guilielm. Benedict. *ad c. Rainutius in verb. & uxorem nomine n. 3. & 4. de teſt,* confirmavit. Et valet etiam in civitate & dominio Mediolanenſi, quod Clericus, quandò vult acquirere, teneatur impetrare à ſenatu licentiam. Boſius *de pœn. n.* 43. Signorol. de Homod. *conſ. 21. incip. ſtatuto civitatis Mediola.* Id quod in Sicilia etiam conſtituit Fridericus II. Veneti legem ſimilem legi Luſitaniæ nuper pertulerunt, niſi quod duos annos integros relinquunt pro alienatione, pro cujus æquitate multi multa diſputarunt, & imprimis Fulgentius Breſcia: *contra Bovium.* In Anglia & Scotia quid hodie obſervetur, cuivis notum eſt, ſed & olim Eduardus 3. de ea re legem fecerat, quam Polydorus Virgil. ait repetitam ab Henrico V. & obſervatam fuiſſe uſque ad ſua, hoc eſt, Henrici tempora. Imò eadem lex jam continebatur *in magna charta c. 36. ne licitum eſſet Monachis prædia emere, aut Laicis eadem illis legare.* In Galliis *ſine literis amortiſationis*, nulli Eccleſiæ vel Monaſterio vel Clerico licet prædia poſſidere. Ludovv. Cervin. *in lib. Vindic. ſecund. liberta: Gall. Gallofran. in l. de libert. Venet.* Papus *lib. 1. Rhapſod. Arreſt. t. 4. & ad conſuetud.*

Borbon.

Borbon. §. 25. & 279. Joh. Faber. *ad l. quoties C. de rei vindic.* Extant leges de hoc rege *in C. d' Henri troiſieſme lib.* 17. *c.* 8. In Vngaria ſtatuerat Andreas Rex, *ut ſervientes ſine barede diſcedentes poſſent liberè ſtatuere de bonis ſuis*, quod Ludovvicus I. cum cæteras eius leges confirmaret, irritum fecit, *ne nobiles poßint Eccleſiis, vel aliquibus aliis, quibus volunt, in vita, vel in morte dare & legare, poſſeßiones ſuas vendere vel alienare, ſed in fratres proximos, & in generationes eorum poſſeßiones earundem de jure & legitimè, purè & ſimpliciter abſq; contradictione devolvantur. In decreto Ludovvici I. quo confirmat Bullam. And. II.* In Germaniæ quibuſdam locis, ait Gail. *lib.* 2. *obſerv.* 32. *n.* 5. ſtatuta ſunt, *quibus Clericis prohibetur emtio rerum immobilium, aut etiam alienatio extra familiam, ſi ipſi poßideant res immobiles patrimoniales:* item alia ſtatuta, *quibus prohibentur ſubditi in ſpecie alienare res immobiles in Eccleſiaſticas perſonas.* Tale ſtatutum jam in Saxonia ediderat Carolus M. ut teſtis eſt Bald. *conſ.* 174. qui & ſuper eius ratione multa notavit *in c. Eccl. S. Mariæ de conſtit.* & in Camera approbatum eſt, ut Clerici non poſſint in acquirendis alienare res immobiles extra familiam. Gail. *d. lo. n.* 7. Nam tantus eſt favor Reipub. ut ei cujusvis privati commoda, quamvis ſit Clericus, ut vult Bald. *ad d. c.* cedere debeant. *arg. l.* 1. §. *hac autem.* 14. *C. de caduc.*

Quod quis æquum judicat in ſua, idem judicare debet in aliena cauſa.

Quinetiam, quod quiſq; putat æquum eſſe in ſua, id etiam in aliena perſona ſervare debet, *l. ſi duo § ſi quis cum § ſeq. ff de jurejur. c. licet in fin. diſt.* 45. quod Alexander Sev. omnibus parietibus inſcribi voluit, Lamprid. *in Alex.* & eius ICtus tranſtulit. *in l.* 1. *ff. Quid quiſq; jur.* Quis enim aſpernabitur idem jus ſibi dici, quod ipſe aliis dixit, vel dici fecit, ex quo Lucianus *in Necro.* concludit: *Divitum animas in lucem remittendas, aſinorum corpora ingredi debere, ut agitentur à pauperibus, perindè, ut ipſi quondam ſint agitati ab illis. Gloß. in c. Elect. de major: & obed.* refert verſiculum hunc;

Quod tibi vis fieri, mihi fac, quod non, mihi noli,
Sic potes in terris vivere jure poli.

Vnde Bald. *in l. prima.* 10. *part. C. de his qui pœn.* jubet, *ut quis in alio non aliter judicet, quam in ſe judicari vellet.* Nemo enim poteſt petere plus in alio, quam ſit petiturus in ſe ipſo. *l. ratas C. de reſcind. vend.* Tiraq; *de utroq; retract. gl.* 13 *n.* 6. Et Ambroſius ait: *Epiſt.* 3. *contra Symmach. unusquiſq; patienter ferat, ſi non extorqueatur Imperatori, quod moleſte ferret, ſi ipſi extorquere cuperet Imperator.* Sed Eccleſia putavit æquum, ut nemo ſua bona poſſit alienare in Laicum ſine conſenſu ſuperioris. *tot. t. de bon. Eccl. non alienandis.* Ergo non poteſt repugnare Reip. ſi eodem jure utatur in rebus ſuis.

Bona terrena ſubſunt juriſdictioni terrenæ.

Res autem eſſe ſub dominio Reipub. ut de iis ſtatui poſſit ad ſalutem totius Reipub. in primis antequam transferantur ad Eccleſiam, extra controverſiam eſt. Sicut enim Clemens IIX. ædi Loretanæ prohibere potuit, ne plus reciperet, quod & Pius V. prohibuit Eccleſiaſticis, *nella terra del Boſco*,

del Boſco: quis impedire poſſit principem, quo minus vetet ſubditos legare, cum perindè ſit horum Dominus, atq; Pontifex illorum. Abſit enim putemus Reipub, pejorem eſſe conditionem, quàm hominis privati. Huic enim licet rei ſuæ legem ponere, ne tranſeat ad Eccleſiam, idque propter conſervationem familiæ. *l. ſi ita quis § ea lege cum gl. ff. de V. O.* Johan. Andr. *gl. in c. quia nonnulli in not. in fin. de imm. Eccl. in 6.* Ergò quanto conſervatio Reipub. magis neceſſaria eſt, quàm familiarum, & majeſtas plus habet autoritatis pro conſervanda Reipub. ſalute, ut docet Hippol. § *aggrediar. à § 61. ad 74.* etiam cum detrimento privato, tantò magis competet hoc jus Reipub. quam familiæ privatæ, aut ſi placeat Reipub. res pati tranſire ad Eccleſiam, ſaltem munera, quæ inde dependent, ſibi reſervare poteſt, quia alioquin Eccleſia diteſceret cum aliena jactura. Bald: *in l. placet. num. 4.* Iaſon: *ibid: n. 21. C. de ſacroſ: Eccl.* & lex dicit: *temporaria permutatio jus provinciæ non innovat, l. 123 ff: de. R. I.* & dominium transfertur cum ſua cauſa, *l. alienatio ff. de contra: emt.* atq; ſimul cum onere, *l 8. l. fin. § Lucius de donat. l. ſi ſervitus. de ſervitut. prædior. ruſt l. & poſt litem § res quæ famil. erciſc: lib. 1. & l. fin. C. ſine cenſ. vel reliq:* Panormit: *in c. fin: num. 12. de vit: & hon: Cler: ad c. non minus de immun: Eccleſ: c. 2 de cenſ:* Menoch *reſp: 1. cauſæ Finar: n. 31.* Hartman: *pract. for: lib. 2. c. 1. Miſcell. obſ: 20. per c. ex literis de pignor. l. ſi debitor. C. de diſtract. pignor:* quoniam nemo poteſt plus juris ad alium transferre, quàm ipſe habet. *l. qui tabernas l. alienatio de contr: emt: l. ſi creditor. de diſtract. pign: l. obſervare: §. poſt hæc. de off procon:* & lega: Gail: *d. loc: n. 9.*

Vnde djiudicari poteſt, an Alexander IV. *c quia nonnulli de immun: Eccl: in 6.* rectè decreverit, *Eccleſiaſticos in Francia non eſſe ſubjectos nullis exactionibus & tallis*, quod Bonifacius VIII. *in c. quamquam de cenſ: in 6* extẽdit ad univerſos, & eximit Clericos *ab omnibus pedagijs, guidagiis & in genere ab omnibus impoſitionibus & tributis & oneribus*, de qua re ut veritatẽ cognoſcamus, oportet repetere quod Vlpian: *l. reſcripto. §. Sciendum. ff. de muner: & honor.* Intributiones duplices facit, in *perſonas & patrimonia*, & utraſq; vel *ordinarias*, quæ & *Canonica* dicuntur, *lib. 5. C. de ſacroſ: Ecc:* vel *extraordinarias. l. honoribus de vac: mun: lib. 1. C. de vac. pub. mun.* 10. *Vtrum Clerici ſubijciantur exactionibus.* *Duplices intributiones.*

Iam quod ad munera, quæ perſonaliter obeuntur, attinet, ab iis, jure excuſantur, tùm ne dignitas ſacerdotis confundatur, *ut dicitur l. nec honore, C. de Epiſ: & Cler: l. fin. C. de excuſ. mun: libr.* 10. tùm ne avocentur à functione ſua, *l. generaliter C. de Epiſcop. & Cler. l. presbyteros. 2. eod.* tum etiam, quia ſufficit, quod ſubeant ſpiritualia Caſtrenſ: *conſil. 300. incipiente, In nomine Domini*, id quod Philippus tertius in Galliis etiam ordinavit hac lege: *Clerici, ſi conjugati non ſunt in Francia, non contribuunt quidem in talijs cum Laicis, ſed onera rerum agnoſcunt.* Le corps du droict Francois *lib, 1. t. 2. l. 3.* Pap. *lib. 5. des Arreſts. t. 11.* Guid. Pap. *conſ. 32.* *Perſonalia munera non ſubeunt Clerici.*

Digitized by Google

II. *Sed patrimonialia ordinaria.* Patrimonialia autem, ſi ſint ordinaria, Clerici defugere nequeant, quia cum ſint ſubditi & partes Reipub. ut ſupra abundè deduximus, non poſſunt ſe tributo eximere, *per c. ſi tributa c. Magnum.* 11. *q.* 1. *c. tributum.* 23. *q.* 8. Ludovv. Molin. *tr.* 2. *de juſt. diſp.* 31. *concluſ.* 6. quia hoc eſt ſignum ſubjectionis, *c. omnibus anima, de Cenſ.* & Paulus, *Rom.* 13. ut probaret omnes fideles eſſe ſubjectos poteſtati terrenæ: *ideò*, inquit, *& tributum præſtatis*, quibus verbis ſimul docet, tributum præſtandum omnibus iis, ad quos ſcribit. Dicit autem *c.* 1. ſe ſcribere ad omnes ſanctos, & per conſ. etiam ad Clericos, idque ratione ſubjectionis. Nam & Chriſtus, cum vidiſſet imaginem Cæſaris, Ergò ait, *date Cæſari*, quia imago indicabat Dominum, cui tributum debetur. Abſurdum enim ſit, pro membro Reipub. ſe venditare in favorabilibus: In iis autem, quæ ad conſervandam Rempub. contribui debent, extranei locum velle ſubire, Sebaſtia. Medic. *tr. d. ll. & ſtatut. part.* 4. *q.* 6. *n.* 5. cum ferendum eſſe leges negent, ut qui lucrum amplectitur, onus ſubire recuſet. *l. unic. §. pro ſecundo de Caduc. toll. l. fin. § ſed cum C. de furt. cum Concord.* Eduardus I. Anglorum Rex, cum Eccleſiaſtici unâ cum cæteris ſtatibus tribuere recuſarent, iis quoque juſtitiam & jura, quibus ſubditi fruuntur, ſubtraxit, ita ut accuſationes illorum nullibi admitterentur, quas, contra Laicos intenderent. Helinsho. *in Edu.* I. Noluit enim magiſtratus pro iis vigilare, quia non tantum ad eorum ſuſtentationem nihil conferebant, ſed etiam, quia inſuper Reipub. nervos ſubtrahebant. Impoſſibile enim eſt, ſacris tributis non illatis Rempub. ſubſiſtere. *§ ac ſane. Nov.* 149. Atqui ſubtrahuntur tributa ab iis, qui ex bonis, unde convenit, ea ſoluere recuſant. An hi magis exemti eſſe volunt, quam Chriſtus ipſe, qui didrachmum perſolvit? *Matth.* 17. *Si enim filius Dei ſolvit, quis tu tantus es, qui non putes ſolvendum? c. Magnum quidem.* 11. *q.* 1. Quid mirum, *ſi peccator homo obedientia in præſentis vitæ brevitate ſe ſubjicit, quando hanc mediator Dei & hominum tenuit & tenendam præcepit: & cum obedientes remunerat, non relinquit? c. Quid ergo* 11. *q.* 3. Non enim ſe liberum & exemtum pronunciavit, quatenus Clericū aut Doctorem, ſed quatenus *filium regis*, ut explicat Auguſt. *lib.* 1. *Evang. qq. q.* 23. quod, quamquam alii de Davide interpretantur, tamen quia ſceptrum jam erat ablatum, & Chriſtus agnoſcebat potentiam Romanorum ſupra univerſam Judæam, hoc nomine excuſare non potuiſſet? Igitur adjungit: ſed *ne præbeatur ſcandalum*, id eſt, ne, ſi me, tanquam filium Dei eximere velim, ſcandalum illis præbeam, *vade ad mare* &c.

Damnatus fuit olim Marſilius Patavinus cum Iohanne de Gandavo, ut ſcribit Cardinal. à turre crem. *lib.* 4. *de Eccleſ. c.* 37. *part.* 2. & Bernh. Luzenburg. *in Catal. Hæret.* poſt Wiclefum & Huſſum *in concil. Conſtant. ſeſſ.* 8. *&* 15. Ludovv. Molin. *tr.* 2. *de juſt. diſp.* 31. *concl.* 2. Albert: Pigh. *lib.* 5.

Hie-

Digitized by Google

Hierarch. Eccleſ. ex conſtitutionibus Johannis XXII. quod diſputâſſet, Chriſtum ſolviſſe didrachmum, neceſſitate obligationis. Nam Chriſtus manifeſtè ſe liberum evincit. *Gigas in tr. de crim. laeſ. maj. q. 36. n. 12.* ſed quod peculiare, & proprium erat in Chriſto, non poteſt trahi ad eos, quorum cauſa & conditio diverſa eſt, quiq; exemtioni ſuæ nullam aliam prætexere cauſam poſſunt, quàm liberalitatem principum vel etiam conniventiam.

Nec obſtat replica Bellarm. *c. 3. contr. Barcl.* Quod *ſi filius regis immunis eſt à tributo, & obligatione erga principes, etiam qui ſunt de familia Chriſti & nominatim Petrus, liberi cenſeri debeant.* Nam nimis craſſo errore confundit Bellarm. ſolutionem didrachmi, cum obedientia principibus in univerſum debita, & infert, Apoſtolos liberatos fuiſſe ab obligatione principum, quia Chriſtus Petrum dixit non teneri ad didrachmum ſolvendum, quaſi qui non pendat vectigalia, ſtatim immunis ſit ab omni juriſdictione, cum etiam filii regum, etiamſi tributa non pendant, tamen regi dicto obedientes eſſe cogantur. Deinde, ſi ex hoc dicto liberi ſunt à tributis, qui ſunt de familia filiorum regis, & per c. Petrus, multò magis omnis filii regis erunt liberi. Atqui filius Dei dedit poteſtatem filiis Dei fieri, quotquot in ſe crederent. *Ioh.* 1. Porrò familia Chriſti conſiſtit in domo & Rep. Spirituali, & ea ratione à poteſtate Laica, nemo cogitur tributa ſolvere: ſed præter hoc, qui ſunt de familia Chriſti, verſantur in Republ. terrena, cujus protectione & ſollicitudine in terris tuti vivunt, ideoque quatenus membra hujus civitatis, nequeunt ſe iis ſubtrahere, quæ ad conſervandum totum attinent. Denique ſi exemplum Chriſti imitari velint Pontifices, etiamſi exemtos ſe demonſtrare poſſent, tamen ſolvere deberent, ad ſcandalum evitandum, quia Chriſtus ſolvit, licet ſe non teneri diceret, propterea, quod eſſet filius regis. Sed hanc exemtionis cauſam, credo, Pontificii pro Petro & ſuo cœtu non allegabunt, ideoque reliquis mortalibus liberiores ſe facere non poſſunt, niſi quantùm liberalitas aut conniventia principum, conditionem illorum meliorem fecit.

Expreſſa enim lex eſt. *l. nullus C. de decurio: lib.* 10. quòd à debitis muneribus nemo excuſetur & *l. placet C. de ſacroſ. Eccleſ.* quando Clerici extraordinariis tantum liberantur contributionibus, ad ordinarias ergò obligantur. Nec Authentica Friderici II. Caſſa. *C. de ſacroſ. Eccl.* & auth. *item nulla C. de Epiſ. & Cler.* aliter quam per Imperatorias ſanctiones, ad quas reſpicit d. auth. *Caſſa*, interpretari debet: tùm etiam non extenditur ultra Italiam, ut expreſsè cavetur: & recipit limitationem, ex mente legislatoris, qui per privilegium non præſumitur ſe voluiſſe jure ſuo ſpoliare, nec unius ordinis exemtione reliquos deprime, ſicut Theodoſius, Eccleſiæ Theſſalonicenſi capitationem remittens, non vult ad alias Eccleſias

Digitized by Google

beneficium extendi debere, ne extraneorum gravamine tributorum Reſpub. Eccleſiaſtici nominis lædatur. *l. id ab una quæq;* 12. C. *de anno. & trib. lib.* 10. Quò enim pluribus datur immunitas, eò Reſpub. magis gravatur. *l. Actores in fi.* C. *de exactio: tribut. lib.* 10. *l.* 1. C. *de collegiat: lib.* 11. *l.* 2. *de priv. domus Auguſt. Eod.* Paris *conſ.* 70. *incip. Inhærendo. num.* 14. Cravett. *conſ.* 945. *incip. Dominus Blaſius. num.* 3. *& ſeqq.* Ne dicam interim, quod ab Honorio III. poſt longas concertationes vi expreſſa fuerit, & noviſſimo jure per receſſus imperii, *Ann.* 1594. 1598. 1603. ubi etiam Clerici ad collationes obligantur, antiquata. Thomig: *de collect: § neſcienter n.* 8. Waremund. ab Erenb. *de ſubj. reg. & oner. ſubd. cap.* 12. *num.* 2.

Argumenta contraria ſolvuntur.

Nec obſtat, quod Artaxerxes jubet miniſtros templi liberos eſſe à vectigalibus & tributis 1. *Eſdr c.* 7. quia quod ex indulgentia peculiari alicui conceditur, non poteſt trahi ad conſequentiam, imprimis, ſi rogationibus alicujus ſit elaboratum, ſicut de Artaxerxe dicitur: *conceſſit omnia ad petitionem Eſdræ.* Nec item, quod Joſeph reliquerit terras ſacerdotum Ægypti immunes à quinta parte redituum, quam univerſa Ægyptus regi ſolvebat. *Gen.* 47. Nam abſit, dicamus Joſephum hujus privilegii autorem, quem certum eſt, Idololatriam tantoperè promotam non cupiiſſe, nec id textus dicit, ſed ex ordinatione Pharaonis eum ità conceſſiſſe. Non potuit autem terras Pharao ſacerdotum eodem onere gravare, quo gravabat terras reliquorum ſubditorum, quippè quas Joſeph coëmerat, & ex gratia reddebat, reſervata fiſco tantum quinta bonorum parte, in recognitionem, quod à manu regis, tanquam dona, eas recepiſſent. Sed Sacerdotum terras, quæ publicæ erant, & ex liberalitate regis dependebant, cum non coëmiſſet, nec idem jus in eas inducere potuit. Quicquid ſit, Ethnicorum ſuperſtitio non debet Chriſtianis legem vel jus divinum facere, nec ab ipſis Sacerdotibus immunitas hæc fuit inducta, ſed beneficio principum conceſſà, in quorum manu contendimus, repoſitum eſſe, quos à tributo liberare velint, & quos non, ſicut & Imperatores Romanos & non Epiſcopos primitus de hac re conſtituiſſe diſcimus. *ex t. de Epiſc. & Cler.* Et notanda eſt ratio Conſtantini M. *l.* 2. *in pr.* C. *de Epiſc. & Cler.* quare exactionem iniquam & conventionem munerum ſordidorum à Clericis repellit. *Si quid enim* ait, *vel parſimonia, vel proviſione, vel mercatura, (honeſtati tamen conſcia), congeſſerint, id in uſum pauperum atq; egentium miniſtrari oportet ad id, quod ex eorundem ergaſterijs vel tabernis conquiri potuit vel colligi, collectum id religionis exiſtiment lucrum.* Non enim vult eos exemtos eſſe tributis, ut inde diteſcant, ſed ut, quod alii regi ipſi pauperibus elargiantur. Ceſſante autem cauſa privilegi, ipſum privilegium, quod in cauſam latum erat, evaneſcit. Ita enim diſputat Ioas Rex cum Jojada Pontifice: *quare ſartum tectum non inſtauratis*

temi-

templum, in quem finem pecunia vobis conceditur? Nolite igitur amplius accipere pecuniam juxta ordinem veſtrum, ſed ad inſtaurationem templi reddite eam. lib. 4. *Reg. c.* 12. Et loquitur quidẽ Conſtantinus de iſto ordine Clericorum, qui poſſeſſionibus non abundant, à quibus exigi non poteſt, quod non habent. *Non oportet*, ait Halycar. *lib.* 4. *eos pecunias conferre, qui, unde illas conferunt, nõ habent, quiq; rerum ad victum quotidianum neceſſariarum inopia laborant*, & ut Symmach. *libr.* 10. *Epiſt.* 54. de Veſtalibus, ait: *paupertate à diſpendio tuti ſunt*. Unde mirum non eſt, quod Galli tributa Druydibus remiſerint, Cæſ. 6 *bell. Gall.* quia & ipſi nihil poſſidebant. In his enim valet ratio Caſtrenſis *conſ.* 300 *incipiente: In nomine Domini*, quia ab oneribus corporalibus eos excuſat, qua ſufficit, quod ſubeant ſpiritualia. Sic enim & Symmachus pro immunitate Senatorum argumentatur: *lib.* 5. *Epiſt. Quadrageſimæ portorium non rectè poſcitur à Senatoribus candidatis, quia noſtri ordinis functiones onerari geminis incommodis non oportet.* Sed eos, qui prædia poſſident, non ſolum ſtatuit Conſtantinus aliena juga non excuſare, ſed etiam pro ſuis prædiis ad penſitanda fiſcalia vult perurgeri. *Univerſos namq; Clericos poſſeſſores*, ait, *principales penſitationes fiſcalium, translationesq; faciendas recognoſcere jubemus. l. de his Clericis* 3. *C. de Epiſc. & Cler.* Et Urbanus Papa ipſe dicit, *De exterioribus Eccleſiæ, quod conſtitutum antiquitus eſt, pro pace & quiete: quia nos tueri & defenſare debent, Imperatoribus perſolvendum eſt. c. tributum*, 23. *q.* 8. Nec verò à muneribus, quæ poſſeſſionibus indicuntur, ulla privilegia excuſant, *l. ab his muneribus l. ſunt munera. De vacat. & Excuſ. muner.* imò nec officium pontificis, *l. fin.* § *patrimonior. de muner. & honor.* ubi gl. *in verb. Pontifex* rationẽ notabilem addit. *Ergo* inquit, *neque Clericus neq; Eccleſia immunes ſunt, ab his muneribus & collectis patrimonialibus, quia, ut prædia poſſideant, à lege humana eſt.* Atque hæc ſunt ſtatuta primi Eccleſiaſticæ immunitatis fundatoris: alter ejuſdem reſtaurator Carolus M. ad angarias, parangarias, aliaque, quæ regalis expeditio requirit, vel ipſas Eccleſias teneri ſtatuit. *In Capitul.*

Aliter de pauperibus: aliter de divitibus Clericis ſtatuendum.

Atque ut de extraordinariis quoque intributionibus videamus, ab iis Clericos exemerunt Honorius & Theodoſ. *l. placet. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Carus. *l. Sacroſancta. Cod. eod.* Noluerunt enim bona Eccleſiarum libidini principum ſubjicere, ne pauperibus alimenta deſint, *l. privilegia. C. eod.* & divina officia minus commodè obeantur. Sed in his conſtitutionibus, caſus neceſſitatis & utilitatis publicæ ſemper præſupponitur reſervatus, ut notant Pap. *libr.* 5. *des Arreſts. t.* 11. & Guid. Pap. *conſ.* 32. Tholoſan. *lib.* 3. *de Repub. cap.* 7. *In omnibus enim cauſis cupimus obſervari, ut generaliter, ſi quid hujuſmodi contra jus vel utilitatem publicam in quolibet negotio proferatur, non valeat*, ajunt Theod. & Valent. *l. Jubemus C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Hugo. de S. Vict. *lib.* 2. *de ſacr. fid. part.* 2. *c.* 7 dicit: *Nunquam poſſeſſiones à Regia poteſtate ità elongari poſſunt, quin ſi ratio poſtulaverit & neceſſitas, & illis ipſa poteſtas debeat pa-* 13.

Onera extraordinaria.

Excipitur caſus neceſſitatis.

trocinium, & illi ipſa poſſeſſiones debeant in neceſſitate obſequium. Ità legimus apud Romanos ſenes & ſacerdotes perpetuam militiæ vacationem habuiſſe, niſi ingruente Gallici belli metu, Plut. *in Camil.* Appian. *lib. 2. bell. civil.* & Sacerdotes nequicquam appellarunt tribunos, fruſtraq; allegarunt privilegia Numæ, cum à quæſtoribus Urbanis Q. Fabio, Labeone & L. Aurelio ad penſionem bellicam contribuere cogerentur. Liv. *lib. 33.* Quin & Ezechias abſtulit omne argentum domus Dei, uſq, ad valvas & laminas aureas, eaſq; neceſſitate ita requirente, tradidit Aſſyrio. 4. *Reg. 8.* Et Bonifacius ipſe confeſſus eſt, ſuis conſtitutionibus Regi Francorum non eſſe ademtam facultatem, etiam inſcio Pontifice, collationem Eccleſiaſticis imperãdi, quoties pro aris & focis pugnandum eſſet. Ferald. *in tractat. de reg. Franc.* Guil. Benedict. *in c. Rav. in verb. & uxorem. n. 136. de teſtam.* Inveniturq; hæc bulla Bonifacii *in lib. lilior.* cujus prætextu Franciſ. I. etiam inconſulto pontifice petiit ſubſidium ab Eccleſiis Gallicanis. Bellai. *hiſt.* Nec Greg. IX. ab excubiis & munerum cuſtodia, quęquam prætextu muneris Eccleſiaſtici excuſari voluit, *c. 2. de imm. Eccl.* quod Panormit. & gl. *ad d. c. 2.* de caſu neceſſitatis exponunt, (quanquam idem Panorm. alibi *in conſi.* id aliter interpretatur, ſcilicet de ſervis Eccleſiarum, de quibus in *c. Eccleſ. ſervos. 12. q. 2.* & Tholoſ. *lib. 3. de Rep. c. 7* de eorum ſubditis.) Quod enim omnes tangit, ab omnibus præcaveri debet, *in not. gl. ad d. c. 2. Clement. 1. de Cenſ.* & periculoſum eſt, velle ſinere perforari navem, in qua ipſe veharis. Et ità videmus Eccleſias non excuſari ab angariis & parangariis, vel plauſtris, vel alio munere præſtando, quando imperiale numen in expeditione eſt, *l. neminẽ C. de ſacroſ. Eccl. l. nullus. C. de cur. pub. c. Eccleſiarum. 12. q. 2.* nec à præſtanda nave ad embolam, *l. jubemus C. de ſacroſ. Eccl.* nec à refectione pontiũ, *l. ad inſtructiones. t. eod.* aut canalium, murorum, portuum, *l. ad portus C. de oper. publ. l. hac providentiſ. C. de quib. muner. l. abſit. 4. C. de privil. dom.* & ità legi judicatum 1550. contra Clericos Bituricenſes, Pap. *lib. 5. Arreſt. t. 11.* & contra Lugdunenſes 1368. quod teneantur ad reficiendos muros. *Gl. corp. Gall. lib. 1. t. 2. ad l. 3.* Et eſt opinio Jac. Butr. *ad l. ad inſtruct. C de ſacroſ. Eccl.* Ferr *in prax. Pap. t. 2. gl. 9. nu. 57.* Petr. Jacob. *in Append. rub. 20. n. 1.* ſi fiat ſc. non ad ornatum, ſed ad neceſſitatem. Nõ enim magis pium eſt Reip. ſuccurrere, quam pauperib. quorum gratia tributum olim erat Clericis remiſſum, *l. omnes. C. de Epiſc. & Cler.* & quib. Clerici tenebantur, quicquid ſuper erat, bonorum diſtribuere. *l. privilegia. §. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ. c. aurum.* 12. q. 2. quomodo Ambroſius dicit: *Epiſt. 33. omnia quæ ſunt mea, pauperum ſunt: c. convenior.* 23. q. 8. quoniam in Rep. includuntur pauperes, & ſine ejus incolumitate ſervari non poſſunt. Vide Natt. *conſ. 280. n. 6. ibi tertius caſus. conſ. 311. n. 4. & 5.* Vaſq. *de ſucceſ. ab inteſt. lib. 3. limit. 7. n. 180.* Feſtaſi. *de æſtim. part. 4. q. 1 n. 4.* & 33. Comes Oſaſcus *deciſ. Pedemon. 68. n. 4.* Viv. *lib. 2 com. op. 42.* Villalob. *in verb. Eccleſ.* Soarez *in lit. C. n. 135.*

CAP.

CAPUT V.

DE JURE ROMANI PONTIFICIS IN REGNA ET PRINCIPATUS.

SUMMARIA.

1. *Quam latè Pontificij extendant poteſtatem Papæ.*
2. *Defenditur dictum Tertulliani, ſupra Imperatorem ſuperius nihil agnoſcentis, contra Bellarminum.*
3. *Principes ſecundum Pontificios ſunt deteriore loco, quàm vaſalli aut ſubditi privati.*
4. *Defenditur dictum & ſententia Gregorij Turonenſis.*
5. *Explicatur & defenditur tam factũ, quam dictum Ambroſij.*
6. *Principes nunquam exui poſſunt, aut exuti ſunt ditionibus ſuis à Papa, ſine ſcandalo & detrimento Eccleſiæ.*
7. *Declaratur ſimilitudo animæ & corporis, quibus comparat Nazianzen. Eccleſiam & Politiam, & ſubruitur fundamentum Bellarmini, quod hinc ædificat.*
8. *Satisfit autoritatibus & fundamentis, quæ ducit Bellar. ex eo, quod hæreticos vitari jubeat Cyprianus & Irenæus.*
9. *Refutatur & explicatur teſtimoniũ Gregorij M. a Bellarm. allatum.*
10. *Autoritas Ottonis Friſingenſis retorquetur in Bellarminum, & reſpondetur objectioni ex Bernhardo.*
11. *Examinatur & confertur ſententia Thomæ Aquinatis de poteſtate Pontificis.*
12. *Quantum valeant in præſenti negotio teſtimonia Gregorij 7.*
13. *Autoribus Bellarmini opponuntur alij non minoris autoritatis.*
14. *Proponitur ſumma ſententia Pontificiorum de omnipotentia Papæ.*
15. *Argumenta & probationes hujus ſententiæ.*
16. *Potiſſimum argumentũ ex vicariatu retorquetur in autores.*
17. *Idem Arg. particulatim ad limam revocatur & examinatur, unà cum aliis quæ propoſita fuerunt.*
18. *Proponitur effugium Bellarm. de poteſtate directa & indirecta.*
19. *Indirecta poteſtas adverſatur ipſorum Pontificum decretis, & plus quàm mediam partem poteſtatis Pontificiæ abſumit.*
20. *Non magis indirectam, quàm directã Pontificis poteſtatem probari poſſe ex ſacris literis: & reſpondetur ſimul ad dictum Matth. 16.*
21. *Reſpondetur ad argumentum, quo poteſtatem Apoſtolicam tempor. probat Bellarm. ex 1. Cor. 9.*
22. *Expugnatur defenſio Bellarmini ſupra juſſum Apoſtoli, 1. Cor. 6.*
23. *Conſideratur locus potiſſimus ex Iohan. ult. & demonſtratur, Bellarminum tranſilire leges ſimilitudinis ſeu comparationis.*
24. *Quantum interſit inter paſtores ovium & Eccleſiæ: Lupos & Hæreticos: Arietes & perverſos principes: Oves brutas & rationales, ex quibus tota vis argumenti à ſimili deducti ſubvertitur.*
25. *Reprobatur prima ratio Bellar. ex cura paſtoris contra Lupos deducta.*
26. *Papa non poteſt hæreticos aut degeneres principes temporali pœna coercere.*
27. *Repudiatur ſecunda ratio ex officio paſtoris circa Arietes.*
28. *Diluitur tertia ratio deprompta ab Ovibus.*
29. *Iterum impugnatur indirecta poteſtas Pontificis novis argumentis.*
30. *Redarguitur exemplum ab Ozia lepra percuſſum.*
31. *Item aliud exemplum ab Athaliæ abdicatione tractum.*
32. *Iugulatur opinio Bellarmini propriis argumentis.*

Satis igitur demonſtratum eſt, Eccleſiaſticos inter ſubjectos & partes Reip. omninò reponendos eſſe, licet ab oneribus quibusdam, vilioribus ſuppliciis, & foro vulgi per privilegia (ut expreſſis terminis loquitur Conſtantinus *l.1. & 2.C. Theod. de Epiſc. & Cler.*) Principum liberentur, ſecundum quod Reip. conducere videtur: quæ diſputatio licet generalis ſit & ipſum quoq. ſummum Pontificem pari jure complectatur, quemadmodum in veteri teſtamento uſu receptum fuiſſe, ſupra demonſtravimus, & Gregorius ipſe Papa confitetur, ad Mauritium Imp. ſcribens, *lib.4. Ep.75.* quæ verba ex metu prolata, aut ut adularetur Imperatori ſcribit Bellarm. *c.15. contr. Barcl.* quaſi præ timore, Eccleſiæ jura beatus vir prodigere, aut errore adulatorio injuſtam Tyrannidem per aſſenſum & doctrinam ſuam confirmare voluiſſet: Tamen, quia Pontifex Rom. non tantum negat ſe ulli mortalium obedientiam debere, ſed ſe quoque principem principum & Dominum mundi facit ſub titulo ſervi ſervorum, ordo inſtituti noſtri exigit, ut in fundamenta, quibus tantum dominium ſuperſtruitur diligentius inquiramus. Quamvis enim dicente Joh. Fabro *in præf. Inſtit.* Papa *in verbis ſe dicit ſervum ſervorum, de facto tamen ſe adorari permittit, &* Regiam poteſtatem uſurpat, ut ait gl. *in c. quoties. 1. q. 7.*

1. Papa ſub titulo ſervi ſervorũ eſt Dominus dominantium.

Roma tibi quondam ſuberant Domini Dominorum,
Servorum ſervi nunc tibi ſunt Domini.

Ipſe Gerochus acerrimus Hildebrãdinæ ſectæ contra Henricum Imp. propugnator, ſi Aventino credimus, in fine narrationis addit: *Romani ſibi uſurpant divinum honorem, rationem actorum reddere nolunt, nec ſibi dici æquo animo ferunt: Cur ita facis? Illud Satyricum inculcant,*

Sic volo ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.

Quam ſententiam licet traducat Gretſer. *in præf. ed. Ger.* injuria tamen reprehendit Aventinum, tum quod ſententiam prorſus in ſenſu ſimilem ex Gerocho producat, tum quod ipſe confiteatur, ſibi de operibus Gerochi, quæ Aventino potuerunt eſſe lecta, non prorſus conſtare. Nec nos tam moramur, quis dixerit, quam quid dictum fuerit, imò quid ab ipſis Pontificibus actum. Ipſe enim Bellarm. *c. 12. contr. Barcl.* cum poteſtatem Pontificiam non ſatis dilucidè probatam adverteret *ex c. 16. Matth. & c. 21. Ioh. ad praxin & experientiam* provocat, ut inde evincat, Pontificum in regna & principatus dominium. Eſſe enim Papam *ſuper omnes, & conſequenter etiam ſupra Imperatorem*, gl. docet. *in c. per venerabilem. verb. ſuperiorem. Quiſil. ſint legit.* id quod uno ore ordo Eccleſiaſticorum Romanenſium, exceptis iis, quos audaciores reddidit amor veri, quam Tyrannis Papæ eò tempore ſinebat, aut quam lucri cupido, adulationis comes, ſuadebat, paſſim inculcat, adeo ut fruſtra laborem inſumat Bellarm. *in præf. contr. Barcl.* dum domeſticis teſtimoniis ſuam ſententiam confirmare aggreditur. Multitudo

Fruſtra pugnat Bellar. autoritatib.

enim

enim errantium non parit errori patrocinium,& cum plurimos recenſuerit pro poteſtate Pontificis,nullum tamen laudare poteſt ex incorruptis patribus, nullum Canonem ex antiquis conciliis, nullum decretum ex ſcriniis piorum Pontificum, nullum privilegium ex aulis Imperatorum aut Regum,dum nobis interim facili negotio licet demonſtrare,quod ſanctiſſimi patres,principes ſummos ſeculares ſoli Dei judicio reſervari dixerint, quod ipſi Imperatoribus ſe ſubjecerint, concilia de eorum ſententiis convocarint, & direxerint, quod omni tempore, etiam cum illi reliqui à Bellarm. adducti, poteſtatem Pontificiam ultra quam credi poſſet, efferre laborarent, inventi ſint,qui ſe iis opponerent, & majeſtatem principum ſartam tectam conſervare anniterentur,non tantum ex adulatoribus Aulicis, ut Haiminsf. *reſpondet Gretſerus in Indic.err.* ſed ex ordine ipſo Eccleſiaſtico, & quidem non minus eruditione, autoritate & nominis claritate conſpicuis, quam quos nobis pro oraculis adorandos obtruſit Bellarm.

Conſpicuè enim Tertull. *in Apol.contr.gent.& ad Scap.Imperatorem*,dicit, *à Deo ſecundum, ſuper omnes homines,ſoli Deo ſubjectum, ſolo Deo minorem*, quibus verbis aliam gloſſam aſpergere neſcivit Bellarm. *cap.8.contr. Barcl.* quam quod Tertull. loquatur de Imperatoribus *Ethnicis*, qui quia Christo nondum *ſceptra ſubjecerant*, *ſecundi* meritò habebantur *à Deo* in adminiſtratione rerum temporalium,*de facto*. Cæterum ne erret Bellar. etiam Davidem nullius imperio vel legibus fuiſſe ſubjectum, eò quod rex erat, profitentur Hieron.*in Epiſt. ad Ruſtic.*& Ambroſ.*in Apol. Dav.c.4. & 10.* Commodùm autem affero hoc exemplum,cum ipſe Bellarm. *ibid.*§.2. ex regum & ſacerdotum veteris teſtamenti factis & jure argumenta trahens, Athaliam afferat, à regno dejectam per ſacerdotem. Eſto, dejecta ſit Athalia à regno, at non dejecta fuit à ſacerdote ſolo, ſed ab univerſo populo, qui in autoritate ſacerdotis acquieſcebat. Nec enim Brutus ſua poteſtate ejecit Reges Rom. licet ducem & autorem ejicienti populo ſe præbuerit. Sed ut jus quoq; populi ex eo exemplo deduci non poſſe videat Bellarm. conſiderari volumus ab eo Athaliam, mulierem, peregrinam, Tyrannum in titulo, quæque legitimo hæredi, per vim invaſum imperium præripuerat. Liceatne verò idem rebellibus ſubditis tentare in legitimum principem, cui jurejurando fidem confirmarint,quod licet in uſurpatorem violentum, & planiſſimum Tyrannum? Aut quid audio, Omnes Ethnicos Imperatores, præfuiſſe de facto? Siccine igitur Christus jubet nos Tyrannis vectigalia & tributa,quæ ipſis deberi dicit tradere? ſiccine ſuo præcepto illegitimos Tyrannos in ſolio confirmat,quibus certum excidium ubiq; minitatur. 2. *Reg. c.*18 ; *Reg c.*9.12.16. 21. Nec aliud jus ipſe quoque Juſtinianus in confirmatis à ſe legibus adducit, quam quod à populo in Imp. collatum fuit. Collatum autem fuit ab Ethnicis,qui quod de jure non poſſederunt, non potuerunt

2. De dicto Tertulliani. Reſponſ. Bellarm. Rejicitur.

An Ethnici fuerint Imperatores tantū de facto.

runt de jure transferre. Denique ſi de facto & contra voluntatem Dei poſſident Gentiles ſua regna & Papa tanquam vicarius Dei, divinitus ſibi cõmiſſa virtute, poteſt ſaltem de regnis diſponere, quantum ipſi videtur utilius pro commodis Eccleſiæ, poterit jus gentium turbare, & Ethnicis, omnem poteſtatem abjudicare, quia eam poſſident de facto, in præjudicium Eccleſiæ, cui non tantũ ea debebatur de jure, ſed quæ & inde exagitatur & tantum non prorſus armis & vi conculcatur. Ne dicam quod hæc Bellarmini reſponſio prioribus ejuſdem placitis pondus detrahat, quando *lib. 2. de Rom. Pontif. c. 29. arg. 2.* ex Albert. Pigh. *lib. 5 Hierarch. Eccleſ. c. 7. & libr. 5. de Pontif. c. 3. & 4.* jure gentium diſtincta fuiſſe dominia confitetur, & Chriſtum nemini rem ſuam ablatum veniſſe. Nam ſi jure Paulus provocavit ad Cæſarem, de jure & non de facto cognovit ipſum ſupremum ſuum judicem: Si lex Chriſti nemini aufert ſuam poteſtatem, ne quidem regum & principum deteriorem conditionem facere poteſt, quod jam ſæpius objectum fuit, à Barcl. *c. 3. & alibi*, nec ullo veriſimili reſponſo à Bellarm. confutatum: Sed potius ſatis modeſtè totum concedit, *c. 8. contr. Barcl.* dicens: *Moleſtè ferre non debere principes, ſi Chriſtiani facti jam teneantur obedire vicario Chriſti*, ut ita nemo poſſit fieri Chriſtianus, niſi cum jactura regnorum ſuorum. Regnum enim conſiſtit in eo, ut ſuperiori non obediatur, cum abſoluta poteſtas neminem agnoſcat ſuperiorem. At jam tenentur principes Chriſtiani obedire Pontifici in temporalibus, quippe cujus Canonibus ligantur, & cujus in arbitrio regnum & tota ditio poſita eſt, tanquam in manu ejus, qui propter iniquitatem transfert regna de gente in gentem.

Doctrina Bell. exauctorat reges.

3. Imò deteriori loco ſunt principes & Reges, quam ipſi Vaſalli, aut clientes. His enim Dominus quidem aufert, quæ conceſſit, ſed non ſine judicio Parium & ex cauſa in legibus expreſſa: ſed Pontifex aufert, quæ nec dedit, nec dare potuit quia non habuit, & quidem ſecundum Pontificiorum recentium placita, de ſua unius ſententia, quia ſolus ipſe vicarius Chriſti, & ſolus ipſe errare nequit, & ſolus ipſe ſervat ſibi judicandi arbitrium, utrum hæreſi ſit infectus princeps, dignusque, qui à regno dejiciatur. Nihil eſt, quod reſpondet Bellarm. *c. 12. contr. Barcl.* Pontificem auferre regna, *non prius, niſi ſi ſit neceſſarium ad ſalutem animarum, aut ſi præmonitus Rex nolit reſipiſcere*, &c. Nam & hæc judicat nemo alius, quam Pontifex ex pectoris ſui divino ſcrinio. Deinde vaſallus non exuitur bonis, niſi ex cauſis à lege definitis. Sed quo jure divino præſcriptæ ſunt hæ cauſæ ad abdicandum Reges, ſcil. ſcortatio, iconomachia, legitimi regni ex faucibus Romanenſium repetitio? Turpis autem eſt omnis vicarius ſine mandato. An verò Gregorius VII. Johannes XXII. Bonifacius IIX. Julius II. & qui præterea libidinem ſuam ſecuti, & privatis aut odiis incitati, aut injuriis laceſſiti fulmina

Doctrina Bell. deteriori loco ponit reges, quam Vaſallos.

Reſponſio Bellarm. Rejicitur.

mina excommunicationis ſtrinxerunt, non niſi ex cauſis enarratis ad tantam rabiem progreſſi ſunt? Non quid factum ſit, ſpectare voluit Bellarm. ſed quid fieri debeat: Regibus verò & illud timendum, quod & factum eſt ſæpius, & ſub prætextu religionis impunè fieri poteſt. Nam ſi ſolus Pontifex competens judex eſt, utrum cauſa, quæ allegatur, ſufficiens ſit ad transferenda regna, nec ipſi licet obloqui, cur ita facis? in ſolius pontificis poteſtate vertitur ſalus Regum atq; adeo ipſa eorũ vita, ut deducit V Vidringt. *Anglus in Apol.* Bellar. *nu.* 45. *& ſeqq.* ex Gregorio Sarro *lib.* 7. *clav. reg. c.* 11. *nu.* 11. & ſpecioſum ſatis documentum dederunt Catholici, quos ſe vocant, Angli in conſpiratione pulveraria, adeò ut Rex coactus fuerit novo fidelitatis juramento ſibi obſtringere ſubditos etiam Catholicos Romanos, in quo ſeparat obedientiam temporalem ab Eccleſiaſtica, in eum finem, ut vel ipſi Catholici idipſum præſtare poſſint, ſine jactura profeſſionis, ut oſtendit Epiſc. Ciceſtrienſis *in Tortur. Torti* & Rob. Burhillus *contra Becan.*

Sed & aliter nititur Bellarm. ſe ſubducere, quando objicit, non eſſe in manu pontificis reges, ut ſunt vaſalli in poteſtate Dominorum, quia *Papa non vendicat ſibi erepta regna, nec transfert, in quem vult, ſed in proximos hæredes, aut facit poteſtatem populo eligendi novum Regem.* Quid enim? ſi totus populus eodem gladio perfodiatur, aut pari crimine accuſetur proximus ſucceſſor, idque eodem judice, qui judicavit de primo, prout accidit in Galliis, cum Henr Navarræus & Condæus pariter cum Henric. III. proſcriberentur. Aut ſi Pontifex ex præconcepto odio nolit proximũ hęredem admittere, quemadmodum Greg. VII. coronã transmiſit Rudolpho, & Hermanno, quis ipſi dicet: Papa, quid agis? Niſi fortaſſe Bellar. ex novo & inaudito quodam ſcriptore noviter nobis demonſtrare poſſit, Rudolphum & Hermannum juſtis ſuffragiis electos fuiſſe, aut eligi potuiſſe Imperatores: aut ex novo quodam Evangelio doceat, jus eſſe, & ſalvâ pietate fieri poſſe, ut filio ſub jactura ſalutis æternæ injungatur parricidium, ut prohibeatur patri parentare, & exequias ire, ut corpus inhumatum relinquere, contra omnem pietatem jubeatur, ita ut ſeveritatem Papæ ne quidem cum morte Imperatoris expiraſſe ſcribat Helmold. *li.* 1. *c.* 33. *Viterb. Chron. part.* 17. Sigon. 9. *hiſt. Ital.* qua quidem perfidia idem Gregor. Conradum & Henricum filios protuſit in arma contra Henricum patrem: quod ipſum poſtquã optimis rationib. confecerit Bellar. nihilominus argumenti vim non eluſerit, quia nec feuda quidem in præjudicium legitimorum hæredum abalienari poſſunt aut occupari à Domino ſicut Carol. V. Mauritio tradidit Electoratum Saxonicum, quem Johanni Friderico eripuerat. An verò propterea ſuo principatu non carebat Johannes Fridericus? De hoc autem quæſtio inſtituitur apud nos, utrum auferre poſſit Papa regna, ſi per peccata commiſſa ſint, non verò, utrum vel ſibi vel alienigenis adjudicare ablata poſſit.

Alia reſponſ. Bellarm. Rejicitur.

Quocunq; igitur ſe vertat Bellarm. negare non poteſt, quin infinitis modis ſit deterior conditio principum Chriſtianorum, apud Pontificios, quam Ethnicorum, aut eorum, qui reformatam amplectuntur religionem. His enim ſumma Majeſtas libera manet & immunis ab omni vi ſuperiori, ex doctrina Chriſti, Apoſtolorum, & exemplis regum Judæ, *ut demonſtravimus lib. 1. de Majeſt. c. 3.* id quod de Ethnicis quoque confeſſus Tertullianus *in Apolog.* cui reſponſum regerit Bellarm. tale, quod & totum deſtruit textum, & mendacii erroriſq; non condonandi injuriam inurit autori. Nam, ſi Tertullianus poteſtatem ſummam prædicat Imperatoribus, quæ iis, non *de jure*, (alioquin per baptiſmum & ingreſſum in Eccleſiam, jus ſuum amiſiſſent Imperatores Chriſtiani) ſed *de facto* competebat, Deum facit autorem peccati, quia à Deo dicit extitiſſe hoc imperium. An autem Deus fovet Imperia de facto? an Deus inſtituit Tyrannides, qui Pilato, Imperatoriæ potentiæ parte defungenti, deſuper id, quicquid fuerit, poteſtatis communicatum confitebatur. Nec ſcitè Tertull. ex ea poteſtate argueret præcellentiam Imperatoris, aut ſe totamque Eccleſiam illi ſubjiceret, ſi Tyrannica & de facto extitiſſet. Cæterum, ſicut gloſſ. ſuperioritatis jura, quæ tribuuntur regibus in Jure Canonico, eludit per hæc verba, quod accipienda ſint de facto: *in c. in apibus verbo. Vnus 7. quæſt. 1. c. nunc autem. diſt. 21. c. Totam. de pœn. diſt. 3. c. per venerabilem verb. minimè recogn. Qui fil. ſint legit.* ita idem collyrium iis exemplis & dictis inducit Bellarm. quorum efficaciam aliter effugere non poteſt. Gretſerus *contra Haiminsf.* etiam aliud clypeum paratum habet, ut ſtatim, atque quis objicit verba ſaniorum Epiſcoporum & hiſtoricorum, ex cenſu Orthodoxorum eos ejiciat, & ſchiſmaticos proclamet, quorum verba non ſint audienda, ut Haiminsfeld. *notat c. 8. 9. 11. replic. contr. Gretſ.*

Reditur ad locum Tertulliani.

Duo effugia Pontificiis in parato.

4. *Defenditur Gregorii Turon. ſententia.*

Parum abeſt, quin & Gregorius Turon. ſchiſmaticus fiat, quia *libr. 5. c. 18. hiſt. Franc.* ſui ordinis homines dicit *poſſe corripi à Rege: regem verò judicari non poſſe, niſi ab eo, qui ſe dixerit juſtitiam.* Certè mendacis adulationis accuſatur tacitè à Bellar. *c. 8. §. 3.* quando dicit, *eum loqui de poteſtate, quam habent Reges de facto cogendi homines particulares, & quā non habent homines particulares ad cogendos Reges.* Ergo, quantùm audio, Childericus habebat poteſtatē tantum de facto in Prætextatum, Majeſtatis reum, & ceſſant jam crimina *privilegiata*, quæ vocantur in Galliis, ob quæ etiam Clerici patiuntur judicium ſeculare. Certè Guntramus eodem tempore, Salonium Ebrodunenſem, & Sagittarium Vapicenſem Epiſcop. indicto concilio, ob gravia crimina, condemnari fecit, Aimon. *lib. 3. cap. 26. 27. 28.* Gregor. Turon. *lib. 5. c. 20.* qui cum gratiam ſperarent, non appellarunt ad Pontificem Roman. ut hinc deducere laborat Baron. *tom. 7. Ann. 570. art. 23. 24.* Debuiſſent enim inſtrumentum appellationis ſtatim in articulo opponere;) ſed

ex intervallo recurrerunt ad clementiam regiam, in quam ſpem ſuam fixerant, *ut ait Gregor.* & ab ea licentiam impetrarunt eundi Romam, quod ſine ea & ſine literis regiis, ipſis facere fas non fuiſſet. Quid igitur ſuſpicabimur de Gregorii ipſius ſententia? Superveniens ſcilicet injuriæ regiæ Epiſcopus, adulationis ſtudioſus, cum debuiſſet regem dehortari, aut ſaltem, ſi ſine ſcandalo aliter obviam ire non potuiſſet, vel tacere, vel ex concilio malignantium ſe ſubducere, non tantum non admonet amicum regem, ſed & Tyrannidem eius confirmat, & quod Bellarm. de facto putat, de jure factum conſtanter aſſerit. Quid intereſſe putes inter hanc Gregorii orationem, qua licentiæ Tyrannicæ aſtipulatur, & inter eam, quam Johannes Parvus ibidem habuit pro excuſando parricidio Burgundi, ex hoc fundamento, quod Tyrannus aut incorrigibilis princeps à quovis jure poſſit interfici. Annon ex vulgata Juris regula, faciens & conſentiens eadem pœna digni ſunt?

Sed ut majus pondus habeat oratio, ad Ambroſii verba, quæ ſupra tetigi *ex c. 4. & 10. Apol. David:* quibus per imperium ſupra omnem poteſtatem ſtatui Reges aſſerit, accedat eiuſdem factum, quod utinam noſtri Catholici imitari malint, quàm Bonifacii 8. aut Julii 2. Nam cum Valentinianus premeret Eccleſiam Orthodoxorum, ipſique Ambroſio, & cæteris Epiſcopis exilium interminaretur, non ſubiit Ambroſio de hac poteſtate Pontificia indirecta, nec ad arma conclamavit Maximum, opem ſuam ultrò ad reformandum ſtatum Eccleſiæ offerentem, imò nec populum, *animas prius, quàm Epiſcopum amittere paratum,* ut teſtantur Ruffin. *lib. 2. cap. 15.* Socrat. *lib. 5. c. 11.* Sozomen. *lib. 7. c. 13.* & de quo ipſemet Imperator ad Comites & milites: *Si vobis juſſerit Ambroſius, vinctum me tradetis:* Ambroſ. *lib. 5. Ep. ad Marcell. Sor.* audire, aut in compita contra Imperatorem producere voluit, ſed proſtratus in faciem ſub altari, eius opem imploravit, de cujus honore unicè agi ſciebat. Franciſcus Romulus, ſeu potius Robertus Bellarm. qui id non diffitetur, *in reſponſ. ad Apolog. Cathol. pro Henrico Navarr.* adducens rationem, quare Eccleſia poteſtatem ſuam non exeruerit contra primos Imperatorum, id ideo factum aſſerit, quod nihil vel profuiſſet, vel ſine pernitie populorum expediri non potuiſſet, quod licet contra rei veritatem dictum ex fide Hiſtoricorum demonſtret Barclaius *cap. 6. & 7.* tamen hic maximè conſpicuum ſuæ refutationis exemplum notat in Valentiniano Juniore: *cap.* 8. qui facilè quidem potuerit ſupprimi ab Ambroſio, adjutu Maximi & populi militumq; fidelium, ſed ſuppreſſus nunquam fuerit, imò ne armis quidem aut ſeditioſa velitatione impetitus. Bellarm. *c. 8. contr. Barcl.* negat Valentiniani mentionem fieri à Romulo: nec id Barclaius aſſerit, ſed cæteris à Romulo inductis Imperatoribus, injicit etiam hunc, & novam quærit à Romulo rationem,

5. Factum Ambroſ. proponitur.

Reſponſ. Romuli aut Bellar.

Rejecta à Barcl.

Replica Bellarm.

Digitized by Google

quare hunc Eccleſia cum facilè potuerit, non depoſuerit. Aliam igitur excogitat Bellarm. quæ Romulo, ſive potius ipſi Bellarmino ante annos 22. non ſubierat in memoriam, ſcil. *quia Valentinianus puer erat, ſub arbitrio & regimine matris, quem ſperabat Ambroſius cum ætate ad ſanam mentem rediturum.* Sed tu, lector, audi potius Ambroſium ipſum, cauſam aſſignantem, quare ad arma prorumpere noluerit, quia aliter ſacerdoti non licet armis obviam ire, quam lachrymis precibuſque. *Dolore potero*, ait, *potero flere, potero gemere: Adverſus arma, milites Gothos quoq; lachrymæ meæ arma mea ſunt. Talia enim munimenta ſunt Sacerdotis: aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere. libr. 5. Epiſt. 33 ad Marcell. ſor. c. convenior. 23. q. 8.* Si enim aliis armis uti fas fuiſſet Ambroſio, ſecundum Canoniſtas inexcuſabiliter peccaſſet, qui poteſtati ſeculari in cauſa iniquiſſima ſe ultrò ſubjeciſſet, cum libertatis Eccleſiaſticæ laudabile potuiſſet facere initium. Peccat enim Clericus mortaliter, qui ſeculari poteſtati in jus vocanti morem gerit. Nec refert, quod pueritiæ Imperatoris parcendum videretur & ætas expectanda ſolidior, quia mater ſaltem impunè ferre non debuiſſet, quod filium ad perſecutionem inſtigaſſet. Tum etiam officii ſaltem admoneri debuiſſet puer, ut facilius ad meliorem frugem animum convertiſſet. Nam pueri, etiamſi ſeveris ſuppliciis propter teneritatem corporis non ſubjiciuntur, à ferulis tamen excuſati non ſunt, nec prætextu pueritiæ licet iis impunè facere, quod libet. Certè Conradini proteſtatio nihil profuit, qua & regium ortum ſuum, & pueritiam inclamabat, quin Papa eum properè plectendum cenſeret, quod *Conradini vita*, foret *mors Caroli*. Nec juventus Henrici IV. inhibuit zelum Gregorii & Anteceſſorum, quin extrema omnia in ipſum decernerent, priuſquam de reſipiſcentia ipſius periculum feciſſent. Si quid tale hodie uſu veniret, non minus diligentes, ſat ſcio, juberet Bellarminus eſſe Catholicos, quàm ſub Henrico IV. eoſdem fuiſſe teſtatur Cario *in hiſt.* & Mornæus *in myſter. iniquit.* ut per occaſionem. rege exiſtente puero, limites Eccleſiæ amplius proferrent, cujus egregium documentum dederunt in Jacobo M. Britanniæ Rege, imò in ipſa Eliſabetha, contra quam etiam hoc adducit Tortus: *quod eſſet mulier*: Quantò magis puerilem ætatem contemnerent Pontificii, ſi nec felicitate ſingulari tantæ reginæ à perfidis machinationibus averti potuerunt? Cur non & iis tum ſubiit conſilium Ambroſii ut mobilitati ſexus, & facilè in adverſam partem flexibilis, ſpatium reſipiſcendi indulgerent? Cur non id conſilii potius imitati ſunt contra Eduardum VI? cur Epiſcopi & primates ex aula tum non projecerunt ſe ad altare, & valere juſſis illicitis conſpirationibus, ad preces confugerunt cum Ambroſio? Sed ut fulmina Jovis ſummos feriunt montes, ad depreſſas convalles non deſcendunt: ita pontificis in adultos deſæviunt reges, pueris & juvenibus parcunt. Quantò jam

Rejicitur denuò.

Valentinianum antum ob pueritiam à Ss Pontif.

tò jam ſatius eſt, Regem præeſſe puerum, quàm ſenem, cum huic nihil ſit ex aula Pontificis timendum, illius verò & vita & tota ditio cruentis ſit expoſita ſeditionibus, quoties viſum fuerit Archiſtratego Romano Nam Conſtantio, Valenti, Anaſtaſio, Heraclio, debuiſſet Pontifex, ſi potuiſſet, coronam detrahere: ſed ex præſcripto Ambroſii, Valentiniano, etiamſi potuiſſet, non debuiſſet, quia ætas tutum faciebat.

6. *Privatio regni trahit ſecum ſcandala & infinita incommoda Ecc.*

Quanquam nec factum ſit, neque fieri unqnam poſſit, ut ſalvo jure & conſcientiis ſubditorum, ſine ſumma jactura Eccleſiæ membrorum, regi vel Imperatori corona à Papa abjudicetur. Quod vero ſalvo jure fieri nequit, ne fieri quidem poſſe putandum eſt, & pro impoſſibilibus apud prudentes habentur etiam ea, quæ niſi cum maximis incommodis in actum deduci nequeunt. Juramentum verò, quo conſcientiæ Deo obligantur, quia obligatio deſcendit ex jure divino, Papa ſolvere nequit, & nunquam gravius turbata fuit Germania & Italia, quam cum Henricus IV. & Fridericus I. cogerentur contra rebelles ſubditos, Pontificiis bullis audaces arma induere, & cœdibus omnia miſcere An hoc facit ad ſpiritualem finem, & ſalutem Eccleſiæ, filios in patrem, fratres in ſe mutuò, ſubditos armare in principem, & cœdibus, bellis, civilibus diſcordiis Rempublicam ſimul & Eccleſiam exhaurire: An ſine ſanguine expedivit excommunicatio & à regno hæreditario excluſio Henrici IV. in Galliis? An conſpiratio pulveraria ad cœlum ſuſtuliſſet florem Angliæ ſine cæde & ſanguine? An pepercitſſet furor Hiſpanicus vel minimo omnium ibidem, niſi Deus claſſem diſſipaſſet? Noluit Auguſtinus *in Pſalm.* 124. quicquam debuiſſe à piis militibus in Julianum tentari, licet caſtra eius Chriſtianis plena eſſent, ut ipſi milites exclamarnnt, cum Jovianus ab initio imperium detrectaret: Ruffin. *lib.* 2. *cap.* 1. *Theod. lib.* 4. *c.* 1 Nec tamen dubitant noſtri Catholici regnum Britanniæ recuperare, in quo vix centeſimus quiſq; cum Romanis ſentit, & id putant fieri poſſe ſine detrimento, quod multò facilius, & minori cum jactura fieri potuiſſet à militibus Juliani & ſubditis Valentis. Non igitur rectè reſpondit Franciſc. Romulus & Bellarm *cap. 7. contr. Barcl.* toleratos fuiſſe hæreticos & Ethnicos Impp. quia commodè è medio auferri non potuerunt. Nam aut illi commodè potuerunt, ſive per inſidias, ſive apertâ vi, aut noſtri Reges & principes nunquam poſſunt, quoniam pontificiorum vires minores ſunt, & ut plurimùm externæ: noſtris verò contra imminentes inſidias & vim externam, longè rectius proviſum. Nec ullus tam abjectus à ſuis princeps eſt & contemtus, qui defenſores non inveniat, non tantum ex iis, quos ſuis ſibi demeritus eſt beneficiis, ſed etiam ex ſubditis, jurisjurandi conſcii, alienumq; & iniquum imperium naturali odio proſequentibus: Item ex peregrinis ſive cognatis, ſive ſociis, quos communis injuria tangit, prout innata quadã miſericor-

dia

Digitized by Google

dia aliorum miſeriis immeritis condolemus, imprimis, ſi ad nos quoque cauſa communis pertineat.

Adduximus Tertulianum, Hieronymum, & Ambroſium, quorum primo & tertio opponit Bellarm: *cap. 8. contr. Barcl. ad fin.* alios, quos autoritatis ait eſſe non minoris, quàm hos, illi quidem Cyprianum *lib. 1. Ep. 3.* & Irenæum *lib. 3. cap. 3.* commercia hæreticorum fugere jubentes: huic verò Gregor. Nazianz. *in orat. ad popul. timore perculſ. & præſid. iraſcent:* qui *Eccleſiam & Politiam* comparat *animæ & corpori*, indeque *c. 6. libr. 5. de Rom. Pontif.* deducit fundamentum ſuæ opinionis, quod ſicut anima dominatur corpori, ita Eccleſia dominari debeat politiæ: à qua tamen arrogantia quã longe abfuerit Nazianz. vel ex eo patet, quod cum in Julianum & Conſtantium invectivas, poſt utriuſq; mortem ſcripſerit, in nulla tamen ſuam aut Eccleſiæ poteſtatem efferat, ſupra Imperatoriam, nec Chriſtianos ulli bi ad defectionem vel uno verbulo hortetur. Oblitus verò erat Bellarm. quod argumentationem à corpore naturali ad myſticum ipſe rejecerat, tanquam non per omnia congruam, *lib. 2. de concil. c. 19. ad 2.* Hactenus enim rectè procedit, ut ſicut Spiritus dirigit corpus, ita dirigi debeat politia ab Eccleſia, ſed non omne imperium, quod anima uſurpat in corpus, competit Eccleſiæ in Remp. quia ex anima & corpore fit unum per ſe: ex Eccleſia & Repub. non niſi unum per accidens. Corpus enim habet eſſentialem reſpectum ad animam, quæ inſtar actus immiſcet ſe potentiæ corporis, & cum ea coaleſcit in unam talem ſubſtantiam, cujus partes ſeparatæ ſubſiſtere non poſſunt, ſaltem ex parte corporis, quod diffluit & corrumpitur, quam primum à forma ſua deſeritur. Verum politiæ & Eccleſiæ per ſe ſeſe non reſpiciunt, ſed & ante & poſt coalitum in ſua quæque eſſentia perfectæ & diſtinctæ manent, diſtinctis finibus & actibus ſecretæ, quod cùm non eveniat in corpore, quod totum ſubordinatur animæ, omninò ſequitur ut plus debeat anima poſſe in corpore, quam Eccleſia in Politia. Imperium enim animæ totale eſt & per ſe: Eccleſiæ ex parte, & reſpectivum. Nam, quod carnem inveniri *d. c. 6.* dicit Bellarmin. *extra intellectum, ut in brutis: intellectum extra carnem, ut in Angelis*, perinde eſt, ac ſi de aliis quæreret, & reſponderet de cœpis, niſi jam intellectus humanus ſit idem cum Angelico, qui ad corpus reſpectum nullum habet, & non per ſenſus, ut hic, ſed per innatas ſpecies intelligit, ſi Thomæ & meliori parti Scholaſticorum credimus: & corpora brutorum ſint eadem cum corpore humano. Ad minimum enim, ne omninò incongruè & falsò ſimilitudinem declaraſſe arguatur, oportet hoc mihi concedat, ſicut ex quavis Rep. & Eccleſia poteſt fieri unum: ita & ex quavis carne, & quovis intellectu. Nam illa Reſp. quæ jam actu ſeparata eſt, & in αὐταρκείᾳ ſua ſubſiſtit, quæcunque demum ſit, cum Eccleſia in unum ſyſtema

7. Bellarm. Patres opponit patribus.

Fundamentum Bellar. ex ſimilitudine Nazianz. Subvertitur.

ſtema coaleſcere poteſt. Ergo etiam, ex declaratione Bellarm. ex angelo & carne brutorum poteſt fieri unum, aut ex carne brutorum & intellectu humano, quod magis abſurdum erit, quàm Thomiſtis videtur axioma Averr. quod ex intelligentia & orbe fiat magis unum, quàm ex actu & potentia. Sed diſſimilitudo exemplorum huc adigit Bellarminum: Nam quia omnis anima definitur Ariſtoteli *actus corporu, potentia vitam habentu*, in quocunq; corpore non eſt potentia, illud animam recipere nequit, & in quacunq; intelligentia non datur ratio actus informantis, illa nequit animæ notionem ſubire, ideoq; corpus, quod natum eſt regi ab anima, non reperitur, niſi cum anima, cum materia eſſentialiter dependeat à forma, potentia ab actu perficiente, nec anima unquam exuit reſpectum, quem ad corpus includit: Sed Politia ſuam ſibi perfectionem ex ſe vendicat & ſubſiſtit abſq; Eccleſia, proinde jure & actibus ſuis longiùs abit ab Eccleſia, quàm corpus ab anima. Imò etiamſi largius indulgeremus tam bellæ, ut eam venditat Bellarm. ſimilitudini, tamen, ſicut Spiritus corpus non corrigit aliter, quam ſpiritualiter, quatenus animam fas eſt, quæ femur quidem aut brachium corpori non abrumpit, ſed pro modo ſui imperii cohibet ſubordinatos ſibi affectus: ita nec Eccleſiæ, ultra conceſſam ſibi divinitus poteſtatem Spiritualem, quicquam licet, ut aut alienum corpus invadat, inque eo pro libidine ſæviat, aut pœnas infligat non ſpirituales, qualis eſt abdicatio à regno, & imperium armorum. Ficulneum igitur prorſus eſt fundamentum Bellarmini, imò ſtructuræ è directo contrarium, & Nazianzenus tantùm abeſt, ut contra Ambroſium militare velit, ut potius in caſtra ipſius ultrò deſcendat, & cum eo in caput & opinionem Bellarmini, amicè conjuret. Sicut enim Ambroſ. non aliam ſibi præſto eſſe panopliam dicit, quàm lachrymas & fletus: ita & Nazianz *orat. 1. in Iulian. Coercitus eſt Iulianus Dei clementia ac lachrymu Chriſtianorum, quæ multæ jam & à multis erant effuſæ, cum ſolum hoc contra perſecutorem haberent remedium.* Nec id dicit, quaſi nullum aliud remedium iis reliquum feciſſet Imperator, quia non tantum terræ imperii plenæ erant Chriſtianorum inermium, ut excipit Bellarm. *c.* 7. *contr. Barcl.* ſed & caſtra armatorum, ut conſtat ex reſponſo, quod milites uno ore dederunt Joviniano: *Et nos Chriſtiani ſumus*, ex Ruff. *lib.* 2. *c.* 1. Theod. 4. *c.* 1. cui nihil aliud reponere habet Bellarm. niſi, Chriſtianos quidem fuiſſe voto & animo, non profeſſione, cum Julianus militia abire juſſiſſet, quicunq; idolis recuſarent immolare. Non ita pridem, ſi Zoſimo *credimus*, detraxerat Conſtantinus cingulum paganis: Et tamẽ *hoc ipſo c.* ſumit Bellar. pro cõfeſſo, plures manſiſſe paganos, quàm Chriſtianos. Satis autẽ fuiſſet ad dejiciendũ Julianum, ſi animum & votum Chriſtianorum habuiſſent milites, quia ardor religionis nullibi audentius exurgit, quàm cum ſupprimitur, & ſuppreſſione incenditur obnitendi audacia.

Digitized by Google

Nec meliores ſuppetias habet ſperare à Cypriano aut Irenæo: Eſto, loquantur cum Apoſtolo *ad Tit. 3. Hæreticum hominem poſt unam & alteram admonitionem* παραιτοῦ. An inde ſequitur ullo modo ſententia contraria verbis Tertulliani, qui Imperatores aſſeruit ultra omnem aliam poteſtatem humanam. Aut hæc ſunt Synonima: *vita hæreticum, & deijce hæreticum de ſolio, de bonis, de jure, de omni poſſeſſione ſua.* Quin potius interpretem eundem audiamus *ex 2. ad Corinth. 6. Exite de medio eorum, & ſeparamini.*

8. *Hæretici quomodo fugiendi.* Sed cur Joſeph non exiit Ægypto, nec detrectavit obedire Pharaoni, adeò ut etiam idolorum ſacerdotibus ſtipendia præberet? cur Paulus non ſubtraxit ſe obedientia Cæſaris, ſed ad ipſum ejus tribunal provocabat? Cur milites Chriſtiani audierunt vocem Juliani, & laudati ſunt ab Auguſtino? Nos hanc litem aliò remittimus, & inobedientiam perfidam ſubditorum modo ex eo evinci poſſe oſtendimus, quod hæretici ſint vitandi: Tum etiam inſufficienter hæc & id genus alia adduci addimus, quia hæretici non extiterunt omnes Reges & Imperatores, in quos debachatus eſt furor Pontificius. Nam certè Henricus IV. nec Friderici I. & II. Simonia enim & ſcortatio, quæ duo crimina Stephanus Epiſcopus Halberſt. improperat Henrico, *in reſponſ. ad VValram.* hæreſin non progenerant, niſi fortaſſe ex eo hæreſeos condemnandus, quod ad pedes Pontificis ſordes lingere recuſaverit. Id enim innuit Sigon. *lib. 9. hiſt. Ital.* inquiens: *Filius paternâ hæreſi repudiatâ, Pontificiam obedientiam ſuſcepit.* Alius negavit copias & theſauros transfretare in Aſiam, ſive quod cruorem Chriſtianum fruſtrâ prodigere vereretur, ſive quod Rempubl. ſuam in utilibus expeditionibus, ſaucia conſcientia, depauperare, aut abſentiâ ſuâ prædam hoſtium ludibrio exponere tergiverſaretur: Alius conjuratis in caput ſuum Epiſcopis, comitiaq; in perniciem ſuam actum ituris, tutum iter non præſtitit aut euntes fortaſſe intercepit in itinere: Alius jura imperii in gratiam Pontificis turpiter deſerere, & collationes beneficiorum, injuſtasque regnorum poſſeſſiones ſedi Romanæ contra datam fidem attribuere noluit: continuo exarſit furor Papæ, & ex ſententia eius, cui obloqui fas non eſt, quicunq; talia perpetravit, acrius vapulavit, quàm ſi Chriſto ipſi in faciem reſtitiſſet, aut principem articulorum fidei præmeditato animo pernegaſſet. Non igitur ſatis ſcite de fugiendis hæreticis hæc attulit Bellarminus, cum multi non hæretici cogantur hoc imperium Pontificis experiri, ut ipſe confitetur, *lib. 5. Rom. Pontif. c. 7. arg. 5. rat. 2.* Ideoque ex alio fundamento prodire idipſum oportet, quam ex fuga hæreticorum.

9. *De teſtimonio Gregorii M.* Pergit Bellarm. *d. c. 8. contr. Barclai:* & Gregorio Turonenſi, opponit Gregorium Romanum, quem & hîc & *c. 8. lib. 5. de Rom. Pont.* ſic loquentem inducit in privilegio, quod conceſſit monaſterio S. Medardi. *Si quis Regum, Antiſtitum, Iudicum, vel quarumcunq; ſecularium perſonarum huius Apoſtolicæ auctoritatis & noſtræ*

noſtræ præceptionis decreta violaverit, (adde *ex fin. Ep.* quæ utrobiq; diſſimulavit Bellarm. *aut contradixerit, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietaverit, vel conturbaverit, vel aliter ordinaverit, cuiuscunq; dignitatis, vel ſublimitatis ſit) honore ſuo privetur.* Jam veriſimile non eſt, ob errata tam levicula, ſi quis fratribus moleſtus fuerit, aut negligenter rem eorũ curaverit, voluiſſe Gregorium Reges & principes integris ditionibus & omni honore privare: ut uſurpat & intelligit Gregor. VII. *lib. 4. Ep. 2. & 23. lib. 8. Ep. 21.* & Thomas VValdenſ. *lib. 2. doctrin. fid. antiq. art. 3. c. 75.* imprimis cum ipſa Apoſtolica ſedes ſæpius à Longobardis vexata fuerit, nec tamen is in mortem alicuius ſe miſcere voluerit, ut ipſe dicit. *lib. 7. Ep. cap. 1. ſi morte. 23. q. 8.* non quod vires deeſſent, (*Si enim*, ait, *id facere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec regem, nec duces, nec comites haberet, atq; in ſumma confuſione eſſet diviſa,*) ſed quod *Deum timeret*, quemadmodum & Bernhardus propter timorem Dei, totius mundi conjuratione ſe non paſſurum adigi ſcribit *Epiſt. 170. ut aliquid moliatur adverſus regiam Majeſtatem, & à Deo conſtitutum temerè offendat.* An igitur animus deerat, huic viro, ut ſanctis patribus vires? *ſecundum Romulum & Bellarm.* Alibi ſcribit *ſe filium Eccleſiæ paratum eſſe ſtare & pugnare uſq; ad mortem, ſi ita oportuerit, pro matre ſua, armis, quibus licet, non ſcutis & gladiis, ſed precibus, fletibusq; ad Deum,* quæ ſententia prorſus conſonat verbis Ambroſii ſupra explicatis, *ex c. pila c. convenior. 23. q. 8.* & utrumq; conjungit Petr. Damian. *in Epiſt. ad Firm. Epiſc.* contra poteſtatem gladii diſputans: *Nunquid legitur,* ait, *hoc vel egiſſe vel literis docuiſſe Gregorius, qui tot rapinas atq; violentias à Longobardorum feritate eſt perpeſſus? Num Ambroſius bellum Arrianis ſe ſuamq; Eccleſiam crudeliter infeſtantibus intulit?* Recens tamen prodit Bellarm atque adeò cum eo Baron. qui ex ſubſcriptione unius privilegii & dicta & facta boni viri arguunt: qui nunquam ſe juſſiſſe ſcribit, *lib. 7. Indict. 1 Ep. 30.* ut abſtineret Epiſcopus Conſtantinopolitanus à titulo *Vniverſalis*: qui ad Mauritium Imp. ſcribens, non alio, quam *Domini* nomine eum compellat, *lib. 4. Epiſt. 32. 34.* & *lib. 2. Ep. 61.* ait: *Ego indignus pietatis veſtræ famulus,* &c. quique ab Imperatore, & Auguſta non minis aut juſſis extorquere, ſed per omnipotentem Deum precibus exorare contendit, ne unus conſtitueretur Vniverſalis Epiſcopus ſuper omnes, quæ res non tantum Romanæ, ſed univerſæ Eccleſiæ internecionem & Antichriſti adventum portendebat, ut ipſe nullibi non inculcat: Idem ille in unius in Gallia cœnobii privilegio tam ſui diſſimilis factus fingitur, ut non tantũ Vniverſalis Epiſcopi, ſed & Domini Regum, ſi non nomen, certè rem & poteſtatem temerè uſurpare, & privationem regnorum interminari auſus fuerit. Cur non eandem poteſtatem potius exeruit contra Mauritium, contra Johannem Epiſcopum Conſtant: contra Longobardos? in re multò graviori,

Dubitatur de veritate teſtimonii.

& eò magis ardua, quò totius Eccleſiæ magis eſt habenda ratio, quàm manipuli fraterculorum Sueſſionenſium? Et quanquam tota beati viri vita imperioſæ, quæ adducitur, clauſulæ reclamat: tamen & ſubſcriptio, inſolita eo tempore, & apud neminem alium inventa, imò qua & hodierni Pontifices ferè abſtinent, ſatis cautum id genus privilegiis putantes, ſi *omnipotentis Dei, & Petri & Pauli Apoſtolorum indignationem* imprecentur, tum etiam ex ea deprehenſus error in veritate hiſtorica eam ſatis redarguunt. Inducitur enim Eulogius Alexandrinus, incertum qua occaſione evocatus: Inducitur Theodoricus Rex, eiuſque ſubſcriptio jactatur, qui tum temporis adhuc vagiebat in cunis & fortaſſe nondum ablactatus erat. Suſpicionem auget, quod & multa alia in Epiſtolas Gregorii inſerta fuerint, hiſtoriæ temporis illius non conſentanea, ut quæ de pallio, & primatu Vigilii in Galliis notat Mornæus *in myſt. Iniq:* Sed ut liberales ſimus, & fidem privilegii relinquamus autoribus ſuis, nihil, ne ſic quidem conficient Baron. & Bellarm. quia verba Gregorii, non ſunt imperantis, aut minitantis, ſed imprecantis, ut patet ex integro contextu, quem Bellarm dedita opera decurtavit: Ita enim refertur *ad fin. Epiſt. Si quis contravenerit, &c. honore ſuo privetur, & ut Catholicæ fidei depravator, vel ſanctæ Dei Eccleſiæ deſtructor, à conſortio Chriſtianitatis & corpore ac ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſequeſtretur, & omnium maledictionum Anathemate, quibus infideles & hæretici ab initio ſeculi uſq; in præſens damnati ſunt, ſunt, cum Iuda traditore Domini in inferno inferiori damnetur, niſi digna pœnitentia præfatorum Sanctorum ſibi propitiaverit clementiam & fratrum communione reconciliaverit concordiam.* Jam imprecari quidem potuit Gregorius æternum cruciatum: imperare minimè. Proinde eiuſdem contextus verba, eodem ſenſu imprecandi & non imperandi interpretanda ſunt, & miror Bellarm. *c. 40. contr. Barclai:* eò redactum eſſe, ut æternam damnationem interminari dicat *per decretum pag. 309.* quia *imprecatio foret nimis crudelis*: quaſi non æquè crudeliter pereant homines, per decretum, ac per imprecationem. Crudele quidem eſſet piis & Deum timentibus mala imprecari; ſed ſpoliatoribus & Tyrannis talia imprecari nulla religio vetat, ſi clauſula addatur: niſi pœnituerit eos &c. Sed ipſa Bellar. decreti ſummam interpretaturus paulò poſt, ſeipſum convincit, quia dicere non audet: qui dicit. *Qui contravenerit, graves pœnas luet in inferno*: Idē jubet & imperat, ut contraveniens damnetur, ſed *declarat ipſum graviter peccaturum & damnatum iri.* Ergo ne honore quidē ſuo per juſſum Papæ cadit, ſed declaratur tantum indignus, qui honore potiatur. Nam ſi his verbis imperari poteſt damnatio, etiam Conſtantinus M. eam imperandi poteſtatem ſibi ſumſit, quando in inſtrumento donationis ait: *Si qui temerator extiterit &c. æternis damnationibus ſubjaceat innodatus &c. & in inferno inferiori concrematus cum Diabolo & omnibus deficiat impiis.*

Aliud eſt imperare: aliud imprecari.

Porrò,

Porrò Ottoni Friſingenſi, qui & ipſe Imperatorem ſtatuit ſupra leges, reſpondet Bellarm. *dict. cap.* 8. quod loquatur conceptis verbis *de legibus ſeculi*. Nec nos quicquam præterea ex ejus verbis obtinere curamus, quia abrogationes juriſdictionum, condemnationes ad mortem & amiſſionem bonorum, quæ ex jure ſpirituali non competunt, non irrogantur, niſi per ſententias & leges ſeculi, licet irrogentur à Pontifice. Nec enim res propter poſſeſſorem, nec ſententiæ propter pronuntiantem, naturam ſuam mutant. Pontifex enim, qui dominari ponitur in ſpiritualibus, quando ex ſua juriſdictione aliquem ſequeſtrat, nihil demere poteſt, niſi quod tum dederat, cum is ſe novæ juriſdictioni ſubmitteret, ut argumentatur ipſe Bellarm. *c.* 3. *arg.* 2. *lib.* 5. *de Rom. Pont.* Atqui ingreſſus Eccleſiæ non affert regnum terrenum, ſed novam viam aperit ad regnum æternum. Proinde, ejectio ex Eccleſia hoc tantum jus poſterius, quod ex ingreſſu acceſſit, demere poteſt, ſalvo jure terreno, in quod Eccleſiæ nihil juris competit. Et proinde opponit Friſingenſis hæc duo: *Examini divino reſervari*: Et *legibus ſeculi non teneri*. Nam ſi nulla lex ſeculi reconditur in Vaticano Romano, ſed omnes leges Eccleſiæ ſunt ſpirituales, conſtat, quod nec Pontifici, nec cuiquam mortalium rationem teneatur princeps reddere, quia nullius legibus in temporalibus coërcetur, ſed ſoli Deo, à quo habet poteſtatem ſuā immediatè, ut ſupra dictum fuit. Ut tamen autoritatem hanc alia multò penſiore eludat, opponit Ottoni Gregorij VII. divinam ad Hermannum Epiſcopum Metenſem Epiſtolam, nec non Bernhardum & Hugonem. Item Thomam & Bonaventuram. 10.

Ottonis Friſing. dictū explicatur.

De Bernhardi ſententia jam ſupra diximus, & multa *ex libris conſid. ad Eugen.* ſupra excerpſimus, quæ rectà petunt jugulum ſententiæ Bellarmini. Solum illud pro ſe citare habet, quod gladium temporalem, non quidem ab Eccleſia ſtringendum ſcribat, ſed pro ipſa & fortaſſè ipſius nutu. Quod nec ipſe Bernhardus aſſeveranter enunciare auſus fuit, ſed dubium in medio reliquit, id ille nobis obtrudit, quaſi categoricè dictum. Imò, ſi ita imperatum à Bernhardo: *Pontificis nutu ſtringendum eſſe gladium*, an inde alia poteſtas Pontificis evinci poteſt, quàm annuendi. Quid ſi verò princeps injuſtum aut inconſideratum Pontificis nutum exaudire ex cauſa tergiverſetur? An tum Pontifici præter nutum, gladius quoq; in manus ſumendus, ut gladium Imperatori excutiat? Certè aliter docuit Bernhardus: *talia arma Eccleſiæ non eſſe tangenda, ſed precibus & lachrymis rem agendam. Epiſt.* 170. *ad Ludovv. Craſſ.*

Sententia Bernhardi.

Hugonis verba *lib.* 2. *de ſacr.* 2. *part. c.* 4. ad meliorem ſenſum reducit Johan. Pariſ. *de poteſt. regia & Pap.* 18. *ad argumentum* 20. Nam ſi ſimpliciter docere velit Hugo, ſpiritualem poteſtatem eſſe immediatè à Deo, cujus ſolius arbitrio ſubjiciatur, Terrenam verò ab illa & inſtitui & judicari, quia docet

De verbis Hugonis.

docet manifeſtè falſa, quæ & ipſe Bellarm. improbat, ſc. poteſtatem omnem terrenam inſtitui, & judicari de ſuis actibus, ab Eccleſia, eadem facilitate

II. *Sententia Thomæ.*

rejicitur, qua aſſeritur. Thomas *in* 1. *Corinth.* 6. *& lect.* 1 *ad c.* 13. *Rom.* omnes fideles jubet eſſe ſubjectos principibus: Subjici verò, & per imperium Pontificis, ſubjectionis jugo ſe ſubtrahere, prorſus contraria ſunt, imò *c.* 6. *Ep.* 1. *Corinth.* ne quidem ab Apoſtolo ſcribit ſubtrahi fideles citationi & judicio principum ſecularium, quod tamen ex hoc unico cap. ubiq; Bellar. ſed nimis, quàm ridiculè convincit, ad imitationem Gregorij VII *in Epiſt. ad Meten.* Quod ſi Thomas alibi in contrarium inclinat, ſatius eſt audire loquentem cum ſacris literis, per quas theſin ſuã probat *com. c.* 13. *ad Rom. &* 1. *Cor. c.* 6. quàm vanas & diſſolutas ratiunculas argutantem, qualis eſt ea, quã adducit 2. 2. *q.* 10. poſſe videl. *Eccleſiam ex autoritate divina, abrogare imperiũ infidelibus principibus ſupra fideles, quia infideles merentur poteſtatem amittere ſupra fideles, qui transferuntur in filios Dei.* Nam cum omnia jura fluant vel ex jure divino, vel humano, *c. quo jure diſt.* 8. quo loco ſcripturæ datur hæc autoritas Eccleſiæ, quove privilegio abſolvuntur filii Dei à jugo principum infidelium? Jubebat Apoſtolus etiam fideles obedientiã præſtare Ethnicis principibus propter conſcientiam, licet ipſi eſſent filii Dei, & principes infideles. Deinde ſicut regna non acquiruntur, propter fidelitatem, ut confitetur ipſe Bellar. *c.* 3. *li.* 5. & propterea opinionem Thomæ tacitè improbat *c.* 7. *lib. eod.* ita nec propter infidelitatem amittuntur, magis quam poſſeſſiones ſervorum & rerum aliarum, aliis titulis & juribus acquiſitarum. Serviat Chriſtianus Ethnico & quidem vel jure belli, vel alia recepta conſuetudine, vel ex pacto mutuo: Non credo poſſeſſionem legitimam eripiet Bellarminus Domino, propterea, quod Chriſtianus non eſt. Itaq; nec ſubditos ob hanc cauſam debet abalienare principi. Denique mereantur ſanè infideles amittere regna & poteſtates, quod feloniam committant erga Deum, non ſequitur, ait Barcl. *c.* 21. *quod in libris de Regn. ubiq; inculcat, & nos docuimus lib.* 1. *de jur. Maj. c.* 6. *num.* 8. in cujuſque poteſtate eſſe, commiſſum regnum aut abjudicare, aut auferre, ſicut Cancellarium aut alium magiſtratum, licet maximè meritum, ut ab officio removeatur, nemo tamen removendi facultatem habet præter regem, à quo pendet. Quia igitur principes à Deo conſtituti ſunt, & ſolo Deo minores, non poſſunt, niſi à Deo deſtitui imperio ac deponi.

Opinio Thomæ falſa refutatur.

Reſponſ. Bellarm.

Bellarm. *c.* 21 *contr. Barcl.* dupliciter reſpondet pro Thoma, cujus ſententiam tamen antea ipſe non obſcurè reprobarat, tantum, ne Barclaio hãc laudem concedat, quaſi Thomas jure ab eo reprehenſus ſit. Primùm autem negat *principes Politicos à ſolo Deo poteſtatem habere*, quia inſtinctus, quo homines ſe ſubmittunt poteſtati, tantum inditus eſt à Deo. Ut autem huic aut illi ſe ſubmittant, ex arbitrio hominum & jure humano dependere dicit.

dicit. Qua quidem in re quis ſuſtineat audire Bellarminum, non tantum in autoritatem principum, ſed & ipſam Dei potentiam, tam impunè & audacter graſſantem, quaſi non tantum principibus ſuam cuique diſtribuere poteſtatem fas ſit Pontifici, ſed & divinam limitare, & Monarchæ ſummo rivalem, ad modum Manichæorum obrogare. Nam ſi poteſtas non eſt à ſolo Deo, ſed etiam ab alio, oportet eſſe alium æquè in Reſpub. potentem, qui Regibus & Principibus legitimam ſuam tribuat potentiam. Eat igitur Paulus & corrigat linguam: Nam Romæ ab eo, qui errare nequit, in ipſius opprobrium decernitur, quod non omnis poteſtas ſit à Deo. Dependet enim etiam ab alio, quàm à Deo. Item non omnis, qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, quia quædam poteſtas eſt ordinata à jure humano tantum, & non à Deo. Turpiter autem confundit Bellarm. modos conſtituendi, cum poteſtate conſtituti. Nam licet Pilatus miſſus eſſet ab Imperatore, tamen Chriſtus poteſtatem deſuper ipſi traditam confitebatur. Ut hic & ille præſit, hac aut illa forma Remp. gubernet, arbitrio hominum alicubi acceptum referri poteſt, ubi ſcil. electio excluſit ſucceſſionem, ſed præſidis tamen poteſtas ſemper eſt à Deo, quia aliàs non teneremur ipſi ſubeſſe propter conſcientiam. Sed etſi totum hoc largiremur Bellarmino, nihil tamen conficit contra Barclaium ex triplici cauſa. 1. Quia, cum Thomas dicat, *Infideles propter infidelitatem mereri amittere imperium ſuper fideles tanquam filios Dei*, conſpicuè præſupponit, omne imperium eſſe à Deo, quia infideles, propter apoſtaſian & fidem non ſervatam committere ſtatuũtur regna ſua: nemo autem committit feudum, niſi ſe impiaverit contra Dominum ſuum. Bellarminus verò negat, Deum eſſe Dominum omnium regnorum, quia quædam non dependent à Deo, ideoq; prorſus eſt contrarius Thomæ, qui generatim de omnibus infidelibus enunciat, quod mereantur amittere feuda propter infidelitatem: Bellarminus hoc totum invertit, quia ſi qui non à Deo, ſed hominibus regna poſſident, propter infidelitatẽ nequeunt cadere de regno, quia non commiſerunt feloniam erga ſuum Dominum, à quo imperium obtinebant non cum promiſſo fidelitatis ſed conditionibus aliis, & fidelitati Chriſtianæ fortaſſe prorſus adverſis. Turca enim ad perſequendum Chriſtianos ex lege ſua obligatur. Quod ſi ejus poteſtas non eſt à Deo, ſed ab hominibus, quibus fidem ſuam contra Chriſtianos ſtipulatus eſt, falsò dictum fuit à Thoma, omnes infideles propter violatam fidem erga Deum cadere de regno. Ita Bellarminus, ut defendat Thomam à Barclajo, amico gladio eũdem interficit. 2. Si poteſtas principũ non pendet à ſolo Deo, ſed etiam à jure vel titulis humanis, multò minus ſequitur, poſſe aliquem eorum à Papa deponi, quia is hanc poteſtatem ſibi arrogat non alia ex cauſa, niſi quatenus eſt vicarius Chriſti, & caput Eccleſię. Pone cum Bellar. poteſtatem principum non dependere à Deo, ne Papa quidem

Refutatur prima.

quidem ad ſe trahere poteſt; quod non eſt Dei: nec licet Papæ ſaltum facere, in rem prorſus alienam, qui humanum jus, aut titulos legitimos Eccleſiæ, niſi in ordine ad ſpiritualia, perturbare non poteſt. *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? ſuo Domino ſtat, aut cadit.* Aut quæ tibi tactio eſt eos, *qui foris ſunt. Tolle malum ex teipſo, & de iis, qui foris ſunt, relinque judicium Domino.* 3. Denique reſponſio hæc non enervat totam vim inſtantiæ Barclaij, qui non tantum objicit, quod Reges conſtituantur à Deo, ſed etiam quod ſolo Deo ſint minores, quæ eſt præcipua pars inſtantiæ. Nam propterea à nemine mortalium judicari poſſunt, quia neminem habent ſupra ſe. 4.

Secunda reſponſio Bellarm. Ad hoc nihil regerit Bellarminus, ſed ad ſecundam reſponſionem profugit, quod etiam Papæ judicium ſit judicium Dei, ſicut inceſtuoſo Corinthio Paulus remittit pœnam *in perſona Chriſti. Summus enim Pontifex vicarius Dei eſt, ac per hoc poteſtatem habet à Deo diſpenſandi & mutandi in multis ſecundum voluntatem Dei, cujus ipſe interpres eſt, prout diſpenſat in votis & juramentis.* *Diluitur.* Cæterum, hoc ipſo, quod Papam dicit vicarium, reſponſionem ſuam eludit, & inſtar ſoricis proprio perit indicio. Vicario enim non licet agere ultra mandatum expreſſum. Atqui quibus verbis datum fuit Pontifici in mandatis, ut deponat reges, & abſolvat ſubditos à juramento? De generalibus enim mandatis, quæ in re tanti præjudicii non ſufficiunt paulò poſt videbimus, & non magis ſpectant ad Pontificem, quàm ad quemvis ex miniſtris Eccleſiæ: ſed quod de votis & juramentis, à Papa ſolvi ſolitis, oggannit, in eo incertum probat per incertum, & τὸ κρινόμενον affert pro argumento. Religionem enim voti & jurisjurandi ſua natura efficacis, contra jus divinum Papa nulla autoritate impedire poteſt: Interpretatio autem non magis pertinet ad illum, quàm ad Reges & principes, ita ut ſi Papa velit abſolvere, princeps pari jure poſſet retinere, quia in interpretatione juramenti nihil plus poteſt Papa, quàm lex, ut ſaniores Pontificii ipſi confitentur. *gl. in c. non eſt. verb. adimplere, de vot. gl. in c. autoritatem verb. abſolvimus* 15. *q.* 6. *gl. in l. adigere* § *fin. verb. remittitur de jur. patr.* Guid. Pap. *deciſ.* 78. *nu.* 3. *deciſ.* 194. *per tot.* Duare. *ad t. C. ſi adverſ. vend in fin.* Gail. 1 *obſ.* 25. *num.* 3. Covar. *part.* 1. *rel. c. quamvis.* § 3. *n.* 20. *de pact. in* 6.

Pauli exemplum præter rem advocatur *ex* 2. *ad Cor. c.* 2. quia Paulus mandatum ſuum immediatè à Deo acceperat in tertio cœlo, nec quicquã remittit Corinthio, quàm vinculum excommunicationis, quod ipſi interminatus erat, 1. *Cor.* 5. poſtquam poſt ſufficientem correctionem ad meliorem frugem ſe inciperet recipere. Hæc autem poteſtas diſertis verbis traditur omnibus Eccleſiæ miniſtris; ſed de abdicatione regum, nullum verbum, & propterea, altera ſententia Thomę, quæ ſuadet ſubjectionem, huic longè præferenda eſt, quæ ſubjectionem tollit. Sed & contrarium ſibi eſſe Tho-

Digitized by Google

Thomam negat Bellarmin. quia hæc duo enunciata non ſunt contraria. *Debetur ſubjectio infideli principi, dum princeps eſt* : Et: *Poteſt princeps infidelis privari dominio, quod habet ſuper fideles, per autoritatem Eccleſiæ*. Retineamus verò hoc poſterius prolatum à Thoma 2.2 *quæſt.*10. *art.* 10. & opponamus verba ejuſdem *ex com. ad* 1. *Cor.* 6. *Dicendum, quod Apoſtolus non prohibet, quin fideles ſub infidelibus principibus conſtituti, eorum judicio compareant, ſi vocentur: hoc enim eſſet contra ſubjectionem, quæ debetur principibus: ſed prohibet, quod fideles non eligant voluntariè infidelium judicium.* Manifeſtè dicit: Apoſtolum non potuiſſe prohibere, ne fideles pareant principi infideli, quia id foret contra jus divinum, & præceptum Petri. 1. *Petr.* 2. prohibere autem obedientiam ſubditis, quid eſt, niſi privare principes ſuo dominio: & ita Thomas non tantum ſibi, ſed & Sancto Pontifici contradicit, qui plus ſibi tribuit autoritatis, quàm Thomas hîc aſſerit ſibi potuiſſe tribuere Apoſtolum. *Thomas ſibi contrarius.*

12. Quod attinet porrò Gregorium VII. quem Ottoni primo loco opponit Bellarminus, & ubiq; primo intuitu affert contra Pontificum debellatores, quid aliud facit, quàm ut teſtis & rei perſonas confundat, & reum abſolvi petat ex proprio teſtimonio? ad exemplum ipſius Gregorii, cui Epiſcopi improperabant, quod *Teſtis judex, accuſator, inimicus idem eſſet*. *Aven.* 5. *Ann.* Quidni pari jure bullis & Epiſtolis illius fas ſit nobis opponere, proteſtationes Henricorum, reſcripta & jurgia Fridericorum, edicta Ludovvici? Nam ſi Pontifici licet teſtimonium dicere in propria cauſa, licebit & Imperatoribus. Quod ſi Pontificibus adjecerit Bellarm. concilia & applauſum Epiſcoporum: multò ponderoſior futura erit cauſa principum, ſi aſtipulatores illis produxerimus, non ex comitiis aulicis, aut conventibus principum, ſed congregationibus ipſorum eorum, quorum teſtimonia eò plus valere debent, quo ab hominibus proficiſcuntur inimicioribus, contrariæ factionis & profeſſionis, & quod caput eſt, qui Pontificibus ipſis religione fuerunt obſtricti. Si Stephanus Halberſt. pugnavit pro Hildebrando, *in Epiſt. append. ad Chron. Mari. Scot.* oppono *VValtramum Epiſcopum Naumburgenſem*, qui maſculè ipſi in faciem reſtitit, & Epiſtolam refutavit: Oppono *Conradum Epiſcopum Trajectenſem*, cujus orationem refert Aventin. *lib.* 5. *Ann. Boj.* Item: *Sigebertum Abbatem Gemblacenſem*, Paſchalis 2. excommunicatoriam Epiſtolam refutantem, *Bennonem Cardinalem*, non tantum injuſtam ſedis Pontificiæ occupationem, & vanas artes Gregorii revelantem, ſed & longam ſeriem eorum enumerantem, qui ex ipſis Romanis Cardinalib. & Epiſcopis à partibus Papæ tranſierunt ad partes Imperatoris. Decreto & Conciliis Gregorii oppono decreta & congregationes Epiſcoporum, VVormatiæ & Brixiæ. Ut interim ſileam crimina Gregorij, quæ ipſum etiam in foro Politico non ſinerent teſtimonium dicere. *Gregorii 7. teſtimonia rejiciuntur.*

M Nam

Nam & inceſti amoris, cum Mathilda inſimulatur à Lambert. Schafnaburg. & Sigon. Nec ſuſpitionem omnem amovere poteſt ipſe Baron. quando eam à marito diremtam & abductam ſine cauſa confitetur, & contra hiſtoricorũ fidem negare non audet, quod *ſine teſtibus ſæpe cũ ipſa, contra morem Epiſcoporũ*, ut VValtramus ſcribit, *converſatus fuerit*, nec abhorruerit eidem locum in concilio inter medios viros aſſignare, à quo tamen ipſam & pudor muliebris, & lex civilis, & præceptũ Apoſtolicum repellere potuiſſet. Porrò & Simoniæ ab Epiſcopis, & Majeſtatis ab Henrico damnatus fuit, quia argento vota corruperat, & Imperatori jus ſuũ, in eligendo confirmandoq; Pontifice, imò in cæteris omnib. Epiſcopis conſtituendis, vi & fraude ſurripuerat. Ne de nigromantia, & hæretica ſacerdotum conjugii prohibitione, & cæteris, quorum pleni ſunt libri ſupra nominati, quicquã in medium proferam, aut de ſera ejus pœnitentia, quâ moriturus confeſſus eſt, *ſe, inſtigante Diabolo, contra humanũ genus, iram & vindictam concitaſſe, ſimul etiam Imperatoriis remiſſionis peccatorum vincula laxavit*, credo, ut ſua ſibi quoque laxarentur, prout Sigebert. & Pariſ. ſcriptum reliquerunt.

13. *Teſtimonia domeſtica exauctorantur.* Contra cæteros, quibus aſſertionem noſtram obruit Bellar. *c.1. contr. Barcl.* propriam ipſi exceptionem reddemus: Homines ſcil. inimicos eſſe, Pontificiæ factionis ſtudioſos, imò ſedi Romanæ juratos, à quibus nefas ſit quicquam contra Pontificem Max. vel joco expectare. Nam & Zoſymi teſtimonium propterea idem rejicit, ut & Gretſer. *c. 4 retect. Impoſt. Cal.* quia fuit Ethnicus, & Chriſtiano nomini infenſus. Interim, ne Bellarminus victoriam ſibi videatur reportaſſe ſaltem à Catholicis, à quorum nemine aſſerit idem doceri, quanquam ipſe ante Hildebrandi tempora antiquiorem producat neminem, cum hæreſis hæc nata ſit unâ cum Hildebrando, aut quibus Hildebrandus præfuit, ut director, age & Pontificios ipſos nominemus, qui contra decreta Pontificum idem cum noſtris docuerunt. *Aſſertores veræ ſententiæ ex pôtificiis.* Hincmar. Rhem. *in libr. de Pot. Reg. & Pontif.* multa ſcribit, pro noſtris facientia. Nam c.1. diſtinguit duo officia regum & ſacerdotum. c.7. dicit: *primum inter homines conſtitutum Regem. c.8.* ait: *Deus eum in Ducatum conſtituit.* Item: *Non enim eſt poteſtas, niſi à Deo. Ipſe enim elevat de ſtercore egenum & ſedere facit cum Principibus populi ſui, & deponit potentes de ſede, & exaltat humiles, ut ſubditus fiat omnis mundus Deo.* Occam. & Marſil. Patavin. ex profeſſo ſcripſerunt contra poteſtatem Pontificiam, ut & Johannes de Gandavo, & M. Henricus de Chalem. Cancellarius Ludovvici IV. quem ſimul cum Occamo excommunicat Johannes XXII. Card. Cuſan. *de concord. Cathol.* Johan. Pariſ. *in libr. de pot. Reg. & Pap.* Rud Prælleus *de poteſt. Pontif. & Imper.* Autor ſomnii viridar. Alber. *in Diction. verb. Electio.* Anton. de Roſſell. *part. 1. de pot. Pont. & Imp.* Jacob. Almain. *in tr. de ſuprem. pot. Eccleſ. & Laic.* VVincet. Cuner. Barclai. VVidringt. multique alii, enarrati à proteſtantibus in ſcripto

de re-

de refutat. concilij Trident. part. 1. in conventu Norimburg. 1562 edito, & quicunque in Eccleſia non agnoſcunt, niſi gladium ſpiritualem cum Gratiano *in c. nos ſi.* 2. *q.* 7. Nam licet Bellarm. fucum faciat in verbis *Directè & Indirectè*, res tamen eodem redit, & iiſdem ipſe jugulatur argumentis, quibus eos transfixerat, qui temporalem poteſtatem directè vendicant Eccleſiæ, ut paulò poſt patebit. Hos autores, & qui præterea in ipſo Pontificatu contra Pontificem ſenſerunt, & à Flacio *in Catal. teſt. verit.* Mornæ. *in myſter. iniquit.* Haiminsfeld. *in Monarch. & Apolog. pro Henr. Imp.* producuntur, de induſtria ſilentio involvit Bellar. *c* 1. *lib.* 5. *de Rom. Pontif.* ut ſine controverſia & contradictione procedere poſſit ad hæreſeos damnandam ſententiam, quę jam olim in Huſſo, Patavino, Gandavenſi. &c. damnata erat: Nunc verò *c.* 3. *contr. Barcl.* Catholicos ait diſputare quidem inter ſe de *modo*, non de *re*, cum tamen Tritheimius *in Chron. Hirſaug.* 1106. expreſſis verbis dicat: *Scholaſtici certant, & adhuc ſub judice lis eſt: Utrum Papa Imperatorem poßit deponere*, & quos allegavimus, Pontificii quæſtiones ſuas non concipiunt de modo, ſed re ipſa, & quæſtione an ſit: Utrum ſcilicet Papæ competat dominiũ univerſale in reges & principes, prout cuiq; ſcripta eorum vel per tranſennam ſaltem inſpicienti manifeſtum eſt. Quid multis? audiamus Cardinalem Cuſanum *lib.* 3. *Concord. Cath. cap.* 41. qui cum dixiſſet imperium *immediatè* dependere à Deo, & Pontifici nihil juris in illud competere, tandem addit: *Et illa fuit omnium Antiquorum opinio vera, & ſi dubia noviter exorta ſunt, ob ſiniſtrum multorum complacendi ſtudium, repetantur vetera.*

Tempus jam eſt, adulatores quoque Pontificios audiamus, ex Papa 14.
Quid Pontificii faciant ex Papa.
ſuo, tantùm non Deum, certè corporalem aliquem & Vice-Deum, facientes. Gloſſa enim *in c. per venerábilem leg. in ver. ſuperiorem*, dicit: *Papa eſt ſuper omnes, & conſequenter etiam ſuper Imperatorem. Chriſti crux antecellit Cæſaris aquilas: Gladius Petri gladio Conſtantini, & Apoſtolica ſedes præjudicat Imperatoriæ poteſtati.* Petr. Bleſenſ. *Epiſt.* 146. *ad Cœleſtin. Pontif. Papæ poteſtas*, ait Boër. *in tractat. de ſeditioſ. eſt major, quàm Imperatoris. Papa Imperatores & Reges deponit, eorum defectum ſupplet*, ſicut inter 89. Papæ reſervata refert Speculat. *in tit. de legat.* §. *nunc oſtenden.* Unde & Clemens V. *in Clem. paſtoral. de ſentent. & re jud.* revocat ſententiam Henrici Imperatoris contra Robertum regem Siciliæ, ubi Petr. de Anch. *Ver. quia verum*, addit: *Papa hic ex officio revocavit ſententiam Imperatoris. Conſtita n. iniquitate judicis inferioris, nullo petente, ſuperior revocat acta. c. ex tenore in fin. de reſcript.* Ipſe vero Papa *ſupra omne jus diſpenſat*, ut Innocentius 3. ait, *c. propoſuit de Conceſ. præb. & Eccl.* ubi Abb. & idem cum Decio *ad c. quæ in Eccleſ. de conſtit. Poteſtatem habet ſupra, extra & contra jus*: Lancelot. *libr.* 1. *c.* 1. *de Imper.* §. 1. *de ornat. corp. Imp. verſ. coronam q.* 2. *n.* 8. *Eſt cauſa cauſarum, unde non eſt de ejus poteſtate inquirẽdum, cum prima cauſæ nulla ſit cauſa*, Bald. *in c. Eccl. ut lit. pend. Romanam ſedem neq;*

Auguſtus, neq; omnis Clerus, neq; reges, neq; principes judicare poſſunt, c.nemo c. aliorum c.cuncta.9.quaſt.3. In ſumma, Papa eſt *Dominus mundi,d.c. cuncta.c.ap. principalem 9.q.3. Abb. & Dd. in c. novit de judic. Landenſ.de princ.q.18.* & plus dicit Jaſon.*in l.reſcripta C.de prec.Imp.offer.* & Card. Alex.*in c.ſi Papa diſt.* 40. *quod ſit Dominus dominantium, & habeat jus Regis regum in ſubditos. Huic eſt parendum*, ait Petr. Andr. Canonher.*in præf.in diſcurſ.Tac.pag.34. cui omnes principes terræ pedem deoſculantur, juxta illa: Adorabunt in conſpectu univerſæ familiæ gentium. Adorabunt eum omnes gentes terræ, omnes gentes ſervient ei, & erunt Reges nutricij tui & Reginæ nutrices tuæ, Vultu in terram dimiſſo adorabunt & pulverem pedum tuorum lingent. Serviant tibi populi, adorent te tribus. Eſto Dominus fratrum tuorum & incurventur ante te filij matris tuæ: Et alias autoritates* quas in uuum congerit Joſeph. Stephanus *de oſcul.ped.Rom.Pontif.* & eleganter expreſſas typis vendunt Romani Adulatores, quib. tam artificioſè depingunt Antichriſtum honorem ſuum Chriſto diripientem, ut coloribus non potuerit exprimi magis vivis, notante Mornæo *in præf.myſt. iniquit.* Sed nos redimus ad poteſtatem Pontificis. Non ſolum circa terreſtria, & cœleſtia, & infernalia dicitur gerere vicariatum Chriſti, ſed etiam *ſuper angelos bonos & malos, quibus major eſt juriſdictione* ſecundum Felin.*in c. Canonum Col.2 de Conſtit.ex opinione Archiepiſcopi Florent.* & Auguſt. de Anchon qua de cauſa Bald. *in l.reſcripta C.de precib. Imper.offer.* autoritatem ejus præfert autoritati ſanctorum, & dicitur major Paulo, cæterisq; Apoſtolis *in adminiſtratione, excepto Petro, cui par eſt*, ſecundum Anto. Roſel. *in tr.de conc.in rubr.Pontifex an poſſit cum Bigamo n.3 per tex.in c.puto 2 q.7.& c.ſacroſancta.diſt.22.* Tantus enim eſt, *ut Deus quidem non ſit, ſed nec homo*: Lancel. *li. 2 c.1.de Pontif.Max.§.1.verſ.Pontif.n.2. & verſ.palli.n.2.* imò *Deus in terris* dicitur per gl.*in c. Achatius 24.q.1.* Bal.*in l.fin.C.ſent.reſcin.non poſſe.* Dec.*in c.1.de Conſt.* ex cujus poteſtatis plenitudine *adæquat quadrata rotundu*, And.Barb. *in tr.de teſtib.in 1.part.n.42.* ex ſententia Hoſtienſis *in c.novit.de jud.* Specul.*in t.de legat.§.nunc oſtendendum.* ex nihilo facit aliquid *c.tanta.§.1.de exceſ.prælat.& c.1.de tranſ & per gl.in c.quanto.de tranſlat.Epiſ.* Specula.*d.§.* & facit ut factum habeatur pro non facto, *c.is qui de ſponſal.* quod tamen quidam cœperunt limitare, quod non procedat contra jus divinum Joh.de Selva.*in tr. de jurej.in 4.part.n.8* quia contra articulos fidei & Evangelia, Papæ diſpenſare non licet, ut ex Thoma *4.ſent.diſt.17: idem allegat & aſſeritur*, à Spec.*in t. de diſpenſ.§. nunc breviter Abb. in c.propoſuit. de conceſſ.prebend. & in c.ſignificaſti.nu 2.de Elect.per c.deinde diſt.26.c.aliorum.9.q.3.* Nam inferior ſuperioris jura violare nequit, Clem. Romani *in pr.de Elect.* & ea jura ſunt immutabilia. *5.& 6.diſt.* Felin.*in c.quæ in Eccl.col.6.n.15.de Conſt.*

15. Argumentum. Quod ſi poteſtatis hujus probationem exigas, Boniſac. IIX. *c. unam ſanctam de major.& obed.* Oldrad.*conſil.180.* Hoſtienſ.*in ſum. Qui fil. ſint legit.*

Johan.

Johan. Monach. Petrus Bertrand: *in adit: ad d. c. unam ſanct: Abb: in c. novit n.11. cum ſeq: de jud.* Lancelot. *lib. 2. c. 1. Pontifi: Max. §. 1. verſ. pallium q. 1.* Stapleton. *in Explicat. c. 6. Lucæ, quod proponitur in die S. Bartholom.* potiſſimum adducunt hanc: quod Chriſto data fuerit omnis poteſtas in cœlo & in terra. *Matt. ult.* Is autem reliquerit eius poteſtatis vicarium Petrum, & hic Papam. *Non enim diſcretus videretur Dominus*, ait Petrus Bertrandi *in addit: ad d. c. unam, niſi unicum poſt ſe talem reliquiſſet vicarium, qui hæc omnia poſſet, quæ Chriſtus potuit*, quàm lepidam conſequentiam repetit Matthæus Tort. *in reſp. Apol. Angl.* & autor item lib. Angl. *de mitigat.* qui creditur Parſonius, hauſtam *ex rat. 2* Bellarm. *lib. 5. de Rom. Pont. c. 7. Non ſatis ſc. proſpectum viden Eccleſiæ, niſi penes eam depoſitum eſſet jus coërcendi principes deviantes.* Per poteſtatem autem intelligenda eſt poteſtas politica, quippè quâ uſus eſt Chriſtus in ejiciendis ementibus & vendentibus: *Matt. 21. Marc. 11. c. ex multis. 1. q. 3.* Et Petro dicit: *Reconde gladium tuum*, ex quibus verbis Bonifacius *d. c. unam* probat, gladium etiam materialem eſſe in Eccleſia, & Johan. Monach. *in gl. d. c. ſuper verb. in poteſt.* ita ratiocinatur: *Si de gladio extracto & viſibili, qui ſignificat gladium materialem, dixit Petro: Converte gladium tuum, in vaginam, liquidè patet, quod gladius materialis eſt Petri & in poteſtate Petri.* Quibus addemus & illud gloſſamentum gl. *ad c. cum ad verum in verb. propriis. diſt. 96. Signum regis in Chriſto fuit, quod portavit coronam de ſpinis.* Et ſi quæ ſunt ſimilia, quæ pulcerrima vocat Petrus de And: *lib. 2. de Imporat. c. 9.* Et ſuper his tàm ficulneis fundamentis rem tantam ſuperſtruunt, videlicet Imperium totius mundi.

ta & probationes poteſtatis Pontificia.

Liceat enim nobis idem argumentum proponere, quo Pontifex uſus eſt. Ea poteſtas relicta eſt Pontifici, vel Eccleſiæ, quâ Chriſtus uſus eſt. quia *ſicut me miſit Pater & ego mitto vos, Iohan. 21.* At Chriſtus nunquam politicâ uſus eſt. Ergò nec ea Papa uti debet, Ant. de Roſs *part. 1. Monarch. c. 21.* Corraſ. *paraph: in tr. Sacerd. part. 2. c. 1. n. 3.* quia diſcipulus non eſt ſuper magiſtrum. Majori propoſitioni ab utraq; parte conſentimus. Minoris igitur probatio nobis incumbit, quæ & ex factis & ex dictis Chriſti peti poteſt. Cum enim populus eum quæſitum venirent, ut regem facerent, ſeceſſit in montem, nec mundanis honoribus aurem ullo modo accommodare voluit. *Iohan. 6.* Cùm coram Pilato ſtaret, non ſibi, ſed Pilato dicit poteſtatem datam eſſe, & rogatus ab eodem, an eſſet rex, apertè ſe eximit ex numero regum terrenorum, regnum ſuum aſſerens non eſſe de mundo. *Ioh: 18.* Cum diſcipuli pugnarent inter ſe de primatu, eos increpat, *Reges gentium*, ait, *dominantur, vos a: non ſic. Luc. 22.* Et multa alia ſubjectionis ſine in vita Chriſti & doctrina relucent, quæ recenſet Anton: de Roſſel. *part. 1. Monarch. c. 21. & ſeqq.* Occam: *in dial: de poteſt. Eccl. & ſec.* & exeo Somn: *virid. c. 12.* & ſuperfluum eſſet hic ſigillatim repetere, cum hæc

tam ſint evidentia, ut Soli lumen accendere velle videretur, qui illis alia vellet adjungere argumenta. Nam judicium de diviſione hæreditatis ferre recuſat, *Luc.* 12. qui tamen de divortiis, tanquam de re, quæ non ſit purè politica, non dubitat ſententiam ſuam edere. *Matt.* 19. Filius hominis non venit, ut ſibi miniſtraretur, ſed ut miniſtraret. *Matt.* 20. *Luc.* 22. Et Aug. *ad Luc. Evang. Humilitas Chriſti commendatur, non tantum, quod incarnari voluerit, ſed quod eo tempore naſci, in quo mox Cæſaris cenſui ſubijceretur.* Breviter quo ad humanam naturam nec hæreditario jure rex erat Judææ, multò minus totius mundi, nec regum poteſtatem ſibi unquam arrogavit, ut vel ipſi Pontificii demonſtrant. Vict. *Rel.* 1 *de poteſt. Eccl. q. pen n.* 15. Sot. *de juſt. q.* 4. *n.* 1. Ludovv, Molin. *tr.* 2. *diſp.* 28. *concl.* 3. Johan. Pariſien. *de autor. reg. & Papal. c.* 8. *&* 9. Medina. 3. *part. D. Thom. q.* 59. *ad art.* 4. Porrò Cæſari, non ſibi reddi tributum juſſit, ubi apertè diſtinguit ea quæ ſunt Dei, ab iis, quæ ſunt Cæſaris, de quo Ambr. *l.* 9. *c.* 20. *in Luc. Imaginem Cæſaris non habuit Chriſtus, non habuit Petrus: ideò præcepit, ut quæ ſua ſunt, Cæſari redderemus, nec quæ ſunt Cæſaris, uſurparemus.* Sic Tertull. *lib. de Idol. c.* 15. *Quod ad honores regum attinet vel Imperatorum, ſatis præſcriptum habemus, in omni obſequio nos eſſe oportere, ſecundum Apoſtoli præceptum, ſubditos magiſtratibus & principib.* Hier. *in Ep. ad Nep. Epiſcopi*, ait, *ſciant ſe ſacerdotes eſſe, non Dominos. c. eſto. diſt.* 95. Nec Imperator eos Dominos appellat, ſed ſpirituales patres. *Nov.* 81. Econtrario v. ipſi Pontifices Dominorum titulum tribuunt Imperatorib. *c. ſacerdotibus* 11. *q.* 1. *c. Salonitanæ.* 63. *diſt. c. quoties.* 1. *q.* 7. Leo IV. humillimè ſe ſubjicit Ludovvico, *c. nos ſi incompetenter.* 11. *q.* 7. dum ſcribit: *Nos ſi incompetenter aliquid egimus, & in ſubditis juſtæ legis tramitem non obſervavimus, veſtro ac miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare judicio*: & paulo poſt: *magnitudinis veſtræ magnopere Clementiam imploramus*: imò Pelagius Papa ad Childebertum regem Franciæ confeſſionem fidei mittens ſcribit: *Satagendũ eſt, ut confeſſionis noſtræ obſequium regibus miniſtremus, quibus nos etiam ſubditos eſſe ſacræ ſcripturæ præcipiunt*, ex quo colligit gl. *Papam ſubeſſe Imperatori*, ſed cum tali additamento, quod textum totum invertit. Nec id præterire volo, quod pro *regibus* ſubſtituerint *legibus*, ſenſu prorſus inconvenienti, & qui tamen eorum intentioni non ſatisfaciat, cum nec legibus Papam ſubjectum eſſe velint. 9. *q* 3.

Sententia Patrum.

17. Sed præſtat examinare parumper vim argumenti: *Quid turpius*, ait Cicer: *quam legatus ſine mandato?* Monſtret igitur Papa primùm mandatum, quod ſit conſtitutus vicarius Chriſti. Nam quod proferre ſolent: *ſuper hanc Petram, ædificabo Eccleſiam.* Item, *quicquid ligaveris ligatum, quicquid ſolveris, ſolutum erit in cœlis*: Item, *paſce oves meas*, quantum ad vicariatum ſpiritualem probandum roboris habeat, Theologis diſputandum relinquimus; nobis ſufficit, ſi dicamus, mandata illa poſteriora non loqui,

Papa ſe gerit legatum ſine mandatu.

Digitized by Google

qui, niſi de rebus ſpiritualibus, à quibus ad temporales ſupra negavimus ſequi conſequentiam. Nec Petrus aliter cathedram tradidit Clementi, ſi Platinæ *credimus in vit. Petr.* niſi his verbis: *Eandem ego tibi poteſtatem ligandi & ſoluendi trado, quàm mihi Chriſtus reliquit ſpretis ac contemtis rebus omnibus, tùm corporis, tùm fortunæ: oratione & prædicatione ſaluti hominum, ut bonum paſtorem decet, conſule.* Quin etiam autor Somnii Viridarii; ſub Carolo V. Gallorum rege jam olim editus, *c.* 12. reſpondet: (quæ verba mutuatus eſt ab Occamo *de poteſt. Eccl. & Secul.*) *omnem poteſtatem datam eſſe Chriſto in ſtatu glorificationis: Papam verò conſtitutum eſſe vicarium in ſtatu humiliationis in terra, non in cælo, in Eccleſia militante, non triumphante.* Præterea non tantũ vult regnare Papa ſuper fideles, ſed etiam ſuper infideles. Ità enim Bonifacius IX. Rigam vendidit Cruciferis; Crom: *lib.* 11. alii Gothofredo dederunt regnum Hieroſolymitanũ, quod tum Saracenus Ægyptius poſſidebat & Alexander VI. Indias diviſit inter reges Portugaliæ & Hiſpaniæ. Martyr. *Dec.* 1. *lib.* 3. Sed ad infideles non extenduntur mandata ſupra dicta, quæ Eccleſiæ Cancellos non tranſgrediuntur.

Quæ ſit poteſtas tradita Chriſto.

Per poteſtatem verò, quam Chriſtus ſibi communicatam dicit, Theologi intelligunt, partim, omnipotentiam agendi, partim univerſalem poteſtatem operandi in Eccleſia: ad politicam verò, non niſi violenter trahi poteſt. Nec enim, quod ex plenitudine iſtius poteſtatis Chriſtus præcipit diſcipulis, *doceant omnes gentes, &c.* Politicam potentiam ullo modo redolet, ſed tantum ſpiritualem. Quid? quod Chriſtus, licet habuiſſet eam poteſtatem communicatam, eā tamen nunquam uſus eſt: Ergò eius exemplo, nec Papa uti debebat, ſaltem ne præberet ſcandalum. *Matt.* 17.

Mercatores è templo qua poteſtate Chriſtus ejecerit.

Nam quod mercatores ejecerit ex templo, in eo magis fecit officium ſacerdotis, quam regis, quia templi curam gerere, ne rebus profanis contaminaretur, ad ſacerdotem pertinebat, ſicut legimus ab iiſdem Oziam retractum cum ſanctum ſanctorum temerè ingredi vellet. 2. *Paralip.* 26. Inprimis verò apparet, illum id feciſſe Zelo quodam prophetico, ſicut Phinees occidit Scortatores: *Num.* 25. Quod idcircò pro lege allegari non poteſt. Deniq; faciebat hoc ut Deus, *quia*, inquit, *domus mea, domus orationis eſt. Eſaiæ* 56. *Hier.* 7. Itaq; ad poteſtatem Pontificiam probandam, non magis facit, quam illud alterum, *reconde gladium tuum*, quo Albertus Crantz *lib.* 8. *Vandal. cap.* 2. putabat poteſtatem gladii Pontifici omninò adimi, quia prohibetur eius uſus Petro, *Iohan.* 18. & accommodatur etiam ad ipſum, quod in privatos homines dictum eſt. *omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. Geneſ.* 9. *Matth.* 26. *Apoc.* 13. Ridiculum autem eſt, ex poſſeſſione gladii, eius jus velle inferre, quaſi nõ infiniti ſint ſubditi, qui gladios ſuos habeant, id eſt, poſſideant, nec tamen quiſquã eorũ jus gladii ſibi

Reſpond. ad illud Reconde gladium.

ſibi vendicare audet, quod ad ſolum magiſtratum pertinet. Proindè rectè Berhardus *lib. 2. conſid. ad Eugen.* *Eſto*, inquit, *ut alia quacunq; ratione hæc tibi vindices, ſed non Apoſtolico jure. Nec tibi Petrus dare potuit, quod non habuit. Quod habuit, hoc dedit, ſollicitudinem ſuper Eccleſias. Numquid dominationem? Audi ipſum: Non dominantes, inquit, in clero, ſed forma facti gregis. Et ne dictum ſola humilitate putes, non etiam veritate, vox Domini eſt eſt in Evangelio: Reges gentium dominantur. Vos autem non ſic. Planum eſt, Apoſtolis interdicitur dominatus. I ergò tu, tibiq; uſurpa avide, aut dominans Apoſtolatū aut Apoſtolicū dominatum. Planè ab utroq; prohiberis: ſi utrumq; ſimul habere voles, perdes utrumq;.* Diſtinximus enim ſupra duas haſce poteſtates, ita, ut unaquæq; referat immediatū ſuū principium ad Deum, *ſicut in Edicto ſuo Ludovvicus Imp. ſtatuit.* Quæ enim inter ſe conſimilia ſunt in principio, eorum debet eadem conſtitui ratio. Muſcor. *in tr. de jurisdict. n. 1. per Novell. 83. § 1.* Afflict. *in prælud. feud.* At ambæ poteſtates profluunt ab eodem principio. *c. Duo ſunt diſt. 96. Novell. 6. in pr.* Vnde fit, ut altera non poſſit ſubjici alteri, niſi in ordine ad ſuam juriſdictionem.

Alius locus ex Cant. 2.

Interpretantur quidam, quod in Cantico dicitur: *Cantic. 2. Læva eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*, de poteſtate Eccleſiaſtica & ſeculari, quarum illa amplectitur & continet corpus Eccleſiæ, hæc verò manum ipſi ſupponit, & ſuſtentat ipſum. Verum Papa poteſtatem politicam non ſupponit capiti, ſed pedibus, nec expectat, ut ab ea ſuſtentetur, ſed ipſe ſe facit ſuſtentaculum omnium principum, ipſe ſe intromittit in negocia ſecularia, ſive rogatus, ſive non rogatus, *arg: gl: in Clem: paſto: in verb: quia verum. de ſent. & re judic.* quàm Clementinam tantoperè deteſtatur Cynus Piſtor. ut eam ad errores pontificum referendam velit, nec Bartolus eam, niſi dicis gratia, explicare videtur. Certum enim eſt, quod Papa non poſſit ſe intromittere rebus ſecularibus, niſi certis caſibus in ſubſidium, quorum quinq; ponit gl. *in c. licet, in verb. vacante Imperio de for. comp.* & duo exprimuntur *d. c. & c. ſeq.* ſcilicet *vacantia imperij & defectus judicis ſecularis.* Anton: de Butrio *in c. venerabilem. de Elect.* Quod ſi Papa haberet directum dominium in regna mundi, non diceretur ſe intromittere in aliena, ſed poſſet potius, jure dominii, jubere & vetare quotieſcunq; videretur & res exigeret. Vnde Alex. *3. in c. ſi duobus §. deniq; de appellat.* negat à judice ſeculari ad Papam, ſecundum juris rigorem appellari poſſe, ex quo Bernhard. *ibid. in verbor. credimus.* colligit quod juriſdictio temporalis non pertineat ad Papam, quia alioquin ad ipſum, ut ſuperiorem magiſtratum, daretur appellatio. *c. 2. de conſuetudin. num. 6.* Vivius *in commun. opin. in verb. Imperator. circa fin. qui adducit. gl. in c. quoniam. diſt. 10. & in c. cuncta 9. q. 3.* Adde *Ordin. Camer: tit. 7. part: 2. ibi,* doch dieſelben aus dem Reich. Anton: Roſell: *in 1. part.* Monach. *ſive de pot: Imp: & Pap.*

& *Pap.* Mynſing. *cent.* 1. *obſ* 14: Thom. Michael. *in diſp. de juriſd. Rom. Imp. th.* 43. Matth. Steph 2. *Iuriſd. c.* 1. *membr.* 2. *n.* 197. *Imo ipſos Pontificios gl. in c. ad Apoſt. de rejud.* Lud. Molin. *tr.* 2. *de juſt. diſp.* 29. *concl.* 1. §. *ſecundò infero.* Hoſtienſ. *in c. cauſam. qui fil. ſint legit. per d. c. cauſam &c. per venerabilem Eod.* Lancel. *de Imper. libr.* 1. *cap.* 1. § 4 *verſ.* 26.

Cæterum Bellarminus *lib.* 5. *de Roman. Pontific.* unà cum recentioribus Pontificiis, cum videret pluribus ſentibus obſitam & penè interceptam eſſe viam calcatam à plerisque eorum, quos laudavit. *cap.* 1. *contr. Barcl.* quamque inſtiterunt Hoſtienſ. *in c. quod ſuperbiu. de vot. & vot. redemt.* Panorm: *in c. novit. de judic:* Sylveſtr: *in ſumm: verb: Papa.* § 2. Thomas Bozius *de ſtat: Ital. lib.* 4. Alexandrin. Carrer. *de Pot. Roman. Pontific.* Auguſtin. Triumph. *de pot: Eccleſ: q.* 1. *cap.* 1. Alvar. Pelag. *lib.* 1. *de Planct: Eccleſ: cap.* 13. novam excogitarunt, qua ad eundem quidem ſcopum pervenire cogitarunt, ſed per ambages & cuniculos. Nihil enim rei volunt eſſe Pontifici cum negotiis curiarum, *directè*, ſed *indirectè*, reſpectu ſcilicet finis ſpiritualis, ſeu quatenus Eccleſiæ melius videtur, hoc vel illo modo adminiſtrari regna & principatus. *Nihil refert*, ait Hieronym: 2 *contr: Jovian: ex quam honeſta cauſa quis inſaniat.* Nec refert, quo modo perdant principes dominium, dummodò illud perdant, ſive ſub prætextu religionis, ſive per Tyrannidem, niſi quod *deterius graſſetur*, ſecundum Caſſiodorum: *qui blandiendo graſſatur*, & gravius, nec ſine ſpecie perfidiæ fallat, qui fallit, dum profuturum ſe ſimulat. Nec ulla injuria profundius in cor deſcendit, quam quæ inopinatò infligitur ab eo, quem nefas fuiſſet fallere, aut à quo minimè expectaſſes. Cicero rectè dixit, nihil eſſe pernitioſius eo hominum genere, qui, cum maximè fuerint injurii, id tamen agunt, ut boni viri videantur, qua quidem arte Imperatoribus ſumma cum injuria ſubtracta fuit ex jure divino tributa potentia, & poſtquam omnibus bonis exuti fuerunt, adhuc coacti fuerunt ſe proſternere ad pedes Pontificis, & pro reſiduo gratias agere quam maximas. Eò nimirum res rediit hodie, ut pro injuriis magnæ ſint habendæ gratiæ, & beneficii loco reputandum, ſi extrema ſaltem gratiæ linea tibi liceat frui apud inimicum. Henricus certè IV. non prius relaxationem Banni impetravit, quàm nudis pedibus *forfices & ſcopas in manibus tenens*, ut ait Malmesburienſ. & tonſura & verberibus ſe dignum profiteretur. Bruno *de bell. Sax. ad an.* 1076. & ad eund. Schafnaburg. Vrſperg. *ad an.* 1075. Autor ignot. *de vit. Hen. IV.* At quomodo impetravit? ut, non obſtante pactione, cum Pontifice inita, qua regno terreno non ſit reſtitutus, ſed Curiæ cœleſti, Rebelles principes nihilò ſecius pergerent novum eligere Regem, non minus acrem habituri adjutorem Gregorium, quam ante hac experti fuerint. Fridericus I. non ante vidit calamitatum imperii finem, quam procumberet ante

13. Defenſores poteſtatu directa.

Poteſtas indirecta.

Injuria Pontificum in Reges.

pedes Alexandri III. & plantis ejus cervicem conculcandam ſupponeret, ut Hieronymus Bardus *ex viginti minimum Autoribus demonſtrat*, ne quis de re tam incredibili dubitare audeat, quam etiam Genebrad. Sabell. Platina & Sigon. tacitè prætererierunt, ne tam nefanda ſuperbia literas ſuas conſcelerarent. Et has tamen injurias, quas directè non poterat, indirectè excuſatum venit Bellarminus per indirectam poteſtatem, cuius ſi mentionem feciſſet apud Gregorium VII. non in minori verſatus eſt periculo, quam cum Sixtus V. libros eiuſdem flammis ultricibus proſequi decreviſſet, quod ſupremam in omnes Reges & Principes *divina inſtitutione, ut in Bulla contr. Henr. III. Gall regem loquitur*, ſibi traditam poteſtatem, directò ſibi non attributam intelligeret. Nam expreſsè contrarium ſcribit Gregorius VII. *in Epiſt. ad Herm. Metenſ.* non indirectè, ſed directè ſibi poteſtatem hanc competere. Quod ſi Pontifex errare non poteſt, idq; ex confeſſione Bellarmini, adeſto jam Pontifex, & Cardinalem tuum erroris & mendacii argue: Regem enim Francorum à Zacharia depoſitum ſcribit, non pro *ſuis iniquitatibus*, quas nullas, aut certè non tantas, ut abdicatione regni puniri debuiſſet, commiſerat, id eſt, non in ordine ad finem ſpiritualem, ſed *pro eo, quod tantæ poteſtati non erat utilis*, id eſt, in ordine ad finem Politicum, Præterea *in ead. Epiſt.* ita idem argumentatur. *Si exorciſtæ ſupra Dæmones à Deo imperium habent, quanto magis ſupra eos, qui Dæmonibus ſubjecti, & membra ſunt Dæmonum. Si ergo his tantum præminent exorciſtæ, quantò amplius ſacerdotes?* ex qua ratione ſequitur, ſicut exorciſtis data eſt divinitus potentia in Dæmones; ita multò magis ſacerdotibus in membra Dæmonum, ſc. infideles principes. Negat verò Bellarm. Eccleſiæ jus & poteſtatem ullam competere in Ethnicos, niſi forte ex caſu. Deniq; ut fortius premat, advocat Julium Pontificem, directò Clero attribuentem ſupra terrena & mundana poteſtatem, hoc argumento: *Cui aperiendi & claudendi cæli poteſtas eſt data, de terra judicare non licet? Abſit. Num retinetis, quod ait D. Paulus Apoſtolus: Neſcitis quod Angelos judicabimus, quantò magis ſecularia?* Quod ſi argumento à minori ad majus ſuum conſtare debet robur, eò magis licebit Eccleſiæ judicare terrena, quò hæc ſunt minoris momenti. Ex ſententia verò Bellarmini non licet Eccleſiæ judicare terrena, niſi in ordine ad ſpiritualia, & ſic ſua opinione jugulat duorum Pontificum argumentum & decreta, quorum alterum, *ſi Legendæ S. Anſelmi Lucenſis, & eius autoritate hiſtoriæ Baronii credimus*, in album Sanctorum recepit Eccleſia. Imò hac ſua aſſertione totum ærarium & patrimonium S. Petri exhaurit, quoniam in Regiſtro Gregorii VII. *apud Steuch. 2. contr. Vall.* Regna Hiſpan. Arragon. Hungar. Dalmat. Croat. Ruſſ. Daniæ, Suec. Norveg. Polon. Bohem. Angl. Scot. &c. aut vectigalia tributariave dicuntur eſſe Eccleſiæ, aut ad jus ejus proprietatemq; tanquam feuda perti-

17. *Indirecta poteſtas à Bellarm. excogitata, adverſatur decretis ipſorum Pontificum.*

pertinere, quæ omnia falsò tribuuntur aut vendicantur, niſi directò poteſtatem ſuper omnes principes nacta ſit Eccleſia. Propter indirectam enim poteſtatem tributum ſolvi non deberet. *Tributum enim Cæſaris eſt*, ait, Ambroſ. *in orat. de trad. baſil. non negatur*. Item: *ſi tributum petit Imperator, non negatur: Agri Eccleſiæ ſolvunt tributum*. Reſponſorium quoq. Eccleſiæ uſitatiſſimum, *in feſt. Petr. & Paul. reſp. 3.* quo dicitur *Deum Petro tradidiſſe omnia regna mundi, in Brev. Rom.* ſic corrigemus, ne in ea quicquam juris uſurpet, niſi in ordine ad ſpiritualia. Sed ut omittamus, quod etiam Innocentii IV. & Bonifacii IIX. obratiocinationibus, quibus directum ſibi tribuunt dominium, adverſetur, de quo viderit, quomodo ſacræ ſedi ſit rationem redditurus, eaſdem rationes, quibus ille oppugnat poteſtatem directam, *c. 3. lib. 5. de Rom. Pontif.* oſtendemus non minus efficaces eſſe contra indirectam.

Nam cum omnis poſſeſſio conſtet aut jure divino, aut humano, *c. quo jure diſt.* 8. ut argumentatur Anton. de Roſſ. *part. 1. c.* 22. Indirectæ huius poteſtatis aſſertionem probare debebat Bellarmin. aut ex ſacris literis, ſive quas his æquipollere credit, traditionibus Apoſtolorum, aut ex lege aliqua humana, ab aliis, quàm Pontificibus ipſis condita. Nam ſi Pontifici ſuis verbis jus facere fas eſſet, nimis quam præcipiti loco ſtarent & res & vita noſtra, ait Occam. *in dial. de poteſt. Eccl. & ſec.* Neutrum proferre poteſt Bellarm. *c. 7. lib. 5. de Rom. Pontif.* quod ſe quidem ſtudioſè feciſſe dicit *in reſponſ. contr. Barcl.* ſed ſi ſtramineis ratiunculis tantum fidei articulum, prout quæſtionem exaggerat, probare, quàm dictis & autoritate ſacrarum literarum maluit, non effugiet, quin ſubdolè egiſſe argui poſſet, & rem Pontificiam ludibrio adverſariorum proſtituiſſe, qui aut apud primi loci Cardinalem Achillea argumenta quærent, aut apud neminem ex cæteris. Admonitus autem à Barclaio tam noxiæ negligentiæ, duo præcipuè loca innuit, *c. 5. contr. Barcl.* ex quibus poteſtatem Pontificiam extrahit, quæ jam ante aliquot ſecula ad eiuſdem rei probationem adduxerant Gregorius VII. *in Epiſt. ad Metenſ. Epiſc.* & Bonifacius IIX. *in d. c. unam ſanctam.* nimirum *ex Matth. 16. Tibi dabo claves regni cœlorum* &c. & *Ioh. ult. Paſce oves meas*: Sed cum priorem locum minus efficacem deprehenderet, obſtinato eum involvit ſilentio, *in c. 7. lib. 5. de Pontif.* cum meminiſſet, ut Occam. & Autor ſom. *virid. reſpondet*, non promitti claves regni terrarum, ſed cœlorum: Item cum recordaretur ſui reſponſi *libr. 1. cap. 22. ad 6. de Pont.* non dari hìc Petro claves, ſed promitti tantum, quæ *Iohan.* 20. ubi ſecundum Bellarm. traduntur, limitantur ad remiſſionem peccatorum, & ad exemplum Chriſti, quia non aliter mittuntur Apoſtoli, quàm miſſus eſt Chriſtus, qui regna, quæ Ethnici de facto, ex opinione Bellarm. tenebant & per infidelitatem jam commiſerant, ſub prætextu excommunicationis

Reſpondetur ad locum Matt. 16.

 nemi-

Digitized by Google

nemini abrogavit. Item cum negare non poſſet, *Matth.* 18. tantundem aut dari, ut Luther. & Calv. *cenſent*, aut, *ut ipſe*, promitti omnibus Apoſtolis, quibus tamen æqualem juriſdictionem ne Pontificii quidem ipſi tribuunt, certè non Bellarm. qui conceptis verbis ſic argumentatur: *cap. 3. lib. 5.*

Alia argumenta contra Bellarm.

Si Papa eſt Dominus totius orbis Chriſtiani ſupremus; Ergo ſinguli Epiſcopi ſunt principes temporales in oppidis ſuo Epiſcopatui ſubjectis, ſiquidem id quod eſt Papa in Eccleſia univerſa, eſt quilibet Epiſcopus in particulari. Vnde VVidringt: *in Apolog. n. 51.* rectè infert abſurdum etiam ex mente Bellarmini: Quia ſcilicet tantum poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi, quantum Papa in univerſo orbe Chriſtiano, ſicut indirectè Papa totius orbis Domino poteſt poteſtatem ſuam detrahere: ita idem poterit quilibet Epiſcopus in principem particularem & quemvis privatum, imò, ex vi dicti *Matth.* 18. non tantum Epiſcopus, ſed quilibet, qui habet clavem ordinis. Quia ſi poteſtas hæc indirectà ſequitur ex poteſtate ligandi & ſolvendi, Ea autem omnibus Apoſtolis traditur, & ſub horum perſonis, omnibus Eccleſiæ miniſtris, conſtat omnes accepiſſe æqualem poteſtatem, quoad ea, quæ ex poteſtate ligandi & ſolvendi ſequuntur, vel à Bellarmino educuntur. Jam verò excommunicationem non tollere dominium privatum, nec eripere legitimam poſſeſſionem, cum non liget corpus, ſed animam, apud ipſos ſaniores pontificios extra controverſiam eſt. Proinde meritò conqueritur

Reſpondetur ad locum Matt. 16.

Barcla. *c. 3. de pot. Pap.* per aſſertionem Bellarmini, Regum & Imperatorum conditionem multò fieri deteriorem, quàm privatorum, quippe cum ille per excommunicationem excludantur ſimul ex Eccleſia & Republ. hi tantum ex Eccleſia: Imò Papa non poteſt ſibi plus poteſtatis tribuere in principes, quàm Apoſtoli ſibi ſumſerunt in ſingulos Eccleſiæ filios. At hi neq; directè neq; indirectè dominati ſunt Temporalibus Chriſtianorum. Ergò multò minus poterit Papa dominari Principibus Chriſtianis.

21\. *An Apoſtoli ſumſerint ſibi dominiū in bona privatorum.*

Quia verò Bellarm. in ſolutione hujus argumenti affert. *cap. 3. contr. Barcl.* duo loca ſcripturæ, ex quibus Apoſtolorum in bona privatorum poteſtatem deducere laborat, operæ pretium fuerit, prinſquam conſideremus argumenta ejuſdem *ex Iohan. c. ult.* extructa, candorem eius hic quoque obiter notare. Nam, quod poteſtatem habuerint Apoſtoli in bona privatorum probat *ex 1. Ep. ad Corinth. cap. 9.* ubi præſcribit Paulus miniſtris Eccleſiæ ſolarium ex bonis Auditorum: Ergo, inquit, diſpoſuit de bonis temporalibus. Quod verò etiam in perſonas juriſdictionem exercuerint, probat *ex eadem Epiſt. c. 6.* ubi idem Apoſtolus judices in Eccleſia conſtituit & removet, unde ipſe *c. 7. lib. 5. de Pontif.* jam ſic argumentatus fuerat: Sicut enim novi judices conſtitui potuerunt, ita & novi principes ac Reges propter eandem cauſam, ſcilicet *ne cogerentur Chriſtiani cauſam ducere coram judice Chriſti perſecutore.*

Mirarii

Mirari autem meritò liceat, utrum penes ſe fuerit Bellarm. cum rem tanti momenti tam diſſonis documentis probare aggrederetur. Docet Apoſtol. 1. *ad Corint. cap. 9. & 1. ad Timoth. 5. Bovi trituranti non eſſe deligandum os, Deuter. 25. & ſervienti altari, ex ſacrificio vivendum eſſe, quia operarius ſit dignus ſua mercede*, ut dicitur 1. *Tim. c. 5.* An inde ullo modo ſequitur, Apoſtolos uſos fuiſſe juriſdictione aliqua in bona privatorum. Quantò rectius idem demonſtraſſet ex eo, quod Petrus & Paulus jubeant Chriſtianos ſubjectos eſſe poteſtatibus ſuperioribus: Nam eo modo præcipiunt de ipſa juriſdictione & obedientia temporali: Item quod Dominos & principes dehortentur à Tyrannide & ſævitia: Nam ea ratione ipſam ſupremam Majeſtatem limitant. Sed ut hæc jurisdictionis ſuæ vi non ordinant Apoſtoli: ita nec ſalaria ſacerdotibus decerpunt è bonis Chriſtianorum, ſed quid ipſi debeant ſacerdotibus, verbis & ſeveris admonitionibus docent. Quod ſi illi detrectent admonitionibus cedere, nihil ſupereſt Apoſtolo agendū, poſtquam omnis ejus juriſdictio expiravit, niſi ad excommunicationem propter gravitatem delicti, ſi ſine delicto poſſit, properandum videatur. Cogere autem refractarios non magis poteſt, quam ſi ſubditi negent tributum pēdere Cæſari. Suadet quippe & jubet, uti præbeatur Cæſari, quod ipſi debetur, ſed cogere neminem poteſt, cum coactio pertineat ad poteſtatem ſecularem. Præterea nihil novi ordinat Apoſtolus, ſed jus divinum & naturale confirmat, ex quorum præſcripto, non tantum operariis in vinea Chriſti, ſed cuicunque operæ addictis merces debetur. Deniq; Paulus non diſponit de bonis privatorum, autoritate Apoſtolica, ſed juſſu & præcepto Dei, dum ait: *Ita & mandatum eſt à Domino, ut quicunq; prædicant Evangeliū, ex Evangelio vivant.* Velim autem & Bellarminus præcepti divini ullam micam oſtendat, quo jubeantur infideles, hæretici, in levioribus peccatis contumaces, poſſeſſionibus & regnis ſuis exui, nec nos experietur ampliùs refragantes.

Reſponſ. ad cap. 9. Epiſt. ad Corinth.

Alterum locum jam rejecit Barcl. *c.* 21. cui quid reſpondeat Bellarm. *cap.* 21. vix in ſuis adverſariis invenit. Quin potius rem totam concedit, inquiens: *Non præjudicat Apoſtolus per illam judicum Chriſtianorum conſtitutionem juriſdictioni & imperio principum infidelium, quoniam non jubet Chriſtianis, ut non compareant coram Iudice infideli, ſi vocentur, ſed tantum præcipit, ut ſponte non accedant.* Si enim ita ſe res habet, malè ex eo infert Bellar. quod novos principes conſtituere Eccleſiæ liceat veteribus abdicatis, quia tales tantum judices conſtitui jubet Paulus, qui veteribus non præjudicent. Præterea cum veteribus non prohibeat Apoſtolus obedientiam præſtare, procul dubio, quam alibi dederat, legem non revocat, ſed confirmat. Alibi verò, quæ ex naturali jure profluit, obedientiam omnibus mortalibus inculcat, & ut demonſtratum fuit, ipſis etiam Eccleſiaſticis, cum nec ipſe

21. *Defenſio Bellar. ad locum ex 1. Cor. 6.*

Rejicitur.

Digitized by Google

contra Felicem & Imperatorem de foro non competente exceperit. Rectè igitur Thomas hoc loco; *non potuiſſe Apoſtolum prohibere, quin fideles ſub infidelibus principibus conſtituti, eorum judicio compareant, ſi vocentur: quia hoc eſſet contra ſubjectionem, quæ debetur principibus*, quæ verba Thomæ, quaſi à Barclajo non allata, tacitis velis prætervehitur Bellarminus, & tantum ait: *D. Thomam ſibi non repugnare*, de quo ſupra vidimus. Quod vero Barcl. ex verbis Thomæ aſſerit, non potuiſſe Apoſtolum contra jus naturæ & divinum diſpenſare aut ſtatuere, id ſic eludit:

Alia defenſio. *Poſtquam enim magiſtratui aut principi poteſtas ablata eſt, per ſuperiorem, ut quando Rex incidit in proſcriptionem Eccleſiæ, ſubditos ait liberos eſſe ob obedientia, quam ex jure divino & naturali, non perſonæ debebant, ſed poteſtati jam ablatæ.* Et in hoc aberraſſe addit Barclajũ, quod non demonſtraverit prius, non poſſe poteſtatem à principe per ſuperiorem auferri, quaſi non eò eat totus Barclaii diſcurſus, & quaſi non plurimis argumẽtis ubiq; probaverit, pontifici jus auferendi principatus & regna non competere, cũ non ſit ſuperior in juriſdictione temporali, ſed inferior & ſubjectus, quod argumentum hîc ſolvere, & non tacito pede præterire debuiſſet Bellarminus. Confitetur autem hîc, contra propriam confeſſionem, principibus & Regibus *Rejicitur.* dari ſuperiorem poteſtatem, & quidem ſi exemplis ſua conſtat veritas, temporalem, quia patriæ & herili poteſtati, aut magiſtratui ſubordinato, legẽ dare & auferre non poſſet princeps, niſi ſub jurisdictione ſua eos contineret. Jam verò Papa, quatenus Papa, poteſtatem non habet ſupra Reges, quia de jure ſubjectus eſt, tam divino, quam humano, aut quia exemtus eſt beneficio & liberalitate principum, nihil ipſi curatio eſt in regno, aut ditione aliena. Proinde, cum ex confeſſione Sanctorum patrum, principe abſoluto nihil ſit ſuperius, non poteſt ullo jure principatus ipſi à poteſtate terrena auferri, imprimis, cum nec Apoſtolus hoc fecerit, eo in loco, ubi de conſtitutione Chriſtiani judicii præcipiebat. Quid verò putas, dicturum fuiſſe Paulum, ſi in ea ſervatus fuiſſet tempora, quibus lites jam in Eccleſia judicabant Chriſtiani principes. Satius, inquit, eſt & Eccleſiæ honorificentius, ut vel omninò lites inter vos non feratis, vel obortas potius inter vos ſuffocetis, quam ad externum judicem, indignumq;, cujus dicto Chriſtianus, qui vel Angelos judicaturus eſt, audiens eſſe debeat, temerè profugiatis, quæ res non poteſt non vehementer in veſtram cedere ignominiã. Non igitur vetat, ne Chriſtianum, licet vitiis quibuſdam inquinatum judicem, adeant, ſed ne Ethnicum: nec prohibet, ne vocati eant, ſed ne ſe eò proripiant, præterito & neglecto judice Eccleſiæ. Nullis igitur principibus poteſtatem aufert Paulus, nullos novos judices conſtituit in præjudicium legitimæ poteſtatis, nulla poteſtate directa vel indirecta aufert jus ſuum ordinariis magiſtratib. propter infidelitatem, ſed qua autoritate juſſit antea

omnes

omnes Chriſtianos obedire poteſtatibus ſuperioribus, eadem præcipit, ut arbitriis ſuis intra pomœria Eccleſiæ malint controverſias ſuas terminare, quàm apud Ethnicos, in opprobrium religionis propalare. Ut autem vocati non compareant, quod ſub pœna æternæ damnationis ſuæ factionis ſubditis Pontifices injungere ſolent, aut ut arma contra vocantes in manus ſumant, nec Apoſtolus præcipit, nec præcipere potuit, cum ea rebellio vergeret contra ſubjectionem principibus debitam, ut ait Thomas *in comm. d. c. 6.*

25. Redeamus igitur ad eum locum, cui palmarium in hac palæſtra tribuit Bellar. & audiamus argumétationes, quas inde deducit quod Petro dictum eſt: *paſce oves meas.* Nam quia triplex eſt officium paſtoris: circa *Lupos*, circa *Arietes*, & circa *Oves* reliquas, ex triplici Analogia triplex deducit argumentum, quæ priuſquam examini ſubjiciamus, Analogia ipſa perpendenda venit, utrum ab officio paſtorum & qualitatibus ovium quæcunq; deducta argumenta valeant.

Conſideratur locus ex Iohan. ult.

Traditum autem eſt à Logicis, quod in ſimilitudine explicanda non ſit identitas, ſeu convenientia per omnia, ſed in eo tantum genere, in quo inſtituitur comparatio. Quando verò comparatio inſtituitur inter oviariam & Eccleſiam, à re corporea producitur comparatio ad rem ſpiritualem, quia Eccleſia typum gerit oviariæ ſpiritualis. Sicut igitur ovibus, in Eccleſia præbetur pabulum ſpirituale: Luporum atrociſſimus ſpiritualis eſt, ſc. Diabolus ipſe, qui in hæreticis & Infidelib. efficaciam ſuam exercet: Ita nec de poteſtate, aut armis aliis cogitandum eſt, quam ſpiritualibus, quia carnalia, præterquam quod Eccleſiæ non competunt. Lupos quoque non terrent, quia Diabolus non expugnatur gladiis & haſtis, nec hæreſis profuſione cruoris expiatur, ſed ſi poteſtate armata ſit efferatur magis & evadit ferocior, quemadmodum non tantum Gregorius VII. Innocentius IV. Clemens VI Johannes XXII. Bonifacius IIX. Julius II. olim experti, partim cum maximo ſuo, partim Eccleſiæ damno, ſed noſtra quoq; memoria Clemens VII. Paulus III. & Pius V. quorum exemplo cautior factus Paulus V. rigorem ſolitum quē Venetis è longinquo oſtenderat, mitigare maluit, quàm Italicos quoq; reditus ſuos in diſcrimen adducere. Stultus enim ſit, qui Lupum, cui debellando nequeat eſſe, irritare malit, quàm declinando, cum copia detur, per ambages circumire, & ut nautæ balænas ſolent, aliis artibus eludere. Hæc ſi rectè conſiderentur, jam primo ſtatim impetu concidit fundamentum, cui innituntur omnia Bellarmini argumenta, quod ſcilicet paſtori Eccleſiæ tribuenda ſit omnis poteſtas, quæ tribuitur paſtori ovium, quod idem fundamentum ſubſternit Bellarminus ſecundæ quoq; ſuæ rationi *in c. Eod.* quando comparat Eccleſiam Reipub. perfectæ, & hinc pergit concludere: *Sicut perfectæ Reipubl. competit omnis poteſtas neceſſaria ad finem*

Bellar. tranſilit limites ſimilitudinis.

Solvitur etiam argumentũ ſecundum Bellarminum.

ad finem ſuum conſequendum: Ita & competere debet Eccleſiæ, quia & ipſa perfecta eſt. Utrumque ſolvitur 1. ut declaratum fuit. Ne enim ultra cancellos ſimilitudinis prorumpamus, concedimus Eccleſiam eſſe Analogicè Rempubl. & quidem perfectam, ſed ſpiritualem. Non poteſt igitur alias poteſtates ſibi deripere, quam ſpirituales & tum perfecta cenſetur, quando dotata eſt omni poteſtate, quæ ſpiritualem vel Rempubl. vel oviariam conſervare idonea eſt. 2. Unaquæque res tum perfecta eſt, quando continet omnes gradus perfectionis, qui ſibi competunt. Nec enim homo imperfectus eſt, quia deſtituitur perfectione Angelica, aut quia non gerit cornua, quæ eſt perfectio Bovis, aut cervi, quoniam tales perfectiones eſſentiæ humanæ non conveniunt. Pariter Eccleſia propterea non eſt arguenda imperfectionis, licet non poſſideat regna mundi, aut utatur poteſtate temporali, quia temporalia ipſi non conveniunt magis, quàm cornua aut plumæ homini. Paulò ſecus Anton. de Roſſel. *part. 1. c. 46. Qui habet principale, habet & conſecutiva: Niſi alteri ſint diſpoſita. Sed adminiſtratio humanarum legum & ſeculi Deus diſtribuit per principes & Reges, non per Pontifices. 8. diſt. c. quo jure. 96. diſt. c. ſi imperator &c. duo ſunt. Ergo non Pontifex &c. Pro hoc, quia conceſſio ſequentium eſſet impedimentum conceſſionis principalis, id eſt, adminiſtratio temporalium eſſet impeditiva conceſſionis Spiritualium, ut pluries eſt dictum. Igitur non venit in conſequentiam, id quod eſſet impedimentum, principalis &c.*

Quid ſit perfectio rei.

3. Negatur, poteſtatem & imperium Politicum per ſe eſſe neceſſarium ad aſſequendum finem Eccleſiæ, ſeu ſalutem æternam, quia ad defenſionem membrorum Eccleſiæ comparatum eſt, non ad propagationem fidei. Fides enim per arma, & pœnas corporis vel bonorum non propagatur, ſed tum maximè effloreſcit, quando maximè premitur. Eccleſia nunquam extitit perfectior, quàm cum ejus præſides à poteſtate hac prorſus abſtinerent, & patientia Tyrannorum ſævitiam frangerent, potius, quàm immodeſta arrogantia. Confert quidem etiam externa diſciplina, & coërcitio magiſtratus aliquid. ſed diſtinguendum eſt interea, quæ ſunt abſolutè neceſſaria & quæ propter melius, *Neceſſariaq;* vocantur Metaphyſicis *ob expedientiam.* Nam & religionis veræ ſincerus cultus plurimum facit ad tutamen Reipubl. imò plus, quàm vires principis ad tutamen Eccleſiæ, dum hæc corpus tantum cogunt, & metu corporis animum: illa verò ipſam animam ligat, & metu æternæ jacturæ obſtringit ſubditos ad obedientiam. Quod ſi jam confuſè & generatim propoſitum Bellarmini argumentum repetendum ſit, non magis poterit Eccleſia ſibi arrogare imperium in Rempubl. quàm hæc ſibi viceverſa in illam. Utrobique enim eadem ratio: Utrobique indulgendum erit. quicquid facit, quocunque modo ad finem obtinendum, & quia Reſp. ſine religione & metu Dei ſubſiſtere nequit, hujus quoque jura adjudicanda erit magiſtratui Politico, quod illibenter Bellarminus

Duplex neceſſitas.

minus admittet, & tamen ex eadem conſequentia ſequitur. Imò, ut amplius abſurditas conſequentiæ pateſiat, conſideremus patremfamilias, qui quidem omnibus debet eſſe inſtructus inſtrumentis, quæ faciunt ad finem familiarum procurandum, ſed Politicum tamen imperium invadere non poteſt, ad cogendum debitores, & pignora, depoſitave dimittendum, licet hęc ad ampliandas poſſeſſiones videantur neceſſaria. Conſideremus ipſum ſacerdotem, qui quidem omnem movere debet lapidem, nec quicquam omittere eorum, quæ faciunt ſalvandis animabus auditorum, quia & ipſe tenetur Deo reddere rationem pro peccatis ovium ſibi commiſſarum: ſed tamen vi neminem in templum compellere poteſt, nec pro autoritate imperare, ut pertrahatur: nec, licet videat infantem non adductum iri ad baptiſma, niſi ex utero execetur, ipſius propterea eſt manum laboranti puerperæ admovere & uterum aperire. Tantùm quippe ipſi laborandum eſt pro ſalute animarum, quantum religio & profeſſio ejus patitur: cætera relinquit magiſtratui & Medicis. Licet enim mutuas ſibi præſtent operas, Reſpubl. & Eccleſia: tamen altera alterius limites idcircò ſine religione invadere nequit, perinde ut in iis evenire videmus oppidis, quæ duplici diviſa ſunt juriſdictione. Si enim controverſia aliqua incidat coram judice Eccleſiaſtico, quæ terminari non poſſit, niſi per teſtimonia coram ſeculari magiſtratu deponenda, aut non ſine actu aliquo juriſdictionis ſecularis, an ex præſcripto Bellarmini totum negotium, omnes actus ad unum judicium Eccleſiaſticum rejiciemus, & de quo ſæpe conqueſti ſunt Hiſpani, propter juramentum appoſitum, omnia juramento confirmata negotia, referemus ad forum Eccleſiaſticum? Certè perfectæ rei omnia tribui debent neceſſaria ad finem obtinendum, quantùm fieri poteſt. Sed quæ ſalvo jure fieri non poſſunt, ne quidem fieri poſſe credendum eſt. *l. filius. 15. de condit. inſtit. l. nepos proculo de V. S. c. faciat homo. 22. q. 2. c. fin. de reſcript. in 6.* Atque hoc primum eſt, in quo fundamentum argumentorum Bellarmini impingit.

Altera diſſimilitudo pullulat ex diverſitate eorum, quæ inter ſe comparantur. Nam ut à *lupis* ordiamur, cum hi tota ſua natura ſint infeſti tam ovibus, quàm hominibus, & tantùm ad damnum parati, poſſunt licitè non tantum à paſtoribus, etiam antequam ovile invadant, ad declinandũ metum futuræ invaſionis, ſed à quovis obvio, quocunque modo, ſive aperta vi, ſive clandeſtinis artibus capi & transfodi. Si jam eandem poteſtatem in Hæreticos & Infideles, ex vi ſimilitudinis habet Papa, non tantum poterit à regno, ſed & à vita degeneres principes dejicere non tantum legitima via & apertis armis ſed & aſtu, clanculum, & per ſicarios, quod an ſit conceſſurus Bellarminus, ipſe viderit: Certè ex ſimilitudinis applicatione, quã exhibet Bellarminus omninò ſequitur, & jam conſequens hoc aliquoties 24. *Lupi & hæretici quid diſtent.*

O in Bel-

in Belgio contra principem Auraniæ, in Galliis, contra Henricos III. & IV. in Anglia & Scotia, contra Eliſabetham & Jacobum I. in praxin deductum fuit.

Diſcrimen ſecundũ. Deinde Lupi non fuerunt, nec poſſunt eſſe de grege: Sed Hæretici, ut defecerunt ab Eccleſia, ita ad eandem redire poſſunt, meliora edocti, aut DEO ducente, in regiam viam reducti, quod cum non ſit ſperandum de lupis, nulla cauſa eſt, quare in his arcendis ab ultimo remedio abſtinere debeamus, & emendationem expectare, quàm fruſtrà expectaremus.

Diſcrimen tertium. Denique ſi lupi major eſſet vis, quàm paſtoris, malè conſuleret ſibi paſtor, & injuria ſpoliaret ovile ſuum cuſtode, ſi in diſcrimen ſe contra eum temerè projiceret. Sed potentia Principum terrenorum ſemper major eſt, quàm Papæ: ideoque eos Papa nunquam adoriri poteſt, niſi cum ſua & Eccleſiæ ſeu ovium pernicie. Nam & ipſe Gregorius in exilio, & Julius in carcere, uterque ex mœrore animi mortuus eſt, & Otto Friſingenſis *libr. 6. Chron. cap. ult. tot mala, tot ſchiſmata, tot tam animarum, quam corporum pericula, illius tempeſtatis,* qua ex culpa Gregorii *Rex ſuper Regem, Papa* poſitus fuit *ſupra Papam, turbinem involviſſe ſcribit, ut ſolus ex perſecutionis immanitate, ac temporis diuturnitate, ad humanæ miſeriæ infelicitatem ſufficeret comprobandam. Unde à quodam Eccleſiaſtico ſcriptore denſiſſimis Aegypti tenebris comparatur.* Trithem. verò *in Chron. Hirſaug. an.* 1244. Fridericum II. ſcribit, poſt trajectionem in Italiam, *tantis malis Papam & ſubjectos illi populos afflixiſſe, ut Pontificem vivere taderet, voluiſſetq́ue, ſe nunquam de poſitionem ejus cogitaſſe.*

Quid interſit inter arietes & malos principes. *Arietes,* quibus aſſimilat Bellarm. *principes Catholicos quidem fide, ſed adeò malos, ut multum obſint religioni & Eccleſiæ, ut ſi Epiſcopatus vendant, Eccleſias diripiant,* plurimùm differunt à malis principibus, quia arietes prorſus ſunt ſub manu & regimine paſtoris: Sed principes non tantùm, quatenus temporale dominium exercent, non ſubſunt paſtori animarum, ſed & in eundem poteſtatem habent, & non minus vocantur paſtores, quàm Eccleſiaſtici, imò ſunt paſtores paſtorum, & defenſores totius ovilis. Eſto igitur, habeat jus paſtor ovium diſponendi de Arietibus: non tamen paſtor Eccleſiæ habebit jus diſponendi de principibus deviantibus per omnia, quia per omnia ipſi non ſubſunt, ſed in temporalibus quoque præſunt Arietibus quoad ſubjectionem, nulla prærogativa præ cæteris ovibus data eſt: ſed principes à vi coactiva tutos præſtat Majeſtas, divino jure firmata.

Quid inter paſtores ovium & Eccleſiæ. Denique, ſi *paſtores* ipſos conferamus, paſtor ovium contra corporales hoſtes non pugnat niſi corporalibus armis pro corporibus ovium: ſed paſtor Eccleſiæ contra Spirituales hoſtes pugnat, pro animabus ſuarum

ovium

ovium, quod quia exequi non poteſt carnalibus armis, 2. *Corinth.* 10. *ad Epheſ.* 6. fruſtrà ea uſurpat, cum debeant arma, hoſtes & bellator eſſe in eodem genere. Nam ſicut ille non utitur armis Spiritualibus: ita nec hic utetur carnalibus.

Deinde notat VVidringt. *in Apol. nu.* 339. aliud diſcrimen, inter paſtorem, qui ſimul eſt Dominus gregis & inter eum, cui tantum commiſſa eſt cura paſcendi. Ille enim mactere poteſt oves ſcabie infectas, nec non ſternaces arietes, quia eſt Dominus, ſed hic tantùm ſegregare, quia ampliorem poteſtatem à Domino non habet. Cum autem paſtor Eccleſiæ ſuæ tantùm curæ creditas habeat oves, ad præſcriptũ veri domini, cujus oves ſunt propriæ, paſcendas, non poteſt in degeneres pro ſua libidine graſſari, aut Arietes quocunq; modo è medio tollere, quia præceptum expreſſum à Domino non recepit. Licet enim Laban Jacobo commiſiſſet gregem: tamen non licebat ipſi eum diſtrahere, aut mactare pro libitu, quàm tamen poteſtatem Bellarm. ex ſola ovium traditione, Petro his verbis facta: *Paſce oves meas*, elicere nititur, non advertens interim, eadem conſequentia parem, aut etiam majorem poteſtatem tribui principibus, quia cum ſint paſtores populorum, ut de Cyro, *Eſai.* 44. & Davide 1. *Paral.* 11. dicitur, nulla iis poteſtas deeſſe debet adverſus eos, qui Remp. impugnatum vel deſtructum veniunt, & cum plurimùm huc faciat excommunicatio, ea quoq; vi argumẽti principibus tribui debet. Bellarminus ubiq; excipit, *contra Barcl* quod temporalia quidem ſubordinentur Spiritualibus, ſed Spiritualia non ſubordinentur temporalibus, quod directò repugnat verbis Nicolai. *in d. Ep. ad Mich.* qui ait: *Põtifices pro curſu temporalium rerum Imperialib. legibus uti, quatenus Spiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus.* Si enim princeps eſt nutritius & defenſor Eccleſiæ, oportet ipſum eatenus Eccleſiam ſibi ſubordinatam habere, quod innuit Iſidorus, *intra ipſam Eccleſiam nonnunquam principem gubernationis culmina adeptum* ſcribens. Ita enim ſe habent diſciplinæ, ut fines. Atqui Eccleſia in hac terra ſubjacet paci, & regitur legibus humanis, quatenus non ſeparatur à Republ, atq; ita ſalus Eccleſiæ, defenditur à Republ cui ſecundum quid, quoad defenſionem, ſubordinatur. Pax enim Reipubl. præbet quoq; pacem Eccleſiæ. Sed ſicut propter hanc ſubordinationem ſecundum quid, Reſpubl. nequit ſibi arrogare dominium Spirituale: ita nec Eccleſia corporale, quia ſejuncti ſunt cancelli utriuſque ditionis & non ſubordinatur una alteri ex integro, ſed reſpectivè tantum & ex parte. 25.

Diſcrimen ſecundũ.

Principes quoq; ſunt paſtores unde argum: invertitur.

Exceptio Bellar. antea vertitur.

Proinde Bellarmini argumenta, licet ſubtracto fundamento per ſe concidant, tamen ſemper plus afferunt in conſequente, quàm ex Antecedente ſequitur. Nam quando ait: *Si princeps ex ove aut ariete fiat lupus, id eſt, ex Chriſtiano hæreticus, poterit paſtor Eccleſiæ eum arcere per excommunicationem,*

Examinatur prima ratio ex officio paſtoris contra Lupos.

tionem, & ſimul jubere populo, ne eum ſequatur, admittere poſſumus omnia, cum ſana interpretatione, niſi fucum facere cupiat in verbo: *Sequendi*. Prohibere quippe poteſt, ne ſequamur malum principem in hæreſi & malitia, idque ex vi conſequentiæ deducitur, ſed ne ſequamur eum juſta imperantem, prohibere nequit, quia etiam Tyrannicis Dominis, quatenus Tyrannicè non imperant, ſed legitimæ poteſtatis particulam retinent, obedientiam jubet Petrus exhiberi, id quod ſæpius repetivimus ex Auguſtino, jubente diſtinguere inter ea, quæ ſint Domini temporalis, & quæ æterni, item ex Hieron. qui ait *ad Tit. 3. ſuper illud: Admone illos principatibus & poteſtatibus ſubditos eſſe: Si bonum eſt, quod præcipit Imperator, jubentis obſequere voluntati: ſi verò malum eſt, & contra Deum ſapit, reſponde illi de Actibus Apoſtolorum: Oportet obedire Deo magis, quàm hominibus.* Lupi quidem veſtigia nunquam tutum eſt ſequi, quia ſemper ducit ad perniciem: Sed princeps, qui hæreticus eſt, juſta quoque & bona præcipere poteſt, qualia plurima de Juliano referuntur *ab Ammian. Marcell.* & in eo non eſt deſerendus, quia non vadit, ut lupus, ſed ut legitimus princeps.

Bellarm. effugium. Conſequens igitur, quod ſubnectit Bellarmin. ex antecedente non ſequitur: *Proinde poſſe paſtorem Eccleſiæ privare principem dominio in ſubditos*. Transfertur enim argumentum à genere in genus, à juriſdictione Spirituali ad Temporalem. Nam ſi id genus conſequentia attexere fas eſt, non minus veriſimiliter colligendum erit, licere cuivis Eccleſiaſtico ſeu paſtori Eccleſiæ principem, non tantum hæreticum, ſed & pervicaciter malum, perindè ut lupum, aut ſternacem arietem, vi vel per inſidias interficere. Sed quod nec hoc ſequatur, nec illud, facilè apparet, ſi major terminus idem repetatur in concluſione, qui poſitus fuit in majore. Bellarm. quidem vitium tacitè confitetur, ſed brevitatem ſuam excuſans, *non*, ait, *ſibi propoſitum fuiſſe, ut in Scholis, ſyllogiſmos propriè formare ſecundum figuras & modos, ſed more Theologorum vim rationum explicare. c. 30. contr. Barcl.* An igitur more Theologorum veſtrorum, licet plus inferre in concluſione, quàm ex præmiſſis ſequitur? Nam, quamvis in modo & figura non proponatur Syllogiſmus: tamen candidi diſputatoris non eſt, detruncato modo, aut diſſimulata figura, plus colligere, quàm ſequitur. Majorem enim propoſitionem, ſic proponit: *Paſtori poteſtas neceſſaria eſt circa lupos, ut eos arceat, omni ratione, qua poteſt.* Ergo in concluſione viciſſim inferri debebat idem major terminus: Ergo *Pontifex tenetur arcere hæreticos, omni ratione, qua poteſt.*

Bellarm. effugium.

26. *Papa non poteſt pœnam inferre temporalem.* Iam verò ea ratione, quæ in conſequenti exprimitur, non poteſt, quia non poteſt privare Spiritualis judex quenquam dominio illius, quod non dedit, nec valet juriſdictio ejus, qui ultra juriſdictionem imperat. Sicut enim paſtor ovium, non poteſt pro imperio cogere vicinos, ut inſequantur lupum, quia poteſtas illa publica eſt, privato non competens: Ita nec

Spiri-

Digitized by Google

Spiritualis paſtor, ſaltum facere poteſt de foro in forum, quia temporalis juriſdictio, & temporalis pœna, eius perſonæ non competit.

Aliud effugium Bellarm. repudiatur.

Alibi verò videtur Bellarm. *c. 12. §. 3. contr. Barcl.* hoc argumentum velle effugere, quando poteſtatem Pontificis dicit quidem eſſe in *Temporalibus*, ſed non *Temporalem*, quia ex conſecutione ſequitur tantum ad juriſdictionem Spiritualem, Sola igitur conſecutio ſeu cohærentia mutat naturas rerum, & quod ex ſe temporale erat, quia incipit cohærere cum Spirituali, priſtinam eſſentiam exuit & evadit Spirituale. Quàm citò omnia liceret Bellarmin. facere Spiritualia. Sed quod id fieri non poſſit, ex diſtinctione poteſtatum patet. D. enim Thomas omnem potentiam diſtinguit per *actus & objecta*. Hæc verò poteſtas, quæ conſequi dicitur ad Spiritualem, objectum habet terrenum, & actu conſtat terreno, videl. abdicatione à regno, quæ pœna manifeſtè temporalis eſt; ſive per abdicantem in a[illegible]n deducatur, ſive per alium, cui is mandatum dederit, quia & per ſe ipſum facit, quod quis per alium facit. Spiritualis enim magiſtratus nihil auferre poteſt, niſi quod per ingreſſum in Eccleſiam tribuit, nimirum novum jus ad regnum cœlorum, ut ipſe Bellarm. confitetur *in c. 3. arg. 2. l. 5. de Pont.* Princeps igitur deponendus, & depoſitio ipſa, cum ad temporalia pertineant, quæ in iis verſatur poteſtas, non poteſt non temporalis eſſe. Præterea non poteſt privari Dominio princeps à paſtore Eccleſiæ, quia ſuperior poteſtas id prohibuit. Si enim vetitum eſſet ex cauſa lupos occidi, poſito, quod princeps id licitè vetare poſſit, paſtor excuſatus eſſet, quia incurſantem lupum non tolleret. Iam verò vetuit divina Majeſtas principem deponi, ſive obedientia eiuſdem ſubtrahi ſubditos, quia ſi orandum eſt etiam pro Ethnicis principibus, ut tranquillam ſub iis vitam vivamus, *Ierem. 29. 1. Timoth. 2.* non ſunt cum perfidia deſerendi, ſed, ut inquit Auguſt. obediendum eſt terrenis Dominis propter Dominum æternum, quod Chriſtus ipſe fecit, quod Apoſtoli, quod milites Juliani & Conſtantii, quod Nazianz. Gregorius M. Ambroſius & tota primitiva Eccleſia, adeò, ut obedientiam magiſtratui debeamus propter conſcientiam & ex jure divino ſimul & naturali. Contra hæc verò jura & in detrimentum conſcientiæ non licet Pontifici diſpenſare, ut ſæpe obji[illegible] Barcl. & Bellarminus non aliter ſolvit, quàm tam diu ſubditos obligari principi, quàm diu princeps manet, poſtquam verò à ſuperiori, ipſi principatus aufertur, ut ipſe deſinit eſſe princeps, etiam ſubditi deſinunt debere ſubjectionem.

Poteſtas in temporalibus non temporalis an detur.

Aliud effugium eiusdem occluditur.

An Papa ex principe poſsit facere non principem.

Operæ pretium autem eſt videre, quoties hìc petat principium Bellarminus. Nam, ſi quæratur, utrum poſſit pontifex facere, ut Monachus poſſideat propria & habeat uxorem, prius inquit Bellarm. facit, ne ſit Monachus: ſi quæratur, utrum ex diſpenſatione Papæ quis poſſit duas ſimul

Digitized by Google

habere uxores, prius jubebit priorem abdicare, & matrimonium, quod Deus copulavit, diſſolvet, prout ſæpius nimis Papaliter in his cauſis diſpenſatum, proh dolor, ſcimus: ſi quæratur, utrum filio liceat arma arripere contra patrem: aderit Pontifex, qui parenten hæreticum declarabit non eſſe patrem, & hoc prætextu aperiet feneſtram parricidiali nequitiæ. Perinde enim controverſum eſt, utrum Papa poſſit facere, ut Monachus, qui ſe voto ſemel obſtrinxit, non ſit Monachus maritus, qui legitima copula ſibi junctam habet uxorem, non ſit maritus, pater, non pater, & princeps, qui regnum nulla juſta ex cauſa amiſit, non ſit princeps. Princeps enim & ſubditi, cum ſint correlata, ſe mutuò ponunt & tollunt, & perinde eſt quærere: Utrum princeps poſſit deponi à ſolio, & utrum ſubditi poſſint eximi obedientia Nam Bellarminus *in d. arg.* 1. ex poſteriori infert prius: *Poteſt*, inquit, *Papa prohibere, ne ſubditi ſequantur principem, & proinde eum privare Dominio in ſubditos*, cum tamen, ex verbis & ſenſu hujus reſponſionis, ex contrario potiùs debuiſſet ex privatione regni inferre ad abſolutionem ſubditorum à fidelitate. Sed non minus illud, quàm hoc invertit jus divinum, quia de jure divino & naturali nemini poteſt jus ſuum auferri ſine cauſa: de jure divino propter hæreſin aut alia vitia nemo cadit de regno: de jure divino nemo mortalium tollere poteſt, quod immediatè dependet & datur à Deo: de jure divino & naturali par in parem non habet imperium, multò minus inferior in ſuperiorem. Demonſtratum verò fuit ſupra, etiam ipſos Apoſtolos & omnes Epiſcopos, ipſum etiam Romanum de jure divino ſubeſſe poteſtati temporali, à quo totaliter non niſi de facto exemti ſint. Qui poterit igitur temporale imperium Regibus auferre, qui ipſe temporali poteſtati, quatenus terrenus eſt, ſubjicitur? Licet igitur auferri poſſit regnum, ab iis, à quorum autoritate ſub Deo dependeret, tamen non poteſt à Papa, quia non eſt ſuperior, niſi in Spiritualibus: nec ex cauſa infidelitatis aut hæreſeos, quia non ſufficit ad privationem regni, cum peccatum ſit Spirituale, & nequeat corporali pœna caſtigari ab eo, cui poteſtas caſtigandi non competit. Alterum Bellarmini ex præmiſſo & ſubruto fundamento argumentum ſic deducitur: *Poteſt princeps arietes furioſos deſtruentes ovile ſeparare & recludere. Princeps autem eſt aries furioſus, &c. Ergo poterit paſtor Eccleſiæ eum recludere, vel redigere in ordinem.* Verbum *recludere, in c. 33. contr. Barcl.* proteſtatur ſe accipere pro *includere*, ut ſenſus ſit paſtorem poſſe cornu ferientem Arietem aliquo includere, ne amplius præcedat gregem. Nam ſi per verbum *recludere*, ſeparationem vel excluſionem intelligeret, totum argumentum facilè concederetur, quia per excommunicationem ſecluditur autoritate paſtorali à grege & ovili Domini, ſed is aliud quid majoris momenti inde elicit. *Nec enim*, inquit, *Paſtor arietem furioſum ſolùm excludit à grege, ſed alligat & recludit,*

27. Secunda ratio ex officio paſtoris circa Arietes. Et ejuſdem confirmatio.

Digitized by Google

cludit, ſive includit in aliquo angulo, ut non poſſit amplius Dux eſſe gregis: Et ad huius paſtoris ſimilitudinem ſucceſſor S. Petri, & vicarius Chriſti principem Chriſtianum deſtruentem Eccleſiam, alligat vinculis excommunicationis & quodammodo includit in angulum, dum non ſinit, ut regat amplius populos Chriſtianos. *Dejicitur.* Principio repetenda eſt diſſimilitudo, quæ eſt inter brutos Arietes, & principes degeneres, quia in eos imperium eſt Domino & paſtori, in hos, quoad ſunt terreni principes, minimè. Proinde illi non tantum includi aut durius tractari poſſunt, ſed etiam prorſus vita privari, quod imperium Papa in principes de facto ſibi ſumere, ſaltem verbis, nondum auſus eſt. Præterea includit paſtor arietes, *quantum poteſt*. Sed paſtor Eccleſiæ non poteſt includere principes, quia deſtituitur poteſtate ordinaria & legitima. Deinde, per extortam ſuam interpretationem, (de qua procul-dubio ante non cogitavit, quia quod ante omnia debuiſſet facere, quodq; primariò ſequitur ex argumento, ut vi princeps degener excluderetur ab ovili, in concluſione non omiſiſſet) eò cogitur evadere, ut principem per excommunicationem, quæ nihil eſt aliud definientibus ipſis Pontificiis, quàm *ſeparatio Chriſtiani à communione Eccleſiæ*, fingat quaſi in angulum includi, qui nec à nobis perveſtigari, nec ab ipſo explicari poteſt. Excommunicatus, inquit Chriſtus, *Matt.* 18. ſit tibi *tanquam Ethnicus & Publicanus.* De incluſione verbum nullum. Nec enim Corinthius excluſus à Paulo, in Vtopiam, aut in Inſulam aliquò ablegabatur, perinde ac ſi excommunicatio eſſet relegatio, ad certum aliquem lapidem, ut apud Roman. ultra quem pedem proferre nefas. Excommunicatio ſeparat & excludit: quomodo verò includat, quod *recludere* vocat Bellarmin. à nemine huc uſque fuit exploratum, nec is effectus excommunicationis per ſe, quæ tantum ſeparat à communione Eccleſiæ. Denique, ut in priori, ita & in hoc argumento confundit duplices juriſdictiones, & limites ſimilitudinis ſupergreditur. Nam quod dicit: *Non ſinat paſtor Eccleſiæ, ut princeps degener amplius regat populos Chriſtianos*: ſi de regimine ovium in ovili Chriſti intelligatur, rectè conceditur, quia id regimen ne pius quidem princeps ſibi uſurpare debet, niſi in cauſa, ut explicatum fuit à nobis alibi, ſed malè accommodatur, quia, qui non uſurpavit regimen ovilis, non poteſt ab eo excludi. Abire quippe non poteſt, qui nunquam venit. Rectiùs verò, quadrat in prælatos ipſos, qui præſunt Eccleſiæ, & propter maleficia ab officiis removeri poſſunt, ut degeneres arietes, ne ſint ulterius gregis duces. Si verò transferatur ad regimen Politicum, qui ſcopus eſt Bellarmini, turpiter confunditur ſimilitudo. Arietes enim removentur, ne ſint duces gregis illius, in quem cornibus incurſarunt: Sed principes removentur, non, ne ſint duces gregis Eccleſiaſtici, quod illi non ambiunt, ſed ne ſint duces ſuorum ſubditorum in Republ. Reſpubl. verò & Eccleſia ſeu ovile Domini,

ſunt

ſunt res propriis actibus & limitibus diſtinctæ, nec remotio ab Eccleſia, magis removet aliquem à Republ. quàm relegatio ſeparat à communione Eccleſiæ. Nova enim hæc Pontificum doctrina è diametro repugnat doctrinæ D. Petri. Petrus enim etiam pravis Dominis, à quibus injuſta patiuntur, jubet ſubditos obedientiam præſtare: Succeſſor eius negat principi degeneri deberi ſubjectionem, quia atrocis arietis inſtar removendus eſt ob ovili, ne per errorem quis eius veſtigia amplius ſequatur. Cur autem Petrus ipſe non uſus eſt tradita ſibi poteſtate ſolvendi, & potius Dominis pravis abrogavit imperium, quàm, ut patienter injuriam illam ferre juberet?

Ratio ab Ovibus. Supereſt argumentum tertium: *Paſtor poteſt ac debet oves ita paſcere, ut eis convenit. Ergo poteſt ac debet Pontifex omnibus Chriſtianis ea jubere, adq; ea cogere, ad quæ quilibet eorum ſecundum ſtatum ſuum tenetur, id eſt, ſingulos cogere, ut eo modo ſerviant Deo, quo ſecundum ſtatum ſuum debent. Debent autem Reges Deo ſervire defendendo Eccleſiam, puniendoq; hæreticos & ſchiſmaticos. Ergo poteſt ac debet Regibus jubere, ut hoc faciant, & niſi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliaſq; commodas rationes.* *Diluitur.* Hoc argumentum candidè in concluſione repetit limitationem majoris termini, ideoque ſi pro Pontifice, qui ſolus paſtor non eſt, paſtorem Eccleſiæ in genere ſubſtituas, non video, quid inde concludatur contra negantes poteſtatem temporalem Eccleſiæ, vel pro opinione Bellarmini. Concedimus enim ab utraq; parte admonendos & cogendos eſſe principes excommunicatione, & aliis commodis rationibus: Sed ſi ſubſumat Bellarm. *c. 36. in fi. contr. Barcl.* commoda ratione privari principes ſuo dominio, negamus ſubſumtionem, quia nulli Regum unquam obrogatum fuit regnum, ſine ſcandalo & detrimento Eccleſiæ: nec remedium incompetens unquam commodum dici poteſt.

29. *Indirecta poteſtas aliis argumentis impugnatur.* Quod verò depoſitio regum, & Abdicatio à regnis non competat ſaltem indirectè Eccleſiæ, licet jam ſupra demonſtratum ſit, tamen his quoque argumentis porrò ſtabilitur 1. Quia virtus & fides ſua nemini debet fraugi eſſe. Alias, ait Bellarm. *c. 3. lib. 5. de Pontif. obeſſet regibus Chriſti beneficium, & gratia naturam deſtrueret.* Eſſet autem fraudi, ſi principes ad Chriſtianam religionem converſi poteſtatem ſummam perderent, & ſuperiorem admittere cogerentur, quia non manerent abſoluti principes. Nihil hîc reſpondet Bellarm. *c. 2. contr. Barcl.* ſed tantum *c. 8. Eiusd.* ſuper jactura poteſtatis regiæ conſolatur principes, ne eam moleſtè ferant, cum hac jactura lucrentur poſſeſſionem æternam. 2. Deterior quoque fieret conditio principum, quàm privatorum, quia hi per baptiſmum bona ſua non ſubjiciunt Eccleſiæ. Quod reſpondet Bellarm. *c. 3. contr. Barcl.* de Apoſtolo Paulo, mercedem exigente ob prædicationem Evangelii, 1. *ad Cor.*

Digitized by Google

Cor. 9. & judices conſtituente, 1. *Cor. 6.* jam abundè ſupra refutatum fuit. 3. Si licet Papæ, vi conſecutionis & propter cohærentiam cum bono ſpirituali, invadere pœnas Politicas & privatione regni principes multare, ejuſdem conſecutionis prætextu aut autoritate, licebit eidem vitæ jacturam inferre & jugulum principibus petere: nec obſtabit, quod pœna ſit temporalis & cruenta, Eccleſiæ non conveniens. Nam conſecutio ex temporali poteſt facere Spirituale. Sic enim Bellarm. *c. 12. contr. Barcl.* §. 3. ratiocinatur, privationem regni eſſe quidem pœnam in temporalibus, ſed non temporalem, ſi proficiſcatur à Pontifice in ordine ad Spiritualia. Si tanta vis eſt conſecutionis, jam poterit Papa judicium ſibi ſumere de quibuſvis feudis, vel propter interveniens juramentum, vel ſi ſucceſſor fortaſſe ſit de fide ſuſpectus, aut ſi commodius viſum fuerit Eccleſiæ, ut hic ſuccedat, quàm ille. Philoſophica quæſtio, Philoſophicis argumentis diſputata, etiamſi ad finem Theologicum adhibeatur: tamen Theologica propterea non evadit. Sic nec poteſtas temporalis abit in Spiritualem, licet hujus fini ſubordinetur, quia æſtimatur non ex reſpectu accidentario, ſed ex veritate ſuæ naturæ. 4. Principe abſoluto in temporalibus nihil eſt invenire ſuperius, ut docent Sancti patres. Eſſet autem, ſi Pontifici liceret ipſum temporaliter judicare. Nec quicquam pro Bellarmino facit exceptio, quod directè quidem non habeat ſuperiorem, ſed indirectè. Nam 1. Tam inſciti non fuerunt patres, Eccleſiæ non minus, quàm Reipub. ſtudioſi, ut ſi exceptionem hanc indirectæ poteſtatis agnoviſſent, eam tam obſtinatè reticere voluiſſent, nec vel uno ſaltem loco exprimere. Quin & Innoc. *in c. per venerabilem, qui fil. ſint leg.* etiam reſpectu Papæ negat Regem habere ſuperiorem, & Clamens V. *in c. meruit Extrav. com. de privil.* revocat, quod Bonifac. *in c. unam ſanctam de maj. & obed.* Regem Galliæ indirectæ ſuæ poteſtati ſubjeciſſet. Nam aut erràvit Bonif. *in d. c. unam* & ſic totum reſcriptum nullum erit, quod negat Bellarm. *c. 2. contr. Barcl.* aut locutus eſt de poteſtate indirecta, ſecundum Bellarm. Et tamen hanc legitimam poteſtatem, legitimè ſibi ab Innoc. abrogatam, audet ſucceſſor in præjudicium Majeſtatis Papalis revocare & irritam pronuntiare. 2. Nihil refert, utrum quis directè alicui imperet, vel indirectè. Nam ſæpe per indirectum plus obtinetur, quàm per directum, quod tamen jura ubique improbant. Sive autem directè imperet Papa, ſive indirectè, ſemper ſe conſtituit ſupra principes & magis quidem hoc modo, quàm illo. Quia, ſi directè dominium ſibi uſurparet, nec ſceptra regum prius ſubjiceret fini Eccleſiæ, religionis obtentu animos tantopere non terreret. 3. Directè & indirectè nihil deſignant niſi modos per quos acquiritur poteſtas. Indirecta enim competit per modum conſequentiæ. Deme hunc modum acquiſitionis, poteſtas eadem eſt, quæ aliàs competeret directè. Quocunq;

Tam improbè perit quis per indirectum, quam per directum.

P igitur

igitur prætextu mitiget opinionem Bellarminus, principis omnes actiones ſubjicit Pontifici, cum omnia temporalia Spirituali fini ſubordinet, quia ubiq; intervenire debet Papa & prævidere, ne quid in præjudicium Eccleſiæ geratur. 5. Reddimus Bellarmino ſua argumenta. 1. Indirecta poteſtas deberet conſtare aut ex ſcripturis aut traditione Apoſtolorum. Sed ex neutro, ut huc uſque diſputatum fuit. De traditione, ne ipſe quidem verbum addit Bellarminus: Ex ſacris literis non attulit. *5. de Rom. Pontif. c.* 7. niſi unum locum *Iohannis* 20. quem abundè refutavimus, ut & alterum, *Matth.* 16. *&* 1. *Cor.* 6. *&* 9. *Pſalm.* 44. *&c.* Nicolaus tamen Sanderus. *lib.* 2. *c.* 4. *de viſib: Monarch.* ad quem *in fine capitis.* 7. nos ablegat Bellarm. prædictis adjicit exempla quædam ex ſacris petita, quorum duo, inconſiderato propoſito, tranſtulit Bellarm. *in pr. c.* 8. *lib.* 5. de Ozia & Athalia, & ne ſacrarum literarum documentum aliquod omiſiſſe videamur, horum quoq; vim & pondera operæpretium fuerit ad limam revocare.

30. *Exemplū Oziæ lepra percuſsi & ejecti è templo.* Ab Ozia ſic argumentatur: *Si propter lepram corporalem poterat ſacerdos; ut patet ex Levit.* 13. *olim Regem judicare & regno privare, quare id non poterit modo propter lepram Spiritualem, id eſt, propter hæreſin,* ut Auguſt. docet *inqq. Evang: lib.* 2. *q.* 40. *præſertim, cum* 1. *Cor.* 10. *Paulus dicat, contigiſſe Iudæis omnia in figuram.* Hoc à lepra tractum argumentum totum leproſum eſt, & nihil ſani continet à talo ad verticem, nec timidius alibi reſpondit Bellarm. quam *cap.* 37. ad hoc exemplum. Nam & antecedens prorſus falſum eſt, recteq; refutatum à Barclaio, & conſequentia nullo modo cohæret.

Refutatio Antecedentis. Nam quod in Antecedente dicit: A ſacerdote judicatum fuiſſe Regem & à regno amotum, nullibi in hiſtoria Oziæ legitur. Lex quidem *Levit.* 13. dabat poteſtatem ſacerdotibus judicandi de lepra, ut publico teſtimonio infecti à communione arcerentur: Sed Regem prohibitum fuiſſe à congreſſu publico & adactum in ædes privatas, juſſu & poteſtate Pontificum, neq; 4 *Reg.* 15. neq; 2. *Paral.* 26. invenitur. Quin potius, ejectum ex templo, Oziam ultrò properaſſe ad domum privatam, 2. *Paral.* 26. additur, quia malum ſuum ſentiebat inflictum à Domino. Sed licet de conſilio & judicio ſacerdotum abſtinuiſſet Ozias à regia, tamen non à ſolo ſummo Pontifice, ſed ab omnibus ſacerdotibus, qui ingredientem comitati erant uſq; ad octuaginta, judicatus fuit & ejectus è templo. De dejectione verò à regno, nullibi in univerſa ſcriptura fit mentio, quia ſeparata habitatio non trahit ſecum privationem regni, ſicut nec excommunicatio per ſe conjunctam habet privationem dominii, ut nomine reliquorū docet Franciſc. Suarez. *tom.* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 2. *n.* 3. imò contrarium, quod per lepram nō exciderit autoritate & poſſeſſione regia, manifeſtè declarat Barcl. *c.* 37. *de pot. Pap.* quia 4. *Reg.* 15. *verſ.* 2. *&* 2. *Paral.* 26. *verſ.* 3. *Ioſeph.* 6. *Antiq. c.* 11. dicitur Ozias regnaſſe annos 52. quo ſpatio comprehēditur & illa ætas, qua ſeparatim habitavit, & tamen tum quoq; regnaſſe dicitur. Re-

Reſpondit Bellarm. *Oziam lepra percuſſum retinuiſſe quidem nomen Regium, ſed inane: filium verò eius ſine regio nomine Regnum cum plena poteſtate adminiſtraſſe,* quod probat ex Joſeph: dicente: *Oziam privatum vixiſſe in domo ſolitaria & filium eius Rempubl. adminiſtraſſe.* Joſephi verò autoritas potior non eſt autoritate ſacrarum literarum, quæ tantùm dicunt, Oziam habitaſſe in domo privata & ſeparata, 2. *Paral.* 26. *v.* 21. Nec aliter accipi poſſunt verba Joſephi, quàm quod privatus, id eſt, ſine adminiſtratione & actibus regiis vixerit, cum eum Regem manſiſſe dicat annos totos 52. quod & Lyra & gloſs. aſſerunt *add. c.* 26. *Paral.* Verba enim in ſacris literis accipienda ſunt cum effectu, nec quando dicitur Saul regnaſſe, de nomine regio, ſed regimine intelligendum eſt, cum verbum regnandi, actionem importet & poteſtatem ſignificat. vim prius facere oporteret Bellarm. quàm regnum eriperet Oziæ. Apertè enim dicit, ipſum *coactum fuiſſe regnum renunciare filio: & à ſacerdote regno fuiſſe privatum,* quod nunc meliora edoctus à Barclajo, interpretatur de auctoritate & non de nomine. Auctoritatem enim & poteſtatem omnem, recidiſſe ad filium, idque *coactum* fuiſſe patrem concedere *à Pontifice.* De Pontifice & coactione, ut paulò antè dixi, ne verbum quidem reperitur in ſacris literis, nec veriſimili aliqua conſequentia inde deduci poteſt, quia ejectio è templo non infert privationem autoritatis regiæ. Quod ſi ab adminiſtratione abſtinuit Rex, nullius ſacerdotis juſſu, id fecit, ſed propria autoritate, quia alibi demonſtravimus, nec coactum fuiſſe, nec cogi potuiſſe quenquam Regum Judæ ab ordinaria juriſdictione ſacerdotum. Verum, quod omnis autoritas regia reſignata fuerit filio, non tantum ex ſacro contextu non elicitur, ſed ex eodem evidenter redarguitur, quia adminiſtratio tantum tradita dicitur. 4. *Reg.* 15. *v.* 5. his verbis: *Ioathan filius regis regebat palatium Regis, & jus dicebat populo.* Rex enim etiam ſeparatus domum & palatium habebat, cui præerat filius, non tanquam Rex, ſed tanquam gubernator, & hoc nomine judicabat populum, quia verba eiuſdem tenoris eodem ſenſu accipienda ſunt, cum ſimul & non interrupta conſequentia ſimul ponantur. Nam, & tutores & curatores, inſanis, ſtupidis, & pueris regibus dari ſolent, qui adminiſtrant omnia, ſed autoritate legitimorum Regum, penes quos tam diu manet autoritas, quàm diu manet proprietas regni. Proprietas autem & poſſeſſio regni manſit penes Oziam, Danæ. 6. *Polit. in Aphor.* ne de ſolo regio nomine id interpretetur Bellarm. quia mortuo demum Ozia, dicitur: 4. *Reg.* 15. *v.* 7. *Et regnavit Ioathan filius eius pro eo.* Quod ſi tum demum ſucceſſit: Ergo regnum manſit penes patrem, & cum regni poſſeſſione, etiam autoritas: Alias nec Joas aut Joſias autoritatem regiam poſſederunt, cum pueri eſſent, & ipſi munia Regis non obirent.

Reſponſio Bellarmini.

Refutatur.

Refutatio conſequentia.

Ad locum 1. Cor. 10.

Satis conſtat de falſitate Antecedentis, pergendum eſt ad conſequentiam, quam non ſuperficie tenus, amba dedit, ſed intus & in cute corrupit vitiorum profundiſſima calamitas. Stabilitur enim primum dicto Apoſtoli, 1. Cor. 10. ubi Paulus fingitur dicere, quod *omnia Iudæis contigerint in figuram*. Non enim univerſaliter loquitur, ſed determinatè de iis omnibus, quæ in principio capitis, *uſq; ad v. 11.* ordine enarrat. Quod ſi ultra trahatur intentio Apoſtoli, præter mentem determinantis trahitur, quia non dicit Paulus, *Omnia*: ſed *Hæc omnia*.

Improbè perſequitur Bellar. ſimilitudinem propoſitam.

Sed largiamur Bellarmino à lepra corporali & exemplo Regis ejecti è templo & ſeparatim habitantis, ad lepram Spiritualem & dejectos reges à ſolio, valere conſequentiam ob ſimilitudinem & figuram, certè conſequens ſimilitudinis nequaquam proportionaliter redditur Antecedenti. Nam 1. Si conſecutio rectè deducitur, non tantum ſummo Pontifici competet poteſtas abdicandi reges, ſed & ſacerdotibus minorum gentium, quia Oziam omnes, qui præſto erant, ſacerdotes ejiciebant, *2. Paral. 26.* & de lepra non tantum Aaron, ſed quilibet filiorum eius cognoſcebat. *Levit.* 13. 2. Quia per lepram Spiritualem non tantum hæreſin, ſed & alia vitia & peccata intelligit Bellarm. *lib. 3. de pænit. c. 3.* non tantum Reges, ſed & quivis ex privatis ſubditis, ob peccata graviora poſſeſſione ſua à ſacerdote exui poterit. 3. Sacerdotes de lepra tantum cognoſcebant, & ubi de ea conſtabat, jubebant ex mandato divino expreſſo infectos à converſatione ſanorum abſtinere: dominium verò rerum ſuarum nemini abrogabant. Sacerdotes igitur Chriſtiani, non poſſunt, niſi de lepra Spirituali cognoſcere, & eà infectos à communione arcere Eccleſiæ, ne alios inquinent. Sed privationem bonorum irrogare nequeunt, quia nec eam ſacerdotes Judæorum irrogabant, nec ad eam mandatum divinum habent, nec, licet irrogata fuiſſet à ſacerdotibus veteris Teſtam. irrogari itidem potuiſſet, in novo, quia, ut ſuus conſtet ordo comparationi: ſicut lepra Spiritualis eſt, & punitur ſegregatione à communione corporis Spiritualis, ſcilicet Eccleſiæ: ita & cæteræ, quæ hinc deduci poſſunt, pœnæ Spirituales eſſe debent quia typus & quod per typum deſignatur, non poſſunt idem eſſe re, ſed ſimilitudine. Atqui in exemplo Oziæ proponitur privatio autoritatis regiæ, tanquam typus pœnæ lepræ Spiritualis. Ergo eadem privatio nequit repeti, in re per typum deſignata, ſed pœna lepræ Spiritualis altioris gradus eſt, quia, ut ipſe Bellarm. ait. *c. 37. contr. Barcl. res figurata eſt perfectior, quam figura*, qui inde deducit, quod, licet Oziæ relictum ſit nomen regium, non tamen debeat relinqui excommunicatis ob lepram Spiritualem, quia hæc lepra requirit pœnam graviorem. Quantò verò gravior eſt lepra Spiritualis, tantò gravior debet eſſe pœna, quia pœna exurgit cum delicto: Sed infinitis modis gravius eſt delictum, Ergò & pœna.

Secun-

Secundum Bellar. autem eo ipſo fit gravior, quod præter autoritatem Regiam, etiam nomen Regium auferatur, quaſi nominis regii amiſſio infinitis modis gravior ſit, quam amiſſio regni. Sed quæro porrò à Bellarm. cum contra edictum divinum profanus homo ingreſſus eſſet templum & præripuiſſet ſacerdotibus demandata munera, ac ſi quis ex Laicis miſſam involaret, & panem tranſubſtantiandum in manus, renitente ſacerdote, arriperet an non infectus fuerit itidem lepra Spirituali, ut ita abdicari potuerit etiam à nomine Regio, & ſubditi abſolvi à juramento, cum propter hoc ſcelus Corath, Dathan, & Abiram vivi abſorpti ſint à voragine terræ. Cur verò Pontifex Maximus hîc pepercit eâ autoritate uti, quam hujus exemplo Romanus ſibi dat, & tum hunc, tum infinitum numerum Idololatrarum, & Apoſtatarum, à regio ſolio amovere: Nam, ut Ozias amotus ſit, non propter peccatum, ſed propter lepram externam, quæ non ſinebat ipſum verſari in publico, amotus fuit: ſed ex reliquis, lepra Spirituali multò profundius corruptis, cur nullus unquam à regno depulſus fuit, ut hodie depelluntur Reges Chriſtiani, aut ſaltem depelli poſſe à Bellarm. & ſequacibus creduntur? Præpoſterè igitur reprehendit Bellar. Barclaium, quod ſimilitudinem non obſervet, cum concedat Ozia propter lepram corporis non rexiſſe regnum, & tamen contendat: *pag* 312. excommunicatum regē propter lepram animi non poſſe amoveri à gubernaculo. Nam confundit Bellar. figuram cum re figurata: Typum enim pœnæ lepræ Spiritualis repetit pro ipſa pœna præfigurata, quod accuratè diſtinxerat Barclaius hoc modo: *Rex propter lepram corporalem abigitur de mandato divino à converſatione & regno corporali: Rex propter lepram Spiritualem abigitur de mandato divino à converſatione & regno ſpirituali*, nec ex propoſita ſimilitudine quicquam amplius ſequitur.

Alterum exemplum, quod ex multis delibavit Bellar. *ex* 4. *Reg.* 11. & 2. *Paralip.c.*23. adeò præter rem affertur, ut tam Barcl. *c.*38. quam VVidringt. *n.*364. mirentur, quid ipſi, cum Sanderum in hoc temere ſequeretur, in mētem venerit. Athaliam enim *in c.* 38. *contr. Barcl.* juſſu Pontificis Jojadæ & vita & regno privatam dicit, non propter Tyrannidem, quia licet per vim regnum invaſiſſet, tamen conſenſu tacito populi per ſexennium, ut Auguſtus, & Veſpaſianus, in occupato regno tanquam legitimo, cōfirmata fuit, ſed propter Idololatriam, cujus documentum deſumit ex iis verbis, quę ponuntur immediatè poſt ejus occiſionem, *& ingreſſus eſt omnis populus domum Baal, & deſtruxerunt eam* &c. Certè ipſum argumentum longè à ſcopo controverſiæ alienum, ſed interpretatio & defenſio longè eſt abſurdior, & Chriſtiano Doctore prorſus indigna: Nam ſi Athalia exuta fuit vitâ & regno, non propter Tyrannidem, quam lapſum ſexennii jam dicit expiaſſe: 1. Cur non eodem jure uſi ſunt pontifices æquè cordati in alios reges Idolis

31. *Exemplū alterum à dejecta Athalia.*

Rejicitur ex parte Athaliæ.

Digitized by Google

deditos? 2. Si propter idololatriam jure exuta fuit Athalia vitâ, ſequitur, quod idem liceat ſubditis in legitimum principem, ſi hæreticus fortè evadat. 3. Populus & pontifex inibant fœdus contra Athaliam: An contra legitimum principem itidem licet cõſpirationes inire ſubditis? 4. Quicquid ſit de Idololatria, certè Athalia non tantum idolis ſerviebat, ſed & contra manifeſtum Dei vetitum, Tyrannidem exercebat in populo Iſraelitico, cujus reges non ex peregrinis, ſed ex inquilinis eligi volebat Deus, *Deut.* 17.
51. quod ex eorũ ſtirpe Chriſtus originem trahere deberet. Abſurdum autem eſt, idem jus ſtatuere in principem legitimum, ſi deviet in religione, & in injuſtum Tyrannum, ſi præter Tyrannidem, alio vitio ſe faciat odioſioré. 5. Quod de conſenſu præſumit, quo putat Athaliam confirmatam in ſolio, prorſus repugnat narrationi *c.* 23. *li.* 2. *Paral.* quia ſeptimo anno dicitur Jojada ſeſe animaſſe, & cum viris cordatis re communicata circumiiſſe regiones, & congregaſſe populum ad fœdus ineundum contra Athaliam, qui, cum tam promtè Zelo Pontificis ſe conjungerent, ſatis ſpectatum dederũt documentum, quo eſſent in tyrannum animo, quo conſenſu aut applauſu eam pertuliſſent totos ſex annos. Nam ne conſenſu quidem ſuo confirmare potuiſſent, quod expreſsè Deus prohibuerat, quod indicant verba Jojadæ: *Ecce filius Regis dominabitur vobis, prout locutus eſt Dominus filiis David.* 6. Ex his enim verbis deducenda eſt cauſa depoſitionis & cædis Athaliæ, quia à Jojada proferuntur, ut perſuadeat populo, regnum deberi Joæ, tanquam filio Regis, & non Athaliæ, tanquam fœminæ & peregrinæ. Idololatria poſtea acceſſit, ut cauſa ſecundaria: Tyrannidem verò & excluſionem hæredis legitimi proponit Jojada in ipſo fœdere, quo armabat populum in Athaliam: quia, inquiens, *Regis filio debetur regnum, ſecundum verbum Dei.* Ex hac igitur & non alia cauſa invadebant Athaliam, quod regis filio regnum præripuiſſet, & injuſtæ dominationi incubaret. Poſt ejectam demum & occiſam Athaliam pepigit Jojada fœdus inter ſe, Regem & populum, ut Domino fideles eſſent, cujus effectus ſtatim ſubjicitur in deſtructione domus Baal. Hæc autem deſtructio non ſequitur ex primo contra Athaliam, ſed ex ſecundo fœdere, quod coram Deo feriebatur; occiſâ jam & ejectâ Athaliâ.

Item ex parte Pontifice.

Tam vitioſum eſt exemplum, ex parte Athaliæ, quæ nec legitima regina fuit, nec propter Idololatriam, ſed Tyrannidem regno exuta, imò non regno tantum, ſed & vitâ: Veniamus ad Pontificem, ubi vitiorum non minorem licet demetere ſegetem. Nam 1. Nullâ ſacræ ſcripturæ aſſertione affirmatur, Jojadam conſtituiſſe regẽ autoritate aliqua ſacerdotali, quia nihil fecit, quod non licuiſſet cuivis ex ſubditis. *In perduellem quivis hoſtis eſt*, ait Tert. & Tyrannus in titulo, cui nemo obſtrictus eſt fide aut juramento, omnium expoſitus eſt manibus. Ex facto igitur Jojadæ nulla Pontificis poteſtas

ſtas ordinaria arguitur, ſed præ cæteris autoritas & vires majores, quibus in effectum dare potuit, quod omnibus aliis pari jure licuiſſet. 2. Non ſolus Jojada, ſed centuriones & univerſus populus cum eo, inito inter ſe fœdere, exegerunt Athaliam, nec quicquam plus hîc præſtitit Jojada, quam ut Ducem ſe præberet confœderatis. Nam quod præcepta dederit conjuratis, & arma officiaq; ſingulis diſtribuerit, idē capiti conjurationis ſemper incumbit, & cæterorum Duci, nec poteſtatem aliquam ſpecialem in ſacerdote notat. Nam & quivis ex centurionibus potuiſſet, ſi paris apud vulgum autoritatis & æquè cordati fuiſſet animi, primas ſibi ſumere, & reliquis, exequenda imperare.

Adducit præterea Sanderus, profugus Anglus, *libr. 2. c. 4. de viſib. Monarch.* ad cujus ſcriptum nos Bellarminus remittit *cap. 7. in fin. libr. 5. de Pont.* exemplum Saulis, dejecti à Samuele, Salomonis, cui adhuc vivo prædictū fuit ab Ahia Silonite, Jeroboamum præfuturum decem tribubus, 3. *Reg.* 11. Item Eliſæi, cujus gladius dicitur inevitabilis, licet Aſaëlis aut Jehu potentiā aliquis evaſiſſet. 3. *Reg.* 19. Sed quia pueriliter & obtorto collo hiſtoriæ ad propoſitum trahuntur, nec ullo modo cum quæſtione, de qua contēditur, conveniunt, adeò ut ipſe quoq; Bellar. ea non tantum ſicco pede prætererit, *in c. 8. li. 5. de Pont.* ſed probabilia quoq; tantum eſſe ultrò largiatur. *c. 37. in pr. contr. Barcl.* nolumus iis redarguendis immorari, præcipuè, cum à Barcl. *c. 35. & 36.* non tantum improbabilitatis, ſed manifeſtæ falſitatis cōvicta ſint, quib. cum reſpondere nequiret Bellar. *per ſe quidem ſola negavit argumenta Sanderi vim perſuadēdi habere, addita verò firmiorib. non parum juvare, ad rem, de qua agitur, confirmandam.* Cæterum falſa & diſtorta, & nō propius ad rem accedentia, quàm cupreſſus ad naufragium, quid lucis aut cōfirmationis poſſunt rei per ſe obſcuræ & profundiſſimis tenebris immerſæ afferre? Theſin ipſam ſuſpectam facit, qui improbis eam argumētis probat. Si enim meliora in promtu habuiſſet, cur affert deteriora? cur plumbeis armis incendit audaciam hoſtis, quem ferreis ſuperare poſſet, & deſtruere. Cum igitur poteſtatem ſuam Indirectam ex ſacris literis probare non potuerit Bellarminus, ſuo argumento jugulatur, quo negavit agnoſcere poteſtatem Temporalem Pontificis, quæ non ſit deducta ex jure divino, quod ipſe collocat in ſcripturis & traditione Apoſtolorum.

Aliæ exempla ex Sandero.

2. *Chriſtus non aufert regna iis, quorum erant, quia non venit deſtruere ea, quæ benè ſe habebant, ſed perficere. Ergo quando Rex fit Chriſtianus, non perdit regnum terrenum, quod jure obtinebat, ſed acquirit novum jus ad regnum æternum. Alioquin obeſſet regibus Chriſti beneficium, & gratia naturam deſtrueret.* Hoc eſt alterum argumentum Bellarm. contra poteſtatem Papæ directam, quod non minus efficax eſt, contra Indirectam. Nam & indirecta aufert regibus regna & ſupremam Majeſtatem, quæ conſiſtit in eo, ut neminem agnoſcant 32

Retorquētur in Bellarm. propria argumenta.

ſupra-

ſupra ſe. Tolle ſupremum dominium, & impone moderatorem ſuperiorem, jam princeps non habet amplius liberam & regiam in ſubditos poteſtatem. Sed, inquis, poteſtas illa ſuperior, tantum incumbit Regibus, cum ordine & reſpectu ad finem Spiritualem: Eſto, verùm quia omnes actiones regum fini Spirituali ſubordinantur, ſecundum Bellarm. & omnes poſſunt Deum offendere & Eccleſiæ nocere, omnibus per indirectam ſuam providentiam intervenire poteſt Papa, & ex officio paſtoris tenetur. Præterea principatus & feuda regia, quæ cum plena juriſdictione traduntur, non judicantur à Domino, niſi ſi vaſalli feloniam committant, & tamen non deſinunt eſſe feuda aut ſubjecta. Ita reſpectiva illa ſubjectio non impedit, quò minus principes Papæ cogantur comiter majeſtatem obſervare, licet per omnia ipſius dictis audientes eſſe non cogantur.

3. Tertio argumentatur Bellarm. *Si Papa eſt Dominus orbis: Ergo ſinguli Epiſcopi ſunt Domini urbium, quia quod eſt Papa in univerſa Eccleſia, id eſt Epiſcopus in particulari.* Pariter: ſi Papa poteſt dejicere de regno reges, & privare principes dominio rerum ſuarum: Etiam Epiſcopi poſſunt removere ab officio magiſtratus urbium, & principes provinciales unâ cum quovis privato exuere proprietate poſſeſſionum ſuarum: quia & ipſi ſunt paſtores Spirituales, eundem finem cum Papa ſibi præfixum habentes.

4. *Quicquid Imperatores habent, à Chriſto habent*, ut ait Nicol. *in Epiſt. ad Michael. Peto igitur, vel poteſt ſummus Pontifex auferre à Regibus & Imperatoribus executionem, tanquam ſummus ipſe Rex & Imperator, aut non poteſt. Si poteſt. Ergo eſt major Chriſto. Si non poteſt. Ergo non habet verè poteſtatem regiam.* Quis non videt idem argumentum valere contra ſententiam Bellarmin. Nam ſi Papa poteſt auferre regna, quæ Deus dedit, ſaltem indirectè, major erit Chriſto, ſaltem indirectè, quia tollit & confundit, quæ Deus dedit & diſtinxit. Bellar. *c.5. contr. Barcl.* latibulum quærit in eo, quod poteſtas principum non ſit immediatè à Deo, ſed ex conſenſu & conſilio hominum, quæ ut mutari poſſunt, ita mutantur principatus, nec tollitur, quod Deus dedit, quia quod per media datum fuit, ſublatis mediis viciſſim tollitur. Nunquam licet Bellarmino ſimpliciter peccare. Nam 1. repetit principium, & canit antiquam cantilenam: poteſtatem principium non eſſe immediatè à Deo, quod & *in 1. c. & hoc ipſo*, in explicanda ſentẽtia Thomæ refutavimus. 2. Sed ut jam poſtulatum hoc ſuo autori indulgeamus bona cum gratia, nihil ſubſidii ex eo auffert, & poteſtatem Pontificiam inopinato vulnere concidit. Nam *in c.3. lib.5. de Pontif.* adducit Leon. *Epiſt. 38. & 43.* Gelaſ. *in c. duo ſunt diſt. 96.* Gregor. *lib. 2. Ep. 61.* Nicol. *in Ep. ad Michael.* quibus ſi adjeceris Gregor. eundem *lib. 4. Ep. 32. 34.* Lyram *ad c. 6. Sap.* & alios qui divinitus accerſunt originem poteſtatis regiæ, ſtatim paratam habet reſponſionem: *Eos loqui de poteſtatis traditione mediata*: Et tamen inde audet inferre, majorem

Digitized by Google

rem Chriſto futurum pontificem, ſi mediatè à Deo conceſſam poteſtatem principibus auferat. Ideoque diſtinctio inter poteſtatem mediatam & immediatam prorſus nihil facit ad argumentum eludendum, quia & ipſe Bellarm. præſupponit poteſtatem principum, quam auferendo Papa fit major Chriſto, eſſe mediatam. Quod verò hac reſponſione opinionis ſuæ robur prorſus enervet, inde patet, quia ſi principes conſtituti ſunt ex autoritate ſumma, de conſenſu & conſilio hominum, & propterea citra injuriam in Deum tolli poſſunt, nihil juris in quenquam obtinebit Pontifex, quia, ſi quæ poteſtas competit Papæ, competit ipſi, non ex titulo humano, nec quod autoritate ſua reges in ſolium elevaverit, ſed, quia fingitur vicarius Dei in terris. Principes autem conſtituuntur, ait ille, per homines: Ergo per eoſdem ex cauſis humanis deponi & abdicari poſſunt. Quo igitur titulo abdicandi poteſtatis partes primas ſibi vendicabit Papa, ſi non jure divino regnant reges, ſed per titulos humanos. Qui enim titulum regni non conceſſit, non habet autoritatem eum viciſſim excutiendi, ſed illa pertinebit ad eos, quibus ratione officii Ephoria in reges incumbit. Papa hîc ſe immiſcere nequit: niſi ratione juriſdictionis Spiritualis. Sed ſatis jam expugnata eſt poteſtas Pontificia, quatenus eam ex ſacris literis & rationum momentis deducere & probatam facere laborant adulatores Pontificii.

CAPUT VI.

DE DONATIONE CONSTANTINI, UTRUM FACTA SIT, VEL FIERI POTUERIT, ET QUID Juris inde ſibi Pontifex poſſit arrogare.

SUMMARIA.

1. *Autores varii, variaque formula donationis.*
2. *Quæ ſibi mutuò adverſa ſunt & fidem derogant.*
3. *Nec certos & fide dignos autores demonſtrare poſſunt.*
4. *Cum de ea coætanei omnes dedita opera taceant, aut contraria narrent.*
5. *Falſa multa & abſurda infarcta in inſtrumenta donationis, imò etiam contradictoria.*
6. *Autores, qui dubitant de donatione Conſtantini.*
7. *Qui eam apertè negant & impugnant.*
8. *Palea verba & ritus non conſentire cum tempore Conſtantini.*
9. *Jus, quod quæritur Pontifici ex donatione Conſtantini, deterere jus Pontificis, quod trahitur ex ſacris literis.*
10. *Donatio Caroli M. & Ludovvici Pii detrahit donationi Conſtantini.*
11. *An donatio, ſi facta eſſet, valeret.*
12. *Imperatorem non potuiſſe effuſam hanc donationem præſtare.*
13. *Pontificē non potuiſſe dimidiū imperii in præjudiciū totius Reſp. accipere.*

CONſequens eſt ut pergamus ad titulum donationis à Conſtantino, Carolo M. & Ludovvico Pio factæ. Nam ex hac quoq; licet non in univerſos Reges Chriſtianos, ſaltem in eos, qui Imperii occidentis partem occupant, jus & imperium ſibi arrogant multi Pontificum. Donationem 1.

Q tionem

tionem hanc diverſis verbis, diverſoque ſenſu proferunt, Melchiades, *in c. Futuram.* 12.*q.*1.& Acta beati Sylveſtri, quæ Gelaſ. apud Burchard. *lib.*3.*cap.* 217. *inter hagiographa reponit, quanquam autorem ignorari confitetur*, quem Auguſtinus Eugubinus *in libr. de Donat. Conſt. ab Euſebio Cæſarienſi ſcriptum falsò diſputat contra Vallam, cum non tantum ſtylus cum Euſebio non conveniat, ſed nec hiſtoria, quam Euſebius in vit. Conſtant. vel non enarrat, quod maximè facere debuiſſet, vel planè aliter, imò modo contrario.* Eandem aliter Palea, *c. Conſtantinus.* 96.*diſt.* aliter Leo IX. *in Epiſt.* 1.*ad Michael.* aliter Balſamon, in Photii *nomocanon t.*8.*c.*1.& Matthæ. Blaſtar. JC. *in ſynopſ. Iur. Canon. c. De Bulgar. Cypr. & Iber.* aliter Nicolaus III. *in c. Fundamenta. de Elect. in* 6. aliter Petrus Damian. *in diſcept. Synodali*, Martin. Polon. *ſub Sylv.* Alber. de Roſat. *tit. C. de off. præf. Vrb.* Anſelmus, Deus dedit, Ivo Carnut. Eugubinus: aliter alii proponunt: Ità ut vel hoc nomine donatio ſuſpecta eſſe debeat, cũ duodecim ejus diverſa inſtrumenta proferri poſſe ſcribat autor *comment. ad Donat. Conſt. ad Regem Britan.* quia tabulæ plures ejuſdem actus inter ſe congruere debent, ne ipſe Conſtantinus eas rejiciat, qui dicit: *l. ſcriptura* 14. *C. de fid. inſtrum. Scripturæ diverſæ & fidem ſibi invicem derogantes, nihil habere firmitatis*

2. *Diverſæ & ſibi mutuo repugnãtes formulæ.*

poſſunt: Et ubi repugnantia inter ſe in teſtamento jubentur, neutrum ratũ eſt. *l. ubi repugnan. ff. de R. I.* Et quod plurib. datur, quando non apparet, cui datur, nulli competit. *l. ſi quis de pluribus.* 27. *de reb. dubi.* Acta enim Sylveſtri & Palea, *Palatium Lateranenſe, Romanam urbem & omnes Italiæ ſeu occidentalium regionum provincias, loca & civitates* Sylveſtro attribuunt. Anſel. *libr.* 4 *in rubr. c.*32. Deus dedit, *lib.*4.*c.*1. Edicti ſummam talem proponunt, quod *Conſtantinus Imperator Papæ conceſſit coronam & omnem regiam dignitatem in urbe Romana, & in Italia, & in partibus occidentalibus.* Melchiades: *dona immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis beati Petri principis Apoſtolorũ inſtituit, adeò ut ſedem imperialem, quã Romani principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro ſucceſſoribusque ſuis profuturam, concederet* Nicolaus III. *ſolius urbis Romanæ* meminit. Petrus Damianus ait: *Palatium Lateranenſe, quod catenus aula regalis extiterat, perpetuo jure conceſſit: regnum Italiæ judicandum tradidit.* Alius igitur, ſedem imperialem, alius Romanam urbem, alius Palatium Lateranenſe, alius habitum, & dignitatem regalem traditam ſcribit, alius totum imperium occidentale, alius Italiam tantum judicandam cõceſſam: cuinam creditis? cum omnium ſit eadem fides. Certè quia non apparet, utri credendum, ſatius fuerit, neutri fidem habere, *per d. l. ſi quis.*

3. *Incerti autores, qui de toto regno occidẽtem loquuntur.*

Nam qui de toto regno occidentali loquuntur, incertæ ſunt autoritatis, ut acta Sylveſtri & Palea, quorum illa autorem ſuum laudare non poſſunt, & continent multa fabuloſa, hæc vero, incertum eſt, quomodo in Gratiani Codicẽ ingreſſa fuerit. *Vide Gilbert. Regium ἐναντιοφανῶν lib.*1.*c.*24.*in fi.* Sive enim Paleam interpreteris, antiquam conſuetudinem, ſive à Protopalea

quo-

quodam, ut putat Joh. Andr. *in addit. ad ſpecul. t. de diſp. & allegat. ad fi.* quem Jaſ. *in rubr. t de actio. Cardinalem fuiſſe dicit*, ingeſtam dicas, teſtatur Antoninus Florenti. *prima part. hiſt.* 8. *t. c.* 1. quod nõ habeatur in antiquis decretis: unde Nicol. Cuſanus: *lib. de Concord. Cathol.* 3. *Abſq; dubio*, inquit, *ſi non fuiſſet illud dictamen Apocryphum, Gratianus in veteribus codicibus & Canonum collectionibus inveniſſet, & quia non invenit, non poſuit*: nec Damaſus Papa ejus mentionem facit in geſtis Sylveſtri. Qui verò tum Paleam prædictam, tum acta Sylveſtri pro veris acceptarunt, ut ſunt Gelaſius apud Burchard. V Vormat. *d. loc. & in* 1. *tom. Conc. & Leo IX. in Epiſt.* 1. *& Nicolaus III.* hi ſunt, quorum teſtimonia in hac controverſia non valent, quia nemo poteſt in cauſa propria vel teſtis eſſe vel arbiter. *tot. tit. C. ne quis in cauſa propr. l. nullus. de teſtib. l. pen. ff de arbit.* Capitulum verò *Futuram*, Melchiadi Papæ falsò attribuitur, perinde ut *c.* 1. *diſt.* 88. quia Melchiades, de cõverſione Conſtantini & Synodo Nic. teſtari non potuit, cũ jam ante tempora Conſtantini martyrio affectus fuerit, aut ſaltem ante Nic. Synodum, quia Sozomenus Julium Papam illi interfuiſſe ſcribit *lib.* 2. *c.* 17. & poſt Conſtantini converſionẽ Eccleſia in occidente tota quieta fuit, idq; notavit ipſe Eugub. *lib.* 2. *de Donat. Conſtant.* Covar. *pract. qq. c.* 31. *n.* 2. *& li.* 4. *var. reſol. c.* 16. *n.* 8. *poſt gl. ad d. c. futuram.* Ideoq; non aliunde quàm ex Apocrypho quodã ſcripto, quod tomis conciliorum inſertum eſt, deſumitur. Reliqui verò autores veritati hiſtoriarũ, ab autorib. illius ſeculi partim Ethnicis, partim Eccleſiaſticis & Epiſcopis ſcriptarũ præjudicare nullo modo queunt, quia, cũ Niceph. *lib.* 7. ſecuti ſunt fidẽ Eccleſiæ, id eſt, ita ſcripſerunt, prout Põtifices credi volebant in Eccleſia Romana. Neq; enim Euſebius, qui Conſtantini vitam diligẽtiſſimè deſcribit, neq; Socrates, neq; Sozomenus, neq; Theodoretus, neq; Victor, neq; Zoſimus, neq; Ruffinus, neq; quiſquã iſtius ſeculi donationis Conſtantini mentionem facit, quam tantam rem veriſimile eſt tam tacito pede præterituros non fuiſſe, qui multo minutiora memoriæ tradiderunt. Imò contrariũ potius ex omnib. hiſtoriis liquet, quod Conſtantinus totum imperiũ diviſerit tribus filiis, ad quos, ut ait Victor, *orbis Romani dominatio redacta eſt*, ca lege, ut referente Euſebio *lib.* 4. *de vit. Conſtant.* & Socrate *lib.* 3. *Eccl. hiſt. c. ult.* Conſtantinum occidentalium partium, Conſtantium orientalium, Conſtantem interjectarum principem conſtitueret. Interjectas autẽ regiones, quas intelligant, explicat Zoſim. *libr. hiſt. part.* 2. videl. Italiam & Illyricum. Falſum igitur hoc primum eſt, quod in Palea dicitur: *Conſtantinũ contradidiſſe & reliquiſſe occidentales partes Sylveſtro*, quia ex hiſtoria planum eſt, & notat Crantzius *lib.* 4. *Metrop. c.* 11. donationem, nullam ſecutam fuiſſe traditionem, cum Conſtantinus jurisdictionem urbis Romæ, nedum reliquarum provinciarum, nũquam abdicaverit, & poſtea inter liberos diſtribuerit, quemadmodum inter partes hæreditatis Conſtantini à filiis erciſcundæ

4. Antiqui non faciũt mentionẽ donationis.

Donatio ſine traditione.

recenſetur Italia & Roma ipſa.à Zoſi.n.*lib.*2. Zonar.*tom.*3.Victor.*in Conſt.* Euſeb.4.*de vit.Conſt.c.*49.50.51.adeò,ut ipſe Agatho Pontifex Rom.ad Cõſtantinum Pogonatum ſcribens: *Vrbem Imperatoris ſervilem*, vocet. *In Epiſt. ad Conſt.ex actis 6.Synod.* Nec potuiſſet ullo modo Cõſtantinus regiones diſtribuere inter hæredes, poſt factam donationem, quia teſtamento locus non eſt in ea re,quæ jam inter vivos alienata eſt, *l.6.C. de teſt.l ſequẽs.ff.de legat.* 11. aut ſi donatio poſt diviſionem facta fuit, pro luſoria haberi debet, quia partitio inter liberos facta à patre,ultimę volũtatis locũ obtinet.*l.pen. l.ult.C.fam.erciſc.* Incurrit etiã Conſtantinus ipſe maledictionem,quam in Palea minitatur iis,qui audeant eam infringere, *Petri* ſcil. *& Pauli irã,æternam condemnationem & ignem inferni.* Nam ipſe contra venit, filium ſuum ſibi ſubſtituendo, qui nequaquam veritus eodem in loco morari, cum capite Chriſtianæ religionis, ſedem ſuam Romam tranſtulit, & caput illud, cum videretur Mago cuidam patrocinari,Papatu ſuo exuit. Ita enim Conſtantius tractavit Liberium,ut Caſſiod.*in Tripart.* & Marcelli *lib.*15.ſcribit.

5. *Abſurda & contraria ex textu donationis.* Ridiculum enim eſt, quod tum *in d.Palea.* tum *in c.fundamenta.de Elect.in 6.*dicitur; *non juſtum eſſe, ut ubi ſacerdotij principatum & Chriſtianæ religionis caput Imperator inſtituit, illic Imperator terrenus habeat poteſtatem*,cui ſententiam omninò contrariam habuit Henricus VII. Imperator, quandò ad Abbatem VValdſaſs.ſcribit: *Magnus Dominus & laudabilis valdè,in excelſo divinitatis ſuæ ſolio reſidens, Imperium ſuum tranſire voluit ad Romanos, ut illic præiret imperialis excellentiæ thronus, ubi erat ſacerdotalis ſedes & Apoſtolica aſſutura: Ita quod in eodem loco ſummi Pontificis & Imperatoris autoritas reniteret.*Chriſt.Vrſtiſ.*tom.2.hiſtor.Illuſtr.in Cat.Vecerij* &c. Malè enim feciſſet Petrus,quod ſe Romam contuliſſet,& ſacerdotes maximi,quod cum regibus Judæorum in eadem manerent urbe, aut Ambroſius, quod Theodoſium Mediolani admitteret. Quin & Conſtantinus Patriarchatum Conſtantinopoli propterea inſtituit, ut ſecum religionis Antiſtitem haberet. Atq; in eadem urbe cum Pontificibus dominati ſunt Imperatores, uſq; ad Auguſtulum,quo ejecto,cum ſucceſſerint Gothi,& regum Romanorũ nomen uſurparint,& illi quoq; Romæ dominati ſunt,ut vel ex Epiſtolis Caſſiodori patet. Poſt eos exarchi,licet Romæ non habitarent urbi tamen unà cum reliqua Italia leges dederunt, donec Longobardi dominium ſuum in ſuperiori Italiæ parte auſpicarentur,qui licet Romam non tenerent, reliquam tamen Italiam ita in poteſtate ſua habuerunt, ut Papa ne unũ quidem annum demonſtrare poſſit, quo poſſeſſionem ceperit. Imò tempore Phocæ, ne tantum quidem ditionis Romæ habuit, ut Sacellũ ædificare potuerit,niſi concedente Phoca: *Beda tom.6.de ſanct.* ac ne jus ſuum quidẽ unquam poſtulaſſe legitur, imò, quod magis mirêre in tot contentionibus, contra reges & Imperatores donationem illam vix quiſquam ex prioribus

Papa nunquam cepit poſſeſſionem Italiæ.

Ponti-

Pontificibus auſus fuit allegare. *Clement. 1. de jurejur. d. c. Fundam.* Certè Gregorius VII. etiamſi omnia jura per caput & pedes huc traheret, nunquam tamen hanc donationem auſus fuit allegare, ut exprobrat etiam Mornæ. *in Myſter. Iniquit. in Greg. 7.*

Si enim conſtitutionis ipſius verba conſiderare velis, mendacem hunc videbis non fuiſſe admodum memorem, & præter ſtyli difformitatem, quam Laurentius Valla maximè notat, quamque Bartholomæus Picernus & Eugubinus promulgatione Græcæ conſtitutionis non excuſant, quia nec Græcus ſermo terſus eſt, ſed ad Latinæ fictionis barbaras phraſes per vim detortus, retentis multis vocabulis Latinis, quæ Græcè reddi non potuerunt: & quia præſumitur Conſtantinus Romæ ad Roman. potius Latinè ſcribere voluiſſe, imprimis cum cæteræ eius in codicibus *Theodoſ. & Iuſtin.* conſtitutiones latinæ ſint, & vel in ipſa Synodo Nicæna Latinè locutus ſit, ut Euſebius teſtatur, *libr. 3. de vit. Conſtant.* multa alia abſurda, & quæ contra veritatem manifeſtè currunt, admiſcuiſſe, quale eſt illud *quod Papæ Romano dicit tributum fuiſſe principatum ſuper quatuor præcipuas ſedes, Antiochenam, Alexandrinam, Hieroſolymitanam & Conſtantinopolitanam, utq; eius judicio omnia diſponerentur.* Nam eo tempore de primatu Papæ Romani nulla adhuc fit mentio, ſive Julius ſive Sylveſter interfuerit Concilio Nicæno, certè ſuo judicio acta eius neuter eorum diſponebat. In Concilio Carthaginenſi paulò pòſt decretum legimus, *Can.* 42. ne quis appellaretur *princeps ſacerdotum*, aut *ſummus ſacerdos* aut tale aliquid, imò in ipſa Synodo Nicæna, *cap.* 6. ſtatuitur: *Antiqui mores ſerventur, qui ſunt in Ægypto, Libya & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium poteſtatem habeat, quandoquidem & Epiſcopi Romani hoc idem eſt conſuetum, ſimiliter & in Antiochia &c.* Vide prolixè Mornæ. *in myſter. Iniquit. ſub Sylveſtr. contra Baron. & Bellarmin.* Quod in Concilio Conſtantinopolitano repetitur, ubi & *confundi* dicuntur *Eccleſiæ, ſi una ſe immiſceat negotijs alterius.* In Synodo Antiochena. *cap.* 15. apertè prohibetur, *ne ſemel judicatus à provinciæ Epiſcopis ulterius judicetur, ſed illius provinciæ Epiſcoporum firma maneat ſententia.* In Melivitana, *Can.* 22. *Ad tranſmarina, qui putaverit appellandum Concilia, à nullo intra Africam ad communionem recipiatur.* Atq; illud ſub Conſtantio Conſtantini filio, hoc ſub Arcadio & Honorio latum eſt, unde apparet, quàm bellè noſtræ Paleæ conveniat cum moribus & conſuetudine, qua tum Eccleſia utebatur. Quin imò Conſtantinopolitanam ſedem Romanæ ædæquatam invenimus, ut ſicut urbs veteris Romæ prærogativa lætatur: ita etiam Eccleſia. *l. omni innovat. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & in Concilio Calcedonenſi, *Can.* 28 dicitur: *Si jure patres πρεσβεῖα tribuerunt ſedi Romanæ, quia urbs illa imperabat, eadem conſideratione moti 150. Epiſcopi ſanctiſſimo novæ Romæ throno, æqualia privilegia tribuère.* Vnde Juſtinian. *l. Con-*

Q 3 *ſtanti-*

ſtantinop. in princ. C. de ſacroſ. Epiſcop. ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία πασῶν τῶν ἄλλων ἐςὶ κεφαλή.

Conſtantinopolitana ſedes nominatur, antequam eſſet

In eo verò omnium craſſiſſimè erratum eſt, quod Conſtantinopolitana ſedes hîc ſubjicitur, quæ tum nulla erat in rerum natura, quia donatio facta dicitur, antequam Conſtantinus Romanam urbem relinqueret. Atqui tum Conſtantinopolis nondum erat, nedum Eccleſia, quæ annis aliquot poſt demum fuit inſtituta. Niceph. *lib.* 8. *c.*4.

Figmentum de lepra Conſtantini.

Porrò illud *de lepra & ſanguine humano, ad eius curationem collecto*, commentum tale eſt, ut Platina *in Marc.* quanquam Conſtantinum baptizatum à Sylveſtro concedat, leprâ tamen eum laboráſſe non credat. Quod ipſum licet Eccleſiaſtici ſcriptores fortaſsè diſſimulare voluiſſent, Zoſimus tamen tacitè non prætериiſſet, quippè, qui dedita opera congeſſit omnia, quæ ad denigrandam Imperatoris vitam invenire potuit. Et Baptiſta Mantuanus. *lib.* 1. *de patien. cap.*30. *ex Plin. lib.* 21. *cap.* 1. docet Lepræ morbum jam tum temporis in Italia extinctum fuiſſe, & *ſi extinctus fuit*, ait, *tempore Plinij, qui vixit ſub Veſpaſiano, quomodo veriſimile eſt, Conſtantinum eo laboraſſe, qui longo pòſt tempore imperavit.* Nec illud facilè ſibi quiſquam perſuaſerit, quod propter Petri & Pauli viſionem ſolam, Sylveſter ſtatim baptiſmum Conſtantino conferre voluerit, niſi qui ignorat, quàm diligenter prius inter Catechumenos inſtrui ſoliti ſint candidati Baptiſmi, priuſquam admitterentur, quique non legit, quod vel in ipſo Nicæno concilio Conſtantinus adhuc inter Catechumenos recenſeatur. Sozomen. *libr.* 3. *cap.* 19.

Figmentum de baptiſmo.

Baptiſmus verò ipſe totam rem aperit vel potius deſtruit, quia nec Romæ à Sylveſtro jam tum mortuo, nec ſub initium converſionis, ſed propè mortem, Nicomediæ, circumſtante Epiſcoporum multitudine, quibus de dilatione baptiſmi rationem reddiderit, *quod* ſcilicet *in Iordane baptiſari voluerit*, ſacra baptiſmatis unda reſperſum fuiſſe, optimi quique hiſtorici teſtantur, Euſeb. *lib.* 4. *vit. Conſtant.* Theodore. *lib.* 1. *c* 32. Socrat. *lib.* 1. *c. penult.* Sozomen. *lib.* 2. *c. ult.* Euagr. *lib.*3. *cap.* 41. Ruffin. *lib.* 1. *c.* 11: quibus accedunt Ambroſ. *de obit. Theodoſ.* Hieron. & Herman. contractus *in Chronic.* qui duo poſteriores tamen eum ex hoc Baptiſmo Arrianiſmi ſuſpectum faciunt, quod eo infectum Euſebium Cæſareenſem, qui baptiſma adminiſtravit, dicant. An verò Niceph. *lib.* 7. *c.* 33. 34 35. & *lib.* 8. *c.* 54. *Legendam.* Martyrologij Romani, Ivonem Carnutenſem, aut Caſtald. *in tr. de Imp. q.* 51. *n.* 25. 27. & alios multis ſeculis poſt viventes oculatis teſtibus, aut ſaltem iis, quorum autoritas ubique major, aut minus ſuſpecta eſt, præjudicaſſe putabimus? Imprimis cum partim ipſi confiteantur, ſe in hac re fidem Eccleſiæ Romanæ tantum ſequi, *ut Nicephorus*: Reliqui rem in dubio relinquant, qui Eccleſiæ contradicere non auſi, veri-

6\.
Ipſi Pontifices dubitant de donatione.

veritatem tamen manifeſtè negare noluerunt. *De eius baptiſmate, uti variant autores, ſi conſtanti ſide, quæ de imperij donatione circumferuntur, uti minus ſimilia veri non probant. Sed alij hoc viderint*, ait Johan. Bapt. Egnat. *lib. 1. Roman. princ. in Conſtan.* Kranzius ſcribit: *in Saxon: libr. 2. cap. 1. Tribuunt nonnulli Conſtantino M. donationem illam Italiæ & Germaniæ, & neſcio quarum provinciarum Eccleſiæ Romanæ factam, de qua ipſi viderint.* Bartol *in præf. ff. num.* 14 cum multa non obſcurè contra hanc donationem diſputaſſet, tandem, *videte*, ait, *quod nos ſumus in terris Eccleſiæ, idcirco dico, quod illa donatio valet, &c.* Nec dubito, quin maximus numerus eorum, qui prædictam donationem defendunt, id faciant non alia ratione, quam Bartolus, quia ſcilicet ſunt in terris Eccleſiæ. Covarruv. certè *lib. 4. variar. reſol. cap. 16. num. 8.* Licet veritatem apertè confiteri cogatur, tamen *autoritatem Eccleſiæ ſibi obſtare* dicit, quo minus eam profiteri poſſit, unde addit *multos alios eſſe titulos, ex quibus Eccleſia jus ſuum defendere poſſit*, quaſi tabulas donationis minus ſufficientes crederet. Et ipſe Baron. *3. tom. Annal. an.* 324. *Abſit ſit Romanæ Eccleſiæ amplitudinem ab humano edicto Conſtantini potius, quàm à Chriſto per Petrum accerſamus.* Et ita rem totam quoq; in dubio relinquunt Antonin. Archiepiſc. *part. 6. t. 8. c. 2.* Alciat. *lib. 7. Parerg. c. 19.* Cagnol. *in proœm. ff. n. 79.* Volaterr. *l. 3. Geogr.* Hieron. Cathalanus *in praxi Cancellariæ Apoſtolicæ.* Nicolaus Cuſan. *in lib. de Concord. Cathol.* Hieron. Balb. *in lib. de Coron. ad Carol. V.* Schneidevv. *in proœm. Inſtit.* Petrus Aliacenſ. Zoanett *in tr. de Rom. Imper.* Balduin. *d. ll. Conſtantini lib. 1.* Cujac. *lib. 1. Reſp. Papin. ad l. Legatus* 20. *ff. de off. præſul.* Menoch. *de arbitr. jud. lib. 2. cent. 6. Caſ. 559. n.* 10. Vaſq. 1. *cont. c. 5. num. 27.* Et alij.

Apertè verò negant & impugnant Gloſs. Spec. Saxon: *lib. 3. art. 63.* gl. *in Authent. Quomodo oportet Epiſc. & Cler: verb. conferens generi.* Molinæ. *in addit. ad Alexand. conſ. 24. libr. 5. col. ult.* Igneus *in l. donationes n. 22. C. de donat. inter vir. & uxor.* & Felinus. *in c. ſolit. de major. & obed. col. ult.* Eberhard. *in Top. in lo. à veriſim. n. 15 & ſeqq.* Longovall. *in Rep. l. imperium ff. de juriſdictione. part. 4. c. Lex autem foramen. n. 45. verſ. Unde orta* Pruckman. *in § ſoluta poteſtas membr. 2. eff. 7.* Matth. Steph. 2. *de juriſd. c. 1. membr. 3. n. 35. & ſeqq.* Johan. Bed. *Ch 9 de droict des Rois.* Autor innominatus *de donat. Conſt. ad Iacob. Regem Angl.* Guiccard. *lib 4. quem Inquiſitores propterea caſtrarunt* Tileman. *diſp. in pat. d. 2. th. 51.* Mornæ. *in Myſt. Iniquit. de Sylveſtr pag.* 19. Wicleſus damnatus fuit *art.* 33. quod dixiſſet: Sylveſter Papa & Conſtantinus Impp erraverunt Eccleſiam dotando. Accedunt cæteris Laurent. Vall. & Æneas Sylvius ipſe *in Dialogo, quem in Germania edidit. chart.* 21. Avent. *in Annal. Boi* Camerar. *cent. 1 hor. ſubceſ. c. 61.* Catalan. *in prax. Cancell. Apoſt.* Nã quæ Eugubinus *in lib. de donatione Conſtant. contra Vallam.* objicit, jã partim in hoc diſcurſu præoccupavimus, partim hiſtoriæ veritaté adeò

apertè:

apertè oppugnant, ut nemo poſſit eſſe tam parum verſatus in hiſtoriis, qui id non deprehendat, quale eſt illud, quod baptiſmum ab Euſebio & aliis deſcriptum interpretetur balneum calidarum aquarum, ad quas Conſtantinus ſanitatis recuperandæ gratia acceſſerit, cum prædicti autores conceptis verbis de baptiſmo teſtentur. Ad balneum enim non tot Epiſcoporum concurſu opus erat, ſed medicorum.

A quibus autem Palea hæc ſubſtituta ſit, tum ſtylus ipſe ſatis indi-
8. cat, tum etiam nonnulla alia, quæ minus cautè inſerta ſunt. Quod enim principatum ſedis Romanæ inſerit, indicat eam compoſitam eſſe, poſtquam jam Romanus Epiſcopus in Tyrannide Eccleſiaſtica ſe ſtabiliverat; quod tot ſumtus largitur in continuationem luminariorum, indicat poſt longa tempora eam natam, cum iis Eccleſiæ non niſi longo tempore poſt oneratæ ſint: Quod Imperatorem frenum equitanti Sylveſtro tenuiſſe, & aratoris officium ſubiiſſe, narrat, indicat eam conflatem eo tempore, quo Pontifices ceperunt majeſtatem imperatoriam conculcare. Nam quod Auguſtinus Steuchus *lib.* 2. producit exemplum Juſtiniani, quod ingrediente Pontifice Romano Conſtantinopolim, *cum regno in capite ſeſe proſtraverit, & pedes Pontificis oſculatus fuerit*: item quod Pipinus Rex Francorum, *in terram cum conjuge & filiis & optimatibus proſtratus, Stephanum ſuſceperit, cui & vice Stratoris uſq; in aliquantulum locum juxta eius ſellam properarit,* apud probatum hiſtoricum non inveniet, niſi inter fabulas Ivonis Carnotenſis aut ſimiles Romanæ ſedis bibliothecarios. Sed Adrianum IV. eò ſuperbiæ aut majeſtatis, quam, dicente Krantzio *lib.* 8. *Vand. cap.* 2. principes ſeculares dicunt *præſumtionem*. progreſſum, ut paſſus ſit Fridericum I. ſibi ex equo deſcendente ſtrepam tenere, Barnus *in Vit. Pontif.* Naucler *gener.* 39. mirum non eſt, cum Alexander III. eiuſdem collo auſus ſit pedem imponere, repetito verſu *Pſalm.* 91. *Super Aſpidem & Baſiliſcum ambulabis & conculcabis Leonem & Draconem.* Funcc. *in Chronol.* Naucler. *gener.* 40. Quæ hiſtoria in templo quodam Avenionenſi, quaſi res benè geſta eſſet, unà cum aliis eiuſdem argumenti, magnificè depicta oſtenditur, contra quod genus picturas, arrogantiæ Pontificiæ teſtimonia, & Imperatoriæ Majeſtatis opprobria meritò excipere deberent cordati Reges, ſicut olim ſtomachatus eſt Fridericus I. contra ambitionem Innocentii II. qua ad pedes ſuos cum corona adjectum depingi curaverat Lotharium. Radevv. *lib.* 1. *c.* 10. & 16. Imò non tantum Imperator, ſed omnes Reges & principes Chriſtiani tacito vultu pinguntur, ſceptra & diademata ſua ſupponere Paulo V. Vice Deo, Chriſtianæ Reipub. Monarchæ invictiſſimo, & Pontificiæ omnipotentiæ conſervatori acerrimo, cum hac aſſcriptione: Vultu in terram demiſſo pulverem pedum tuorum lingent. *Eſ.* 49. Vnde & *in lib.* 1. *ceremon. tit.* 2. retulerunt, *Imperatoris & regum eſſe, ſi Papa civitatem*

Palea contenta non conſentiunt cum tempore Conſtantini.

Superbia poſteriorum Pontificum.

tatem intraverit, freno ducere ejus equum, aut ſi ſella vehi maluerit, eam ſubire cum primoribus per aliquot paſſus, donec, jubente Pontifice, aſcendant equum, & equitent ſuo ordine. Quin & nullo modo conſentit cum ſtatu illius temporis, quod Conſtantinus dicit, *ſe cum omnibus ſatrapis ſuis, & univerſo ſenatu, optimatibusq; ſuis, & cuncto populo Romanæ gloriæ imperio ſubjacenti, utile judicaſſe.* Nam præterquam, quod populus Romanus ſatrapas ignorat, & nomen optimatum, conſtat ex Zoſimo *lib.* 2. ſenatum Ethnicæ religioni deditum, ità odio habuiſſe religionem Conſtantini, ut multi maluerint cingulum deponere, quam ſuperſtitioni ſuæ renunciare, & quod ea res Conſtantino mutandæ ſedis occaſio extiterit. Eodem animo continuaſſe ſenatum ſub Conſtantio Marcellinus autor eſt, & adhuc ſub Valentiniano Symmachus nomine ſenatus petit Idolorum cultus in urbe reſtitui, *l.* 10. *Epiſt.* 54. Caſſiod. *lib.* 9. Tripart. *c.* 23. nedum ut voluerit Papæ in ſe imperium concedere. Inutilis labor eſſet reliqua itidem ſigillatim ad limam revocare, cum pauca hæc pro pluribus ſufficere poſſint, niſi fortaſsè maximè ad inſtitutum facere putes, quod modò ſubjiciam, nimirum, Pontificem tali pugnare gladio, qui ipſum jugulet.

Volunt enim per hanc donationem Romanam ſedem obtinere, plenam poteſtatem diſponendi, tum de temporalibus, tum de ſacris ſupra omnes Eccleſias. Et ſanè, Conſtantinus non dicit ſe id permittere, ſed *decernentes*, inquit, *ſancimus, ut Romana Eccleſia ſit princeps, utq; ſuo judicio diſponat, quæ ad cultum Dei & fidem pertinent.* Item *decernimus ornari Eccleſiaſticam militiam, ut ornatur ſecularis: volumus, eiusdem ſint diſtincta officia:* Item *decernimus, quo habitu, tum Pontifex, tum Clerici eius uti debent.* Quæ omnia non poſſunt non vehementer præjudicare libertati Eccleſiæ, dum patitur Imperatoriam poteſtatem diſponere de iis rebus, quarum jurisdictio merè eſt Eccleſiaſtica. Quod ſi jam Canones vim ſuam exerunt, quod ſtatuta Laicorum de rebus Eccleſiaſticis non valeant, propter defectum poteſtatis, ut communiter tradunt Doctores *ad c. Eccl. S. Mariæ de Conſtit. & ad Authent. caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ. per c. benè quidem. c. cum ad verum. cum concord. diſt.* 96. Sicut Symmachus in concilio 3. à ſe celebrato irritum facit ſtatutum Cæcinnæ, perfecti urbis, *Quia Laico non liceret ſtatutum facere in Eccleſia*, quod in hunc ſenſum allegant, quaſi Laici de rebus Eccleſiaſticis decretum ipſo jure nullum ſit, propter diverſitatem jurisdictionum: jam illorum ipſorum judicio nullum erit ſtatutum Conſtantini, de primatu Eccleſiæ Romanæ, de eius poteſtate in rebus ad cultum & fidem ſpectantibus, & quod Clerici, id eſt, Cardinales, *uti ibi exponit Cardinal.* debeant uti albis equis, quod Papa diadema debeat geſtare, quod ipſius officia debeant diſtincta eſſe. Omnia enim hæc à Laico ſtatuta in aliena foro, vim nullam obtinent, cum multi ſint, qui putent, ne favorabili quidem

Papa hac donatione juri ſuo plurimum detrahit.

Conſtantinus peccat contra Canones.

ſtatuto Laicæ poteſtatis includi Eccleſiam, Panormit. *in Rep. d. c. Eccl. S. Mar. de Conſt.* quia ſtatutum non extenditur ad non ſubditos. *c. à nobis de immun. Eccl.* Jaſon. *in l. ut inter divinum C. de ſacroſ. Eccl.* Bartol. *in l. filiusfamilias. § Divi. n. 11. ff. de legat. 1. & ibi Dd.*

9. *Donatio minuit poteſtatem pontif. divinitus datam.* Præterea, dum donationem hanc agnoſcit Papa, incautè detrahit melioribus juribus, ex quibus ſupra audivimus, eum ſibi vendicare imperium totius mundi, ut & ipſe Baron. advertit *tom. 3. Annal. ſub. an. 324.* dum ait, *Cæterum juſta poſſeſſio, quam, ſi careret humano, divino ſaltem jure, quo ſubordinata ſunt ipſi rerum dominia, Romana Eccleſia legitimè ſibi vindicat, ac poſteriores, Reges & Imperatores ampliſſimis privilegijs ratam habuere, à Iohanne Diacono, ex depravato illo à Græcis mutuato Donationis edicto, ambigua redditur potius, quàm probetur, quod cuiq; rē perſpicacius intuenti redditur manifeſtū &c.* Quod enim ſuū cuiuſq;, ex pluribus cauſis eius eſſe non poteſt, *l. 159. l. 45. ff. de R. I.* quandoquidem dominium non ex pluribus, ſed una tantum contingat, *l. 3 §. ex pluribus. ff. de acquir. & amitt. poſſ.* Et quod jam noſtrum eſt, proprium magis, aut amplius noſtrum fieri non poteſt. §. 10. *Inſt. de legat.* §. 14. *Inſt. de action.* Si ex donatione Conſtantini, quia donatio eſt ex mera liberalitate & nullo ex debito. *l. donari. ff. de Donat. l. donari. de R. I.* Gomez. *de donat. n. 1.* Azo *in ſum. C. de donat. n. 1.* non igitur obligatus fuit Imperator per jus divinum reddere poſſeſſionem malè uſurpatam. Non enim debuiſſet dicere: *concedimus, contradimus, relinquimus*: ſed permittimus Papæ, ut ex plenitudine poteſtatis, jure divino ſibi debita ſanciat, ita, ut verbis edicti repugnet, quod Lancelot. dicit *lib. 1. de Imper. c. 1. §. 2. q. 2. n. 12.* & Petr. de Andlo. *lib. 2. de Imp. c. 9.* alienationem Conſtantini fuiſſe potius *relaxationem, reſignationem, & reſtitutionem, quàm donationem.* Nam in actis B. Sylveſtri dicitur, Conſtantinum, à lepra per baptiſmum liberatum, remunerandi Pontificis gratia, Romam Papæ ceſſiſſe, Item, quod injuſtum putaret, eodem loco morari cum ſummo ſacerdote, quam rationem addit & Nicolaus III. *c. Fundam. de Elect. in 6.* Nullus tamen, quod maximè pro autoritate Papæ feciſſet, auſus fuit addere, Conſtantinum id feciſſe ex debito. Nam iniquè partitus fuiſſet, Imperator, cum non tantum occidentales partes, ſed & orientales reſignare debuiſſet, quippe jure divino non minus debitas Papæ, quam illas, ſiquidem omnis poteſtas vicario Apoſtolico relicta fuit. Quod ſi igitur jus in regna occidentalia ſibi vendicat Papa, propter donationem Conſtantini, in orientalia nullum ipſi competet, quia illa contradita non fuerunt, & proindè non erit Dominus mundi, ſed occidentalium tantummodo partium.

10. *Incautè pratendi* Deniq; ſicut donatio Conſtantini diminuit, jus totius mundi: ita viciſſim Caroli M. donatio & Ludovvici, agnita *in c. ego Ludovv. diſt. 63.* dimi-

diminuit jus occidentalium partium, dum præter Romam, & circumſitas *tur dona-*
proximè provincias nihil includit. Circumferuntur enim duo diverſa in- *natio Ca-*
ſtrumenta, quorum alterum refertur à Gratiano, *in c. ego Ludovvicus. diſt.* *li M. &*
63. alterum ex Vaticana bibliotheca excerptum eſt à Volaterra. *lib. 3. Geog.* *Ludovvi-*
quod multò plura, quam illud, continet, Ravennam, Ferraram, Siciliam, *ci.*
Sardiniam, Corſicam &c. Ideoq; in curia magis receptum eſt, quia vi eius donationis Clemens V. vocat regem Siciliæ ſubditum Eccleſiæ, Vaſallum & hominem ligium. *Clement. paſtora. de ſent. & re jud.* Ferrarienſem quoq; Ducatum ſibi adjudicavit. Sed ſi jam omnia regna occidentalia donaſſet Conſtantinus, quorſum opus erat liberalitate nova, Pipini, vel Caroli vel Ludovvici? Inutiliter enim ſtipulamur rem noſtram, ratione Dominii: *lib. 31. ff. de verb. oblig.* inutiliter legatur nobis eadem res eodem reſpectu: §. 10. *Inſt. de legat.* neque pignus, neq; depoſitum, neq; precarium, neq; emtio, neq; locatio rei ſuæ conſiſtere poteſt. *l. 45. de R. I.* Pluribus quidem ex cauſis res mihi deberi, ſed ſemel tantum mea eſſe poteſt. *lib. 14. §. 2. ff. de excep. rei jud.* nec acquirere poſſum, quod jam meum eſt. *l. 4. C. de cont. emtio.* Albertus Pighius *lib. 5. Hierarch. Eccl. c. 6.* videtur hoc argumentum velle aufugere, ſicut & Ludovv. Molin. *tr. 2 diſp. 25 de juſt.* dum aliud jus dicunt olim ſervatum fuiſſe in Imperio Græcorum, aliud in Imperio Germanorum. Non advertunt, quod hac reſponſione eludant totum de translatione Imperii figmentum. Si enim Imperator jus nullum habet, niſi per conceſſionem Pontificis, quare Pontifex ſuum jus ſibi non reſervavit? An non vulgata eſt regula, quod res tranſeat cum ſuo onere? Et quod contra Eccleſiam, & ut ipſi loqui videri volunt, contra totius mundi utilitatem vergit, id nullo jure unquam ſubſiſtere poteſt? Ne interim bis objiciam, quod non tantùm Romanæ ſedis patroni, ſed & ipſi Pontifices donationem hanc, tanquam adhuc hodiè validam non ſemel allegent. Parum igitur prudenter Papæ, qui cum jam plus poſſiderent, ex nova donatione minus recipere maluerunt.

Cum igitur ex prædictis obſcurum non ſit Paleam iſtam Conſtantin. *II.*
diſt. 96. eſſe ſuppoſititiam, meritò ridet Æneas Sylv: *in d. dial.* eos, qui di- *An dona-*
ſputant, an donatio illa valeat, quæ nunquam facta fuit: Sed tamen, ut *tio ſi facta*
quam inconſideratè efficta ſit, adhoc magis innoteſcat, uno atq; altero ar- *eſſet, vale-*
gumento planum faciemus, quod nec Imperator tam profuſa prodigali- *ret.*
tate regnum potuerit exhaurire, nec Eccleſiæ honorificum fuerit, tantum recipere, quicquid de validitate hujus donationis diſputent Canoniſtæ, & præcipuè Abb. *in c. venerab. qui filij ſint leg. & conſ.* 82. Bartol. Bald. *in proœm. ff.* Rufus *contra Molin. pag. 645.* Caſtald. *in tr. de Imper. q. 51.* Anton. Roſel. *in tr. de Pot. Imp. & Pap. §. & his* Auguſtin. de Anchona *in lib. de pot. Eccl. q. 43. art. 1. cum ſeqq.* Oldrad. *conſ. 85. prolixè* Alban. *in addit: ad Bartol:*

Digitized by Google

in proœm: ff. ad v. valeat vel non. Pacian: *de probat. lib. 2. cap. 43. num. 26.* Sciſſel. *in ſpec. feudor:* Burſa: *conſ. 124. libr. 1.* Fachinæ: *libr. 8. controv. cap. 1.* Ludovv. Molin: *tr. 2 de juſt. diſputat: 25. §. Hinc dubitant Dd.*

12. *Imperator nequit imperium alienare.* Nam illud conſtat primum, eſtque certi juris, Imperatorem non poſſe bona Imperii alienare in detrimentum Reipub. ex qua cauſa Franciſcus primus revocavit quod Carolo V. promiſerat, Bellai: *libr. 3. comm. hiſtor.* Guicciard. *l.* 6. & Carolus VI. quod Johannes Anglo conceſſerat. Froſſard. *lib. 3.* Thomas Mor. *in ſupplic: an: in purg:* Johannem Regem Angliæ negat *unquam regnum ſuum Papæ dono dare potuiſſe, nec terram ſuam vectigalem facere, etiamſi id maximè vellet,* quod etiam Philippus Galliarum Rex his verbis proteſtatus eſt, ut refert Pariſien: *in ann 1216. Regnum Angliæ patrimonium B. Petri non erat, nec eſt, nec erit, Nullus Rex vel princeps, poteſt dare regnum ſuum, quod eſt Reſp. ſine aſſenſu Baronum ſuorum, qui regnum illud tenentur defendere. Et ſi Papa errorem hunc defendere decreverit, perniicioſam regnis omnibus exemplum perhibetur, &c.* Ecquod verò majus detrimentum Reipublicæ poteſt accidere, quam ſi pluſquam dimidia parte ſui privetur. Et hoc eſt, quod gl. dicit *in Authen. quomo: oport: Epiſcop. & Cler. in ver. conferens generi; quia tunc non eſſet Auguſtus* dictus, *ut in rubr: proœm. Inſtit:* ubi Auguſtum derivat ab augendo, ut & Egeſipp: *5 bell. Iuda:* & Eutropius, quam ineptam Etymologiam Germana phraſis ſequitur, ut ipſe Fridericus III. *in conſtit: Reformator: An:* 1442. dicit: Darvon das H. Reich / des wie ein mehrer genand ſein / gar ſchädlichen gemindert / licet conſtet Auguſti nomen, quod inter acclamationes poſtea remanſit, perindè ut Cæſaris, & aliquandò Antonini, Octaviano datum, Munatii Planci ſententia, cum quibuſdam conſentientibus, Romulum appellari oportere, prævaluiſſet, ut Auguſtus potius vocaretur, Flor: *lib. ult. c. ult:* non tantum novo, ſed etiam ampliore cognomine, quod loca quoq; religioſa, & in quibus auguratò quid conſecratur, auguſta dicantur, ab auctu vel ab avium guſtu, geſtuve, guſtatuve, ut ait Feſtus *lib.* 1. ſicut etiam Ennius docet ſcribens:

Imperator unde dictus Auguſtus.

Auguſto augurio poſtquam inclyta condita Roma eſt.

Et Ovid. *lib. 1. Faſt.*

Sancta vocant auguſta patres: auguſta vocantur
Templa, Sacerdotum ritè dicata manu.

Suet. *in Auguſt.* Et Virg. 7. *AEneid. Auguſta ad mœnia regis Ire jubet.* Et Cic. *de Natu. Deo:* Deorum ſimulachra *Auguſta & ſancta* indigetat. Dion. *lib.* 53. Weſenbec *in proœm. Inſt. in ver. Auguſtus.* Hottoman. *ibid.* Corraſ *in Miſce. l. 3. c. 29. n. 6. & 7* Matth: Steph. 2. *de juriſd. c. 1. memb 1. n. 21.* Nihilominus, licet illa Accurſii derivatio ſordeat Mynſingero & Schneidevv. *in præfat. Inſt.*

in ver.

in ver. Auguſt. tamen res ſub nomine comprehenſa vera eſt, quod Imperator teneatur augere imperium, & non diminuere, ſicut non tantum Imperator jurat: ſed & quilibet Rex & princeps. *c. intellecto de jurejur.* Unde ipſe Honorius III. negat valere alienationes à Rege Ungariæ factas in damnum regni *d. cap. intell.* Sed præſtat audire verba, quibus alienatio Conſtantini prorſus reſcinditur: Sic igitur ſcribit ad Archiepiſcop. Colloſſenſ. *Intellecto jamdudum, quod Cariſſimus in Chriſto filius noſter Hungariæ Rex illuſtris alienationes quaſdam fecerit in præjudicium regni ſui, & contra regis honorem: nos eidem regi dirigimus ſcripta noſtra, ut alienationes prædictas non obſtante juramento ſi quod fecit de non revocandis iiſdem, ſtudeat revocare.* Ex quo facilè redarguimus id quod Bald. notat. *ad. d. cap. num. 4. Imperatores prius confirmare donationem Conſtantini: poſt de non alienandis bonis imperij jurare.* Nam licet juraſſet Imp. ſe eam ratam habiturum, tamen propter ſummum incommodum non teneretur ſervare, *argum. d. c. & per Felin. in c. ad audientiam num. 4. extr. de præſcript.* Item Hilarius ſimili ratione, de illicita alienatione bonorum Eccleſiæ loquens, *ut explicat gl. in c. quod quis commiſit. in verb. quod quis 35. quæſt. 9.* vult, *ut quod quis commiſerit illicitè, aut à prædeceſſoribus ſuis invenerit admiſſum, ſi proprium periculum velit vitare, damnet.* Cum igitur alienatio Conſtantini ſit illicita & detrimentoſa, judicio & mandato ipſius Papæ revocari debuit. Eſt verò detrimentoſa non ſolum Reipublicæ, ſed etiam ſucceſſori & hæredibus, quibus legitimam ſuam hæreditatem aufert, & transfert in extraneum, quod patrem quidem, niſi graviſſimis de cauſis, facere non poſſe JCTI docent, & illi ipſi tradunt, quod donatio immenſa & inofficioſa extraneo facta, ſuperſtitibus liberis, quæ horum legitimam tangat, revocari poſſit, *per l. 1. & per tot. tit. C. de inoffic. donat. Authen. Unde ſi parens. C. de inoffic. teſtam.* Gomez *tom. 3. reſolut. c. 4. de donat. num. 13.*

Immenſa donatio nô valet.

Quin etiam ad donationem non tenetur donator, niſi in quantum facere poteſt, id eſt, habita ſui ratione, ne ipſe egeat. *l. ſunt qui. l. inter eos. l. Neſennius ff. de rejudic.* Martin. Abbas *in addit. ad Azon. ſum. Cod. de donatione.* Addit gloſſ. *ad d. Autent. Quomo. oport. Epiſc.* quod Conſtantinus non potuerit imperare ſucceſſori, ut donationem ratam haberet *per l. nam magiſtratus ff. de arbitr. l. ille à quo. §. tempeſtivè. ff. ad Trebellian.* Succeſſor enim non tenetur, niſi quod honeſtas & utilitas publica ſuadet, ex actis prædeceſſoris complere, ut alibi abundè diduximus. *libr. 1. cap. ult. de jur. Majeſt.* Atqui, quod hæc donatio diruat utilitatem publicam, nemini dubium eſſe poteſt.

Sed & quod nec honeſtè potuerit à Pontifice accipi, paucis itidem demonſtrari poteſt. Nam, *ut gloſſ. ad dict. Auth.* & Alber. *ad l. benè à Zeno. C. de.* 13.

Pontifex nô potuiſ-

Digitized by Google

ſet honeſtè donata à Conſtãtino recipere.

Cod. de quadr proſcript. allegant, inconcinnum eſt, ut unus duo habeat officia, quia difficilè eſt, ut unus duorum vicem gerere poſſit. *l. ſi plures in med. ff. de pactis.* Imò non convenit dignitati Eccleſiaſticæ, nec verò permiſſum eſt Clericis, rebus temporalibus ſe miſcere, ut ſupra abundè demonſtravimus. Nec Imperator jura Pontificatus arripere, nec Pontifex nomen Imperatorium uſurpare debet. *c. cum ad verum. diſtinct. 96. cum gloſſ. ibid. & in c. quoniam. in ver. ſic actibus, & in ver. diſcrevit, diſtinct.* 10. Et in Concilio Lateran. ſub Innocent. III. *cap.* 42. ſancitur: *ſicut volumus jura Clericorum non uſurpent Laici, ita velle debemus, ne Clerici jura ſibi vendicent Laicorum*: idque innuit gloſſ. *ad d. Authent.* quando dicit: *ne turbetur opus Dei, ſi Clerici intromittant ſe in temporalibus. l. placet Cod. de Epiſcop. & Cler.* Legatum autem vel donatio incapaci facta inutilis eſt. *§. non ſolum. Inſtit. de legat. l. mortuo. §. Labeo. ff. de legat. 2. l. multum intereſt. de verborum obligat.* & ibi Corraſ. & Gothofred. Ideoque dicere poſſemus, ſicut Ambroſius, cum Valentinianus Baſilicæ copiam ab ipſo peteret: *nec mihi fas eſt tradere, nec tibi accipere Imperator expedit, libr. 1. Epiſt. 33. c. convenior. 23. quæſt. 8.* Præterea Eccleſia non debet lucrari cum alieno incommodo, ſicut Gratianus notat, *c. ſi quis iraſc. 13. quæſtion.* 2. Auguſtinum dehortari, *ne quis iratus filium ſuum exhæredet, atq; totum Chriſto relinquat,* & addit Auguſtinus, *in ſermo. 2 de vit. Cler.* bonam rationem, *quia decet Eccleſiaſticæ profeſſionis hominem omni modo niti, ut placetur pater, eique filius reconcilietur. Quomodo autem, cum filio ſuo, volo, ut habeat pacem, cujus appeto hæreditatem.* Item ibidem. *Quicunque vult exhæredato filio hæredem facere Eccleſiam, quærat alium, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: imò Deo propitio, nullum inveniet. Quàm laudabile factum ſancti & venerandi Epiſcopi Aurelij Carthaginenſis? quomodo implevit os omnium, qui ſciunt, laudibus Dei? Quidam enim cum filios non haberet, nec ſperaret, res ſuas omnes (retento ſibi uſu fructu) donavit Eccleſiæ. Nati ſunt ei filij poſtea, & reddidit Epiſcopus, nec etiam opinanti illi, quæ donaverat. In poteſtate habebat Epiſcopus non reddere, ſed jure fori, non jure poli. c. quicunque 17. quæſt.* 4. Patet igitur, quia jure poli non potuit Epiſcopus retinere bona patris, in præjudicium filiorum, quod nec Sylveſter potuerit accipere, quæ Conſtantinus dicitur obtuliſſe cum ſui, ſuorum liberorum & totius imperii interitu. Vide Jacob. Bellovis. *in proœm. ff.* Eberhar. *in Top. legal. in loco à verisimil. num. 15. & ſeqq.* Longoval. *in rep. l. Imperium. ff. de jurisd. part. 4. c. Lex autem num. 45. &c.*

CAP.

CAPUT VII.

DE TRANSLATIONE REGNORUM ET IMPERII, UTRUM A PAPA FACTA SIT, VEL fieri jure potuerit.

SUMMARIA.

1. *Regnum Siciliæ quo jure pertineat ad Ecleſiam.*
2. *Quid juris, quo titulò ſibi vendicare poſſit Pontifex in Angliam.*
3. *Galli poteſtatem Pontificis in regem nec agnoverunt, nec agnoſcunt.*
4. *Childericus Rex non depoſitus fuit à Papa, ſed à proceribus, quibus Papa nō niſi conſilium dedit rogatus, & iniquum factum ſuo conſenſu ſtabilivit.*
5. *Iniqua fuit depoſitio Childerici, quã nullius Papa applauſus ratam juſtamve efficere potuit.*
6. *Quantam poteſtatem Pontifices ſibi ſumſerint in Imperatores Romanos.*
7. *Temporalem Pontificis in Imperatorē poteſtatem fruſtrà conatur Bellarminus probare exemplo Ambroſij, Theodoſium à limine Eccleſiæ ſequeſtrantis.*
8. *Multò minus ex eo, quod Gregorius II. ſcribitur Italos abduxiſſe ab obedientia Leonis.*
9. *Quinam Imperatorum & Regum, ſub ſpecie excommunicationis, regno ſint exuti.*
10. *Argumenta & ratiunculæ nonnullorum pro poteſtate Pontificis in Imperium rejiciuntur.*
11. *Imperium non dependere à Papa.*
12. *Liberalitas Pontificum prædicatur, qui dederant, quod jam meliori jure poſſidebatur.*
13. *Hiſtoria translationis Imperii breviter proponitur.*
14. *Populi conſenſus in translatione juſta, excludi non potuit.*
15. *Demonſtratur ex hiſtoriis, populi conſenſum interveniſſe, nec ſolum Pontificem tranſtuliſſe Imperium.*
16. *Reſpondetur argumentis & effugiis Bellarmini.*
17. *Reſpondetur autoritatibus eorum, qui Pontifici videntur totum translationis negotium aſſcribere.*
18. *Pontifex nihil attribuit Carolo præter nomen & coronam Imperatoriam.*
19. *Nec quicquam præterea attribuendum habuit.*
20. *Carol. M. Imperiū acquiſivit jure belli & ſpontanea ſubditorum ſubmiſſione.*
21. *Ipſi Pontifices fuerunt jurisdictioni Caroli ſubjecti.*
22. *Ex conſecratione & benedictione, ſeu coronatione malè infertur ad communicationem poteſtatis.*
23. *Imperator non eſt æſtimandus ex titulo ſeu nomine, ſed poteſtate.*
24. *Imperator habet plenam poteſtatem etiam ante coronationem.*
25. *Papæ coronatio, quam confirmationem vocant, nihil poteſt legitimè electo Imperatori addere.*
26. *Imperatorium nomen nihil addit Regi, præter amplitudinem dignitatis.*
27. *Electio ſucceſſit in locū ſucceſſionis, & proinde idem operatur, quod ſucceſſio.*
28. *Imperator ſtatim à primo die Electionis ſuæ ſuſcipit adminiſtrationem Imperii.*
29. *Imperator nullo jure cogitur petere coronationem à Papa.*
30. *De coronatione Imperatoris multa pro diverſitate temporum & circumſtantiarum, ſæpius mutata.*
31. *Ex verbis, quibus Pontifex translationem proponit, deducuntur aliquot abſurda & contradictiones.*
32. *Examinatur, an transferri imperiū potuerit ſimul in perſonam Magnifici Caroli, & in Germanos.*
33. *Francos quidem & Carolū M. oriundū ex Germanis, ſed patriam deſeruiſſe.*
34. *De juramento quod præſtat Imperator Pontifici.*
35. *Iuramentum Imperatoris nō eſſe fidelitatis, ſed defenſionis.*

Atque

Digitized by Google

ATque hoc unum caput eſt, ex quo Pontifex Romanus in Imperatorem, & per conſequens in reliquos reges, principes & Reſpubl. jus majeſtatis ſibi vendicat. Alterum ſequitur ex eo, quod imperium dicat ſe tranſtuliſſe à Græcis in Germanos, cui cohæret jus coronandi, à Pontificibus adminiſtrari ſolitum, uſque à tempore Leonis qui primus Carolo M coronam impoſuit, unde occaſionem ſumſit arrogantia Pontificum, coronationem pro creatione interpretantium, ſicut eodem errore Roſſæus *in lib. de Reſpubl. in reg. autor. c.2.* perverſè admodum ex actu coronationis evincere laborat, regum autoritatem dependere potiſſimum à manu Epiſcopi, nec minus malè Lancelot. *libr.1.c.2.de Reg.§ 3. num.7.* colligit: *Reges, Hieroſolymitanus, Gallus, Siculus, & Anglus unguntur ab Eccleſia. Ergò quaſi vaſalli Eccleſiæ dicuntur:* quod & Sfortia Odd dicit *de reſt. in integ. part. 2.q.92.a.9.num.95.* qui addit & Luſitanum. Nec enim ob unctionem id fit, quod quidam eorum ſint vaſalli Pontificis, cum ab eo ne inungantur quidem, niſi caſu fortuito, ſed ex pacto, ita ut vel hinc nullum argumentum Eugubinus petere poſſit pro veritate donationis Conſtantinianę, licet probet Papam omnibus regnis aliquandò imperaſſe. Non enim jure Apoſtolatus, vel vi donationis Conſtantini, quicquid in ea habuit imperii, ſed ex pacto humano obtinuit.

De tranſlatione Regnorū.

Vnctio regum non tribuit Eccleſia jus in eos.

1\. *Regnum Siciliæ.*

Regnum enim Siciliæ in tabulis donationis Ludovvici *apud Volat. lib.3. Geog.* reperitur Paſchali conceſſum, quanquam in alio inſtrumento, *c.Ego Ludovvicus, diſt.63.* unà cum Sardinia & Corſica abſit. In diviſione enim imperii inter Carolum M. & Irenem, huic relictum fuit, quicquid cōtinetur Neapoli, Siponto & capite d' otranto unâ cum Sicilia, quæ manſerunt, una cum Neapoli in fide imperatorum Græcorum, uſq; dum à Rogerio Normanno occuparentur. Joh. Carolus Summonte *hiſt. Neap.lib.1.c.12.* Sigon *libr.7.hiſt.Ita:* Cæterum Clemens V. Regem Siciliæ, Eccleſiæ Vaſallum & hominem ligium vocat in Clement. Paſtora. *de rejudic. c. Apoſtolica. de ſentent. & re judic. in 6.* Et Guicciard. *lib.1.* vocat regnum Neapolitanum feudum antiquiſſimum Eccleſiæ. Et Pontifices illud regnum, cui voluerunt, nunc Arragonibus, nunc Gallis, nunc Germanis detulerunt. *Vide lib. 1.de Iure Majeſt.c.5.n.7.8.*

2\. *De regno Angliæ.*

Regnum Anglorum non prius delapſum eſt ad Eccleſiam, quam Johannes Rex, res ſuas, contra Ludovvicum & regni proceres, deſperatas videns, ad ſacram anchoram confugiturus, ſe & quicquid ex tottamque amplis provinciis perditis adhuc ſuperat, in ſinum Eccleſiæ recipiebat, ut ejus bullis ex Anglia avocaretur, quem arma pellere non potuerunt, id quod non tantum ab Anglis: ſed & Italis memoriæ mandatum fuit. Blond. *lib.6 Dec.2.* Anton. Florent. *hiſt. part.3 tit.9.§.5.* Polyd. Virg. *libr.15.hiſt. Angl.* Higden. *in Polychron.* Paris & VVeſtmonaſterienſis *in Iob.* Nam quod Steuchus

chus producit, ex regeſtis Alexandri III. argumentantis à nummo Petri ad ſubjectionem Angliæ convincēdam, quem ſine ratione ſequitur Claude de Rub. *lib.3.hiſt. Lugdun.cap.35.* parum habet momenti, cum quia Saxonum facta, non obligabant Normannos, quippe, qui hos una cum Danis vi exegerant, & non aliò, niſi belli jure regnum poſſidebant, tum quia nummus Petri non erat ſignum ſubjectionis, ſed penſio annua, quæ dabatur ad pios uſus, ad ſuſtentationem ſcholæ Anglorum & Eccleſiæ. Verum primus Johannes coronam reſignavit Pandulpho legato Apoſtolico, eamque ab ejus manu recepit, quod Polydor. Virgil. *libr.15.* eum tantum feciſſe putat pro perſona, & non pro poſteritate ſua. Ranulphus tamen Higdenius *in Polychron.* cui potius fides habenda, eum obligaſſe etiam hæredes teſtatur, id quod manifeſtè continetur in tabulis, ubi legimus: *Succeſſores noſtros, & hæredes de uxore noſtra in perpetuum obligantes, ut ſimili modo ſummo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ Romanæ, ſine contradictione debeant fidelitatem præſtare & homagium recognoſcere.* Paris *in ann.1216.* VVeſtmonaſter. *in Ioh.* Smitius de Rep. Angl. *lib.1.c.9.* aliter effugit, *That act*, inquit, *being neither approoved by the peopie, nor eſtabliſched by act of parliament, ar for the VVith, and ever ſithens taken for nothing, either to binde the King, his ſucceſſors, or ſubjects.* Et ſanè cum præcipui Barones ſequerentur partes Ludovvici, Johannes juſtis comitiis rem deliberandam nunquam propoſuit, nec ejus factum ullo conſenſu ſtatuum confirmatum fuit, quod ad jus inducendũ in Anglia omninò requirunt: imò non niſi invita obſecuta ſunt comitia bullis, quas Henric. III. ab aula Romana eblandiebatur, Stovv *in Hen.3.* & inter cauſas abdicationis Richardi II. ponitur, quod ad Papæ ſubſidium confugiſſet, cum Angli non agnoſcant ſuperiorem, præter Deum & regem. Hal. *in hiſt. Late Anglica Apolog. Proteſtant. pro Roma. Eccl.* Nec quiſquam ex regib. inveſtiturã accepit aut petiit à Papa, nec, ut ait Thomas Mor. *ſupplic. anim. in purg.* pecuniam vectigalem unquam ſolvit. Quicquid igitur juriſdictionis Papa exercuit, in invitos Anglos exercuit, ad id exoratus ab Henr. III. qui aliud contra vim comitiorum, quæ tum vires ſumebant, contra jus regis abſolutum, remedium non inveniebat, poſt cujus tempora ita decrevit autoritas Papæ ut ejus bullæ non majoris æſtimarentur, quàm illæ, quę innatant aquis, ipſius legatis etiam portus clauderentur, & Italorũ, quos Papa in Angliam miſerat, bona confiſcarentur. Helinsh. *in Eduar.3.* Nec enim mirum, ſi proceres ejus regis factum agnoſcere noluerunt, quo pejor in illis oris nullus regnavit, quem Pariſ. *in Ioh.* à procerib. vocatum ſcribit, *Regum ultimum, principum abominationem, nobilitatis Anglicanæ confuſionẽ*, quique regnum per Tyrannidem, excluſo & clanculum interfecto nepote, cui regnum debebatur, invaſerat, & crudeliter ſub jugo deprimebat, & qui regnum non ſubjiciebat alteri, niſi deſperatione coactus. Quæ autem metu

S & vi

& vi facta ſunt, præſes non patitur rata haberi. *lege ſeptima, & per totum. C. de his quæ vi metuve:* Et vetus eſt illud Baldi: *in rubr. de controv. inveſt. Spiritus ſanctus poſuit in ore prætoris: quod metu geſtum eſt, ratum non habebo.* Vis autem eſt *major, vel, ut mavult* Cujac. *majoris rei impetus, qui repelli non poteſt,* ut ait Julius Paulus. *lib. 1. recept. ſentent. t. 7 de in integ. reſtit. Non ea ſola vis eſt,* ait Cicer. *pro Cæcin. quæ ad corpus noſtrum vitamq́; pervenit: ſed etiam multo major ea, quæ periculo mortis injecto, formidine animum perterritum loco ſæpè & certo de ſtatu demovet.* Et ſic vi & mole bellica oppreſſus Johannes, cum exitum alium non videret, veritus, ne vita ſimul cum regno exueretur, maluit ſe Papæ beneficiarium facere, & ut ait Platin. *in Innocent. divino Papæ auxilio uti,* quàm aut vita cadere, aut peregrini hominis, ſuorumq́ue ſubditorum jugum ſubire. Epiſc. Ciceſtr. *in Tortura Tort. pag. 216.*

3. Quod verò regnum Gallorum attinet, nec illic unguntur Reges à Pontifice, nec ejus majeſtatem agnoſcunt, ut teſtantur omnes fere JCTI Gallici, quanquam libertati iſti non ſemel inſidiati ſint multi Pontificum, Urbanus II. & imprimis Bonifacius IIX. de quo ſcribit Plati. *in ejus vit. qui dare regna & auferre, pellere homines & reducere conabatur, aurum undiq; conquiſitum, plus quam dici poteſt, ſitiens.* Is igitur ad Philippum IV. ſcripſit in hunc ſenſum: *Scire te volumus, quod in Spiritualibus & temporalibus nobis ſubes: beneficiorum atq; præbendarum ad te collatio nulla ſpectat, & ſi aliquarum vacantium cuſtodiam habeas, uſum fructum eorum ſucceſſoribus reſerva, & ſi quas contuliſti, collationem haberi irritam decernimus. Aliud credentes, fatuos reputamus.* In capitulo quoque *unam ſanct. Ext. de major. & obedien.* non eſt dubium, quin includatur Rex Galliæ & ſubjiciatur gladio Papæ, cum *in fin.* dicatur, *de neceſſitate ſalutis eſſe, ut omnis anima ſit ſubjecta Pontifici.* Unde & pendente excommunicatione Philippi, cum ſcribi aliàs ſoleret: *regnante Philippo,* ejus loco poſitum eſt: *regnante Chriſto,* quaſi regnum ad Eccleſiam recidiſſet, cum Philippus eo exutus eſſet, Ivo *Epiſt.* 134. Aemil *lib.* 3.

Injuria Bonifacii in regem Gall.

Cæterum Philippus IV. hoc Bonifacii ex pelui fulgere parum perturbatus totidem verbis reſcripſit: *Sciat tua maxima fatuitas, in temporalibus nos alicui non ſubeſſe. Aliquarum Eccleſiarum & præbendarum vacantium collationem ad nos jure regio pertinere & percipere fructus earum contra omnes poſſeſſores, utiliter nos tueri: ſecus autem credentes fatuos reputamus, atq; dementes.* Nicol. Gillius *in Phil.* Steph. Aufrer. *in repet. Clem. 1. de offic. ord. n. 57.* Paſq. *li. 3. des Recherch. c. 11.* Joh. Bed. *c. 6 de jur. Reg.* Quin & Platina addit, legatum pontificis conjectum fuiſſe in carcerem, & ipſum Bonifacium à Sarra Columneſe, à Philippo ſubornato, ope Gibellinorum captum & Romam perductum, trigeſimo quinto die poſt, mœrore animi contabuiſſe. Non minus conciſè, ſed ſenſu paululum diverſo ſcripſit VVoldemarus Rex Dan. ad Pontificem: *Notum tibi facimus, vitam nos habere à Deo, nobilitatem à parentibus*

Reſponſio Regum.

Digitized by Google

bus, regnum à ſubditis, fidem ab Eccleſia Rom. quam, ſi nobis invides, remittimus per præſentes. Haiminsf. *c.9.contr.Gretſer.* Alius porrò ejuſdem nominis Rex Philippus, cum Papa ſolitis ſuis minis ipſi obſtreperet, ne filium ſuum Ludovvicum ab Anglis petitum mitteret in regnum, quod eſſet in patrocinio Eccleſiæ, reſpondit: *filium ſuum vocatum eſſe legitimo modo à proceribus regni: Papæ autem traditam poteſtatem à ſolo rege, in cujus manu non ſit, regnum, invitis proceribus, alienare, cum hæc ſit curatio omnium ſtatuum,* & ſic contemta fulminatione Papæ, nihilominus perrexit filio ſuppetias etiã contra ipſum Papam ferre. Paris. *hiſt.min.in an.*1216. VVeſtm. *in Ioh.* Carolus VI. quoque Benedicti XIII. qui Avenione ſedebat, bullas & legatos, de cõſilio univerſitatis, & ſenatus Pariſienſis, ſatis ridiculè excepit, ut conſtat ex Nihem. *tr.* 6. Papon. *lib.*1. *Arreſt.t.*5. *art.*27. Paſq. *libr.*3. *des recherch. de Franc. c.*12. Contra Gregorii XIV. in Henricum III. bullam, il eſt dit par Arreſt, *que ceſte bulle ſera bruslee en la place publique par les mains du Bourreau: decret eſt decerne contre Landriano* Nonce: *Deffences ſont faictes de porter, ni envojer argent à Rome, ne de ſoy pourvoir pour l'expedition des benefices: Gregoire XIV. ſoy diſant Pape declarè ennemi de la paix, de l'union Catholique, du Roy & de ſon Eſtat, adherant à la conjuration d'Eſpagne, fauteur des rebelles, coulpable du treſdeteſtable parricide, commis en la perſonne du Roy Henry troiſieſme. Arreſt. de Tours & de Chaalons.* Nam Innocentius III. jam ſcripſerat de Rege Francorum, quod in temporalibus ſuperiorem minimè recognoſceret *c. per venerab. Qui fil. ſint legit.* Et Clemens V. *in c. meruit ext. com. de privileg.* irritam facit definitionem Bonifacii, qua regem regnumque Franciæ Eccleſiæ ſubjiciebat, *& volumus,* ait, *omnia intelligantur, in eodem eſſe ſtatu, in quo erant ante definitionem præfatã, tam quantum ad Eccleſiam, quam etiam ad Regem, regnum & regnicolas.* Jacob le Chaſſ. *in tr. de ant. liber. Eccleſ. Galli.* ap. Bochell. *lib.*4. *decret. Eccl. Gall. tit.*21. *cap.*1. inter ſumma capita libertatis recenſet: *Neque Papam, neq; totum omninò Clerum, habere jus de ulla re temporali ſtatuendi, multò minus de Regno, ſeu imperio ſupremo.* Imò ne decretum quidem Synodi Trident. *Seſſ.* 25. *c.* 19. de interdicto duello, conventus ordinum Pariſ. recipere voluit, ex hac cauſa, *quod vergeret contra autoritatem Regis, qui non poteſt privari dominio ſuo temporali, cujus reſpectu nullum omninò recognoſcit ſuperiorem.* Bochell. *lib.*5. *tit.*20. *c.* 46. Anno 1561. damnatus fuit ad παλινῳδίαν Tanquarellus, qui diſputarat: *Papam, ut vicarium Chriſti, Spiritualem & temporalem habere juriſdictionem, & dignitatibus Eccleſiæ rebelles principes poſſe multare.* Bochell. *libr.* 5. *tit.* 3. *cap.* 6. quod decretum hoc anno repetitum contra Jacobitam, qui ejuſdem argumenti theſin affigere non erubuerat. Curia quoque, *in edicto contra libr. Bellarm. de pot. Papæ juxta finem, inhibet ac vetat, ne quis Doctor, Profeſſor, aut alius quicunq; ſupra dogma de poteſtate Papæ in ſcholis, Collegiis, aut aliis locis tractet, diſputet ſcribat aut doceat, directè vel indirectè.* Haiminsf. *in replic. cõtr. Gretſ. c.*9.

Gloſſ. *ad d.c. meruit* affingit mirabilem gloſſam, quod hoc procedat *de facto*, & non *de jure*, quia de jure ſubeſt Rex imperatori, *ut dicit Hoſtienſis*, & ſic conſequenter Papæ, qui eſt ſuper Imperatorem. Nam ne repetam, quod alibi demonſtravi, falſum eſſe: *omnia* ſcilicet *regna ſubeſſe Imperatori*, gloſſa tota eſt contraria textui. Nam quod legibus conceditur, id propterea conceditur, ut de jure eſſe cognoſcatur, & in eum finem Papa id c. inter jura repoſitum voluit.

4. *De depoſitione Childerici & ſubſtitutione Pipini.* Supereſt adhuc ſcrupulus ille, propter quem Pontifices jus ſibi in reges Gallorum arrogarunt, qui eſt depoſitio Childerici & ſubſtitutio Pipini, à Zaharia, ut dicunt, facta. Ita nimirum de ea re Canon. *Alius 15.q.6. Alius item Romanus Pontifex, Zacharias ſcilicet, regem Francorum nõ tam pro ſuis iniquitatibus, quam pro eo, quod tantæ poteſtati erat inutilis, depoſuit & Pipinũ Caroli M. Imperatoris, patrem in ejus locum ſubſtituit, omnesq; Francigenas, à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit:* quæ verba Gloſſ. *in d.c.* & vulgati codices Gelaſio aſſcribunt, cum tamen conſtet Gelaſium antè Caroli M. tempora mortuum, ità, ut nec de autore quicquam certi habeamus, ſed cogamur refugere ad Ivonem *part.5.c. ult.* qui refert Epiſtolam Gregorii VII. *ex lib.8. Epiſt.21.* quam & Vercellenſis habet, unde verba hæc tractata ſunt, quæ quantum roboris habeant, ex collatione reliquorum hiſtoricorum patebit, quibus tanquam publicis monumentis fidem derogare temerè nõ poſſumus. *arg.l.1.in pr.ff.de offic.quæſt.l.11.ff. de prob. & præſ.l ſcripturas. C.qui pot.in pig.hab.c.cum cauſam.de probat.c.ad audientiam.de præſcrip.* Quis enim Papæ in propria cauſa teſtimonium ſibi perhibenti tam facilè crederet? Francos, quos Egnatius *in præf in Cæſar.* & Aemil. *lib.3. hiſt. Gall.* naturaliter ſcribit odio habere externa imperia, libertatem ſuam voluiſſe alienigenæ tam ſine cauſa prodere; præſertim, cum nec ante, nec poſt tale quid feciſſe reperiantur.

Sed quid opus eſt conjecturis, quandò rerum teſtimonia aperta ſunt. Primum igitur Monachus Cænobii Egoliſnenſis, *quem* Rhegino Abbas Prumienſis *ad ann.814. ſe ſecutum ait, in vit. Caroli M.* ſcribit: *Pipinus Pius de illis linea generationis elevatus eſt primus à Francis in regem, cum conſilio domini Papæ Zachariæ, & nobilium Romanorum:* quomodo autem Papa intervenerit, ex appendice Hunibaldi diſcimus *ad Trithem. Coacto n. Concilio procerum cepiſſe eos conſiliũ de abdicando Childerico* dicit, *reḡ eo modo concluſa, ut Childerico Pipinus ſubſtitueretur, uq; recuſaret regnum ſuſcipere abſq; conſilio Zachariæ Romani Epiſc. miſiſſe Romã, qui de ſententia ejus certi fierent.* Rogationis ſumma, quæ fuerit, *in fragmento de Major.domus* à Pithoeo *edito*, legitur: *Pipinus dux legatos ad Zachariam Papam dirigit, interrogans eum, ſi ità manere deberent Reges Francorum, cum penè nullius eſſent poteſtatis: ſolo Regio nomine contenti: quibus legatis Romanus Pontifex reſpondit, illum debere regem vocari, qui Remp. gereret.*

Atque

Atq; hoc eſt *juſſum*, quod intelligit Eginhart. in vit. Caroli M. quando dicit: *juſſu Stephani Romani Pontificis depoſitum ac detonſum Childericum*. Nam mandati verba hæc ſunt: *Proindè fas eſt, & licet ipſis Francis Germanisq; repudiato degenere monſtro eligere, eum, qui bello, domi, ſapientia conjuges, liberos, parentes omnium deniq; vitam & fortunas tueri ac defendere queat & valeat. Data pridie Nonas Novembr Imperante Domino piiſſimo Auguſto Conſtantino Imperatore, imperij eius anno 33. Indictione quinta.* Aventin. *libr*: 3. *Annal*: Brevius Antoninus. 2. *part: hiſt. t.* 14. *c.* 1. §. 2. *Is meritò debet regnare, qui Rempub: ſtrenuè gubernare ſciat & poſſit.* Item Blond. *lib.* 10. *Decad*: 1. ex Alcuino: *Is, qui Regia melius obire munera novit, habendus Rex.* Atque hæc totidem verbis Annales incerti quidem, ſed tamen ut ex narratione apparet, Germani autoris referunt, *ſub annum* 751. *Orat*, ajunt, *ſibi decerni, quis eorum juſtè Rex debeat dici & eſſe, is, qui ſecurus domi ſedeat, an ille, qui curam totius regni, & omnium negotiorum moleſtias afferat.* Iidem tamen *ſub annum* 752. addunt: *Zacharias Papa ex autoritate ſancti Petri Apoſtoli, mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui poteſtate regia utebatur, nomini quoque dignitate frueretur.* Mandabat verò? At qua poteſtate? An forte ut donatus occidentali imperio? Atqui Franci Imperium nunquam agnoverant, quin potius præfectos Imperatorum vi ejecerant. An ut dominus totius mundi? atqui paulo poſt Leo, ut pauperculus Epiſcopus, ſat habet, terras quaſdam, beneficii loco, à Pipino accipere, quas ut Dominus mundi ipſi donare debuiſſet. Qui hic integrum regnum donat, paulo poſt pauca quædam oppida viciſſim emendicat? Cautius aliquantulum Gloſſ. *in verb: depoſuit* & *ibidem* Hugo *add. c. alius dicitur*, ait, *depoſuiſſe, quia deponentibus conſenſit.* Et vehemens alias regiæ dignitatis oppreſſor Roſſæus *de Reipub. autorit: in reg. c.* 8. *n.* 7. *Principes & populum Gallorum, depoſito veteri, novum ſibi regem creaſſe* confitetur, *ſed conſilio pontificis.* Nam & alii ferè omnes hiſtorici rem explicant hac ſerie, hiſq; verbis, ut primùm dicant Francos deſtinaſſe Pipinum Regem, uno conſenſu & una voluntate, tum petitum conſilium Papæ, quia Pipinus ſine prætextu aliquo religionis noluit tantum onus ſuſcipere, & Papam rogatum reſpondiſſe: Sine ſpecie religionis dico, quia & Hugo per miniſtros ſuos ſparſit rumorem, ſe divina revelatione ad occupandum regnum incitatum. Meger. 2. *hiſt. Flan.* Nanger: *in Chron. An.* 897. & Carolo M. creditum eſt deſtinatum fuiſſe divinitus imperium, tum per viſionem Conſtantini Copronymi, ap. Vinc. *lib.* 24. *Spec. c.* 4 *cuius meminit etiam Illyr. de translat: Imp*: tum per baculum Petri in Germaniam tranſmiſſum. *gl. in c. un: de ſacr: unct.* Petr. de And. *lib.* 1. *Imp. Rom. c.* 14. Imò, ſicut Pipinus ad regnum Franciæ ſine opprobrio occupandum, colorem & prætextum Roma quæſivit, ita de Caroli M. imperio ait Alciat. *Vt juſtum aliquem titulum adepto Imperio prætendere poſſet, Cæſarem ſe-*

Reſponſum Pontificis.

 rem ſe-

rem ſe & Rom: Imper: à Pontifice, populoq; Rom. deſignari procuravit. Novum enim non eſt, ut injuriæ graviſſimæ pallio religionis tanquam dibapho ſtrumæ tegi ſoleant.

De tota vero re Aimon: *lib. 4. cap. 61. Procerum ſuffragijs* Pipinum ſcribit electum Regem. Ado: *æt: 7. ſub annum 749. Papa Zacharias,* ait, *reſpondit, interrogatus à legatis: Illum eſſe dignum, ut declaretur Rex, qui jam gubernaret Remp: cuius conſilium ſecuti Franci depoſuerunt Childericum &c.* Viterbien: *17. par. Chron. c 4. Pipinus factus fuit Rex per Electionem Francorum & per Papam Zachariam.* Sigebert. *in Chron. Ann. 750. Auctoritate Apoſtolica & electione Francorum.* Trithem. *in compend. Annal. de orig. regum & gent: lib. 1. in fi. De unanimi omnium procerum conſenſu, Zacharia quoq; Romano præſtante conſilium.* Nec aliter rem explicant Friſingenſ. *l. 5. c. 21. 22.* & ipſe Faſciculus temporum. Occam. *in dial.* Johann. Pariſienſ. *in tr. de poteſt. reg. & Pap. c. 15.* Almain. *de auctor: Eccl. c. 1.* Marſil. Padua: *de translat: Imp. c. 6.* Hottoman. *in Francogall. c. 13.* Lupol. Bernbur. *de jur. Imper. cap. 12. obje. 7.* P. Æmilius *lib. 2.* Waltram. Epiſcop. Naumburg. *lib. 1. Apolog. contra Epiſt: Gregorij VII. c. 2.* Naucl. *gener 26. in ann. 750.* Sabell. *Enn. 8. lib. 8.* Haillan. *lib. 3. in Childer: III. ann. 750. ubi Burchardi Epiſcopi ad Papam perſuaſoria oratio inſeritur.* Nicol. Gill. *in Pipin.* Prolixè Michaël Coccin. *in lib. de translat. imp. in pr.* Widdringt. *in Apog. Bellarm: n. 404. & ſeqq.* Barclai. *de poteſt. Pontif. c. 41.* Mornæus *in myſt: Iniq. in Zach. & Steph.* Tholoſ. *de Republ. lib. 26. c. 5. n. 14.* Ex quibus omnibus patet à Papa, ad hanc rem nihil profectum fuiſſe, præter conſilium, & quod illud ne potuerit quidem communicare, niſi rogatus.

5\. *Papa non potuit Childericum deponere.* Alioquin non abs re miretur aliquis, quare Papa rem tam injuſtam ſibi attribuere, quam populo maluerit, niſi fortaſsè nihil intereſſe putaverit, dummodò poteſtatem ſuam ſibi ſtabiliret. Nam hæreditatem alicui eripere, & ſine ſufficienti cauſa ad extraneum transferre, quis non cum ſumma iniquitate conjunctum putet? Quin potius meminiſſe debuiſſet Zacharias, quod alibi ſcriptum eſt ad Bonifacium Moguntinum; *Nimis reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, ut te vivente tibi alium ſubſtituamus, c. petiſti 7. q. 1.* cui potius curator dari debuiſſet ex ſententia Gregor. *lib. 11. Epiſt. 7.* & Ictorum Bald: *c. 1. §. hoc quoq; de ſucceſ: feud. & in Auth. hoc amplius C. de Fidejuſſ:* Paul: Montan: *tr. de jur: Tutel. & Curat. 2. 28. n. 87.* Tholoſ. *25. de Rep. c 5. n. 14. 17.* ſicut & Innocentii IV. conſilio, regi Portugaliæ nobilitas & clerus curatorem ſubſtituerunt. Duardus Nonius *in hiſt: regum Portug. & in cenſuris de vera geneal. reg. Portug. c. 2. de ſuppl. neglig: prelat. in 6.* Et Auguſtus Archelao Cappadociæ regi tutorem addidit, quam diu mente captus erat. Dion. *lib 57.* Ozias, cum lepra percuſſus cogeretur converſatione hominum abſtinere, non poterat Remp. adminiſtrare, nec tamen à

regno

regno excluſus fuit, ſed Joathan filius regis pro patre regnum adminiſtravit. 4. *Reg.* 15. Nec adduci potuit Pontifex ullo modo, ut Carolo Gallo, ex morbo deſipienti, regnum abrogaret & in Henricum V. Anglum transferret, licet is jam bonam partem Galliæ occupaſſet, & ducta in matrimonium filia Caroli, cum ipſo & proceribus pepegiſſet. Monſtrol. & Liv. *in hiſt. ſui temp.* Quia ſi Epiſcopus mente captus propterea non excidit Epiſcopatu, ſed officium facit per vicarium, *c. quamvis* 7. *q.* 1. multò minus ob vitium multò tolerabilius ab hæreditate ſua poteſt removeri Rex, imprimis, quia agitur de præjudicio tertii, vel invito defuncto ſucceſſuri, qui non vocatur à defuncto vel depoſito, ſed à majoribus, vel ex lege regni; *l.* 3. *de interd. & releg.* Quid enim hoc vitii, quod inutilitatem vocat c. alius, & gl. *in ver. inutilis* explicat, quod deſignet, *diſſolutum cum mulieribus & effeminatum*, quam gl. ſequitur Lupold. Bebenbur: *de jur. Imp. Rom. c.* 17. Si enim propterea fas eſt aliquem cum tota poſteritate regno exui, proh Deum, quam pauci principes ſtabili ſedent throno. Sed contra id genus brutos & Monarchomachos jam alibi diſputavimus; ubi & Bellarmini inſtantias 2. *de Rom. Pont. c.* 17. diluimus, qui inepto argumento ex eventu, & miniſterio Bonifacii Pontificis translationem juſtam facit, quemadmodum *in lib. de translat. imp. c.* 12. juſtè in Carolum translatum Imperium ſcribit, quia feliciter Carolus præfuit imperio: qua ratione & latrocinia Alexandri M. & imperia injuſta Romanor. & Tyrannidem Cæſaris compendio probare potuiſſet. Verum idem Bellarm. *c.* 12. *contr. Barcl.* facta Pontificis excuſat ex eo, quod regibus abjudicata regna, non ſibi tribuat, nec illegitimis poſſeſſoribus, ſed legitimis hæredibus. An verò Pipinus Childerici legitimus hæres erat ex lege Salica? Populo verò non licebat in principem, lege & hæreditatis jure confirmatum inſurgere: multo minus Pontifici tantum injuriam ſuo calculo probare. De quib. videantur plura *in tr. de vi in princ. injuſt.* hæc fuſius aliquantulum hic quoque diducere voluimus, quia Viterb. *par.* 17. *Chron. in an.* 745. & Ott. Friſing. *lib.* 5. *c.* 23. hoc dicunt exemplum eſſe, unde Pontifices traxerint conſuetudinem transferendi regna, quodq; Gregorius VII. & Adrianus IV. in ſuis Epiſtolis Imperatoribus ubiq; objiciunt, ut conſtet, ex quam futili principio poteſtatem ſuam auſpicati fuerint.

Nec enim ſolis Gallis hoc exemplo perſuadere voluerunt ſibi in eos competere ſummum jus, ſed etiam Germanis, propterea quod Innocent. III *in c. venerab. de Elect.* ſcribat: *jus & poteſtatem eligendi imperatorem ad principes ab Apoſtolica ſede perveniſſe, quæ Romanum Imperium in perſonam Magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos,* ibid: Bernardus & *gl. in ver. in German. c. Romani in Clem. de jurejur.* ex quo gl. *in c. in apibus* 7. *q.* 1. infert: quod, *qui dicat Imperatorem juriſdictionem habere ſine Papa,* 6. *Poteſtas à Pontificibus uſurpata in Impp.*

dicat-

dicat nos Imperatore carere. Et Bellarm. his juribus & domeſticis teſtimoniis confiſus, neceſſariò ſcribit Imperatorem obligari ad fidelitatem Papæ præſtandam, quia hanc conditionem potuit Pontifex adjicere. *lib. 5. Rom. Pont. c.* 8. quod & Bodin. & Tholoſ. concedunt, Immemores, quod illi juri ſive potius injuriæ ſubjiciant Imperatorem, cui ſuos Reges nolentes volentes coguntur implicare. Bellarm. n. *de transl. Imp.* poteſtatem conſtituendi Imperatorem non aliunde deducit, quam ex poteſtate Papæ indirecta. At hæc non magis extenditur ad Imperatorem, quam Reges Chriſtianos quoſcunque, quibus eaſdem conditiones adjungere ex eadem providentia debuiſſet, *ne* vid. *contingeret hæreticos vel ſchiſmaticos creari*, ut ipſe ait, aut admitti. Iam ante Innoc. II. Imperatorem Lotharium curaverat ad pedes ſuos proſtratum pingi, aſſcriptis his verſibus:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores,
Poſt homo fit Papæ, ſumit, quo dante, coronam.

Chron. Hirſaug: *in vit: Abbat: Hartuingi.* de quibus picturis ait Radevv. *lib.* 1. *c.* 16. conqueſtus eſt Fridericus I. coram legatis Pontificis: *A pictura* inquiens, *cepit: Ad ſcripturam pictura proceſſit: Scriptura in autoritatem prodire conatur. Non patiemur, non ſuſtinebimus: coronam ante ponemus, quam Imperij coronam unà nobiſcum ſic deponi conſentiamus. Picturæ deleantur, ſcripturæ retractentur, ut inter Regnum & Sacerdotium æterna inimicitiarum monumenta non remaneant.* Gregorius VII. Rudolpho miſit coronam cum hac inſcriptione:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Avent. *lib.* 5. *Annal.* Adrianus ſcripſit ad Fridericum primum: *Romanum imperium à Græcis translatum eſt, ad Alemannos, ut Rex Theutonicorum non, antequam ab Apoſtolico coronaretur, Imperator vocaretur. Ante conſecrationem Rex: poſt Imperator. Vnde igitur habet Imperium, niſi à nobis? Ex Electione principum ſuorum habet nomen Regis, ex conſecratione noſtra habet nomen Imperatoris & Auguſti & Cæſaris. Ergò per nos Imperat. Roma noſtra ſedes eſt. Imperatoris eſt Aquis in Arduenna, quæ Sylva Galliæ. Imperator quod habet, totum habet à nobis. Sicut Zacharias tranſtulit imperium à Græcis ad Theutonicos: ità nos poſſumus ab Alemannis transferre ad Græcos. Ecce in poteſtate noſtra eſt, ut demus illud, cui volumus: propterea conſtituti à Deo ſuper gentes & regna, ut deſtruamus, & evellamus, ædificemus & plantemus.* Avent. *lib.* 6. *Annal. Boi:* Hinc exſcripta videri poſſet Johannis XXII. Epiſtola de Friderico & Luvvico Imp. *poſteaquam à deceſſoribus noſtris, res Romana, à Græcis ad Germanos translata, Carolo M. in fidem atq; tutelam commiſſa eſt, ſummus ille honor beneficium pontificis Max. eſſe ſolet. Decretum ſiquidem eſt, ut cum Germani principes Regum juſſiſſent, id demum ratum eſſet, ſi Rom. Pontifex univerſi orbis Chriſtiani pater atq; princeps author fieret, nec ante cuiquam comitijs Cæſareis, ſuffra-*

ſuffragijs principum deſignato Regi, neq; adminiſtrandi, neq; regij tituli uſurpandi jus eſt, quam primarius ſacerdos Dei opt. Max. legatus ſuo numine faveat & aſpiret. Avent. *libr. 7. Annal* Et hac poteſtate complures Imperatores imperio juſſi ſunt abire per varios Pontifices, inter quos Henricus IV. primus fuit, de quo Trithem: *in Chron. Hirſaug. c. 4. A Gregorio VII. excommunicatus & ab imperio Synodali Epiſcoporum decreto fuit depoſitus: quamvis non curaret. Ipſe autem primus eſt inter Imperatores per Papam depoſitus*, imò, ſi Friſingenſi credimus *libr. 6. hiſt. c. 35.* inter omnes Imperatores, *niſi forſan quis pro Anathemate habendum ducat, quod Philippus ad breve tempus à Romano Epiſcopo inter pænitentes collocatus, & Theodoſius à B. Ambroſio, propter cruentam cædem à liminibus Eccleſiæ ſequeſtratus eſt.*

Nam quod Bellarm. *lib. 5. de Rom. Pontif. c. 8.* objicit Theodoſium & 7.
Leonem Iſaurium Imperatores Orientis, in quos Ambroſium & Gregorium II. ait exercuiſſe juriſdictionem & imperium, jam dudum refutatum eſt à Barclai: *de poteſt: Papæ c. 39.* & à VVidringt: *in Apol. n. 347. & 402.* Nam quod attinet exemplum Ambroſii, propter cædem injuſtam Theſſalonicenſium prohibuit Theodoſium à limine Eccleſiæ, ut loquitur Otto Friſing. *lib. 6. c. 18.* ex Niceph; *lib. 12. c. 41.* quod ſic interpretatur Gregor. VII. *in Epiſt. ad Metenſ. Epiſc. B. Ambroſius licet ſanctus, non tamen univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, pro culpa, quæ aliis ſacerdotibus non adeò gravis videbatur, Theodoſium M. Imperatorem, excommunicans ab Eccleſia excluſit.* Ruffinus verò non obſcurè innuit, Theodoſium ultrò abſtinuiſſe. Ruff: *l. 2. c. 18.* VVaremund. ab Erenb. *c. 2. de ſubſ. reg. n. 35.* Sed ne de Zelo Ambroſii diſputemus, & ut non ultrò, ſed juſſu Epiſcopi Imperatorem à conventu Eccleſiæ abſtinuiſſe credamus, & hanc à limine templi ſequeſtrationem interpretemur cum Hildebrando & Bellarmino pro Anathemate: nihil tamen hinc auſus fuit inferre directè Hildebrandus, *niſi, quod fuerit Imperator ſecluſus ab Eccleſia*: Bellarminus verò ſtabilire inde nititur etiam juriſdictionem temporalem, duplici argumento. 1. *Quia non potuit Ambroſius de criminali cauſa cognoſcere, quæ ad forum externum pertinet, niſi in foro externo legitimus judex Theodoſii fuiſſet.* Duo verò abſurda ex hac ratiocinatione liquidò pullulant, ipſius etiam Bellarmini theſibus & opinioni contraria. Nam judex, qui ſedet in foro externo, juriſdictionem exercet fori externi ſeu temporalem. Quid enim per forum externum intelligere poteſt Bellarm. niſi forum ſoli, cui opponitur forum internum, poli, ſeu conſcientiæ. Nam ſi de foro aliquo in Eccleſia id acceptum velit, nihil pro ſua opinione concludit, quia nemo negat, quin in foro Eccleſiæ cognoſcantur crimina & puniantur, ſed quæſtio eſt de pœna non Eccleſiaſtica, ſed abdicatione à regno temporali. Iam verò Ambroſius ſedet Imperatoris judex in foro externo. Ergo exercet juriſdictionem temporalem, quod eſt adverſum ipſius Bellarmini decretis,

qui principem in temporalibus negat habere ſuperiorem, & poteſtatem Pontificis aſtruit quidem verſari in temporalibus, ſed non eſſe temporalem. Quod ſi porrò cauſarum civilium & criminalium cognitio, quæ fit ab Eccleſiaſticis, arguit juriſdictionem in foro externo, omnium rerum directi judices erunt Eccleſiaſtici, quia omnia crimina, quibus peccatur in Decalogum, ſubſunt cognitioni Eccleſiaſticorum judicum. Deinde Ambroſius, licet Epiſcopus particularis Eccleſiæ, *ut ait Hildebr.* fuit legitimus judex Imperatoris in foro externo: Ergo quilibet Epiſcopus poterit in Regem & Imperatorem juriſdictionem fori externi uſurpare, quod quaſi abſurdum rejecit Bellarm. *libr. 5. Roman. Pontif. c. 3* Fallaciter autem & Sophiſticè concludit argumentum, quia de cauſa fori externi, non tantum cognoſcit judex fori externi, ſed & interni, quatenus eadem cauſa pertinet ad forum Eccleſiæ. Sacrilegos nuptiarum, homicidas, Latrones plectit ſecularis judex gladio ſeculari: non tamen præripit ſupplicia, quæ impœnitentibus imponit Eccleſia, ſecundum illud: *Qui non fecerit omnia, quæ ſcripta ſunt in libro legis, morte morietur.* Theodoſius, quam Imperator, ſecularem gladium non horrebat, quia poteſtatem ſupra ſe non habebat: ſed Spirituali tamen nolebat cervicem ſubtrahere, quo ſolo feriebat Ambroſius, quando non à Republ. ſed Eccleſia tantùm arcebat Imperatorem, ideoq; non cognoſcebat, tanquam judex in foro externo, quia non puniebat pœna externa, ſed Eccleſiaſtica. 2. *Cogere Imperatorem*, inquit, *ad legem politicam ferendam, & præſcribere ei formam legis: nonne manifeſtè oſtendit, poſſe Epiſcopum interdum temporali poteſtate uti, etiam in eos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt.* Manifeſtè verò Bellarm. hoc argumento ponit Temporalem poteſtatem, ſupra Imperatoriam & Regiam, quod *in reſponſ. ad Barclajum* ubiq; negat; & Tertulliani, Ottonis Friſingenſis & aliorum verba, qui nulli poteſtati ſubjectam confitentur Regiam, non aliter eludit, quam quod Pontificis poteſtatem ſuper principes neget eſſe temporalem: Nunc verò eam vel ipſi Epiſcopo tribuit in Imperatorem, & callidè dicit: *Etiam ſuper eos, qui poteſtatem ſuper alios acceperunt*, ne apertæ contradictioni ſe implicaſſet. ſi, quod res eſt, tribuiſſet Epiſcopo poteſtatem temporalem in Imperatorem, qui eſt ſupra omnem poteſtatem temporalem, vel ipſo Bellarmino arbitro. At quam quæſo futili argumento: *quia ſcilicet coëgit Ambroſius Imperatorem ad legem perferendam, ne ſententiæ latæ de cæde vel bonorũ publicatione, rata eſſent, niſi poſt triginta dies à ſententiæ pronunciatione:* Qua verò vi putas Ambroſium cogendo uſum fuiſſe, ſc. quia nolebat admittere Imperatorem ad Eccleſiam, ſeu metu pœnæ Spiritualis: Eſtne verò hoc, uti poteſtate temporali? Ergo, qui ſic ſcripſit in teſtamento: *Mævia centum ex legato non habeat, niſi nubat Sempronio*, poteſtatem publicam ſibi aſſcribit cogendi Mæviam; qui metu aliquem deterret,

terret, aut inducit, juriſdictionem ſibi ſumit in eum, quem deterret, aut inducit. Quid ni igitur eodem argumento transferre licet principi ad ſe juriſdictionem Eccleſiaſticam, quando metu ſupplicii corporis aut jacturæ bonorum adigit hæreticos ad externam converſationem Eccleſiæ? Multi Judæi, quod ſperent effugere manum lictoris, aut ad minimùm acerbitatem ſuppliciorum, fidem Chriſtianum profitentur. An hos, quia coguntur ad Eccleſiæ fidem ſuſcipiendam, putas cogi poteſtate Eccleſiaſtica? Eadem ſc. veriſimilitudine, qua Ambroſius metu Eccleſiaſtici ſupplicii, coëgit Imperatorem mutare legem civilem. An verò etiam mutare coëgit? Certè poſt receptionem demum injunctam fuiſſe mutationem legis, non tanquam pœnam, ſed tanquam cautelam, ne iterum in eundem vel ipſe, vel ſucceſſorum aut magiſtratuum quiſquam impingat, apud Theodoretum legimus.

Quod de abdicatione Leonis Iſaurii objicit Bellarm. pari facilitate redarguitur, quâ Waltramus *lib. 2. Apol. c. 15.* redarguit exemplum Philippi, à Conſtantino damnati, & allegati à Gregor. 7. *in Epiſt. ad Met.* unâ cum Arcadio excommunicato ab Innocentio. Nam quanquam Magdeburg. *in Centu.* & Mornæ. *in myſt. Iniquit*: Gregorium II. perfidiæ accuſent & graviter inſectentur, quod, ut Onuphrius *confitetur in Annot. Plat: in Conſtant. Conſtantino majora auſus Italicum Imperium, quod de Longobardis ſuperarat, Leoni III. eripuerit*, id quod Zonar. *Tom. 3.* Cedren. & Sigon. *lib. 3. hiſt. Ital.* affirmant: Contrarium tamen apertè aſſerit Platin. *in Greg. 2.* cujus narrationi ſubſcribunt Paul. Diacon. *lib. 6. de geſt. Longob: c. 49.* Blond. *dec. 1. lib. 10.* adeò, ut veritas exempli prorſus in dubio ſit & incerta, quod tamen etiamſi pro vero acceptemus, propoſito Bellarmini nihil inſerviet, quoniam & qui à Gregorio dicunt ereptam Italiam Imperatori, non afferunt proceſſum aliquem judiciarium, quo per ſententiam ſubditi juſſi ſint abire ab obedientia Leonis, ſed ſuaſu vel conniventiâ Gregorii tradunt ſubditos ipſos inſurrexiſſe. Sigon. *lib. 3.* Otto Friſing. *lib. 5. cap. 18.* Suaſus verò non arguit potentiam, cum Petrus Eremita & Bernhardus concionibus ſuis protruſerint homines agminatim in terram Sanctam, nec tamen potentiam ullam aut juriſdictionem ſibi arrogarunt. Sarvanorola, qui divinis credebatur frui revelationibus, maximam partem Florentinorum traduxit ad partes Gallorum, quos venturos brevi in Italiã prænuntiabat. Comin. *l. 4. & 5. bell. Neap.* & quotidiana experientia teſtatur vulgum concionibus Eccleſiaſticorũ non aliter quã tubis agi, & in quãcunq; partẽ impelli, quippe, qui minus malè vel poſſe vel velle ſuadere putãtur: Sed, ſi quis ex hac cauſa cõcionatoribus poteſtatẽ aſſignare velit, næ is neſcius ſit, quid interſit inter ſuaſum & præceptũ: inter conſiliũ & coactionem. Verũ ne ſic 8.

quidem quicquam pro ſe obtinebit Bellarm. ut ſaltem poteſtas fiat pontificibus, perſuadendi ſubditis rebellionem, quia non, quid factum ſit Romæ, ſpectandum eſt, ſed quid fieri debeat. Factum quippe Pontificum non facit fidei articulum, & factis non regitur Eccleſia, ſed Legibus. Imperator ad leges & non ad facta remittit judices, *& illud ſpectari vult, non quod maximus quiſq; magiſtratuum fecerit, ſed veritatem, & Legem & juſtitiæ veſtigia, l. nemo judex. 13. C. de ſent. & interl.*

9. *Quinam ex Impp. dejecti à Papis.* Propterea primus Henricus IV. expertus eſt Tyrannidem Pontificiam, quæ, ut ſemel viam ſibi facere auſa fuit, inſtar rapidi torrentis, in ſucceſſores quoſcunq; graſſari perrexit, alios ad tempus ſaltem demergens, alios prorſus voragine infida abſorbens. Ita enim tractati & excepti ſunt, Fridericus I. ab Adria. IV. & Alexandro III. Henricus V. à Paſchali. 2. Philippus Fridericus I. filius ab Innocentio III. Ottho IV. ab eodem Frideric. II. à Gregorio IX. & Innoc. 4. Conradus IV. ab eodem. Ludovvicus IV. à Clemente & Johanne XXII. In quibus abdicandis cum Papæ viderent ſuam poteſtatem contemtui futuram fuiſſe, niſi terrorem religionis admiſcuiſſent, ita ſe geſſerunt, ut ſub ſpecie religionis, non vi poteſtatis politicæ, regno ſpoliati viderentur, quo Sophiſmate (ſic enim hoc genus vocat Ariſtoteles) non tantum contra Imperatores, in quos peculiare quoddam jus ſibi vendicarunt: ſed & cæteros Monarchas uſi ſunt: contra Guilielmum Angliæ Regem, & Johannem, qui tum temporis ſedem Apoſtolicam pro Domino nondum agnoſcebant: Philippum & Carolum VI. Gallos: Boleslaum Polonum, quem ità regio nomine privavit Gregorius VII. ut longo tempore poſt Regis nomen in Polonia non audiretur. Michov. & Cromer. *lib. 4. hiſt. Polo.* Crantz. *lib. 3. Vandal. c. 13. 14.* Ladislaum Vngarum, quem Alexander V. in Concilio Piſano regno privavit, Plat. *in Alex.* id quod Innoc. III. *c. licet. de voto.* etiam filio regis Vngariæ minatur: Georgium Bohemiæ regem, Bonfin. *Dec. 4. lib. 1. & 3.* & contra plures alios, quos metu religionis, imperiis, honoribus, nec non vita ipſa ſæpius privaverunt. Sed in Imperatoriam dignitatem peculiariter graſſati ſunt, ut pote, in eam plus ſibi licentiæ dederunt, propterea, quod à ſua manu illam accipi dicebant. *A quo* enim *habet, ſi à Papa non habet imperium*, dixerunt legati Adriani, cum Fridericus cum iis expoſtulaſſet, Radevic. *lib. 1. c. 9. & 10.* quaſi imperium non proflueret ab eodem principio, unde oritur Pontificatus. *c. Duo ſunt. diſt. 96. c. cum ad verum. diſt. 63. de concept. ff. § 1. Novell. 6. in pr. Novell. 73. ibi, Quia Deus de cœlo imperium conſtituit, Nov. 81. cap. 2. ibi imperio ſequente Deum, c. quo jure. diſt. 8. c. ſi imperatori. diſt. 96. c. quæſitum 23. q. 4.* Cum autem duorum idem per ſe eſt principium, neutrum ab altero dependere poteſt. Hieron. Balb. *in lib. de coronat.*

Imperium à Deo.

Nec

Nec enim, quod Petro de Andlo. *lib. 2. de Imper. c. 9.* difficultatem facit; aut quod Oldrad. *conſ.* 180. Cardin. *in c. quoniam* cum gl. 10. *diſt.* Hippolyt. *in l. fin. nu.* 148 *ff. de juriſd. om. jud.* Lancelot. *lib. 1. c. 1. de Imp.* § 2. *q.* 2. pro defenſione poteſtatis pontificiæ adducunt; quicquam continet præter ſcopas diſſolutas & confuſionem Eccleſiæ & politiæ. Quod enim *Ezechiel. c.* 37 de uno rege, *Ioh. c.* 10. de uno ovili dicitur, de unitate Eccleſiæ manifeſtò explicatur, nec magis inde licet inferre ad unitatem omnium regnorum, quæ jure gentium diſtincta ſunt, *l. ex hoc jure. ff. de juſt. & jur.* Petrus de Ancha. *conſil.* 311. & 341. quam ex eo, quod Monarchia inter Reſp. eſt optima, ſequitur, quod eadem præſtet in Eccleſia, ut argumentatur Bellarm. *lib. 1. de Pont. Rom. c. 1. 2. 9.* Sicut ex contrario Couvar. *de reſt. part.* 2. § 9. *nu.* 6. negat ſequi: *Omnes tenentur obedire uni ſoli Pontifici. Ergò & uni imperatori, tanquam Monarchæ totius mundi.* 10.

Vna Eccl. non infert unum regnum.

Nec quod regna transferantur à gente in gentem, *Dan. c. 2. & 4. & 5.* propter iniquitates, *c. Eccleſiaſtici. c. ſi de rebus.* 23. *q.* 7. ex eo ſequitur, Papam habere poteſtatem ea transferendi, Gilleſ *in Pipin.* ut argumentatur Bellarmin. *c. 8. & 12. de transl. Imp. & c. 21. contr. Barcl.* quia, ut Occam objicit *in Dial. in princip.* Si Papa eam poteſtatem habet quam Deus in regnis transferendis, poterit quemlibet noſtrum ſuis exuere bonis ſine cauſa, quia negari non poteſt, quin Deus id poſſit. Deus autem transfert regna & impellit reges occulto conſilio, quod quamdiu revelatum non habet Pontifex, tam diu participem poteſtatis transferendi, ſeſe facere non poteſt.

Deus trãsfert regna: non Papa.

Nec quod Saul unctus fuit à Samuele, 1. *Reg. c.* 10. propterea ab eo accepit regnum, quia *elegit eum dominus & unxit in regem, principemque populi ſui,* ut dicit ipſe Samuel. Ceremonia autem externa non facit regem, ſed poteſtas, quam Saul habebat ex poſtulatione populi & conceſſione Dei: *ibid. cap.* 9.

Proindè Otto Comes, cum ab Adriano ſcriptum intelligeret, Imperatorem accepiſſe imperium à manu Papæ, tanquam beneficium, vix ſe cõtinuit, quin Legato in oculos involaret, & Fridericus audacter reſpondit: *ſe coronam nemini acceptam referre, præter Deum, & principes Germaniæ:* Radevvic *lib. 1. c. 10.* Sigon. *lib. 9. hiſt. Ital.* Fridericus II. cum audiſſet coronam ſibi ab Innocentio in Concilio Lugdunenſi detractam, coronam afferri juſſit, eaque capiti impoſita: *Nondum,* ait, *eam vel Pontificis vel concilij decreto amiſi: an vero principem, cui non eſt par, de culmine imperialis dignitatis Pontifex deturbabit? Atqui multò meliore nunc, quam ante, conditione ſum. Nam ante in aliqua re ſaltem tenebar ipſi obtemperare, nunc verò omni obedientiæ, venerationis & pacis ſolutus vinculo ſum.* Sigon. *libr. 18. hiſt. Ital.* Ludovvici Bavari de hac re extat declaratio, quod *imperialis dignitas non ſit à Papa, nec ejus approbatione, confirmatione, autoritate, conſenſuve indigeat, ſed quod ſubſiſtat ex ſola* 11.

Imperium non dependet à Papa.

Digitized by Google

Electione, cum à Deo non aliud medium detur, quam per Electionem. Et contra aſſerentes aut facientes, læſæ majeſtatis reos pronunciat, feudiſque, quæ ab imperio habet, & omnibus gratiis, juriſdictionibus, privilegiis, & immunitatibus, ipſo jure & facto, privatos eſſe decernit. Marſil. Patav. *in defenſ. pac.* Petrus de Vineis *in Epiſt.* Eos etiam hæreſis accuſat Ant. de Roſell. *in tr. de pot. Pap. & Imp. §. ne prolixius.* Durum certè nimis fuerit primos Romanorum aut Græcorum Imperatores, aut cæteros principes, qui Romanum Pontificem nunquam recognoverunt pro Domino, injuſtos uſurpatores, & Tyrannos proclamare. Driedon. *de libert. Chriſt. libr.* 1. Nam Pilati poteſtatem legitimam ipſe Chriſte agnoſcit, ſicut & Paulus ad Imperatorē tanquam ad ordinarium ſuum judicem provocat, & illi ipſi, qui Imperatorem Pontifici ſubjiciunt, quando jus Imperatoris univerſale, quod ipſi in univerſum mundum competere dicunt, probare volunt, utuntur maximè illorum Imperatorum jure, quos injuſtos poſſeſſores faciunt. *ut l. deprecatio ff. ad l. Rhod. de jact.* Quod ſi illi legitimo titulo non poſſederunt, nec alii legitimè eorum nomine id repetere poſſunt, quia hæres etiam ignorans, in vitia defuncti ſuccedit. *l. cum hæres ff. de diverſ. tempor. præſcript. l. 4. §. 15. ff. de uſurpat.* Conſtantinus verò, cum donaſſet, ut fabulantur, dimidium Imperii Eccleſiæ, annon dicetur eodē argumento injuſtus poſſeſſor partium orientalium, quod illas ab Eccleſia inſtar feudi non recepit? id quod concludet etiam de omnibus Chriſtianis Imperatoribus orientis, quorum nullus unquam Papam recognovit in ſuperiorem. Nec id negādum putat Joh. *in gl. in c. In apibus in ver. Unus. 7. q. 1* Concludet etiam de regibus Hiſpaniæ, quos gl. *in c. Adrianus. diſt. 63.* excuſat, quia eruerunt regnum illud de faucibus in-
12. fidelium, quæ tamen ratio in regno Hieroſolymitano non valuit: Et ſicut illud jure belli poſſident Hiſpani; ita & Angli & Franci, & paulo poſt oſtendemus, Imperatorem maximam partem Italiæ, unde nomen Imperatoris meritus eſt, non alio niſi belli jure poſſidere, juxta antiquos verſus:

Sanguine Romanum ſibi regnum Carolus aptè
Aſſociat proprio, proprio quoq; ſanguine ſervat.

Papa donat res jā poſſeſſa.

Thom. Michael. *in diſputat. de juriſd. Rom. theſ. 2.* Cur igitur ab alio peteret, quod jam poſſidebat? Meritò putarunt Romani ſe ludibrio haberi à Vologeſe Parthorum rege cum literis petitum veniret, quod jam eripuerat. Tacit. 15. *Anna.* Alexander M. ridebat Darium, quod cum omnem regionem inter Helleſpontum & Alyn amnem ſitam dotis loco cum filia offerret, aliena ſibi promitteret, & vellet partiri, quod totum amiſiſſet, quodque ipſe jam teneret victoriæ ſuæ præmia. Curt. *lib.* 4. Et nos riſum contineamus, cū videamus à Papa dari, quod jam jure occupatum eſt? Fruſtra enim ab Imperatore petitur, quod jure cōmuni obtineri poteſt, *l. Imperatores. ff. de reb. aut. jud.* ubi Zaſ. *nu.* 2. ait: *Fruſtra utitur baculo, quo ſe ſuſtentet, qui ſine baculo inam-*

*inambulare poteſt,l.uni.C.de theſaur.lib.*10.*l.*1.*ff.ad municip.*meritoq́; riſit Carolus M. Nicephori Conſtantinopolitani arrogantiam, quod Caroli legato Helmogando Saxoniam jam Carolo ſubactam his verbis dono dediſſet: *Ego, qui terrarum orbis imperium teneo & cœleſti numine electus, rerum ſum Dominus, ac quos volo, ex humillimo loco ad ſummam dignitatem jure meo produco, te ducatu harum gentium dono*, quantò magis riſiſſet, ſi Clientem ſuum, hominem de Eccleſia, ſimili, aut etiam arrogantiori oratione uſurum aliquando ſuſpicatus fuiſſet. Avent. 4. *Ann. Bojor.*

Quantillum enim ſit, quod à Pontificibus Imperatores receperunt, 13.
ne ſolis Innocentii, aut Clementis verbis credere cogamur, age rem ipſam ex hiſtoriis illorum temporum conſideremus, ubi invenimus Carolum M. triplici expeditione Italiam ſibi ſubjeciſſe eo ordine, ut primam ſuſciperet rogatu Adriani Pontificis, *c. hortatu.* 23. *q.* 8. Eginard. *in Car.* contra Deſiderium regem Longobardorum, quem Papiæ incluſum cepit, & ea vice totam ditionem Longobardorum ſui juris fecit: alteram contra Argiſum ducem Beneventanum, qua acquiſivit univerſa ejus dominia, & ob hæc merita primum advocatus S. Petri contra Longobardos, deindè patritius Romanus electus eſt à Romanis, ut refert Monachus Egoliſnenſis *in vit. Caroli M. &c.* Adrianus Papa *diſt.* 63 Tertiò deniq; ulturus injuriam Leoni III à Romanis illatam, facta levi in Beneventanos excurſione, Romam venit, & ipſo die natali Leo Papa coronam capiti ejus impoſuit, & à cuncto Romanorum populo acclamatum eſt: *Carolo Auguſto à Deo coronato, Magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria.* Hæc prædictus Monachus *in vit. Carol.* qui & paulo ante dixerat, quod *Romani ſibi elevaverint Carolum in Imperatorem & Auguſtum*; id quod totidem ferè verbis referunt Annales Germanici *ad annum* 801. Aimon *lib.* 4. *cap.* 90. Ado. Vienn *at* 6. Thegan. *in vit. Ludovv. Pij in pr. Carolum*; ait; *Leo Papa Romanus conſecravit & unxit ad Imperatorem* de traditione autem Imperii nullum verbum: Egnat. *li.* 3. *de princip. Rom* qui omnia ex reliquis autoribus contraxit; ita ſcribit: *Leo Pontifex Romani populi, Cleriq́; rogatu, Carolum Francorum Regem ob egregia in Chriſtianum nomen & Romanam ſedem merita, Romanorum Imperatorem primus appellat, inunctumq́; cum Pipino filio Auguſtum conſecrat: ſubſecutaq́; mox Rom. pop. acclamatio.*

Expeditiones, quib. Carolus obtinuit jus Italiæ & Romæ.

Acclamationem interpretatur Bellar. *de translat. imp. c.* 4. *&* 10. *laudem Imperatoriam*, ſeu *applauſum feſtivum*, quo populus gaudium ſuum ex Leonis inſperata coronatione teſtatus fuerit. Non poſſe autem quenquã irrefragabile argumentum petere ex phraſibus & locutionibus autorum, qui rectius eo tempore ſenſerunt, quam ſcripſerunt, ipſe Bellarmin. confitetur *c.* 10. *contr. Barcl.* cum à Barclajo *c.* 10. *de pot. Pont.* ex autoritate Ottonis Friſingenſis *li.* 7. *Chron. c.* 8. objectum eſſet, *Henricum filium contra patrem Henricum*

Quid ſit acclamatio.

Digitized by Google

cum IV. in Noricis partibus, conſilio Theobaldi Marchionis, & Berengarij Comitis, ſub ſpecie religionis, eò, quod pater à Romanis Pontificibus excommunicatus eſſet, rebellionem excitaſſe & molitum fuiſſe. Et alibi à nobis demonſtratum fuit, Hottomannum *in Francog.* errare, dum facit regnum Francorum Electitium, eò quod iſtius ævi ſcriptores, Reges Merovingios ſcribant *electos*, pro *conſenſu receptos*, ſeu in ſignum conſenſus ſuper ſcutum *elevatos* fuiſſe. *Frequenter*, ait Lupold. *de jur. Imper. c.* 12. *tales expoſitiones in hiſtoriis & Chronicis fieri neceſſe eſt. Aliàs multas abſurditates in ipſis continget reperiri.*

14. *Argumentũ ex pharetra ipſi Bellarm.* Ad rem igitur ipſam potius & hiſtoriarum ſeriem recurrendum, quãdo de interpretatione dubii alicujus vocabuli agitur, quam ad ſignificationem Grammaticam, cum iſtius ſeculi ſcriptores vocabulis plurifariam abuſi eſſe deprehendantur, idque paulò poſt faciemus, modò fiduciariâ conceſſione adverſarii freti, vulnus prius detegamus, quod inopinus, dum ictum nimis callidè oculis exire cogitat, ſibi infligit. Nam, ſi acclamarunt, & vitam victoriamque Carolo precibus exorarunt, certè in imperium ejus conſenſerunt, cum factis magis, quam verbis voluntas declaretur. *l. ſi tamen § Ei qui. de ædil. edict. l. Paulus. Rem. rat. hab.* Cujus verò conſenſus in re aliqua neceſſarius eſt, is niſi conſenſerit, nihil in ea re agi poteſt, ſicut & Platina *in Pelag.* 2. cum Pelagium inſcio Mauritio Imperatore, thronum Pontificalem occupaſſe ſcripſiſſet, *Nihil*, addit, *à Clero fuiſſet actum in eligendo Pontifice, niſi Electionem Imperator probaſſet.* Populi verò conſenſu ſtabiliri regna prolixè docuit Bellar. *lib.* 3. *de Laic. c.* 6. adeò ut poteſtatem omnem jure divino & naturæ radicem ſtatuat habere in populo ſeu tota multitudine, tanquam in ſubjecto: Et *ab hujus conſenſu dependere, conſtituere ſupra ſe Reges, vel Conſules, vel alios magiſtratus.* Hoc fundamento poſito, licet non conceſſo, cum VVidringt. *in Apol. num.* 437. ſic inferimus: Quicquid ex jure divino, & naturali populo competit, abſque injuria in Deum & naturam, ipſi ab homine eripi nequit. Populus autem ex his juribus habet poteſtatem conſtituendi ſupra ſe regem, vel alium magiſtratum, *ut hic Bellarm. confitetur.* Ergo ſine inſigni injuria ipſi auferri non potuit, & per conſ. ſi ſolus Pontifex, *ut diſputat Bellarm.* tranſtulit imperium, per poteſtatem indirectam, qua nactus fingitur imperium in omnes principes Chriſtianos, ſecluſo populo, contra jus divinum, naturæ & gentium eripuit populo jus ſuum, quod habebant in principe ſibi conſtituendo. Inſciis enim Romanis inductum eſſe novum Imperatorem, imò invitis induci poſſe, demonſtrat *c.* 10. *de transl. Imp.* contra Onuphrium, quod *acclamatio non prius facta fuerit, quam coronato jam Carolo*: Et quod *Fridericus I. repugnante populo, coronatus fuerit, à Pontifice.*

Majeſtas vacans recidit ad populum. Principio negare non poteſt Bellarm. Republ. capite deſtitutâ, majeſtatis jura omnia recidere in totam Rempub. Romanorum verò ditionem & re-

& reliquas imperii Romani provincias, quaſi pro derelictis habitas, ut ait Lupold. *de jur. Imp c.4. & 18.* & Naucl. *gen. 26. an.* 800. capite deſtitutas fuiſſe, omninò præſupponendum eſt, quia ſola negligentia, aut neglecta Eccleſiæ defenſio, *ut ait Gratian.* ſat cauſæ non continet, ut inde jure ereptum imperium legitimo poſſeſſori dici poſſit. Ideoq; recidit poteſtas conſtituẽdi novum principem ad Rempub. vacantem, & non ad Pontificem, nec ſine ſcitu & conſenſu populi legitimè à ſolo Pontifice transferri potuit, quia, ut ipſe Bellar. confitetur, *lib. 5. de Rom. Pont. c. 3. gratia naturam non deſtruit, & benè conſtituta Chriſti adventus non evertit, ſed perficit.*

Nec eripit mortalia,
Qui regna dat cœleſtia.

Imò ne patritium quidem Carolum conſtituere ſolus Adrianus potuit, ut contra manifeſta verba decreti diſputat Gretſer. & redarguitur ab Haiminsf. *in repl. cap. 16* quia *nomine omnium tam Cleri, quam populi & exercitus,* vocabatur in ſubſidium, ut ex inſcriptione Epiſt. patet apud ipſum Baron. *tom. 9. An 755.* & *pro omnibus, cum omni Clero & populo,* teſtatur Adrianus, ſe edictum promulgare.

14 Quod cum adverteret Aventinus, *lib. 4. Annal.* nec ſine conſenſu populi admiſſum eſſe Carolum, ex hiſtoriis didiciſſet, ita de toto negotio ſcribit: *Pontifex, Senatus populusque Romanus Imperium transferre jure ſuo in Germanos, Carolumq; tacito Senatusconſulto, Plebiſcitoq; decernunt,* cujus ſententiam, quaſi Lupum auribus teneret, nec probare potuit Bellarminus, nec ullis veriſimilibus argumentis redarguere. Multi enim ſunt, teſte Lupold. *de jur. Imp. cap. 12.* qui referant, quod *Leo Papa, populo Romano petente & acclamante, Carolum M. in Romanorum Imperatorem creaverit.* Sic enim Blondus *libr. 1, dec. 2.* & Platin. *in vit. Leon. 3.* & ex utroque VVimpfeling. *in Epit. rer. German. c. 9. Pontifex populi Roman. ſcito precibusq;, Carolum Imperatorem Romanorum declaratum, diademate, vetuſto Imperatorum geſtamine capitis, coronavit.* Nec effugit Bellarmin. *cap. 4. & 10. de trans. Imp.* quando horum autoritatem eludere nititur majori copia vetuſtiorum ſcriptorum, qui plebiſciti aut petitionis populi non meminerunt. Jamdudum enim ipſe ſibi reſpondit *lib. 2. de Roman. Pont. c. 8. in reſp. 1. Nihil concludi ex argumentis ab auctoritate negativè. Non enim ſequitur,* Zonaras, Cedrenus, Diaconus, Eginhartus, non fecerunt mentionem conſilii Senatus populique. Ergo conſilium eorum non acceſſit. *Non enim iſti quatuor omnia dicere debuerunt, & plus creditur tribus teſtibus affirmantibus, quam mille nihil dicentibus, modò iſti non negent, quod alij affirmant.* Nullus verò eorum negat, ſed reliqui omnes 28. quos ſuperaddit Bellarm. *d. c. 4. de transl. Imp.* partim apertè interventum populi teſtantur, partim acclamationem illi tribuunt, quæ tacitũ conſenſum præſupponit, aut etiam expreſſum continet, quia hoc vocabulo

Populus cõcurrit in transferendo imperio.

V volue-

voluerunt iſtius ævi ſcriptores reſpicere ad acclamationes, quæ in Senatu certatim conjiciebantur, in novos Imperatores, tanquam teſtimonia ſpõtaneæ ſubjectionis, ut ex Lamprid. Spart. Herod. & Poll. *videre eſt.* Preces verò populi, unde ſecundam inſtantiam trahit Bellarm. nullam poteſtatem tribuunt Pontifici, quia non dicuntur interponi, ut Pontifex creet, ſed declaret & coronet communibus ſuffragiis electum Imperatorem, quia inunctio & coronatio, ſive ut loquitur Rhegino impropriè, ad ceremonias inſtituendi Epiſcopos reſpiciens, *lib.2. Chron. ordinatio* non poterat fieri, niſi à ſummo Eccleſiæ Romanæ præſide, quem quia cogere fas non putabant, precibus ad coronationis ritum ſacrum adjiciendum inducere voluerunt. Hoc eſt, quod Sigebertus *in Chron. an.* 801. & ex eo Vincent *in ſpec. lib.23. c. ult.* notat: *Romani, qui ab Imperatore Conſtantinopolitano jam diu animo deſciverunt, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier, excæcato Imperatore Conſtantino filio ſuo, eis imperabat, uno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatorias laudes acclamant, eumq́; per manus Leonis Papæ coronant, Cæſarem & Auguſtum appellant: Pipinum verò filium ejus regem Italiæ ordinatum collaudant.* Romani ſcilicet per manus Leonis coronant, hoc eſt precibus & monitis inducunt Leonem ad coronam deſtinato & admiſſo à ſe Imperatori imponendum. Nam quam gloſſam Bellar. *d. c. 10. de transl. imp.* affricat, contra evidentia verba affingit. Quis enim unquam per hæc verba: *Populus per manus Leonis coronat Carolum,* unquam ſubintelliget iſta: *Populus probat principis ſui factum, ac ſi per manus ejus id feciſſent,* & id probat ex ſequentibus, quando *Pipinum filium Caroli Regem Italiæ ordinatum,* dicit *Romanos collaudaſſe: Vbi vides,* ait, *ordinationem Regis, Pontifici, laudationem, quæ ſecuta eſt, populo tribui.* Si quid tale excidiſſet Illyrico, duo hinc egregia mendacia Cardinalitiâ modeſtiâ extrueret Bellarminus, 1. Quod Pontifex dicatur princeps Romanorum, & quidem non honorarius aut titulotenus, quẽadmodum Galli Epiſcopos vocant, honoris gratia, Dominos urbium, quarũ Eccleſiis præſident, ſed qui poteſtatem habeat, de iis diſponendi inſciis & invitis, prout ſibi & Eccleſiæ optimum videretur, cũ tamen, non niſi ex liberalitate Caroli præfecturam, ut antiquitus vocabatur, Romanam obtinuerit, Imperatoribus & leges illic condentibus, publiceq́; affigentibus, & lites decidentibus, & in ipſos Pontifices & Epiſcopos jus ſupremum ſibi reſervantibus, adeò ut Fridericus I. libertatem injuriâ affectantibus Romanis reſcripſerit, ſe ne quicquam vocari Romanum Imperatorem, ſi Roma ſibi ſubjecta non eſſet. apud Sigon. *in hiſt. Ital. Quantulũ ex imperio Rom.* ait Vall. *de donat. Conſtant.* ad Imperatorem, *tuum erit, ſi caput ipſum amiſiſti? A Roma dicitur Rom. Imperator.* Et paulò poſt: *Quid magis contrarium, quam pro Imperatore coronari, qui Romæ ipſi renuntiaſſet, & coronari ab illo, quẽ & confiteatur, & quantum in ſe eſt, dominũ Imperij Romani faciat.* 2. Quod ex his verbis: *Pipinum:*

Defenditur teſtimonium Sigeberti.

num filium Regem Italiæ, ordinatum collaudant, elicere conatur: *Pipinũ fuiſſe ordinatum regem Italiæ à Pontifice, & collaudatum à populo*, cum tamẽ omnia una ſerie tribuantur Romanis. Scribit Blondus, Platin. & Aeneas Sylv. *in abbrev. Blondi. Pontifex ſcito & precibus populi, Carolum Imperatorẽ Rom. declaratum, diademate coronavit.* Ergone interprete Bellarmino, declaratum à populo Carolum coronatum à Pontifice dicemus? Sed ut Pontifex gloſſis ſuis non veretur ſenſum ſcripturæ planiſſimè invertere, dummodo eum ad traditiones Eccleſiæ detorqueat: Ita nihil penſi habet Bellar. quibus ſophiſmatis & quam frivolis interpretamentis, ſuis lectoribus imponat, quaſi apud omnes Dea Fatua regnaret, aut Grammaticæ præ ſenectute obliti eſſemus, ut quid verba autorum ſibi velint, intelligere haud poſſimus.

Poſtquam ſatisfecit Sigeberto, convertat nunc ſe quoque ad Pium II. *in cap. 9. de ortu & auctor. Imper. Rom.* ejuſque teſtimonium contra ſe prolatum, qua arte item eludere queat, porrò videat. *Populum enim Romanum, qui ſuo ſanguine pararat imperium, & ſuis virtutibus Monarchiam fundaverat orbis, deſertum à Græcis, dicit venientem in auxilium Carolum M. qui urbem ſacraq; loca, ab omni hoſtium incurſione defendit, primò patritium, poſt Auguſtum, concurrente ſummi Pontificis conſenſu, ſalutaſſe Cæſarem.* Brevius Marian. Scot. *lib. 3. Chron.* & Schafnaburg. *in hiſt. Germa. de Carol. M. Carolus hoc tempore à Romanis Auguſtus appellatus eſt.* Theodor. Nihem. *in libr. de inveſt. Epiſcop.* huc accommodat legem Regiam, & ejuſdem verbis dicit: *Populus Rom. conceſſit Carolo & in eum tranſtulit omne jus ſuum & poteſtatem.* Quod igitur objicit Bellarm. *acclamationem ſecutam, coronationem præceſſiſſe*, concedo, ſed illa acclamatio præſuppoſuit conſenſum præcedentem, quemadmodũ ad modum conſilii inter proceres deliberatum & concluſum fuiſſe, multis verbis exponit Paulus Æmil. *libr. 3. de geſt. Franc.* Donat. Acciai. ait: *Non tantum conſentiente, ſed & applaudente populo Rom.* Conſenſus ſcil. præceſſit, Applauſus ſecutus fuit, quod expreſsè innuit Naucler. *gen. 26.* quando ait: *Leo populi Rom. conſenſu Carolum Imperatorem Rom. declarat. ac diademate coronat, ter acclamante populo* &c. Declarationi enim adjungit conſenſum, coronationi acclamationem. Johannes Pariſienſ. *de poteſt. reg. & Papal. c. 16.* addit rationem, quare conſenſus populi ante declarationem, quam juſtam fuiſſe utrinq; præſupponimus, præcedere debuerit, quia *populi*, inquit, *eſt ſe ſubjicere, cui vult, ſine alterius præjudicio.* Et paulò poſt: *Nam populus facit, Regem & exercitus Imperatorem.*

Teſtimonia aliorum.

Hæc ratio evincit quidem, quid fieri debuerit, ex qua Michaël Coccin. *in lib. de translat. Imp.* Romanis aſciſcit etiam reliquos Italiæ populos, quia, ut Lupold. *c. 12. de jur. Imp. confitetur*, ratio nulla occurrit, quare *populus Rom. majorẽ habeat poteſtatem circa translationem Imperij, quam quicunq; alius populus Imperio Rom. ſubjectus*: Verum opponeret ſtatim Bellar. monita ipſius

Cur populi conſenſus excludi nõ potuerit.

V 2 Onu-

Onuphrii *in libr. de comit. Imperat. Non eſſe fidelis hiſtorici rem deſcribere, ut fieri debuiſſet, ſed ut facta eſt. Alioquin enim non res geſtæ ſcribuntur, ſed mendacia obtruduntur.* Concedimus enim judicia ſcriptorum non eſſe attendenda, ſed veritatem rerum geſtarum, & hinc diluimus cum Barcl. *c. 40. de pot. Pap.* illud, quòd toties in calamo Bellarmino oberrat: Depoſitionem Childerici & translationem Imperii in Carolum à ſcriptoribus non reprehendi, ſed à multis etiam laudari. Verum ex hypotheſi ipſius Bellarmini, conſenſum populi, cujus illi, qui ritum coronationis tantum deſcripſerunt, non meminerunt, omnino fuiſſe neceſſarium, oſtendimus, quia aliàs ſummæ injuſtitię notam non effugeret translatio, quam tamen ubiq; tanquam juſtè factam propugnat. *de transl. Imp. c. 12. 5. de Pontif. c. 8.* Nam cum Barclajus objeciſſet, iniquè uſurpare Pontificem poteſtatem alienam in Reges, ita hanc iniquitatem excuſat Bellarm. *c. 4. contr. Barcl.* quod *abjudicata regna non ſibi uſurpet, ſed vel ſucceſſori legitimo, vel populo tradat.* Quod ſi verò imperium, Irene abjudicatum, quod ex jure divino & naturali ad totam Rempubl. vel ipſo Bellarmino teſte, *lib. 3. de Laic. c. 6.* recidebat, populo non reliquit Pontifex, ſed ad alienigenam, inſcio & non conſentiente populo, tranſtulit, videat porrò Bellarm. quibus artibus ab injuria factum ſui Pontificis ſit excuſaturus.

16. *Diluitur aliud argumentū Bellarmini.*

Nam, quod vel invito populo idipſum potuiſſe Pontificem facere, probat ex eo, quod Fridericus I. invito populo Romano coronatus ſit, in eo multoties peccat 1. Quia licet quidam in urbe tumultuarentur, alieniori ab Imperatore animo, tamen univerſi ejus imperium non detrectabant, & præcipuè, qui à Pontificis partibus ſtabant. 2. Quia jam jus ſuum populus ceſſerat Imperatoribus ex ſtirpe Carolina & Ottoniana, qui illud hæreditarium pro ſe & tota poſteritate uſurparant. Sicut autem transfuſam in Auguſtum, ſi in eum lex lata eſt, poteſtatem populus revocare nō poterat, *l. 1 §. Sed & hoc ſtudioſum. C. de vet. jur. enucl. Gl* & Zaſ. *ad l. non ambigitur. de ll.* ita nec à ſtirpe, vel Caroli, vel Ottonis poterat, quia diſplicere non poterat, quod placuerat ſemel. Tum demum enim populus poteſtatem recipit, quando legitimus ſucceſſor non ſupereſt, aut qui ſupereſt, degenerat in Tyrannum. Atqui Frideric. ex ultima fratris Conradi III voluntate, proximus deſignatus erat ſucceſſor, quē nolentes volentes cogebantur Romani, adeoq; omnes alii imperio ſubjecti populi acceptare, niſi mallēt vim juſtam legitimi ſucceſſoris experiri. Qui igitur jus incompetens affectabant, poteſtateq. refragandi omninò deſtituebantur, meritò ad obediētiam armis & auctoritate cōpelli debuerunt, quia cujus conſenſus non exigitur, ejus diſſenſus facilè contemnitur, 3 Bellarm, *lib. 3. de transl. Imp. cap. 3.* Electores ait inſtitutos à Gregorio V. & iis datum jus eligendi Imperatorem. Nullum igitur amplius habebant Romani, ideoq; invitis ſine injuria potuit induci

Impe-

Imperator, ſed cum ageretur de ſupplendo Imperio vacante, & transferendo dominio, quod Orientales pro derelicto habuerant, jus & poteſtatem ex jure divino & naturali habebat populus, nec inſciis aut invitis Imperator imponi poterat.

Ex quo ſimul ſolvi poteſt tertium argumentum, quod Bellarm. Onuphrio objicit *c. 10. de transl. Imp.* & patricè exaggerat *cap. 8. lib. 5. de Pontif.* Senatum ſc. Romanum jus eligendi vel non habuiſſe, quia Imperatores aut nominati ſunt ab Anteceſſoribus, aut ab excitu, vel cum imperium transferretur Conſtantinopolin, non exercendo amiſiſſe. Nam Senatui & populo jus eligendi Imperatorem nemo bonus Politicus in prima Repub. Romanorum, poſtquam poteſtas omnis translata fuit in Auguſtum, aſſcribet, niſi ſucceſſore non ſuperſtite, aut imperii ſede vacante. Tranſiit enim jus ſuccedendi ad principes per legem Regiam, quod illi vel tranſmiſerunt in poſteros naturali ſucceſſione, vel voluntaria diſpoſitione per teſtamenti tabulas, niſi ſeditionibus & vi militum impedirentur. Nam quod exercitus legitimo titulo & jure elegerint Imperatores, ut ex Hieronimi *Epiſt. ad Evagr. præſupponit* Bellarmin. nulla veriſimili conjectura demonſtrari poteſt, quia non ſolum conſcripti ex infima plebe Romana, ſed & ex copiis externis, exercitus eam ſibi poteſtatem ſumſerunt, qui ne partes quidem Reipub. erant, nedum, ut toti Reipubl. principem pro arbitrio dare potuerint. Nec ceſſavit Senatus iniuſtis militum conatibus ſeſe opponere, ut cum libertati reſtituendæ comitia haberent poſt occiſum Cajum, cum Neronem perduellem SCto pronunciarent, cum Nervam ad imperium promoverent, cum Pertinacis imperium contra prætorianos tuerentur, Didium Julianum morte damnarent, & Severum ex Illyrico adventantem exciderent, cum Maximino hoſte Reipubl. declarato, Maximum & Balbinum, cum Gordiano ad poſtulata populi, ſubſtituerent, cum Philippo Arabi Marcum & Severum Hoſtilianum anteponerent, Claudio poſt Gallienum & 30. Tyrannos imperium darent, ſi Zoſimo & Pollioni *credimus*, Tacitum deniq; conſentientibus exercitibus eligerent, & multis aliis exemplis jus ſuum ad ſe retrahere anniterentur. Exercitibus verò, vi & illicitis armis graſſantibus, non magis legitimum aliquod jus inde accreſcere poterat, quàm Senatui & populo jus inveteratum ex translatione imperii & ſuppreſſo electionis exercitio adimi, præſertim cum ipſe Bellarm. confiteatur populo & Rebuſpubl. innaſci poteſtatem, conducibiles ſibi gubernatores conſtituendi, ſi à conſtitutis deſerantur, prout hoc in negocio præſupponendum eſt iis, qui jure translatum eſſe imperium à Græcis in Germanos cum Bellarmino diſputant.

Aliud Argumentum Bell.

Atq; hoc primum eſt, quod in hiſtoria translationis concedendum eſſe demonſtravimus, nimirùm non ſolum Pontificem, ſed & populum &

Romani imperii ſubditos conſenſu ſuo conceſſiſſe Carolo imperium, aut potius jure belli jam præoccupatum ex poſt facto confirmaſſe. Videndum nunc porro eſt, quantillum ſit id, quod Pontifex Romanus ad hunc actum transferendi vel contulerit, vel conferre potuerit.

17. *Pontifex nihil contulit, quam coronam & nomen.*

Et quidem, ſi vel ipſe Priſcianus, vel, ſi quis eſt Orbilio ſeverior in rebus Grammaticis cenſor, ad arbitrium vocetur, ex verbis omnium eorum, quos laudavit Bellarm *c. 4. de transl. Imp.* nihil aliud eliceret, quam *Appellationem, & Coronationem*, ſeu *conſecrationem*, & *Benedictionem* à Papa Carolum impetraſſe. Nam, quod quidam ex poſterioris ſeculi ſcriptoribus ſcribant: Imperatorem *creatori* aut *fieri* à Pontifice, partim ſe explicant circumſcripto modo creationis, ut Schafnaburg. *de Otton. I. Benedictione atque conſecratione ſuper cathedram Auguſtralem poſitum, Imperatorem fecit.* Item Urſpergenſ. *in Chronic.* quod *ann. 796.* breviter innuerat: *Leonem feciſſe Carolum Imperatorem*, in *ann.* 801. ſic perſequitur, quod *conſecraverit eum Imperatorem*, ſeu *quod coronam impoſuerit, & Imperatorem Romanum pronuntiaverit.* Partim temporibus Caroli longè poſteriores ſunt, & proinde, vel ipſius Bellarmini judicio, *cap. 10. de translat. Imp.* minus fide digni, aut ſaltem pluribus & antiquioribus non præferendi: Partim loquebantur ad favorem & placitum Romanæ ſedis, cui devincti erant copia beneficiorum, & obſtricti profeſſione, quà Epiſcopi, quà Monachi, cujuſve cenſuram vel injuſtam, ut erat ſuperſtitioſum ſeculum, metuendam ſibi putabant, aut privationem beneficij, ſi quid poſteritati mandaſſent in præjudicium Romanæ Eccleſiæ. Et ſanè ineptè colligit Bellar. *l. 5. de Rom. Pont. c. 2. & de translat. Imp. c. 12. Communis eſt opinio de poteſtate Papæ indirecta inter Catholicos. E. vera, & oppoſita hæretica.* Si quem vu nolle. ait Seneca, *fac prius velle. Nemo id accipiendo obligatur, quod illi repudiare non licuit.* Si ſcire vis, quid ſentiant Catholici, fac prius, ut liberè ſentire poſſint, nec libertatem loquendi carceribus Inquiſitorum, aut diris Pontificum tolle: Non ſoli Galli aut Angli, ſalva Catholica fide, ſed & ipſi Itali argumentum hoc tuum ſuo diſſenſu diruent, quemadmodum apud Venetos nuper apparuit, cum demto clauſtro oris, & facta licentia loquendi, Catholici agminatim oſtenderent, quam unanimiter cum Baronio & Bellarmino, ſentirent, ne de Bozii & Sanderi nugis, quas Covar: ſuo tempore æquè communi opinione receptas fuiſſe teſtatur, atq; poteſtatem ſuam indirectam hoc ſeculo ſcribit Bellarminus, quicquam adjiciam, & inde deducam, quam nihil ſit fidendum communibus opinionibus, cum & errores communiter recipi poſſint, imprimis, ubi illis tantum ſcribendi copia fit, qui ad nutum Pontificis, de cujus capite agitur, ſcribere ſibi imperarunt. Cæterorum ſcriptis nigrum ⊙ ab Inquiſitoribus præfigitur, aut ipſi autores cum Fulgentio ad rogum rapiuntur, aut cum Occamo, Gan-

Explicatio ſecus loquentium.

Collectio ridicula Bellarmini.

mo, Gandavenſi, Cæſenate, extremis cum execrationibus proſcribuntur. Ex quo fit, ut qui contrarium à communi ſentit, ſua ſcientia potius in ſinu tacitè frui velit, quam cum periculo capitis eam foras communicare. Ligant ſcilicet Pontificii manus hoſtibus, & negant quenquam ſecum pugnare; comprimunt os oblocuturis, & negant quenquam ſibi obloqui. Non eſt igitur Majeſtas Imperatorum, ad præſcriptum eorum, qui cum patre ſuo Pontifice ſcripſerunt, aut etiam ſcribere metu & obligatione aliqua coacti fuerunt, condemnanda, ſed, ſi quid occurrat verborum duriorum, ex hiſtoriæ & rei geſtæ veritate, metiendum & mitigandum eſt. Supra enim, vel ex ipſius Bellarmini placito, præſuppoſuimus, non eſſe præciſè inhærendum verbis iſtorum ſcriptorum, qui barbarie iſti ævo q. innata hiſtoriam non parum obſcurarunt, aut ambiguam reddiderunt. Quin etiam poſt Henrici IV. tempora ſcripſerunt, & ex poſterioribus, ut fieri ſolet, loquuntur & judicium ferunt de prioribus. Tum verò magis magiſque invaleſcere pergebat præſumta Tyrannis Pontificum, & credebatur Imperator eſſe creatura Pontificis, ſeu, ut Valla ait *in donat. Conſ. quaſi quidam vicarius*, adeò, ut Lotharius pingeretur coronam flexis genibus à Pontificis manibus exorare, & Adrianus IV. non erubuerit, ad Fridericum I. ſcribere: *Imperatorem dignitatu & honoru plenitudinem ſibi à Pontifice collatam, & inſigne Imperialu coronæ de manu eius ſuſcepiſſe.* Radevv. *lib.* 1. *c.* 10. imò imperium acceptum fuiſſe à manu Pontificis, tanquam *beneficium*, diſertis verbis adjecerit, quod ſibi non ferendum putabat Imperator, de conſenſu & inſtigatione ſuorum principum, qui non minus ſuam, quam Imperatoris ſalutem in hoc negotio verti animadvertebant. Qua igitur fronte aſſerit Innocentius. III. *in c. venerabilem. de Elect.* & probat pari fide Bellarm. *c.* 8. *lib.* 5. *de Rom. Pont.* principes Germaniæ apertè recognoſcere: *Ad eos jus & poteſtatem ab Apoſtolica ſede perveniſſe*, cum adeò exarſerint in Legatos Pontificis, literas Adriani perferentes, ut vix integrum iis fuerit imperii finibus latere tecto excedere, & ad aſyla ſua pedem referre. Et cum Adrianus poſtea ad amiciores ſibi principes ſcriberet, ut iratum Imperatorem ſibi placaret, reſponderint uno ore: *Nos ſalva gratia veſtræ ſanctiſſimæ paternitatis, ea verba, quæ in literis veſtris continebantur, tueri propter ſiniſtram ambiguitatis interpretationem, vel conſenſu aliquo approbare non audemus nec poſſumus, eò quod inſolita & inaudita fuerunt uſq; ad hac tempora.* Radevv, *cap.* 16. Inauditum quippe erat, Imperatorem eſſe beneficiarium Pontificis, quod tamen unicè *in libro ſuo de transl. Imp.* Bellarm. & Gretſer. *contra Haiminsfeld.* ſibi demonſtrandum propoſuit, contra manifeſtam declarationem Adriani, qui per *Beneficium*, ſe nihil intelligere reſcribebat, quam *Bonum factum*, per *collationem imperialis coronæ, impoſitionem in caput.* Radevv. *c.* 22. Avent. 6. *Annal.*

18. *Pontifex coronationem interpretatur per creationem.*

Imperator & principes negant.

Bellarm.

Bellar. criminationes in Epiſtolam Imperatoris.

Bellarm. *cap. 3. de transl. Imp.* præter alia horrenda, quæ in ſacroſanctum Imperatorem effutit, in eundem invehitur, *quod ex unius verbi ambiguitate tantam tragœdiam excitarit, ut vix major excitanda fuerit, ſi totius Imperij extrema ruina impendiſſet.* Itane tibi lis videtur eſſe tantum de vocabulo, quando per illud totius imperii dignitas & ſalus evertitur. Quid aliud eſt, quam precarium & alieni arbitrii, ſeu beneficiarium facere imperium, quando eius plenitudo ſtatuitur pendere à Papa, tanquam beneficium, quæ ſunt totidem verba Epiſtolæ Adriani. Quid verò ruinæ imperii propius it, quam ipſum ſubjicere alterius arbitrio & poteſtati, cum pendeat à ſolo Deo, eoq; ſolo ſit inferius, ut reſcripſit Fridericus rectè, & Sophiſticè exagitat Bellarm. *d. c. 3.* Nam licet per modos ex jure gentium ineatur imperium: tamen poteſtatem ſuperiorem in ſubditos, non habet ex indulgentia Papæ, ſed à ſolo Deo, ut ſæpius ſupra contra Bellarm. demonſtravimus. Deſtruit autem hanc poteſtatem, qui ſuperiorem illi inducit cum Bellarmino, nec honorat Regem, ut præcipit Petrus, qui ſe ſuper eum erigit. Vnde rectè Fridericus: *Doctrinæ Petri contrarium eſſe, qui Imperialem coronam beneficium Papæ dixerit.* Nam qui regiam dignitatem prorſus evertit, is eam certè non honorat. Sophiſtam agit Bellarm. dum verbis Imperatoris concluſionem affingit, quæ ipſi ne per ſomnium quidem in mentem venit, nec candidius agit cum eodem de duobus gladiis, quos Eccleſiæ, contra evidentẽ ſenſum ſcripturæ, Politicæ poteſtati ſurreptos, tantùm vindicat. Sed nos hæc & ſimilia, modeſtiæ & erga Reges obſervantiæ Romanæ, qua ipſi Reges ex præcepto Petri honorant, teſtimonia, dimittimus & repetimus, quod ſtatim declarandum aggreſſi ſumus, non diſputari hîc de ambiguitate vocabuli, ſed ſalute imperii, quia ut Radevv. memorat *lib. 1. c. 10. Noverant principes: A nonnullis Romanorum temerè affirmari, Imperium urbis & Regnum Italicum, donatione pontificum Reges noſtros hactenus poſſediſſe, idq; non ſolum dictis, ſed & ſcriptis, atq; picturis repræſentare. & ad poſteros tranſmittere;* Imò diſertè & ſtylo nimis quam imperioſo ipſe Adrianus ſcribit: *Vnde habet igitur Imperium, niſi à nobis? per nos imperat. Romæ noſtra ſedes eſt: Imperatoris Aquis in Arduenna, ſilva Galliæ.* Et quæ præterea ineptit in Epiſt. apud Avent. *6. Annal.* ubi poteſtatem ſuam probat ex translatione Leonis, quam Zachariæ aſſcribit. Cæleſtinus III. cum coronam imponere Henrico VI. ad pedes ſuos cum uxore proſtratum, & impoſitam ſtatim pede excuteret, Hoveden. *in Annal. part. poſt. in Rich. I. deſignans per hoc*, ut ait Ceſtrenſ. *Polychron lib. 7. cap. 26. quod ipſe Papa habet poteſtatem creandi Imperatorem, ſi meruerit, & deijciendi, ſi demeruerit*, annon factis executus eſt, quod verba Adriani præ ſe ferebant, & quod hinc principes cum Imperatore non ex ſuſpitione incerta, ſed re ipſa & factis edocti metuebant, cum Gregorius VII. ſemel in ſacroſanctam

pote-

poteſtatem ſub prætextu religionis impune deſæviendi feneſtram aperuiſſet, ut ipſe confiteri cogitur Onuphr. *in Greg. VII. in Epiſt. ad Met. Epiſc.* nihil aliud agit, quam ut ſibi tribuat poteſtatem ſupra Imperatorem, nec nunc Pontificii paſſim aliud inclamant. Quod ſi lis eſt tantum de paupere verbo, cur de unius verbuli ambiguitate integros tres libros ſcripſit Bellarminus? Friderico non licuit cauſam ſuam una agere Epiſtola: Bellarminus verò agit cauſam Pontificis libris tribus integris; quibus ſententiam & declarationem Adriani Pontificis prorſus evertit. Is enim auſus non eſt translationem imperii ſuum beneficium aſſerere, ſed ſolam impoſitionem coronæ ſibi deberi reſcribit: Bellarminus, ut juſtiorem Imperatoris iram in ſe concitaret, per coronæ impoſitionem, contraria argumentandi forma, attribuit Pontifici poteſtatem transferendi imperium, quod quam ineptè concludatur paulò poſt videmus. Satis enim nobis eſt hoc loco, quod teſtimonia eorum, qui cum Carolo, aut paulò poſt vixerunt, nihil aſſcribant Leoni, præter ritum coronandi, & Publicè nominandi, ſeu declarandi Imperatorem Electum ſuo & totius populi conſenſu.

Ex nominis verò & coronæ Impoſitione quale argumentum ducetur ad probationem poteſtatis? ſic enim detonat Bellarm. *cap. 7. de transl. Imp. Si jure belli obtinuit Carolus Imperium, cur amplius 20. annis Imperatorio nomine abſtinuit? Cur annos ſolum 14. quot vid. à coronatione ad obitum ejus fluxerunt, Carolo Imperatori tribuunt? &c.* Ridiculæ quæſtiones, quæ ex privatione nominis inferunt privationem rei, ac ſi dicam: Hic non eſt renuntiatus Doctor, Ergo non eſt dodatus ea doctrina, quæ ad gradum Doctoris requiritur. Poteſt enim aliquis vel ad vitandam invidiam, vel modeſtiæ cauſa à titulis abſtinere, re interim ſalva, quemadmodum Tiberius adeò averſabatur nomen Domini, ut quenquam oraret, ne ſe contumeliæ cauſa ita nominaret, & tamen reipſa Dominium in omnes exercebat. Quam multa Imperatoribus tribui ſolita nomina detractarunt Titus, & Trajanus? Marcus etiam, Antoninus dici erubuit, ratus Antonini memoriam gratiorem eſſe, quam cui dignis reſpondere poſſet virtutibus? Multi Auguſtorum, & patrum patriæ nomina defugerunt, inter quos Eginhartus refert etiam Carolum Magn, quem ſcribit ad oblatum Auguſti nomen ita exhorruiſſe, ut diceret, *ſe, ſi id præſcire potuiſſet, templum eo die ingredi noluiſſe.* Et qua de cauſa illud tum refugiebat, ex eadem abſtinuerat ſe Imperatorem dicere, cum nomen Imperatoris Romanis eo tempore tam odioſum eſſet, atq; olim nomen Regis, & timebat adhuc propalam Imperatori Orientis hæreditarias provincias ſubtrahere, cum ſciret homines & principes titulis & externis dignitatibus magis, quam re ipſa,

Ex nominis non ducitur conſequentia ad rem.

percelli & permoveri. Etiam primi Imperatorum ſe Reges non paſſi ſunt vocari, ad vitandam invidiam, nomine principum in ſenatu, Imperatorum in exercitu contenti: Majeſtatem tamen regiam nihilo ſegnius exercebant, & Caligula contendentibus coram ſe Regibus, ſe ſolum excepit regem oportere dici. Perinde igitur eſt, ac ſi quærat Bellarminus: Cur primi Imperatores abſtinuerunt nomine Regio, ſi revera Reges fuerunt? Cur hiſtorici omnes eos reges non indigetant? Nimirum nomen Regium illi nondum aſſumſerant, quo tamen Conſtantius, Juſtinianus, & alii utuntur, cum Diocletianus etiam Dominum ſe vocaret, & adorari ſe, pedibuſq; oſculum imprimi juberet. Ita nec Carolus M. prius Imperator dici debuit ab hiſtoricis, quam id nominis ſua ſibi pace obtrudi paſſus fuerat, tum demùm, cum pacatè in provinciis Romani Imperii ſe obfirmaſſet, & amplitudini nominis latitudinem provinciarum, & fortunæ favorem reſpondere videret.

Utrum præter nomen & titulum jus & titulum contulerit Pontifex.

Velim enim libenter audire ex Bellarmino, quid per Imperium intelligat, quando illud in perſonam Caroli translatum ſcribit, aut quando ex conceſſione Papæ, non quidem poſſeſſionem, quam eum ſcribit jam ante habuiſſe, ſed *titulum, jus, nomen, dignitatem, ac Majeſtatem Auguſtalem*, ipſum nactum fuiſſe jactitat. *cap. 11. de transl. imper.* De nomine dignitate, ac Majeſtate, per quam nihil intelliget, quam externum ſplendorem, ne nos quidem contendimus, quippe, cum in apparentia externa vim non faciamus, ut ait Natta *in conſ.* & ſciamus Pontifices harum rerum ubiq; præter modum exitiſſe prodigos. Nec enim ſequitur: Pontifex non vocavit Præmiſlum regem Poloniæ, qui primus nomen regium poſt Boleslai excommunicationem ſibi reſumſit. Ergo non eſt Rex, ſicut nec ex eo Rex Galliæ factus eſt Alberrus, quod eum regem vocaret Papa. Dediſſet igitur nomen & dignitatem Imperatoriam Carolo: ſed fruſtra dediſſet, niſi hic virtute ſua ſe verum Imperatorem feciſſet, quod ipſum nulli Pontifici acceptum referre habet, ſed fortunæ à Deo directæ, & ſuæ virtuti. Negare enim non poteſt contra Illyricum, *c. 7. de transl. Imp* quin ex paterna hæreditate Gallias, & bonam partem Alemanniæ obtinuerit, jure belli ſubegerit Saxones, Longobardos, & qui cum iis in Italia cis & trans Romam faciebant, atq; adeò nullo alio titulo, aut jure ad legitimam harum provinciarum poſſeſſionem indigebat, & propterea, ſi quid addidit Pontifex, fruſtra addidit, quia perfici nequit, quod jam perfectum eſt. Et hactenus tacet Bellarm. Tantum de urbe Romana levem ingerit inſtantiam, quod *cum Romanis nunquam pugnaverit, Romam nunquam vi intraverit, ſemper ſocius & amicus: deinde etiam patritius Romanorum.* Quid verò, ſi vi intraſſet, cum cives tumultuarentur contra Leonem, & is Carolum vocaret in ſubſidium, arma non è longinquo oſtentantem, ſed ex vicino agro.

19. *Pontifex nihil in re potuit Carolo addere.*

agro

agro Beneventano jam jam illaturum. Nulla tum opus fuiſſet nova translatione Pontificis magis, quam in occupanda Longobardia, aut exarchatu. Idem autem jus acquiritur ſpontanea ſubjectione, aut quæ fit ad evitandum belli periculum, quod juſto bello. Sicut igitur jure belli factus eſt Carolus dominus Saxoniæ & Longobardiæ: Ita & Romanorum jure ſpontaneæ ſubjectionis, nec quicquam præterea poterat Pontifex addere. Otto Friſing. *lib.3.c.31.* nihil dicit Carolo ablatum præter *patritij nomen*, nihil additum præter *coronam & nomen Imperatorium.*

Nam ſub nomine patritii, quod nomen turpiter cum nomine Advocati, prius in Carolum collato, confundit Gretſer. *diſp contr. Conſtit. Haiminsf.* jam ſummam poteſtatem exercebat in tota urbe & ditione, adeò ut ipſius Pontificis cauſam inter ipſum & populum deciſum & ſuo judicio terminatum veniret, & licet Bellarm excipiat, non judicatum fuiſſe Leonem à Carolo, quia ultrò crimina ſibi objecta juramento publicè diluebat, tamen poteſtatem de eius criminibus cognoſcendi & pronuntiandi ſibi ſumſit Carolus adhuc patritius, nec minus ſententiam meum tuliſſet, quam olim Gothi ſolebant & Odoacer, & poſtea factitavit Otto I. niſi populo jurejurando ſatisfeciſſet, & ſententiam Caroli antevertiſſet. Quin & idem privilegium nactus eſt conſtituendi ſummi Pontificis, *d. c. Adrianus. diſt.* 63. quemadmodum advocatus Regius apud Petr. Dam. *in diſput. cum defenſ. Eccl.* dicit: *Negare tamen non potes, quod pater Domini meè Henricus III. factus eſt patritius Roman. à quibus accepit in Electione ſuper ordinatione Pontificis principatum*, & Henricus IV. cum tranſmiſſis muneribus & corona à Romanis, patritius appellatus eſſet, in concilio Baſilienſi, ſtatim Cadaloum Parmenſem Epiſcopum ad Pontificatum promovit, ut ſcribit Contract. *in contin. an.* 1060. *& alij*, quos adducit Haiminsfeld. *c.16. replic. pro Imper.* Vnde oſtenditur contra Gretſerum, per patritiatum non denotari in perſona Caroli, tantùm honorariam dignitatem, ut cum Clodoveus ab Anaſtaſio Conſul & patritius aſciſceretur, & inde Conſul & Auguſtus vocaretur, Ado *in Chron. æt. 6.* Sigeb: *in Chron.* Turon. *lib.2.* Krantz. *lib.3.* Suet. *c.17.* Blond. *lib.5. Dec.* 1. ſed veram poteſtatem, non quidem in provincias reliquas imperii Romani, ſed in ditionem urbanam, quemadmodum apparet ex eo, cum contra Conradum 3. novum ſibi patritium crearent, & ut ſcribit Lucius Papa *in Epiſt. ad Imp. omnia ei, tanquam principi ſubmitterent*, ſeu ut Friſing. *lib. 7. c. 31. omnes Principes ac nobiles ex civibus ad ſubjectionem eius compellerent.* Habebat igitur Carolus jus, titulum & poſſeſſionem, in quaſdam provincias, ex jure ſucceſſionis, in quaſdam jure belli, in Romanos verò ex officio Patritii, & quia una cum Pontifice ſe ipſi ſubjecerant: Quid igitur ſupererat à Papa adjiciendum? Nihil credo, niſi nomen

Quæ fuerit poteſtas patritij Romam.

Imperatoris, quod ſine re quidem inane eſt, Rem verò Pontifex non dedit, quia jam ante coronationem, juſto titulo, jure omnia poſſidebat Carolus. Nam ſi titulum & jus acquiſivit Carolus poſt inaugurationem, antea totos triginta tres annos injuſtus uſurpator extitit earum provinciarum, quas abſtraxit ab imperio, ſine titulo & jure Imperatoris. Viterbienſis quidem ſcribit: *Carolus, ut fungi ſtatuit diademate mundi, Pontificis ſummi manibus decrevit inungi*, unde traxit forte Alciatus, *citatus ab Illyrico de transl. Imp. pag. 57.* quod ſuſpicatur, *Carolum, ut juſtum aliquem titulum adepto Imperio prætendere poſſet, Cæſarem ſe & Romanum Imperatorem à Pontifice, populoq́; Romano deſignari procuraſſe.* Sicut enim Pipinus ſine autoritate magni alicujus & opinione religionis celebris viri, cui facilè fidem populus eſſet habiturus, noluit regnum Franciæ in ſe transferri: Ita veriſimile eſt Carolum M. ſi non quæſiviſſe, ſaltem oblatum à Pontifice colorem translati imperii non abnuiſſe, quia etiam vanus titulus plurimum poteſt in vulgus, quod opinione magis regitur, quam rei veritate, ne nobis objiciat Bellarm. Emanuelem Comnenum Imperatorem fruſtrà tantam ſummam argenti Alexandro 3. promiſiſſe, ut à Friderico in ſe transferret imperium, ſi nudum ſolùm titulum à Pontifice emi potuiſſe ſciviſſet. Naucl. *gen. 39. Blond. dec. 2. lib. 5.* Normanni enim, erepta per vim Calabria & Apulia, ſe ipſos cum occupatis ditionibus ſubjecerunt ſedi Romanæ, non alia de cauſa, niſi ut latrociniis ſuis apparentem aliquem titulum contra Imperatores Orientis pararent. Ad impetranda enim auxilia, & animandos ſubditos, plurimùm facit titulus apparens, quem ſpernere noluit Carolus, quod contra invidiam aliorum potentia & latitudine imperii jam ſatis munitus eſſet.

Titulum ſive nomen à Papa oblatum cur non reſpuerit Carolus.

Alias enim hoc titulo, ſi melioribus deſtitutus fuiſſet, nec conſcientiam ſuam ſecuram reddere, nec cauſam coram mundo legitimè tutari potuiſſet. 1. Quia jam omnia alio titulo aliiſque ex cauſis præoccuparat Carolus, priuſquam Auguſtus appellaretur. Titulus autem novus ſuperveniens, eum, qui in mala fide eſt, inde nequit tranſponere in bonam. Quid enim hoc aliud eſt, quam verberare aliquem injuriâ, & poſtea cauſam ſeu prætextum quærere, ut jure verberaſſe puteris, quemadmodum pueri ludere ſolent in ſcholis, & Alexander M. Dario reddebat cauſam belli, in Perſiam tranſducti hanc, quod Darius inſidias ſtruxiſſet Alexandro in Perſia. Quod ſi non intuliſſet Alexander bellum in Perſiam, Darius nullas inſidias ſtruxiſſet. Nunquam igitur hoc titulo, aut jure, quod putat Bellarminus, poterit Carolus excuſari, quia provincias imperio ſurripuit omnes ante titulum, aut jus acquiſitum. 2. Neq; populus Romanus, neq; Pontifex potuit imperium Occidentale transferre, quia nemo transfert, quod non habet. *c. nemo de R. I. in 6. l. obſervare. §. ult. de off. proconſ. & leg. l.*

Titulum fruſtra à Leone acceptũ Carolo.

leg.1.traditio.de acquir.rer. domin. Non dare quisquam,quo caret ipſe, poteſt, ait Gunther.*libr. 6.* de effuſis donationibus Papæ ſub perſona Friderici II. loquens.

Populum verò non habuiſſe imperium Bellarminus confitetur, & argumentis tribus propugnavit, quæ nos paulò ante ſolvimus, quantum conſenſui populi officere videbantur. Interim verò præſuppoſito, Rempubl. Romanam pro derelicta fuiſſe habitam ab Imperatoribus Orientis, ex jure naturæ, acquiſivit populus univerſus poteſtatem, novum ſibi principem vel novam formam Reipubl. conſtituendi, quæ ſalvo jure naturæ ipſi auferri aut ab alio anteverti non potuit. Cæterum exinde non ſequitur, populus Romanus ex jure naturæ habuit poteſtatem ſibi conſtituendi novam Rempubl. Ergo potuit imperium, quod Roma olim poſſedit, in quemcunq. voluerit transfundere, quia illud imperium quæſitum fuit ex jure gentium, unde bella naſcuntur, & uni certo loco non cohæret. 10. *Populus Rom non potuit imperiũ transferre.*

Nam dum argumentatur Bellarminus *c.7. de transl. Imp. Carol. nunquam pugnavit cum Romanis. Ergo jure belli non occupavit imperium*, præſupponit imperium conſiſtere in occupata Roma, quod multis nominibus falſum eſt. 1. Quia ubicunque eſt Imperator, ubicunque Papa, ibi Roma, ita ut imperium ſequatur forum & curiam Imperatoris, non Imperator ſedem Romanam. Nam cum Conſtantinus ſedem imperii transferret Bizantium, nihilominùs retinebat jus & nomen Imperatoris Romani. 2. Si occupata Roma facit Imperatorem, cur tantopere vapulant Illyricus & Haiminsfeldius à Bellarmino & Gretſero, quod Odoacrum & Gothorum Reges Imperatores vocent. 3. Hodie non erit Imperator, præter Papam, quia ſolus Papa vendicat ſibi abſolutum imperium Romæ. 4. Si Romani in pomæriis ſuis continent ſedem & jus Imperii, quia jura Majeſtatis præſcribi, aut lapſu temporis longiſſimi alienari non poſſunt, poterunt leges dare omnibus provinciis quæ olim Romanum imperium agnoverunt, aut licitis armis eas ad obedientiam redigere, quod tamen Papa, qui nunc rerum Romæ potitur, nondum auſus fuit tentare. 5 Imperium, quod à civitate Rom. fuit ſeparabile, translatum jam diu erat in Orientem, & poſtliminio poſtea reductum non Romam, ſed Ravennam, Exarchorum ſedem. Cum igitur ab occupata Roma non pendeat imperium Rom. malè infert Bellarm quod non ſit quæſitum jure belli, quia Roma non eſt eo jure quæſita. Nihil enim, niſi ſe & ſubjectas ſibi eo tempore regiones potuerunt tradere Romani, cum in reliquas Romani Imperii provincias jus nullum ſibi competere ſcirent. Imperator igitur non inde factus fuit Carolus, quod populum Rom. ſpontanea deditione inter ſubjectos recepiſſet: ſed quia plurimas provincias Romani imperii jure alio poſſidebat, & Romani complementum ultimum afferrent, potentia Imperatoribus cæ- *Sedes imperii non eſt affixa Romæ.*

Digitized by Google

nem imperii à Græcis ad Germanos. Bellarminus ut in re non ſatis perſpecta, ſibi non conſtat. In *lib. 5. de Pont. cap. 8.* cauſam affert, *quod non potuerint Græci laboranti Eccleſiæ Occidentali auxilium ferre.* In *c. 12. de transl. Imp.* ait: *Græcos aut non potuiſſe, aut noluiſſe laboranti Eccleſiæ opem ferre.* Ita in dubio relinquit: Utrum noluerint, vel non potuerint Græci opem ferre, cum tamen evidentiſſimas oporteat eſſe probationes, propter quas regno aliquis aut indignus declarari, aut prorſus indicta cauſa, privari debeat. Vult enim Soto *lib. 5. de juſt. & jur. q. 1. art. 3.* ut Tyrannus prius convincatur, & per ſententiam damnetur, quam in eum cuiquã poteſtas dari queat. At convinci nemo poteſt inauditus, nemo ex cauſa obſcura, quam ne Bellar. quidem audacter profiteri auſus fuit, imperio privari, ante legitimè latam ſentẽtiam, niſi Pontifex præpoſtero ordine ſibi putet ab executione incipiendum. Imperatores autem Orientis nec citati ſunt unquam ad dicendam cauſam, ut Henricus IV. & Fridericus I. nec legitima forma condemnati, Joh. Marſil. *in defenſ. contra Bellar.* ſed ab executione facto initio, prius imperio exciderunt, quam ſe condemnari potuiſſe putaſſent. Præterea, ut Græci Imperatores propter negligentiam aut impotentiam imperio exciderint, Põtifici tamen judicium de iis non competit, quia ſoli cœlo habent rationem reddere, *ut d. c. 5. demonſtravimus & lib. 1. de jur. M. ij. c. 3.* & Eccleſia reb. mundanis, qualis eſt translatio regni, ſine ſacrilegio ſeſe immiſcere nequit.

Tranſtulerit Papa imperiũ.

Quia verò cauſæ productæ à Bellar. ſeſe mutuò oppugnant, ponamus alterutram veram eſſe, aut non potuiſſe, aut noluiſſe Imperatores opem ferre Romanæ Eccleſiæ, per neutram earum excuſabitur Pontifex ab injuria. Nam ſi non potuerunt propter virium anguſtias, infortunium abſque culpa obveniens, non debuit iis detrimentoſum eſſe. In mulierem verò, quod culpam ingerant, quam illud nihili eſt, & parum propoſito cõducit? Nam muliebre imperium etiam ſacræ literæ in Debora probant, & Lex Salica, credo in Orientem non prorepſerat. Quin etiam ex hac cauſa mulier ab imperio dejici, non imperium à mulieris filio abduci debuiſſet. Sed ut fieri ſolet in re certa, undique momenta conquirentur, ut

An nõ potuerint Græci defendere Eccl. Rom.

Quæ non proſunt ſingula, multa juvent.

Potuiſſent verò Imperatores Græci, niſi Pontifices feciſſent ne potuiſſent. Nam quod Conſtantinus ceperat in Philippico, Gregorius II. executus eſt in Leone Iſaurico teſte Bellarmino ipſo, licet non deſint, qui de ea re dubitent, ut ſcilicet ab obedientia Græcorum propter Iconomachiam abducerent Italos, & ſenſim poteſtatem, quaſi aliud agendo, immeritis ſubtraherent. Poſtquam vires præſciderunt, mox eos incuſatum veniũt, quod vires non habeant. Prius abſcondunt arma, poſtea multant ignaviam corũ, qui deſtituti armis pugnare neſciunt. Sat virium habuiſſent Imperatores Orientis, niſi Romanis, cum enarratis à Sigon. *libr. 3. hiſtor. Ital.* urbibus &

cæte-

cæteris Italiæ populis, abjurandi eorum imperium copiam feciſſet Pontifex Rom. Zon. *tom.* 3. & Cedren. At quam futili ex cauſa, quia Philippicus & Leo nolebant coli imagines? Nec enim aliam afferunt Blond. *Dec.* 1. *lib.* 10. Sigon. *lib.* 3. *hiſt. Ital.* Onuphr. *in Plat. Conſtant.* Nam quod Baronius exagitat: *Tom. 9. an. 726. art.* 34. locatas Gregorio fuiſſe inſidias, ecquis meminit præter domeſticum Pontificum teſtem Anaſtaſium? Et ſint ſanè locatæ, ſit iconomachia tanta hæreſis, quæ fidem evertat, cum olim Chriſtiani non defecerint ab Imperatoribus, licet ad Martyrium confertim rapti, cum etiam Ethnicis & paganis principibus obedientiam præſtiterint, cujus ſcripturæ autoritate potuit Gregorius, & ſe & ſubditos, ex cauſis multò levioribus, à fide & juramento ſubjectionis liberare, aut ob neglectam Eccleſiam Leo novum Imperatorem accerſere? Quantò cordatius Alexander III. qui licet Fridericum I. hoſtem experiretur apertum, noluit tamen ob oppugnatam Eccleſiam facere, quod Leo ſibi faciendum putavit ob neglectam. Reſpondiſſe enim fertur Emanuelis Comneni legatis: *Se nolle in unum conjungere, quod olim de induſtria majores ſui disjunxiſſent.* Platin. *in Alex.* Et cur hujus poteſtatis in mentem non venit Pontifici, cum Burbonius Romam conſcenderet? cum à Gallis quateretur? aut olim à Gothis vi & armis duriter regnaretur? Cur tum, cum magis deſerti eſſent, quam imminentibus Longobardis, non crearunt ſibi, duce Pontifice, novũ Advocatum, novum Patritium, novum Imperatorem?

An Clemẽs V. potuiſſet imperium ad Gallos trãsferre.

Sed currere cupientem facile eſt incitare: Agere volenti quævis cauſa ſufficit. Nam & Bellarm. *c. 5 de transl. Imp.* non veretur pro ſuæ ſententiæ confirmatione, injuſtiſſimum Clementis V. reſponſum afferre, qui ſollicitatus à Philippo rege Francorum, ut vacãtem imperii ſedem poſt mortem Alberti, ad ſe transferret, ad Electores ſcripſit: Maturarent Electionem Henrici Lucenburgii: Alioquin periculum eſſe, ne unâ cum imperio poteſtatem etiam eligendi deinceps amitterent, quippe, quod ex ſuggeſtione Regis, jam olim translatum fuerit Imperium à Pontificibus. Nam evidentem oportet eſſe utilitatem Eccleſiæ, ut regna jure transferantur, quia poteſtas in temporalia non competit Papæ, ſecundum Bellarminum, niſi in ordine ad finem Spiritualem. Graviſſima autem injuria, qualis eſt regni hæreditarii alienatio, excuſari non poteſt, niſi maximo bono. At quidnam commiſerat Germania adeò abominabile, ut niſi translatione imperii expiari non potuiſſet? Fac enim Clementem habuiſſe poteſtatem transferendi & permutandi imperium: Atqui non habebat, niſi ex cauſa graviſſima, quæ tum nulla urgebat providentiam Apoſtolicam. Deinde non diſtinxit Clemens inter tempora translati imperii, cum Imperator nondum eſſet conſtitutus, nec jus conſtituendi quibuſdam conceſſum. Tum enim de jure naturæ incumbebat hæc poteſtas, toti Reip. Sed poſtquam tranſiit ad Ger-

ad Germanos,& fixit pedem in collegio ſeptem Electorum,neq;Clemens, neq; quiſquam tantæ potentiæ, eam ad ſe jure trahere, & legitimis poſſeſſoribus ſine cauſa eripere potuit.

Nam & hoc argumento premimus cauſam à Bellarmino ſuperius allegatam. Si enim non potuerunt Imperatores Orientis Eccleſiam, adde,& Rempubl. Romanam defendere, jus conſtituendi ſibi principem aut defenſorem, ex jure naturæ recidit ad populum. Cum verò jus naturæ perrumpi non poſſit, & ne civiliter quidem acquiſitum jus alicui ſine cauſa auferri, qua autoritate fas fuit ſoli Pontifici populo hoc jus prævertere, & prætextu poteſtatis ſuæ indirectæ, quæ ſe in ſecularia non intromittit, niſi reſpectivè, & quando quis jure ſuo abutitur in fraudem Eccleſiæ, ad ſe ſolum rapere? præſertim cum leges Rempubl. & Eccleſiam pari favore proſequantur.

Nunquam igitur,quocunq ſe vertat,iniquitatis notam effugiet Pontifex, & ne ſic quidem, ſi Bellarm. alteram partem, ad quam tamen minus propendere videtur,arripere velit,& affectatæ negligentiæ accuſare Imperatores Orientis. Nam de voluntate ipſorum non aliter conſtare potuiſſet, quam ſi in ſubſidium vocati fuiſſent. Tantum autem abfuit, ut id fecerit Pontifex,ut exarchis per Francos,Catapanis per Normannos excluſis illos procul ab omni imperio & auxilio arcuerit, eò, quod ſedis Romanæ primatui & univerſali Epiſcopo calculum adjicere cum Phoca recuſarent. Quid verò animi habuerint Imperatores Orientis in Rempubl. & Eccleſiam Rom. utrum dedita operâ & pertinaci propoſito eam pro re derelicta habuerint,ex eo apparet quod ipſe Bellar. *c.11 de transl.Imp.* indignationem eorum, quod Carolum inſignitum novum Imperatorem audiſſent, tantopere exagitet, licet Eginhartus non faciat mentionem, niſi invidiæ, quam ipſe ſcribit Carolum *patientia*, Kranzius *libr 2.Sax. c.3. pecunia* ſuperaſſe & *magnanimitate*.

An noluerint Græci defendere Eccleſ.

Cum igitur nec populus Roman. habuerit poteſtatem transferendi imperium, quippe quod Romano populo innatum non fuit, & jam diu ab illo translatum, & particulatim ab aliis populis diſtractum, nec per indirectum eam acquiſiverit Pontifex, quippe quam nullam poſſidere, nec ſine urgente cauſa exerere potuit, nullum juſtum titulum inde ſperare habuit Carolus, quo conſcientiam ſuam muniret, aut coram incorruptis arbitris ſe ſatis excuſatum redderet, licet externus ille apparatus, & conſenſus tanti Pontificis populi oculis facilè nebulam ſpargere & glaucoma obducere valuerit,ut vel hinc ſolum legitimum titulum ſibi obtinuiſſe,ſi non revera,ſaltem opinione vulgi,crederetur,licet ipſe non ignoraret,ſe meliori jure jam ante coronationem niſum, & hoc ipſum, ex ſpecie nova ſuperaddita,non extinctum fuiſſe.

Bellarmini argumenta redarguuntur.

Ex quo non poſſum ſatis mirari obſtinatam incogitantiam Bellarmini, qui præ amore & defenſione ſuæ theſeos, cum Leonis translationem non aliunde probare poſſet, ad divinum conſilium fugit *c. 12. de transl. Imp.* & de hoc ait teſtari victorias Caroli & felicem eventum, quaſi non & impii lætentur in iniquitate ſua, & juſtus ſæpiſſimè occulto Dei judicio ſupprimatur. Regemonter *in diſc. bell.* malè hinc infert, bonitatem cauſæ non eſſe ſpectandam, quod & Machiavell. *de princ.* præſupponit, quando non infrequentius malam cauſam triumphare notat, quam bonam ſuccumbere, licet tandem hæc emergat. Nam ſi ad filium ſaltem, nedum nepotes Caroli reſpiciamus, ex verſa fortuna, eadem veriſimilitudine liceret nobis inferre ad injuſtitiam translationis. Sed lubrica ſunt omnia ab eventu tracta argumenta, quia florentiſſima quæq; regna ex improba enata radice in proceres aſſurgunt arbores. An tu Italorum tuorum ab imperio defectiones, an Helvetiorum pro libertate expeditiones, Francorum in Gallias irruptiones, Gothorum in Hiſpanias, Normannorum in Angliam, & Apuliam juſtas propterea vocandas cenſes, quia feliciter proceſſerunt, & fauſtis auſpiciis nova imperia condiderunt?

Argum. ex applauſu parũ plauſibile.

Advocat deinde applauſum Italorum, Gallorum, Germanorum & totius occidentis, nec non conſenſum Imperatorum Orientis, quos tamen non niſi coactos in acta Pontificis deſcendiſſe ſupra *cap. 11.* oſtendere niſus erat. Quid verò inde concludit? *Totus Occidens & Imperatores Orientus demùm, gratanter appellarunt Carolum Imperatorem. Ergo divino conſilio facta eſt translatio à Papa.* Romæ ſupplicationes habitæ ſunt pro victoria Cæſaris, omnes Romanæ ditionis provinciæ ſubjecerint ſe illius imperio. Ergo divino conſilio Cæſar prodidit patriam & evaſit Tyrannus. Sed mittamus divinum conſilium, & credamus non ſine nutu divino ceſſiſſe Carolo imperium, an illi à Deo concedi non potuit, niſi per manus Papæ? An unquam Carolo à quoquam gratulatum legit Bellarm. quod à manu Pontificis acceperit imperium? De imperio adepto gratati ſunt, non de benevolentia Papæ. Juſtè autem potuit Carolus adipiſci, etiamſi non adipiſceretur à Papa.

Unde concidit & illud, quod epiſagmatis loco adjicit: *Omnes à tempore translati imperii; crediderunt illud eſſe penes Germanos, & Caroli M. ſucceſſores. Ergo divino conſilio per manus Papæ translatum fuit.* Perinde ac ſi argumẽter: Omnes Mahumetanæ ſectæ addicti agnoſcunt Sultanũ & hæredes Ottomanni legitimos Imperatores. Ergo divino conſilio per manus Caliphæ ſtabiliti ſunt. Quaſi non potuiſſent vel illi vel Carolus M. & qui poſt illum ſive jure hæreditario, ſive novo jure in imperio ſucceſſerunt, legitimè imperare, & pro legitimis Imperatoribus ſe venditare, niſi poteſtate accepta à Pontifice. Subjecerunt ſe Galli, Germani, Itali, Hiſpani, Carolo M. etiam ante-

ante coronationem, & legatos gratantes vel à Conſtantinopolitanis excepit antequã à Leone inaugurαretur. Non poteſt igitur ex ſubjectione, quæ præcellit argui & inferri de coronatione, quæ ſubſecuta eſt, nec gratulari tantum ſolent homines de juſta, ſed de felici victoria. Eò inclinat favor hominum, quo fortuna, & rectè Tacit. modò primum impetum feliciter novus princeps ſuſtinuerit, facilem ſequi progreſſum ad majora.

21. *Pontificẽ ſubjectum eſſe Imperatori.*

Tantum autem abfuit, ut, *ſcribente* Carolo Calvo *ad Adrianum II. qui ſub pœna excommunicationis jubebat Lothario nepoti reſtitui, quod ipſi è terris Lotharingicis eripuerat, tum temporis reges & Imperatores fuerint beneficiarij Epiſcoporum, ut potius, quicquid poſſederunt, Epiſcopi poſſederint illorum beneficio,* quod & Auguſtinum prædicare dicit, quandò ait: *jure Imperatorum & non Epiſcoporum poßidentur bona*: tantum etiam abfuit, ut Pontifex tum temporis autoritatem ſupra Imperatorem ſibi arrogaverit, ut potius ipſi humilimè ſe cum omnibus Clericis ſubjiceret: *c. Adrianus. diſt. 63.* & id quidem, cũ nondum eſſet Imperator, ſed patritius Romanus tantum. Tum enim conceſſit ipſi *facultatem eligendi pontificem & ordinandi Apoſtolicam ſedem*: Inſuper *ArchiEpiſcopos & Epiſcopos ab eo inveſtituram accipere* definivit *d. c.* Adrian. *c. in Synodo diſt. 63.* Sabell. *En.* 8. *lib* 8. En. *9. libr. 1. 2.* Antiqua enim conſuetudo erat, ut cum ſcientia & juſſione Imperatoris ordinatio Epiſcoporum fieret, *ut conſtat ex c. Agatho. diſt. 63.* Unde eſt, quod Boer. dicit *deciſ. 69. n. 1.* Olim Eccleſiæ erant Imperatori ſubjectæ; & Ferrar. *in pract. Pap. in for. libell. quo agitur ex ſubſtit. § ex ſuo corp. Imperium aliquando habuit utrumq; gladium adeò, quod tum Imperatores conferebant omnia beneficia Eccleſiaſtica & amplius eligebant Papam, & notat Innoc. in c. de major.* & obed. Hier. Balb. *in lib. de coronat.* Petr. de Andlo *lib. 3 c. 13.* Cuſan. 3. *Concord. Cathol. cap. 3.* Radulph. *de colum.* & Mich. Coccin *in lib. de transl. Imp.* Ant. de Roſſell. *li. 1. de Monarch. Senat. Pariſ. in lib. exhib. Ludovv. XI. art. 43* Dantes Aligher. *lib. 3 de Monarch.* nec ullius roboris eſt, quod Gratian. *in § ex conſt. diſt. 63.* & gl. *in c. in Synod. in ver. Affici.* hæc omnia dicunt revocata eſſe primum Ludovvico, *in c. ſacrarum*, deindè ab Ottone I. *in c. Tibi Domino. diſt. Ead.* Nam ut Senatus Pariſ. *in lib. de lib. Eccl. Gall. n* 43. obſervavit, licet revocaſſet Ludov poteſtatem eligendi, quod tamẽ non revocarit poteſtatẽ inveſtiendi. Atqui, ſi quis utrumq; c. diligentius cõſiderare velit, videbit nihil omninò in poſteriori revocari, quod cõceſſum fuit in priori. Archiepiſcop. n. & Epiſcopor. Electionẽ Adrianus & Leo non conceſſerunt Imperatorib ſed inveſtituram. Vocabulũ enim *laudari* pro *probari* accipi, ex *c. in Synodo* patet: ibi: *quod ſi à Clero & populo quis eligatur.* Põtificis verò electio Imperatori attributa, revocata non fuit, quia cum alios Epiſcopos ſubjecerit Papæ, hujus Electionem ſibi reſervaſſe ſoli potuit, nec ſub nomine cæterorum Epiſcopor. comprehendiſſe, ut reſpõdet ipſe Bellar. *li. 2. de Rom. Pont. c. 27.* Minus ad rem facit juramentum Ottonis,

quia eam promittit ſe dignitatem ſervaturum Pontifici quam habet: Et cætera, quæ electionem Imperatoris nullo modo impediunt. Ideoque licet Ludovvicus renunciaſſet: *per c. Ego Ludovicus. diſt. Ead.* tamen, quia Leo Adriani conſtitutionem confirmat Othoni, hoc ipſo Ludovvici renunciatio irrita facta fuiſſet.

De conceſſione Adriani, utrū facta. Audacius Baron. *tom.* 774. & qui ex hoc deſcribere conſuevit Gretſer. *contr. Haiminsfeld.* quem ſolvere non potuerunt, nodum, ſtricto enſe ad exemplum Alexandri dividunt, & uno impetu totum decretum Adriani & cleri populique Romani tollunt. Negant quippe unquam ita ſtatutum fuiſſe in Synodo ſive conventu Romano, cum ejus ſtatuti nemo mentioné faciat ante Sigebertum Gemblacenſem, à quo id mutuò ſumſiſſe fingunt Gratianum. Sigebertum verò incuſant ſchiſmatis, cum Henrici IV. partes foverit contra Hildebrandum. Atq; hæc affirmant tam audacter, quaſi omnes cœci eſſemus, nec ſcriptorum ejus ſeculi, vel geſtorum quicquam legiſſemus, aut adeò ſuperſtitione dementati, ut mera oracula à Cardinalibus eructari crederemus, quib. nefas eſſet contra veritatem loquentibus quicquam obloqui. Nam qualis quæſo conſequentia? Ante Sigebertum nemo meminit decreti Adriani: Ergo nullum eſt, non ſecus ac ſi veritas rei geſtæ dependeret ab arbitrio hiſtoricorum. Nemo iſtius ſeculi autorū meminit donationis Conſtantini, aut Ludovvici Pii, nemo inſtitutorū à Gregorio V. Electorum: Ergo, ex ſententia Baronii & Gretſeri, nihil horum geſtum eſt. *Egregiè verò*, ut utamur verbis Bellar. *c. 13. de transl. imper. quaſi continuò debeat eſſe falſum, quicquid hic vel ille nō dixit.* Sed jam dudum conſequentiá hanc negavit Bellar. *qua ducitur ab autoritate negativè*, quia ſi valeret, nullo negotio cōvinceremus, Petrum Romæ nunquam fuiſſe, & uno argumento tolleremus ventoſam ſucceſſionem Pontificum in Cathedra Petri, cum ejus nec in Evangeliis nec actis aut ſcriptis Apoſtolorum ullibi mentio fiat. Etiamſi igitur nihil in memorias relatum fuiſſet ante Sigebertum, tamen ex eo ſilentio argumentum trahi nullum poſſet, ad delendum decretum, de quo agimus, ſicut nec ex eo, quod quidam Imperatorum in contétionibus contra Papas illud non allegarint. Nam ne donationes quidem, quæ hodie tam ſuperbè jactantur, Gregorius VII. auſus fuit in aciem proferre, & Rehabeam non provocavit ad Jus regium; cum onera ferre recuſarent decem tribus, nec tamen Pontificii propterea nullas eſſe donationes arbitrantur, nec juris regii deſtructores, illud propterea extinguere poſſunt. *Plus enim creditur tribus teſtibus affirmantibus, quam mille nihil dicentibus: imprimis, ſi non negent*, ait ipſe Bellar. ſed affirmantium fides hiſtoriæ veriſimilitudine confirmetur.

Impudentia Baronij detegitur.

Ex hiſtoria convincitur, Nec enim de inveſtitura Epiſcoporum per annulum & baculum, quam ad Gregorii VII. ambitioſum Papatum, ſine controverſia Imperatores

tores jure ſuo exercuerunt, quicquam repetam ex iis, quæ alibi à nobis dicta ſunt, 2. *de jur. Majeſt. c. 6.* ſed Pontificiam approbationem ab Imperatoribus requiri-ſolitam, & judicium Imperatorum de ipſis Pontificibus, & eorum actis paucis exemplis ob oculos ponam, ad aſſerendam veritatem decreti. Conſideret mihi quis ſtatim ſucceſſorem Adriani, Leonem III. qui, ut primùm à Clero & populo electus fuit, legationem decernit ad Carolum Patritium, ut de ſui Electione doceatur, & *clavibus confeſſionis Petri, urbuſq; vexillo, in ſignum ſubjectionis acceptis, ex ſuis optimatibus mittat aliquem, qui populum Rom. ad ſuam fidem atq; ſubjectionem per Sacramenta firmet.* Aimon. *lib.* 4. *c.* 89. Et electionem quidem ultro concedit Bellarminus *c.* 13. *de transl. Imp.* Imperatori, ſed inde negat ſequi ſubjectionem Pontificis electi. Cur igitur vexillum & claves recipiebat à Carolo, adhuc patritio, ſi eius autoritati & imperio ſe ſubjectum minimè putaſſet? Imò cur non excipiebat Leo contra imminens Caroli judicium, cum ipſe eo animo veniret Romam, ut de criminibus Leonis cognoſceret & judicaret. Nam quod Anaſtaſ. & ex eo Paul. Æmil. *lib.* 3. reclamaſſe Epiſcopos dicit: *fas non eſſe principi de ſummo Pontifice judicare*, unde *c.* 7. *de transl. Imp.* obiter infert Bellarm. hoc exemplo fruſtrà pugnari ad ſubjectionem Pontificis evincendam, partim dubium eſt, partim nihil ad rem facit. Nam Aimon. *lib.* 4. *c.* 19. *Poſtquam*, ait, *nullus eorundem criminum probator eſſe voluit, coram omni populo de objectis criminibus ſe purgavit.* Prævenit igitur Leo, actore non prodeunte, ſententiam Caroli, quam ipſe detrectare non potuiſſet, ſi jurejurando populo & actoribus ſatisfacere non potuiſſet. Evincit igitur Bellarm: Leonem non fuiſſe judicatum, quia noluit expectare ſententiam judicis, ſed inde non ſequitur, quod non potuerit judicari. Nam animo judicandi Pontificem, acceſſit Carolus, nec contra eius adventum unquam legitur Leo excepiſſe. Quod enim ab Epiſcopis objectum fuit, forte hunc ſenſum habet, quod indignum quidem ſit autoritate Epiſcopi, ſubire judicia Laicorum, quemadmodum contra dignitatem Chriſtianorum facere dicebat Apoſtolus, 1 *Corinth.* 6 qui temerè profugiant ad tribunalia Ethnicorum, cum præſtet, crimina eos inter ſe ſibi condonare, quam illa apud Paganos in opprobrium profeſſionis palàm diſpergere: ſicut verò Apoſtolus propterea neminem prohibuit coram judice ſeculari vocatum comparere, ita nec Pontifex potuit eius judicium declinare; quem communem judicem omnium tum temporis Romæ præſediſſe ſcribit Eutropius, ſeu eius abbreu. *apud Vigner.* & ad quem Roma appellatum fuit etiam à decretis & judicatis ipſorum Pontificum, ut apparet ex actis Ludovvici Pii, conſcriptis ab autore coætaneo *in vit. Ludovv.* & Aimon. *lib.* 4. *c.* 112. Nam cum ad Ludovvicum Romani querelas deferrent de geſtis Pontificum, & prædia ſibi injuſtè erepta quererentur, miſit

Pontificum ſubjectio.

Effugium Bellarmini.

Imperator filium Lotarium, qui *benevolè aſſentiente*, ſeu ſponte ſua non repugnante Eugenio Pontifice, ſtatu controverſiæ ad calculos redacto, pronuntiavit pro Romanis contra ſententias prædeceſſorum Eugenii. *Benevolam aſſenſionem*, quam nominat Aimon *d. c.* 112. interpretatur Baron. & ex eo Greſ: ſpontaneam permiſſionem, ſine qua fas non fuiſſet Ludovvico quicquam contra Pontificum decreta decernere, quod ſi verum eſt, cur non reſcidit Eugenius appellationem Romanorum? cur ipſe non correxit propria autoritate, quæ paſſus eſt corrigi ab Imperatore? Cæterum, ne unum verbum trahatur in præjudicium totius controverſiæ, Aimon: ipſe ſe explicat, quando *mandatum* tribuit *Imperatori, Aſſenſum Pontifici.* Non potuiſſet autem Imperator mandare, ſi aſſenſus Pontificis continuiſſet in ſe poteſtatis mandandi traditionem. Mandavit enim filio, antequam benevolè Eugenius conſentiret.

Electionem Pontificis pertinere ad Imperat.

Sed ut è diverticulo in viam redeamus, poſtquam lapidem, quem obiter occurrentem removere volebat Bellarminus, in viam revolvimus, Leonem non tantum ſe Caroli judicio ſubjeciſſe, ſed & coronatum Imperatorem *more antiquorum principum, adoraſſe* referunt Monach. Egoliſm. *in vit. Carol.* & Ado Vienn, *Ann.* 798. quod an ſint facturi hodie Pontifices, de eo præſtaret audire libros ceremoniarum. Et de ſubjectione fatetur ipſe Thomas 2. 2. *q.* 63. ſed id ultrò dictitat feciſſe Leonem, quemadmodum Chriſtus ſe ſubjecit hominibus: quaſi & Deus fuiſſet Leo, qui abſq; poteſtate ſuperiori in mundo vivere potuiſſet. Poſt Leonem Stephanus V. eligitur & conſecratur ſine juſſu Imperatoris, qui non tantum propterea ſe excuſat per legatos, ſed & magnis itineribus contendit in Gallias, ut Ludovico ſe purget. Aimon. *lib* 4. c. 103. *Thegan. in Lud. Pio.* quemadmodum & Paſchalis per Epiſtolam ſe excuſat, quod præter voluntatem quaſi raptus ſit ad conſecrationem. Aimon. *c.* 105. *lib.* 4. Gregorius IV. conſecrari non potuit, abſente Imperatoris vicario, donec conſuleretur Imperator. Autor coæt. *in Ludovv.* Sigon. 4. *hiſt. Ital.* Quid multis? cum ipſe Gregorius VII. extra urbem ſe proripuerit, ne, ut per vim electum ſe dicebat: ita per vim conſecraretur, inſcio Imperatore, ſi qua Onuphrio fides habenda.

Utrum Iohannes XII potuerit deponi & depoſitus fuerit ab Ottone I.

Et cui non notum eſt judicium & depoſitio Johannis XII. quam nec negare poteſt Bellarm *cap.* 29. *lib.* 2. *de Pontif. & c. ult lib.* 2. *de transl. Imp.* nec tamen affirmare ſatis conſtanter audet. Illic enim ait: *Ab Ottone I. ſatu conſtat bono Zelo, ſed non ſecundum ſcientiam depoſitum eſſe Iohannem XII.* Hic verò: *Sed neq; Iohannem XII. Otto depoſuit, ut Illyricus jactat. Neq; enim id ſibi arrogare eſt auſus Pius princeps* &c. *ſed Synodo cauſæ cognitionem permiſit*, quod ipſa Ottonis verba indicare putat: *Quid ſuper hoc Sancta Synodus decernat, edicat.* Depoſuit igitur & non depoſuit, prout Bellarm. cauſæ inſervire vide-

videtur. Quod ſi verò facta piorum Imperatorum, jure ſtabilita, ad illum modum licet eludere, quid ſit futurum de totis libris tribus Bellarm. *de transl. Imp. & lib. 5. de Pontif. c. 8* ipſe viderit, quia ex depoſitione Childerici, coronatione Caroli & Ottonis, conſtitutione Electorum quæ à Gregorio V. facta fingitur, & conſequenter ex meris factis infertur jus ſummi Pontificis in Imperium & Regna, & Baron. *9. Tom. Ann. Ann.* 800. poſtquam graphicè deſcripſiſſet coronationem Caroli, & ex coronatione nova conſequentiæ formula, compendio concluſiſſet poteſtatem tradendi cum corona imperium, celebre inde dogma, omnibus principibus conſiderandum, concludit, ſcilic. quod Pontificis ſit transferre regna de gente in gentem, & id pergit ex teſtamento Caroli M & ſacris literis tam pulchrè, ut, niſi quis prorſus ſinapi victitet, riſum continere non poſſit. Cæterum de his argutiis conſulatur Mornæ. *in myſt. iniq. pag.* 149. De toto negotio & facto Pontificis nos ipſi reſpondebimus ex Bellarmino *lib. 2. de Pont. c. 29.*

Hæc quidem facta ſunt; modò facta præſupponantur, *ſed quo jure, ipſi viderint*. Item: *Bono quidem Zelo fieri potuerunt, ſed non ſecundum ſcientiam. Fieri enim potuit; ut id ſibi licere putaverint, præſertim cum multi Doctores idem ſenſerint.* Factum verò Pontificum non facere fidei articulum, apud omnes in confeſſo eſt, & Sylveſter ipſe ait: *Etiam vidi Pontificem facientem majora, cum ſcandalo totius Chriſtianitatis*: Item Johan. de Turrecremat. de illicitis diſpenſationibus loquens: *Quod ſi ita aliquando fuerit factum, per aliquem ſummũ Pontificẽ, aut ignarũ in literis divinis, aut excæcatum cupiditate pecuniarum, quæ pro talibus exorbitantibus diſpenſationibus ſolent offerri, aut ut complaceret hominibus, non ſequitur, quod potuerit juſtè facere. Eccleſia juribus & legibus regitur, ſive debet regi, non talibus actibus, ſive exemplis.*

Nihil igitur eſt, quod reſpondet Bellarminus, depoſitum quidem eſſe Johannem, ſed non ſecundum ſcientiam, nec jure, quia de jure quæſtio eſt inter nos, & hoc loco ex effectu demonſtramus factam eſſe conceſſionem ab Adriano, de Apoſtolica Sede ordinanda, quod nec ipſe Bellarminus diffiteri poteſt *lib. 2. de Rom. Pontif. c. 29.* ſed limitationem tamen addit, qua conceſſionem Adriani reſtringit *ad confirmandam vel infirmandam Electionem Pontificis, & ordinandam Romanam Eccleſiam, quoad temporalem principatum.* Affingit autem exceptionem ipſi textui contrariã quia inveſtituram Epiſcoporum, & electionis Pontificis vel confirmationẽ, vel infirmationem attribuit Adrianus Patritio, quæ certè ad temporalem non pertinent principatũ Eccleſiæ. Cur igitur & qua ex ratione aſtringit Bellar. poteſtatem ordinandi ſedem Apoſtolicã, ad externum principatũ tantum, *Limitatio Bellarm.*

cum-

cum verba abſolutè prolata, abſolutè intelligi debeant, & gloſſæ non liceat diſtinguere, ubi non diſtinguit lex, præcipuè cum textus diſertis verbis ordinationem ultra principatum temporalem ad inveſtitutam & electionem Pontificum extendat. Quem verò meliorem iſtius decreti interpretem citare poterimus, quam Leonem III. IV. & VIII quorum primus quam facilè judicium Caroli Patritii, ſubierit, paulò ante oſtendimus. Secundus verò in hæc verba non veretur ad Ludovvicum ſcribere: *Nos ſi incompetenter aliquid egimus & in ſubditis juſtæ legis tramitem non obſervavimus, veſtro ac miſſorum veſtrorum cuncta volumus emendare judicio.* Judicium vocat, non arbitrium honorarium, ut interpretatur Bellarm. *lib. 2. Rom. Pontif. c. 29.* id quod manifeſtius indicant verba Leonis, quæ ſequuntur: *Inde magnitudinis veſtræ magnopere clementiam imploramus, ut tales ad hæc, quæ diximus, perquirenda miſſos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta, (quemadmodum ſi veſtra præſens fuiſſet imperialis gloria) diligenter exquirant, & non tantum hæc ſola, quæ ſupra diximus, quærimus, ut examuſſim exagitent, ſed ſive minora ſive etiam majora illis ſint, de nobis judicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in poſterum nihil ſit, quod ex iis indiſcuſſum vel indiffinitum remaneat. c. nos ſi incompetenter. 2. q. 7.* Nec ſegnius Ludovvicus ipſe, cum Leo conjuratos in ſe, duriori, quam æquum fuiſſe videbatur Imperatori, ſupplicio affeciſſet, Bernhardum Regem Italiæ Romam miſit, qui de factis Pontificis cognoſceret, & ad ſe referret. Nec dubium ſubiturus fuiſſet judicium, niſi tribus miſſis legatis ab impoſitis criminibus legato Imperatorio ſeſe purgare anticipaſſet. Autor coæt. *in vit. Ludovv.* Quidni eodem jure potuit Otto I. procedere contra crimina Johannis XII? Admonuit enim eum primùm, ut ſe ſiſteret coram, & objecta crimina dilueret, quod ſi feciſſet ad exemplum Leonum, nullum judicio Imperatoris locum reliquiſſet: Sed quia cauſæ ſuæ diffiſus id facere neglexit, quod Carolus M. & Ludovvicus Pius procul dubio executi fuiſſent, niſi innocentiam ſuam contra actores deficientes, Pontifices juramentis teſtatam feciſſet, idem in pari cauſa ex eodem jure & auctoritate ſibi ſequendum putavit Otto. Nihem. cum hiſtoriam depoſitionis narraſſet *in lib. de jur. & privil. Imp.* addit: *Quod rectè factum fuit. &c.* & *in lib. 3. de ſchiſm. c. 9. Quod autem Imperialis poteſtas ſit præcipuè ſuper malum & incorrigibilem Pontificem Rom. per quem ſcandalizatur Eccleſia, ex geſtis Imperatorum ſeu Regum Rom. ſatis conſtat.* Statim enim atq; Leo IIX. dejecto Johanni ſubſtitutus fuit, privilegium Adriani, quod vocant, Carolo M. tributum, & in hoc poteſtatem eligendi Pontificem Rom. & ordinandi ſedem Apoſtolicam, Ottoni I. confirmavit. *c. in Synodo. diſt. 63.* Cuſan. *lib. 3. Concord. Cathol. c. 29.* Sigon. *7. hiſt. Ital. Faſcic. tempor.* Krantz. *4. Saxo. c. 10.* nec id diffiteri audet Onuphr. *in vit. Gregor. 7.* aut Bellarm. *d. c. 29.*

Adriani conceſſio firmata à Leone.

An conceſſio Adriani expiraverit.

d. c. 29. qui tamen addit, ex cauſa conceſſa privilegia cum tempore expiraſſe, quod effugium ceperat à gloſſ. *in d. c. ſynodo &* Hieron. Balb. *in lib. de coronat.* Cauſam unam affert Bernhardus *in magn. Chron. Belg.* de Leone agens: *Romanorum* ſcilicet *malitiam, qui ſuos intrudebant.* Bellarminus nominat *ſchiſmata & Longobardorum, Græcorumq́ in Romanam ditionem impetum.* Velim autem lector conſideret ex poſteriore priorem. Imminet Eccleſiæ oppreſſio ab hoſtibus: Ergo Pontificis electio concedenda fuit Imperatori, quaſi non potuiſſet Eccleſia à patronis ſuis defendi, ſalvo jure Electionis. Schiſmatum autem metus ſemper impendet, quamdiu Electio in plurium vota diſpergitur, dum *ambitio*, ut ait Cuſan. 3. *conc. cath. cap. 2. procurat diviſionem votorum, & facilius perſuadet, qui plus affert.* Quam diu verò durat cauſa, tam diu durat lex. Sed & falsò tranſtulit Bellarm. axioma ICtorum à cauſa *finali*, cujus ſublatio tollit legem, ad cauſam *impulſivam*, quæ, etiamſi extinguatur per legem, cui occaſionem dedit, legis tamen interitum ſecum non trahit, Bald. *in l. ſi mulier. C. de jur. dot.* quia mali mores ſæpe dant cauſam legibus, & Calphurnia improba mulier in ſexum fœminium concitavit ſeveritatem Romanorum, quæ in legibus adhuc ſpirat, licet Calphurniæ improbitas jam diu expiraverit. Ne dicam interim, quod cauſa in decreto exprimatur nulla, nec quod temporaneam clauſulam non habeat, ſed in perpetuum ſanciatur, ex quibus omnibus patet, quod conceſſio ſive Adriani, ſive Leonis non fuerit cum cauſa extincta, ſed, ut Onuphr. *in Greg. 7.* confitetur, ab Hildebrando dedita opera impugnata & tanquã illicita, ſcandaloſa, & Eccleſiæ detrimentoſa, abrogata.

Gloſſ. *in d. c. In Synodo, Imperatores,* ait, *abuſu privilegium amiſiſſe.* Si quæras quiſnam tantopere privilegio ſit abuſus, aut Simoniacum aliquem Imperatorem falſa ſuſpitione prægravatum protrahunt, cum tamen hodie, ſi Simoniaci non eſſent Romanæ aulæ inhiatores, unde palatia tanta extruerent, aut cum principum ſumtibus certarent; non haberent: aut incuſant alium aliquem, quod nimis pertinaciter jus eligendi & inveſtiendi vaſallos Epiſcopos retinere niſus fuerit. Sed quid objiciunt abuſum privilegii, cum demonſtrare prius debuiſſent, quod jus, de quo quæritur, ſit privilegium. Principes enim, *teſte AEmil. lib. 5. de reb. geſt. Franc.* inter jura Majeſtatis, ſeu Regia, non inter privilegia idipſum repoſuerunt, & alibi à nobis oſtenſa fuit eius ex jure divino & humano origo.

Jus igitur ordinandi ſedem Apoſtolicam, tanquam Epiſcopus extra Eccleſiam, ut dicebat Conſtantinus, ſpontanea Pontificum ceſſione, recuperavit Imperator, & ex eo Eccleſiæ ſibi providendum putavit Otto, cujus judicium alia exceptione declinat Bellarm. *c. de transl. Imp. c. 4.* quod ſcil. profectum ſit à Synodo, non ab Imperatore: De qua exceptione magnas meritò gratias ageremus Bellarmino, dummodo eam probatis docu-

Virum Iohan. 12. damnatus fuerit ab Imperat. vel Synodo,

mentis evincere poſſet. Quam enim huic depoſitioni culpam ineſſe cenſet, (cenſet autē ineſſe maximam) ab Imperatore, cuius pietatem, & ſimplicem credulitatem ubique excuſat, omnem amovet in Clerum & Synodum, quam à Friſingenſi reprehendi dicit *lib. 6. cap. 23.* atque quibus verbis? *Utrum licitè fecerit, vel non, non eſt huius loci dicere.* Vide ſodes reprehenſionem adeò modeſtam, ut nihil minus eſſe videatur, quam reprehenſio. Si autem Synodus peccavit, Imperator extra culpam aſſeri nequit, quia non tantum præcipua pars & director extitit, ſed & univerſum populum illic ſententiam dicere fecit. Non minus verò, imo magis abſurdum ſit, ſi Pontifex judicetur à plebe, quam ſi ab Imperatore. Decretum enim tribuit Bellarm. Synodo propterea, quia Imperator proponit Synodo decernendum & edicendum. Atqui qui ſunt illi, qui decernunt, edicunt? *Tum* inquit Luitprand. *lib. 6. c. 7. Romani Pontifices, Epiſcopi ſcil. ſuffraganei, Cardinales, Presbyteri ac Diaconi cum univerſa plebe dixerunt.* Synodos enim iſtas non conſcriptas tantum fuiſſe ex Clericis, ſed & Laicis, quis eſt, tam parum in hiſtoriis eius temporis verſatus, ut cum Gretſero *contra Haiminsf.* id negare audeat? Sanctio Leonis ita habet: *Ego Leo ſervus ſervorum Dei, Epiſcopus, cum toto Clero ac populo Romano conſtituimus, ac confirmamus, ac corroboramus* &c. unde & ad finem adjungitur *irrevocabile exilium & ſupplicia ultima,* quæ ſolus conventus Eccleſiaſticorum irrogare non potuiſſet. Sigon. 7. *hiſt. Ital.* Quod ſi plebs & cæteri Laici judices ſederunt, una cum Clero, cur ab eo judicio debuit excludi Imperator? Imò quantum autoritatis in hoc negotio tributum fuerit Imperatori, magis adhuc patet ex decreto, quod Synodus fecit. His enim verbis refertur à Luitprand: *Petimus itaq; magnitudinem Imperij veſtri, monſtrum illud nulla virtute redemtum à vitijs, à Sancta Romana Eccleſia pelli, aliumq; loco eius conſtitui, qui bona converſationis exemplo nobis præeſſe valeat.* Dabatur igitur Imperatori per decretum poteſtas, pellendi Johannem, & ſubſtituendi alium, ita, ut totius negotii ſumma revolvatur à Synodo, ſive conventu procerum tam Clericorum, quam Laicorum, ad arbitrium Imperatoris, qui de conſilio & ſententia Synodi, & ex conceſſione populi Romani, qui, cum præſtaret fidelitatem, ſimul juraverat: *nunquam ſe Papam electuros aut ordinaturos præter conſenſum atq; electionem Domini Imperatoris Ottonis*, ut ſcribit Luitprand. *in actis Synod. Rom.* progreſſus eſt ad depoſitionem Johannis, & de nova Electione juſſit populum cum Clero vota ſua, ab Imperatore vel confirmanda, vel rejicienda, edere.

Cur igitur negant Baron. & Gretſer. conceſſam eſſe Imperatoribus poteſtatem, qua ipſi longo temporis tractu, ſine contradictione Synodorum, & de multorum piorum Pontificum conſenſu & conceſſione uſi fuiſſe demonſtrantur? Hoccine eſt oculos occludere in meridie, & negare, Solem.

Solem lucere? De Gregorio IX. ſcribit Platina *in eius vit.* quod *multis muneribus ultro citroq; miſſis, cum Henrico Imp. in gratiam redierit, qui eum in Pontificem Romanum confirmarit, ut tum temporis mos erat.* & Æmil. *lib. 5. In Europa ſummus Pontifex cum Imperio Cæſaribusq; decertabat, quod vetuſta jam conſuetudine Auguſti Scipionem ſacrum, Annulumq; paſtoralem, Epiſcopis cæterisq; patribus dabant, eamq; ſacrarum dignitatum veſtituram, juraq; regia appellabant.*

Nec ſatis aſſequor, quid ſibi velit Archidiac. *in d. c. Adrianus* dum negat Papam potuiſſe transferre hanc poteſtatem in Imperatorem ſine conſenſu Cardinalium, quaſi tum ulli tales extitiſſent, qui jus eligendi Pontificem ſibi tributum habuiſſent. Serò enim demum id juris ad ſe traxerunt, licet à Sylveſtro I. eorum exortum quis accerſere velit cum Oldrad. *conſ. 63.* Laudenſ. *tr. 2. de Card. q. 18.* Felin. *in c. cum te col. 6. de re jud. per c. præſul. 2. q. 4.* Quin etiam Synodo procul dubio interfuiſſent, cujus conſenſum tam Adrianus, quam Leo allegat.

Cum igitur non tantum hiſtoriæ & res geſtæ non repugnent conceſſioni Pontificum, ſed illi evidentia afferant teſtimonia, nihil cauſæ eſt, cur teſtimonium Sigeberti, licet antiquiori autoritate non ſtabiliatur, falſi arguere ex futili ſuſpitione debeamus, quia ipſe ſecutus eſt Henricum contra Hildebrandum. Nam eadem ex ratione, ne iis quidem fidem habere tenebimur, qui ſedi Romanæ beneficiis devincti fuerunt, & pro patrono ſuo magis, quam pro adverſario ſcribere voluiſſe præſumuntur. Sed, ne tale quid ſuſpicari poſſimus de teſtimonio Sigeberti, Pontifices ipſi, & primi Antiquorum Pontificiorum faciunt, qui, à Gratiano tranſcriptum, ut creditur, ex Sigeberto d. Canonem, *Adrianus*, ſine tergiverſatione acceptarunt, confirmarunt, & Authenticum ſuo calculo & commentariis fecerunt. Jus concedere non potuit Ulpianus: ſed ex quo Juſtinianus quædam eius ſcripta inter leges repoſuit, juris autoritatem habere ceperunt. Ita & de decreto Gratiani cenſendum, quod licet, inſtar conſuetudinem Feudalium, tantum longo uſu & tacita Pontificum approbatione robur acquiſiviſſet, quia tamen in ſcholis, permiſſu ſuperiorum, prælegitur, & in foro allegatur, certi juris vim & locum obtinuit & inter cætera, hic quoque Canon, quem Hugo, Sema, Baldus, præpoſitus, optimi quiq; interpretes commentariis illuſtrarunt, Imò quem ipſe Innocent. III. pro legitimo habuit, dignumq; cenſuit, cui explicando operam ſuam impenderet. Nec de ea re amplius dubium eſſe poteſt, poſtquam Gregorius XIII. peculiari Bulla, editioni novæ Decretalium prefixa, expreſsè jus Canonicum autoritate Pontificia ratum eſſe juſſit.

Teſtimonium Sigeberti ab ipſis Pontificibus confirmatum.

Cæterum licet ſingula hæc ſatis eſſent candori Baronii arguendo: tamen ut impoſtura eius magis eluceſcat, quando decreti Adriani negat mentio-

Qui idem memoria

tradiderunt ante Sigebertum. mentionem fieri ante Sigebertum, conſulatur inſcriptio Gratiani, qui ait ſe id traxiſſe *ex hiſtoria Eccleſiaſtica*. An verò Sigebertus unquam ſcripſit hiſtoriam Eccleſiaſticam? Alium igitur autorem ſecutus fuit Gratianus, quem tibi nominat Onuph. *in Greg.* 7. Anaſtaſium Bibliothecarium, ipſorum Pontificum teſtem. Quod ſi Onuphrii teſtimonio non ſatis ſi fidat Gretſer. & Baronii affectatam ignorantiam, illius candidæ confeſſioni anteponat, annon Gregorius IV. qui vixit ſeptuaginta annis fere ante Sigebertum, in oratione ad Cardinales, de privilegio Adriani abrogando & extorquenda Imperatoris Electione Pontificum, habita, manifeſtè eius mentionem facit? apud Malmesbur. *lib. 2. cap.* 13. Annon eiuſdem meminit Petrus Damiani annis quinquaginta major Sigeberto? *in diſcept. Synod. inter advoc. Reg. & defenſ. Eccleſ. Rom.* Annon in ipſa Synodo Rom. quam *Magnam* vocat Schafnab. ſic exorditur Leo 8. conceſſionem repetitam: *Exemplo beati Hadriani Apoſtolicæ ſedis Antiſtitis, qui D. Carolo victoriſiſſimo Regi Francorum & Longobardorum, Patritiatus dignitatem & ordinem Apoſtolicæ ſedis, & inveſtituram Epiſcoporum conceſſit, Ego Leo &c. d. c. in ſynod. Sigon. 7. hiſt. Ital. Faſcic. tempor.* & quæ præterea contra Gretſerum ſuper hoc Canone diſputat Haiminsfeld. *c.* 13. *replic. pro Imp.* Vſi igitur ſunt Imperatores optimi quique, Carolus, Ludovvicus, Lotharius, Ottones, Henrici, Friderici, poteſtate non tantum eligendi, ſed & judicandi Pontificem Rom. idq; ex conceſſione optimorum item Pontificum: Tantum abeſt, ut Pontifices ſibi ſumſerint, ordine præpoſtero, facultatem judicandi de ipſius Imperatoris imperio, aut ſummam poteſtatem conferendi, certiſq; cancellis circumſcribendi.

Cogitet, ait Frider. I. *antiquos primævi temporis annos*
Præteritoſq; dies, & ſecula priſca revolvat.
Num Petrus aut Clemens, num cætera turba priorum
Sceptra Latina dabat? Romanus tempore priſco
Pauper erat præſul: Regali munere crevit,
Nec tamen ut faſces & regni jura Latini
Vel dare præſumat, vel cuiquam tollere poſſit.
Exceſſere modum magnorum munera Regum,
Si tantum cuiquam jus in ſua regna dederunt. apud Gunther. *lib.* 6.

Vnde non immeritò Bald. *in c. olim de reſcript.* duo nos docet tempora animo revoluere, *Vnum, cum Eccleſia lacera & exanguis nihil non indulſit Imperatoribus. Alterum, cum eò excrevit, ut vel Cæſaribus ipſis eſſet formidoloſa*, id quod idem Bald. & Albe. *ad l. benè à Zeno: C. de quadr. præſcript.* ex longa imperii vacatione, & interregno, item ex potentia & prudentia ſummorum Sacerdotum, accidiſſe non ineptè ſuſpicantur. *Cui* enim *plus licet, quam par eſt, plus vult, quam licet.* Macr. 2. *Sat. c.* 7. Poſtquam enim

parum

parum juris impetrarunt Pontifices, illud tam largo modo interpretati
ſunt, ut tandem, accedente metu religionis, omnia Imperii jura ſibi ſub-
jecerint.

Quid enim eſt coronæ impoſitio, quam publica legitimæ poteſtatis 22.
atteſtatio: Et tamen Adrianus *in Epiſt. ad Fridericum* I. inde argumentatur: *Corona im-*
Ex conſecratione noſtra habet nomen Imperatoris. Ergo per nos imperat. Avent. *poſitio non*
lib.6. Pontifex coronatur à Cardinali Hoſtienſi. Ergò per eum habet po- *eſt tradi-*
teſtatem, & hic illo major eſt. Ventur. Vincent. *in conſil. Vene. c.2.* Rectè Jo- *tio regni.*
han. Pariſienſ. *de poteſt. reg. & Laic. c.18. in ſol. 20. arg.* explicat illud Hugonis,
ex *lib. 2. de ſacram. c. 4. Poteſtas Spiritualis terrenam inſtituere habet, ut ſit, & ju-*
dicare, ſi bona non ſit: Quod, ſc. cum mos ſit Sacræ ſcripturæ, ut ait S. Auguſt.
lib. 1. de civ. Dei dicere rem fieri, quando manifeſtatur, pro tanto dicat Hugo,
quod poteſtas Spiritualis terrenam inſtituat, non quidem efficiendo ut ſit,
cum ſit à Deo & populo conſentiente & eligente: ſed quia inungendo ipſũ
inſtituit & electum manifeſtat &c. Apud Francos jus coronandi regem
ad Archiepiſcopum Remenſem pertinet. Ergone Roſſæus *in lib. de Reipubl.*
autor. in reg. c. 2. rectè infert: *ab ejus manu dependere regiam autoritatem?* Et
Bellarm. *lib. 1. de ſum. Pontif. c. 7. Epiſcopus regem inungit, docet, ligat, ſolvit, be-*
nedicit. Ergò eſt ſuperior, quia ſine contradictione minor à meliore benedicitur. ad
Hebr. 7. Archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia, poſt longas cum Ebora-
cenſi diſputationes obtinuit, tandem, ut jus coronandi regem, ſuum tan-
tum eſſet. *Quadrilog. Cantua.* Nec enim Eboracenſis illo unquam auſus
eſt, niſi ex cauſa, ut cum Anshelmus abeſſet in exilio, Thomas Eboracenſis
coronam impoſuit Henrico I. Reliquos omnes inauguratus eſt, Cantua-
rienſis, Stephanum VVilhelmus, Henricum II. Theobaldus, Richardum I.
Balduinus, Johannem Hubertus Archiep. Cantuar. & ità conſequenter, uſ-
que ad Eliſabetham Reginam, quam Oglethorpius Doctor, Epiſcopus
Carlilienſis, corona induit. Stovv. Helinshod. *in Chron.* Apud Bohemos ex
inſtitutione Johannis, Archiepiſcopus Pragenſis conſecrationem peragit.
Crome. lib. 12. hiſt. Polo. Apud Polonos Archiepiſcopus Gneſnenſis Guagnin.
tom. 1. rerum Polon. Orichov. *in Chima. fol. 90.* Apud Moſchos Metropolites.
Sigiſmund. Baro *in hiſt. Muſcor.* Tantum tamen abeſt, ut propterea jus ul-
lum in principem Moſchorum habeat, ut hic potius ab ipſo adoretur, tan-
quam Deus, & quid in rebus religionis obſervatum velit, plena poteſtate
præſcribat. *Idem Baro.* Quin & Imperatores Conſtantinopolitani conſe-
crabantur ab ejuſdem urbis Patriarchis. Zonar. *in Cæſar. Græ.* An verò id-
circò eadem eſt autoritas Patriarchæ Conſtantinopolitani, quæ Romani?
an ſicut Romanus tranſtulit imperium in Germanos, ità retinuit Conſtan-
tinopolitanus inter Græcos? Aut quid eſt hoc, quod Imperator accipit ex 23.
coronatione, quod ex Electione non habet? *Cæſar & Rex ante coronationem,* *Quid per*

coronationem recipiat Imperator?

poſt Imperator. & Auguſtus dicitur, ait Platin. *in vit. Gregor. V.* & Adrianus *in Epiſt. ad Fridericum* I. etiam Cæſaris nomen à coronatione tribui ſcribit, atq; ita colligunt ex *c. per venerab.* & ibi Abb. *de Elect, ex c. Romani* ubi Card. Alex. *de jurejur. in Clement.* Salicetus *in l. bene à Zen. col. 2. C. de quad. præſcript.* *Laudenſ. in tr. de princ. q. 39.* Oldrad. *conſ. 180. col. 2.* Corne. *conſ. 17 7. per tot. lib. 1.* Bertachi. *in tr. de Epiſc. in 4 Par. 2. Par. pr. li. 3.* Quod ſi intelligant de ſolo nomine *cum gl. in c. legimus verb. Imperat. diſt. 93.* non pugnamus, quia titulus Imperatorem non facit, ſed poteſtas. Et Papa ipſe, non eſt verus Papa, antequam legitimè inthronizetur, ſed tamen poteſtatem diſponendi omnia, ut verus Papa, habet. *c. in nomine Dom. diſt. 23. c. licet de Elect. in Extra. Clementis V. quæ incipit. Quia nonnulli. attributa Clementi VI.* à Joh. Selva. *in tract. de benef. par. 1. q. 2.* Nam Albertus, Rudolphi duo, Maximiliani duo, Ferdinandus ſine ulla Pontificis conſecratione, imperii munus liberè obierunt. Balb. *de coronat. Bodi. 2. Rep. 6.* Henricus IV. vel potius ejus nomine Agnes mater, priusquam per ætatem imperatoriam coronam accipere poterat, nihilominus pro imperatore omnia adminiſtravit, datis legibus, inſtitutis magiſtratibus, atque ipſo etiam ſummo Pontifice: *c. in nomine Dom. diſt. 23.* Sigon. *libr. 9. Ital. in pr.* Quomodo & valent omnia reſcripta Imperatoris poſt legitimam electionem, licet coronatio Papæ non acceſſerit, & hoc jure hodiè utimur.

24\. *Imperator ſtatim fit Imperator ex Electione.*

Vetus enim juris regula eſt, quandò de conſuetudine ambigitur, ut ea potiſſimum valeat, de qua contradicto judicio diſceptatum eſt. Atqui Ludovvicus Bavarus poſt longas colluctationes cum Johanne XXII. & Benedicto XII. tandem rem totam ità decidit de conſenſu & conſilio Electorum aliorumq; principum Imperii, *ut, poſtquam aliquis eligitur in Imperatorem ſive Regem, ab his, quorum intereſt, ſtatim ex ſola electione ſit verus Rex & Imperator Romanorum cenſendus, eidemq; ab omnibus imperio ſubjectis ſit obediendum, cum adminiſtrandi jus, cæteraq; faciendi, quæ ad verum Imperatorē pertinent, plenariam habeat poteſtatem, ne Papæ ſive ſedis Apoſtolicæ, aut alicujus alterius approbatione, confirmatione, autoritate, conſenſuvè indigeat.* Avent. *lib. 7.* Jam hoc præſcripſerat Fridericus I. ad principes imperii: *Cum per electionem principum à ſolo Deo regnum & imperium noſtrum ſit, cumq; Petrus Apoſtolus hac doctrina mundum informaverit: Deum timete, regem honorificate, quicunq; nos imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa ſuſcepiſſe dixerit, divinæ inſtitutioni, & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacij reus erit.* Radevvic. *de geſtis Frid. I. lib. 1. c. 10* Flac. *in Catal. teſt. verit. & in lib. de translat. Imp.* Idem Jam ſe vidiſſe *judicari & teneri per principes in Alemannia* teſtatur Hoſtien. *in c. ſuper quibusdam de V. Sign. quod* ſcil. *Rex Romanorum poſt electionem concordē habeat omnem poteſtatem, quam Imperator, & quod unctio nihil addit:* Item Joh. Andr. *in d. Clem. Romani, ſcribit ſe vidiſſe literas ex regiſtro Innocentij III. inter alia referen-*

ferentes, quod inconcuſſa conſuetudo Imperij & rationi conſona & jure ſubnixa per patientiam ſedis Apoſtolicæ tolerata & per tolerantiam approbata habet, quod duobus in diſcordia electis uterq; jura imperij adminiſtrat, ut rex, & omnem Imperij juriſdictionem exercet.

Sicut enim Innocentius III. argumentatur *d.c. venerab. Quid ſi principes Electores convenire nolint, idcircone Eccleſia carebit ſuo defenſore, & culpa illorũ huic redundabit in pœnam?* Ità & nobis liceat inferre: Si Papa nolit coronare Imperatorem Electum; idcircò ne Reſp. carebit capite ſuo? Et ſane, quo argumento gloſſ. *in c. in nomine Dom. in ver. diſponendi. diſt.* 23. tenet, quod *transmontani Archiepiſcopi etiam ante confirmationem adminiſtrare poßint, c. nihil. de elect.* eodem & nos oſtendere poſſumus, Imperatori ſtatim à primo die Electionis ſuæ jus plenarium gubernandi concedendum eſſe, ne dum trans montes Romam contendit, Reſp. interim capite careat, & luporum rapacitati proſtituatur: Imprimis, quia Eccleſia propter magnam maturitatem, quam adhibet in judicando, non niſi lento pede procedit. Ne dicam de magnitudine ſumtuum, quibus in eam rem opus eſt: & intereſt Reipubl. ne fiſcus aut princeps aut ſubditi depauperentur. *Novell.* 8. *§. cogitatio. l. ſervum quoq; § publicè. ff. de procurat.* Nevizan. *inter conſilia feudalia Bruni* 12. *nu.* 188. Hippol. Bonacoſſ. *in com: opin. in verb. Papa verſ. Papa hodie poteſt.*

Idem probatur rationibus.

Si quis naturam & vim Electionis paulo intimius inſpicere velit, inveniet, illa legitimè facta, non opus eſſe alia probatione vel confirmatione, quia confirmare, ut dicit Bald. *ad l. more ff. de jurisd. omn. judic. per tex. in § interim. in authent. de def. civit.* eſt *imperfectum perficere.* Sed populus, qui non recognoſcit ſuperiorem, ſive per ſe, ſive per conceſſionem ſuperioris, ſicut Papa *d.c. Romani & venerabilem.* fatetur, ſe jus eligendi tranſtuliſſe in principes Germaniæ, & proindè non vult ſe intromittere in ſecularia, niſi ex certa cauſa, *c. licet. de foro comp.* non poteſt actuum ſuorum perfectionẽ aliunde petere, quia peti debebat à ſuperiori, quem nullum agnoſcit amplius. Et ſic videmus cautum eſſe legibus Polonorum, *ut quicunq; generalibus comitiis electus ſit, vi electionis regium faſtigium ſtatim aſcendat: In articulis Danorum, ut regia jura omnia habeat, quem Senatores regni ſibi præficere voluerint.* Perfectus enim actus eſt. qui conſtat ex omnibus ad actum requiſitis. At requiſita electionis ſunt, ut ii, quorum eſt poteſtas, jus ſuum cedant, cui volunt, ſicut olim per legem regiam principi data eſt in populum poteſtas *l. 2. § noviſſimè. de origine juris. § ſed & quod princ Inſt. de jur. nat. gent. l. 1. ff. de conſt. princip* & poſteà, recuſantibus militibus, Tacitus provectus fuit ad imperium, voce Senatus Flav. Vopiſc. & Zoſim *in Tacit.* Quod igitur ſua natura perfectum eſt, ulterius perfici non poteſt. Bald. *in l. nihil Cod. de vindic. libert.* Socin *in l. poßideri. § ex pluribus ff de acquiren. poſſeß.*

25. *Electio perfecta non poteſt ulterius perfici.*

Nec dubium ullum de hac re eſſe poteſt in regno Germaniæ, per ſe

Regnum

tantum

Germania non dependet à Papa.

tantum conſiderato, prout Ludovvicus illud accepit in diviſione hæreditatis. Nullum enim jus in illud Pontifex prætexere poteſt, cum translatio ejus concernat tantum imperium, & illud regnum non minus liberum manſiſſe æquum eſt, quam regnum Franciæ, aut Lotharingiæ. Imo Henricus Auceps illud obtinuit, ſine ullo conſenſu Papæ, & Henricus II. idem adminiſtravit, ſolo conſenſu principum electus. Italia verò armis Ottonis I. acquiſita non debuit ejus conditionem deteriorem facere, quia virtuti debentur præmia, *l. ult. C. de ſtat. & imag. l. 1. ff. de juſt. & jur.* unde diſpendia ſequi non debent: *c. pervenit. Ext. de fidejuſſ.* & acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. *c. acceſſorium, de R. I.* imprimis cum jure belli in Ottonis poteſtatem venerit. Quæ autem ſic capimus, jure gentium noſtra fiunt, *l. naturale. §. ult. ff. de acquir. rer. Dom. §. item ea quæ ex hoſtibus. Inſt. de rer. diviſ. c. dicat. 23. quæſt. 5 & c. ſi qua de rebus, quæſt. 7.* ità ut de iis ad arbitrium noſtrum diſponere poſſimus. Præter Germaniam autem & Italiam, quid reſtat, quod nomen Imperii poſſit communicare? Dicat fortaſsè Lupold. *de jur. imper. c. 16.* quod Carolus M. præter terras, quas jam poſſidebat, acquiſierit, jus aliquod amplius, repetendi ea, quæ Imperatorum fuerant, id quod negari quidem non debet, ſed quod coronæ impoſitio tantum importet, id verò conſtat falſum eſſe. Nam poſſeſſio ſedis & terrarum imperii, jus imperatoris dat, quæ Carolus M. habebat partim jure gentium, ex quo bella naſcuntur, *l. ex hoc jur. ff. de juſt. & jur.* partim electione & conſenſu populi Romani, & qui tum temporis erat ejus pars, Pontificis, antequam corona impoſita, Leo id publicè teſtatum faceret: Eodemq; jure Otto I. imperium Germanis viciſſim conquiſivit, occupatis provinciis & ſede Imperii. Quod autem ex una cauſa competit dominium, non poteſt competere ex altera. *l. 3. §. ex pluribus de acquir. & amitt.*

Italia in poteſtatem redacta ab Ottone jure belli.

Unde trahimus aliud argumentum firmiſſimum. Non poteſt coronatio hodiè plus juris dare, quam dedit olim Carolo M. cum prima in ejus perſonam fieret translatio, quia res fortior eſt in principio *leg. 1. de orig. jur.* Atqui Carolus M. ſaltem in provinciis, quibus jam imperabat non acquiſivit majus jus. Ergò nec Imperator per coronationem Papæ hodiè plus acquirere poteſt ad minimum in provinciis, jam imperio conjunctis. Conſtat enim Carolum M. non minus leges tuliſſe, quod Imperatori in ſupremæ poteſtatis prærogativam competit, *l. fin. C. de legibus.* in regnis ſuis ante coronationem, quam poſt fecerit, ut ex ejus capitularibus videre eſt, & notat gl. in Conſt. Frider. *incipiente: Hac edicali. §. injuria. in ver. ſecundum leges, cum non niſi novem leges in Lombardia contentas, poſtquam creatus fuit Imperator, feciſſe.* Nullo enim jure fundatur illa diſtinctio Innocentii, Hoſtienſ. Lancelo & aliorum, quod alia jura majeſtatis Imperator habeat communia cum regibus, alia verò ſibi ſoli reſervata, quia majeſtas uniformis eſt, &

Imperator & Rex quid differant.

Impe-

Imperator nihil dicit ſuper Regem præter honoris & dignitatis prærogativam, ſicut quod *in l. benè à Zenon. C. de quad. præſcript.* dicitur: *imperialis majeſtas: in l. Regia. C. ut nem. priv.* dicitur *regia majeſtas* & in *l. 2. Cod. eodem regia vela* nominantur pro *Imperatorijs.* Barcla. *libr. 2. contra Monarchomach.* quod ſi notaſſet Chaſſan. *Catal. glor. mund. 5. part. conſ. 29.* non tam ineptè in contrarium diſputaſſet. Unde apparet, quod, cum ſine contradictione per electionem creetur Rex Romanorum, eo ipſo accipiat poteſtatem adminiſtrandi, qualis Imperatori competit, quia Rex & Imperator non differunt, niſi in *gradu honoris.*

Porrò & illud fortiſſimum eſt pro noſtra ſententia argumentum, quod electio ſubiit locum ſucceſſionis, per quam transferebatur imperiũ in ſtirpe Carolina & Ottonis I. de quo licet Bellar. Baron. & Gretſer. vehementer pugnent, nos tamen *in lib. de ſtat. Imp. Rom.* veritatem contra hoſtes Imperii, aſſeruimus. Jam quod ſurrogatur in locum alterius, ejus naturam imitari debet. §. *fuerat. Inſt. de act. l. filia.* §. *Titia ff. de condit. & demonſtr. l. ſi cum.* §. *qui injuria. ff. ut quis caut. c. magnæ* §. *cum igitur de vot. & vot. redem.* & qui ſuccedit, uti debet eo jure, quo uſus eſt, in cujus locum ſuccedit, *l. cum hæres ff. de diver. temp. præſcr. l. qui jus ff de R. I. c. 15. qui in jus. Eod. in 6.* Forſt. 4. *de ſucceſſ. c. 10. n. 2.* Tiraq. *q. 40. de jur. primog. n. 43.* Atqui ſucceſſio antea fecit Imper. ſicut autor vitæ Ludov. Pii, quem coætaneum fuiſſe apparet, teſtatur *Ludovvicum ab ipſo Carolo M. diademate,* ſic enim loquitur, *coronatum fuiſſe Aquisgrani.* Theganus rem latius explicat *in vit. Ludovv. Convocatis enim proceribus & prælatis conſilium de ſubſtituendo ſibi filio ijs propoſuiſſe, quib. annuentibus filium duxiſſe in templum, & ibi coronam ab altari juſſiſſe petere, modo propoſitis præceptis ſe morem geſturum ſponderet.* Eginhart. in vita Caroli M. id his verbis proponit: *Extremo vitæ tempore, evocatum ad ſe Ludovvicum Aquitaniæ regem, qui ſolus filiorum Hildegardis ſupererat, congregatis ſolenniter de toto regno Francorum primoribus, cunctorum conſilio conſortem ſibi totius regni & imperialis nominis hæredem conſtituit impoſitoq; capiti ejus diademate, Imperatorem & Auguſtum juſſit appellari.* Tertio demum anno poſt, *ut computat autor Annalium Germanicus,* venit Stephanus, Leonis ſucceſſor & coronam ipſi obtulit, quam ex Italia ſecum adduxerat: nec obſcurè inſinuat, Papam ad id nõ requiſitum, ſed ultrò veniſſe, ut obſequium ſuum Imperatori probaret, *quod & autor* coætan. Ludovv. *innuit.* Ludovvicus facta regnorum ſuorum inter filios diviſione, Lothario dedit nomen Imperatoris, tanquam primogenito, qui & eo jure imperium prę fratribus obtinuit, poſt obitum patris. Nithard. *lib. 1. de diſſenſ. filior.* Ludovv. Thegan. & alius autor Coætan. *in vit. Ludovv.* Ita enim nuntiari juſſit, *ſe venturum in Imperium, quod olim fuerat ſibi datum.* Nithar. *lib. 2.* Lotharius tædio rerum adverſarum affectus monaſticam vitam ſecutus eſt, poſtquam Ludovvicum filium regni conſortem

27. Electio ſubiit in locum ſucceſſionis.

adſciviſſet, & imperii ſocium declaraſſet. Egnat. *libr. 3. Rom. princ.* Nec obſtant ratiunculæ ſeu potius ſuſpitiones Bellarmini, Baronii & Gretſeri, ex

De teſtamento Caroli M.

teſtamento Caroli M. tractæ. Unde ſic argumẽtatur Bellar. *c. 5. de trãsl. Imp. Carolus cum teſtamento Imperium filiis diviſiſſet, rem totam à Leone Pontifice cõfirmari voluit, ut non ſine conſenſu ejus, à quo illud acceperat, Imperium aliis tradere videretur.* Poſt, ubi probationes confirmationis exiguntur, affert Adon. *at. 6.* & Annal. Francor. veriſſimos, qui teſtamentum Caroli Romã miſſum ſcribunt, *ut manu Leonis Põtificis ſubſcriberetur.* Quæſo te, an à ſubſcriptione teſtis pendet confirmatio teſtamenti? Aut quid hic fecit Papa præ cæteris omnib. Epiſcopis & Comitibus, qui nomina ſua adjecerunt? Atqui Aimon. ait: *lib. 4. c. 94. Teſtamentum Caroli Leoni Papæ miſſum, ut approbaretur, quod factum eſt.* Imò Ado Papæ non tribuit niſi ſubſcriptionem, ſed de optimatibus Franciæ addit: *Teſtamentum inde factum & jurejurando ab optimatibus Francorum confirmatum,* & poſt confirmationem demum Romam miſſum, ut manus Leonis adjiceretur. Probatum igitur eſt teſtamentum à Leone, ſed poſt confirmationem, nec aliter quam ſubſcriptione, ex qua nulla cuiquam poteſtas acceſſit.

Virum Carolus M. ſibi vel Pontifex conſtitueret ſucceſſorem.

Graviorem lapidem provoluit in viam Baron. *to. 9. Ann.* 800. quãdo regna quidẽ diviſa ſcribit à Carolo inter hæredes, ſed de Imperio nihil fuiſſe diſpoſitum putat, quippe, quod reſervatum fuerit arbitrio ſolius Pontificis. Sed hunc amovet ipſe Bellar. *c. 5. de transl. Imp. exempl. 2.* quãdo ſibi objicit: *Ludovicum Imperatorem & Auguſtum appellatũ fuiſſe à patre ante Pontificis coronationem,* & ſolvit ex eo, quod licentiam ſeu poteſtatem ſucceſſorem ſibi ſurrogandi nactus fuerit per confirmationẽ teſtamenti, quo inquit, *Carolus Imperium filiis relinquebat.* Quam ſit autem ſolutio hæc futilis & nullius momenti, ex ante dictis patet, quia teſtamentum Caroli de reb. juſto titulo ſibi acquiſitis, legitimè conditum, & à procerib. regni probatum, nõ indigebat alia, quam per ſubſcriptionem teſtium, confirmatione, nec quicquã præterea Leo ad ejus robur attulit. De imperio verò nihil ibi diſpoſitũ fuiſſe affirmat Baron cum Gretſ. Bellarm. negat: Utris credendum cenſetis? Velim autem primùm reddant mihi teſtamentum, de cujus perfectione dubitat ipſe Pithœus, Authenticum, & perfectum. Nam in fragmentis, quæ circumferuntur, Imperium quidẽ neutri filiorum attribuitur expreſsè, ſed an inde ſequitur: Pontificis arbitrio reſervatum, quicquid ibi expreſſum non legitur? Et cur ad arbitrium Pontificis non rejecit electionem, ſicut arbitrii populi manifeſtè mentionẽ facit? Quid ſi ex alia cauſa de Imperii ſucceſſore tacuiſſet? Henr. V. quam immodeſtè ſe geſſit contra patrem, à quo ad Imperialis dignitatis ſucceſſionem omni opera elatus fuerat: Nam licet Papæ flabellis ambitionem ſuam ante tempus exſufflari ſineret, tamen non illius poteſtati, ſed hæreditaris legi imperiũ tulit acceptum, dum de ſe ipſo loquitur *ins*

tur in Chron Abb. Svvartzahenſ. *An.1.05. Ego quidem Chriſtianu mihi legibus ſubarratum Regnū, ut hæres & ſucceſſor Auguſti, tenere, ſi tamen rerum omnium dominatori placuent, cupio.* Nec diu factum, quin Heur. II. Anglum pœniteret temerarii amoris, quo in ſolio regio ambitioſum filium collocarat, Pariſ & Hoved. *in Henr.* & Artoxerxem, cū Dario regni gubernacula ante fata ſua, regenda concederet Plut. *in Artox.* Nec facilius conjurationis excitatæ contra Auguſtos leguntur, quam à Cæſarib. licet periculi avertendi gratia poſteriori tēpore, poteſtas & adminiſtratio omnis iis interdiceretur, ut Sozom & Socr. *docent. lib.5.* Tripart. *c 5.12 49. lib.6. c.1.* Tale quid potuit ipſe Carol. M. timere, quod non multò, poſt expertus eſt Ludov. Pius, cum filios non ſatis arctè ſub imperio habuiſſet: ideoq; noluit imperiū abdicare antequā à ſtatione juberetur diſcedere mandato ſummi Regis, nec, quas timebat filii & nepotis cruentas ſive in ſe mutuò, ſive in parentem æmulationes impune ſpectare: Noluit libidinē dominandi ſubjecta face incendere, aut juvenilem arrogantiā gladio armare in ſuiipſius & aliorum pernitiem: Potuit & aliam quamcunq; cauſam potius habuiſſe, quam quod arbitriū ejus rei, quam à Papa conceſſam per decretū Adriani, acceperat, ſuo ſilentio voluiſſet rejicere ad Pontificem, quoniam Adrianus cū toto Clero & populo conceſſerat Carolo facultatem non tantum. *Pontificem eligendi & ſedem Apoſtolicam ordinandi,* ſed & *dignitatem Patriciatus,* quod ſic explicat Leo IIX. *Nemo deinceps eligendi Regem vel Patritium, habeat facultatem, ſed ſoli Regi Romani Imperij hanc reverentiæ tribui facultatem.* Unde Cuſan. *li.3. conc. Cathol. c.4.* Otto I. à *Synodo & Rom. populo accepit poteſtatem, ſucceſſorem ſibi eligendi, ut dicit textus c. in Synodo diſt. 63. allegatus, & hoc quoad regnum Italiæ, ſecundum gloſſam, & ſecundum illam ordinationem uſq; ad Ottonem III. eſt ſervata ſucceſſio.* Nec poſſum ſatis mirari audacem reprehenſionem Bellar. *c.7. li.1. de transl. Imp.* qui Blondum taxat, quod Ottonem II. ex voluntate patris, & non Pōtificis ſurrogatum ſcribat. At tandem ex VVitechind. *libr.3. de rebus Sax.* demonſtrat Ottonem II. à D. Apoſtolico inunctum fuiſſe, & deſignatum Imperatorem, quaſi non inunctio & per eam deſignatio, ſeu conſenſus Pontificis ſecutus fuiſſet, voluntatem & diſpoſitionem Ottonis I. Albertus Crantz. *lib.3. Saxon. cap.29. vigebat,* inquit, *eo tempore,* (ſc. cum Conradus Salicus filium Regem declararet) *apud Imperatores memoria, Carolinorum & Ottonum, qui arbitratu ſuo ſibi delegerant ſucceſſores.* Et quid conjecturis & ſuſpitionibus, licet à vero non diſſimilibus, agimus, cum rerum teſtimonia præſto ſint in ipſis teſtamenti verbis, & factis Caroli? In teſtamenti enim tabulis ſuperſtitibus, ſtatim ſub initium filios nominat *Regni vel Imperij ſui hæredes.* §.1. & §.2. *Diviſiones,* ait, *ſe inſtituere regni & imperij.* Si igitur imperium ſuum habuit hæreditarium, ut ex his verbis liquet, non ea de cauſa tacuit de ſucceſſore, quod ejus nominationem relinquere vellet

Pontificis arbitrio, ſed vel ex alia aliqua, quam ſagaci conjectura curioſis ſcrutatoribus reliquit inveſtigandam. Nam annon Ludovvicum Pium denique ſucceſſorem ſibi deſignavit, & ſi Eginharto credimus, *imperij conſortem & Auguſtum Imperatorem* Aquisgrani proclamari fecit? Aut potuitne una manu eripere, quod altera dederat? Si enim in teſtamento jus eligendi Pontifici debitum, ipſi integrum reſervare voluit, fas non fuit idem de facto eripere, & in opprobrium juris Pontificii ſucceſſorem ſibi deſignare. Nec ſucceſſor ſolum & Imperator ita renunciatus fuit Ludovicus à parente, ſed & toto triennio omnia egit, ut Imperator, licet, tertio demum anno pòſt, coronam ab Apoſtolico acceperit, oſtenditque Haiminſf. *ex Antiquit. Fuldenſ.* quod nec titulo Imperatoris interim abſtinuerit, nedum poteſtate. Si enim argumento proprio contra Bellarm. libeat experiri: Is *c. 7. libr. 1. de transl. Imp.* ab eo tempore computat annos imperii Caroli, à quo Imperator ab hiſtoricis ſalutatur. Atqui Ludovvicus apud hiſtoricos Imperator cepit audire, non à tempore coronationis, ſed à puncto ſucceſſionis. Nec obſtat, quod *c. 5. lib. eod.* excipit Bellarm. Carolo accreviſſe poteſtatem deſignandi ſibi ſucceſſorem, quia teſtamentum fuerit confirmatum à Pontifice. Nam nec confirmatum aliter fuit à Papa, quam à cæteris proceribus & prælatis, ſc. ſubſcriptione, nec in teſtamento quicquam invenitur, quod attineat ad poteſtatem deſignandi ſucceſſorem in Imperio, quam ſibi perinde reſervavit Carolus ſoli, ut poteſtatem dividendi cætera regna in legitimos hæredes.

De electione Caroli Calvi.

Nec obſtat, quod Johannes 8. in oratione ad Clerum de coronatione Caroli Calvi, quæ in actis coronationis legitur, ità loquatur: *Carolum igitur à populo expeti videntes, elegimus meritò & approbavimus unà cum anniſu & voto omnium fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum, atq; aliorum S. Romanæ Eccleſiæ miniſtrorum, amplique Senatus, totiusq; Romani populi, gentisq; togatæ.* Item in prolatione ſententiæ: *Caroli M. & pacifici electionem & promotionem, in æternum firmam & ſtabilem decernimus permanſuram.* Nam apud illius ævi ſcriptores, verbum *eligendi*, ſumitur pro *ſequi partes* alicujus, vel uni *adhærere* potius, quam alteri, ſicut Gregorius Turonenſ. Aimon. & alii de Merovingis ſcribere ſolent, *eos à populo eligi ſolitos in reges*, cum tamen conſtet, eos non electione, ſed ſucceſſione regnũ iniiſſe, id quod impoſuit Hottom. *in lib. Francog.* qui inde concludit, primæ ſtirpis reges ſola electione jus regium obtinuiſſe, cum ſcriptores præfati, id tantum dicere voluerint, ſucceſſionem conſenſu & voluntate populi approbatam fuiſſe. Sic Carolus M. in ſuo teſtamento: *quod ſi talis filius cuilibet trium fratrum natus fuerit, quem populus eligere voluerit, ut patri ſuo ſuccedat in regno, ne patrui id impediant.* Si enim ex eventu voluntatem Caroli interpretari velimus, *per l. jure noſtro. §. fin. de teſtam. tut.* non poſſumus, quam per electionem populi, ejuſdem conſenſum.

ſenſum intelligere, ſiquidem Ludovvici filii & nepotes, non alio, quam ſucceſſorio jure hæreditatem adierunt. Sic etiam hoc loco dicit Pontifex, ſe elegiſſe cum populo Romano Carolum Calvum, quia cum duo de regno certarent Ludovvicus Lotharii nepos, & Carolus, ut refert Egnatius, ejuſdem frater, & Carolus illi imperium præripuiſſet, meritò dicere potuit, ſe hunc elegiſſe, ſeu prætuliſſe alteri, non quod eius perſonam elegerit ad imperium capeſſendum, ſed quod eius partes ſequi elegerit, relicto Ludovvico. Atque ut modus iſte loquendi clarius ob oculos ponatur, afferatur huc à Maſſir. Papon. *in hiſt. Gall.* ex archivis Eccleſiæ Remenſis ſimile ſcriptum, quo Archiepiſcopus eiuſdem Eccleſiæ dicit, ſe eligere regem Francorum, qui certum eſt, quod tanquam Par Franciæ, non tribuat niſi conſenſum. Delaſſat nos Bellarm: *lib. 1. de transl. imper. cap. 5.* infinitis interrogationibus, inde extractis, quod Carolus Calvus magnis itineribus Romam contenderit ad emendum titulum Imperatoris, ut ait Rhegin. *lib. 2. Chron.* & Ludovvicus Germaniæ Rex duos filios cum exercitu ad prohibendum iter obviam miſerit. Quid verò juris inde Pontifici accreſcere poteſt præter facultatem conſentiendi, quam ipſi tanquam populi præcipuæ parti nemo unquam ademit? Et quidem Rhegino expreſsè dicit: *Iam pridem emtum fuiſſe Nomen Imperatoris à Carolo.* Sed demus, non nomen ſolum emtum fuiſſe, ſed & conſenſum Pontificis: quid inde ſequetur quam conſenſum Pontificis requiſitum fuiſſe in dubia imperii ſucceſſione: & hujus elaborandi gratia, ſimul & capeſſendæ poſſeſſionis Romæ & in Italia, nec non probabilis alicujus prætextus quærendi cauſa tantopere properavit Carolus, & properantem retrahere niſus fuit Ludovvicus.

Cum igitur in ſucceſſione imperium numeremus ab ea die, qua, ut loquitur Juſtin. *Nov. 47. cap. 1. nos Deus propoſuit rebus humanis, & eſt gl. in Extravag. Quomodo in læſ. majeſt. crim, in ver. Reges.* ſicut & Antoninus Pius *in quadam Epiſt. inter conſtitutiones Commodi*, teſtatus fuiſſe reperitur: *Conſimiliter & philoſophis Divus pater meus mox ingrediens principatum, conſtitutione honores & immunitates firmavit, l. ſed & reprobari. §. Eſt autem de excuſat. tut.* quo facit, quod moris erat, ſtatim initio imperii cuiuſq; immunitatem, vel conceſſam confirmare, vel novā dare, Suet. *in Tit.* Plin. 10. *Epiſt.* quod jus in regibus Gallorum obſervatam, etiam parlamenti decreto confirmatum eſt, *die 19. April.* 1498. Papon. *lib. 4. Arreſt. 1.* 2. *Arreſt.* 1. Barcl. *lib 3. contr. Monarch. c.* 2. ut vel ante ſolenuem inaugurationem, qui jure hæreditario ad ſceptrum vocetur, pro conſecrato, quo ad jus & honorem regium habeatur: Cum, inquam, ante inaugurationem ſucceſſione Rex fiat, & jam electio ſubierit locum ſucceſſionis, ſequitur ſtatim etiam ex electione Imperatori competere jus adminiſtrandi jura imperatoria, ad quam rem gl: eſt *in c. legitimus. diſt. 93.* Et communem opinionem dicit eſſe Socin. *conſ.* 28. *Succeſſio & non conſecratio facit Regem.*

conſ. 63. vol. 3. cum Decio *conſ. 194. volu: 1. conſ. 588. vol. 3.* communiter receptam tradit Martin. Laud. *in tr. de princ. q. 25.* ab omnibus Canoniſtis, Vivius *Theſ. com: opi. in verb. Imper.* Corne. *conſ. 177. col. 3. lib 1. Reſtaur: in tr. de Imperat: q 46.* Eman: Zoarez: *in ver: Imperator in verb. princeps n. 25.* per Angel. *in proœm. Inſt. n. 7 qui communem dicit.* Joh. And. *in c. avaritiæ. de Elect. in 6. & in d. Clem. Rom.* ità ait de jure eſſe, & conſuetudine à Pontifice tolerata. Catellin: Cott. *in memorab. in dict. Imperator.* Iocob: de Arena, *cujus quæſtionem repetit* Cynus *ad l. bene à Zen: C. de quad: præſcript:* Petrus Andl. *lib. 2 de Imp. cap. 5.* Hieron: Balb: *lib. de coronat:* Lupold: Bebenbur: *de Iur: Imper. c. 5. & ſequentibus:* Et ipſe Innoc. *in c. venerab: de Elect:* confitetur, Imperatorem habere *adminiſtrationem ſua autoritate, quam ex electione habet, ſine ulla coronatione, ſi fortaſſè coronam debito loco accipere non poſſit,* Johannes dicit *in gl. c. legimus in ver: Imperatorem. diſt. 93. Ex ſola Electione principum, dico eum verum Imperatorem antequam à Papa confirmetur, arg. hic, licet ita non appelletur:* & *in c. quanto. diſt. 63. Electio facit Imperatorem.* Cuſanus ait. *Inſignia illa quaſi ad majeſtatem ſacram, quæ imperio ineſt, oſtendendam, materiali viſibili ſubjecti imperij cum ceremonijs impendi, ut ſunt ſigna prædicantia admirandam illam potentiam. lib. 3. Concord. Cathol. cap. 3.* Paurmeiſt. *lib. 2 jurisd. Rom. c. 4. n 5. & 52. ex tit. 2. §. fin: de Elect. reg: Rom. in Aur. bull.* Matth. Stephan. *lib. 2. de jurisd c. 1. n. 123.* Weſenbec: *in Apoſtill. ad com. Inſt: Schneidevvini rubr: n. 6.*

29. *Utrum Imperator teneatur coronam petere,* Et ſunt inter prædictos autores, qui latius concluſionem extendentes, negant, Imperatorem ullo modo ad petendam coronam cogi poſſe, quia id nulla lege ſtatutum vel conſuetudine inductum fuit. Quod ad legem attinet planum eſt imperatoriam non dari, ſed potius contrarium decretum eſſe à Ludovvico Bavaro, & ſi aliqua eſſet, non valeret, cum ne juramentum quidem valeat, quod diminuit dignitatem Imperatoris. *c. intellecto. de jureju.* Si verò lex Pontificia producatur, eam conſtat non obligare, niſi quatenus approbatur, cum juriſdictiones ſint diſtinctæ. Sed nec ulla produci poteſt, quia Clem. Rom. *de jurej: c. venerab. dè elect: c. in nomine Dom. diſt: 23.* Imperatorem non aſtringunt ad petendam coronam, ſed Pontificis jus eſſe contendunt, ungere, conſecrare, nominare, approbare Imperatorem electum, ſi ea petitum veniat. Nam quod Papa ſe inter Conradum & Lotharium interpoſuit, in certo caſu diſcordiæ factum eſt, nec ad ordinarium jus trahi poteſt.

Quod ad conſuetudinem attinet, licet Clemens *d. c. Roman.* producat exemplum Alberti & Henrici, qui conſecrationem à Papa petierint, tamen, quod per favorem aut ex certa cauſa fecerunt, aliis non debet creare præjudicium. *c. quod grat. de R. I. in 6. cum Concord:* Neq; enim Symmachus audiendus, qui, *quod à principio beneficium fuit, uſu atq; ætate fieri debitum*

In actibus voluntariis, præſcriptio non habet locum.

tam aſſerit. *lib.* 10:*Epiſt.* 54. In actibus enim voluntariis & meræ facultatis, nulla præſcriptio vel conſuetudo induci poteſt, *per l. viam. de via publ.* ubi gl. & Angel. Peruſ. ponunt exemplum, de eo, qui nunquam S. Jacobi ſepulchrum viſitatum ivit, qui propterea prohiberi non poteſt, quin eat, ſi velit, ut nec ire tenetur, qui ſæpius illuc inviſerit, dicente Cyno. *l.* 1. *n.* 8. *in fin. C. de ſervit. & aq.* Nec *ſi quis per longiſſimum tempus ivit ad alterius molendinum, per hoc compelli poteſt, ut ibi molat propter reditum molendini conſervandum, quia iſte uſus molendini, fuit per modum facultatis*, ait Bald. in *l.* 1. *n.* 10. *C. de ſer. & aq: Iaſ. in l. quo minus col.* 5. *n.* 29. *& ſeq.* Jacob. de S. Georg: *in ſua inveſtit. in verb: & cum molendin: n.* 4. Boer: *tot. deciſ.* 125. *& præcæteris* Cravet: *de Antiq: temp: part.* 4. §. *Materia. qui nec immemorialem conſuetudinem ſufficere dicit, n.* 98. 99. Melchior Crugerus *in conſil. Brunſvvic. dato.* Conſultat: conſtit: Saxon: *par:* 5. *c.* 7. *n.* 2. Cepoll. *de ſervit. urb. præd. c.* 50. *n.* 2. Dec: *conſ.* 271. *n.* 14. *ſeq:* Bocer. *c.* 1. *n.* 57. *quæ ſunt regal.* Borchold. *de Regal. n.* 33. Anton: Gabr: *lib.* 5. *com. concluſ:* 1. *de præſc. concl.* 10. Chaſs: *conſ: Burg. des foreſts.* §. 8. *verſ. præſcript. n.* 1. Angel. de Biſut *conſ.* 15. *inter conſ.* Zaſii *lib.* 2. *n.* 6. Covarr. *par.* 2. *rep. c. poſſeſſor.* § 4. *n.* 7. *de R. I. in* 6. Zoann. *de dupl. Ven. n* 83.

Porro æquitas poſtulat, ut, quando per aliquod factum præjudicatur pluribus, id conſenſu omnium fiat *l. in concedendo. ff. de aq pluv: arc. c. ad hæc.* §. *fin. de offic. Archid.* Maximè autem præjudicaretur ſubditis, ſi eorum Dominus ſe vellet ſubjicere approbationi & confirmationi alterius, quia carerent capite, quamdiu is ſuſpenderet approbationem, & reciperent plures Dominos, primumq; eorum perderet libertatem, quod ne fiat, omnium intereſt. *l.* 1. *&* 2. *ff. de lib. cauſ. l. non tamen. ff. de appell: c. fin. ex: de major: & obed. gl.* Innocentij. *ad c. auditis de præſcript.* Nunquam igitur factum ſolius Imperatoris allegari poterit, pro inducenda rationabili conſuetudine, quamdiu non conſentiunt illi, quorum intereſt.

Ad ſolennia non tenetur Imperator.

Præterea cum ſatis dilucide probatum ſit, actum creandi Imperatoris abſolui in ſola electione, patet, ſupervenientem coronationem nihil eſſe aliud, quam ſolennitatem. Atqui Imperator ab iis, quæ ſolennitatis ſunt, legib. abſolvitur, *ut Dd. interpretantur l. princeps. ff de ll. l. digna vox C. cod. l. ex imperfecto.* ; *C. de teſt.* Nec enim, quæ à Cæſare Pontificeve geruntur, ullius ſolennitatis indigentia abrogari debent. *per. gl. c. quando de translat. Epiſc.* Sicut nec labefit ſententia à principe non ſedente vel ſine ſcriptis lata, licet utrumq;, ut ſententia ſubſiſtat, aliás requiratur. *l. ſtatutis C. de ſenten. ex per. recit.* Nam cum duplex ſit ſolennitas: levis, quæ ſubſtantiam non immutat, *l.* 1. *ff. de rexerc act:* quæq; actioni non officit: *l.* 1. *ff. de ventr. inſpic.* & gravis, conſtat illam à quovis, hanc verò à ſolo principe omitti poſſe, urgente evidenti neceſſitate. *l. & ſi nihil.* 183. *de R. I. l.* 85. *in fin. l.* 90. *de in integr. reſtit.* Matth. Steph. 2. *de juriſd. c.* 1. *membr.* 2. *n* 43. *& ſeqq. ubi Exempla.* Vnde & in hac ſolennitate multa ſæpius mutata reperimus.

Vul-

30. *De tribus coronis Imperatoriis.*

Vulgatum enim eſt, Imperatorem recipere tres coronas, auream, argenteam, & ferream, cujus rei varias afferunt cauſas. Sic enim olim tributum in tribus metallis dabatur Romanis, ut ſcribit Johann. Andr. *c. inter dilectos in gl. judicio.* Zabarel: *ibid. in gl. indictionis. de fide inſtrum: gl. in Rubr: de ann: & trib: Item de Indict:* C. Alii id fieri exemplo Chriſti putant, cui ſacræ literæ triplicem coronam tribuunt, argenteam, ut Zachar. 5. *Sumes argentum & pones in capite Ieſu:* ferream, ut *in lib. Regum* ſub imagine Zedechiæ, qui ferream ſibi fabricavit coronam: auream ut *in Apocalypſi: vidi ſupra nubem filium hominis habentem in capite ſuo coronam auream.* Balb. *in tr. de coron. Imp.* Challan: *in Catal: glor: mundi. conſid.* 27. Alii id dicunt fieri vel ad deſignandum Imperium totius mundi, qui in tres partes dividitur. Dominatur enim Aſiæ, *l. fin. C. de tem. apell.* Africæ, *l. 1. de off. praf. prat. Afr.* Europæ *l. 2. C. de Apell:* Zoannet. *in tr. de Rom. Imp. n.* 248. Schneidevv: *de feud: part. 3. n.* 61. Alii interpretantur allegoricè, *ut gl. in d. Clem: Roman. in verb. veſtigiis.* Lancelot. *lib. 1. c. 1. de Imper. §. de ornat: corp. n. 9. & ſeqq:* Andlo *lib. 2. imper. c. 6.* quod ſcilicet ferrum deſignet fortitudinem ad conculcandum rebelles & infideles, *c. penult. in fin: 36. q. 1.* argentum munditiem, aurum excellentiam ſuper omnes reges. Quod verò in Pontificiali traditur, *t. de coronis* proximè mihi videtur accedere ad veritatem, modò quod ſuperfluum eſt, dematur. Nam, Aquisgranenſis corona regni Germanici ſignum eſt, ſicut Henricus II. filium Henricum, Regem Germaniæ conſtituturus, Aquisgrani coronari fecit, & per hanc coronationem regem Germ. deſignari, Sigon. 8. *hiſt. Ital: in fin:* Modicienſis vero Longobardici ſeu Italici, ut confeſſus legitur Conradus I. quandò Mediolanenſis Archiepiſcopi manu futurum Imperatorem inungi in Italiæ regem dicebat, orta inter Ravennatem & Mediolanenſem controverſia, uter ex iis Imperatorem Pontifici ad aram ſiſtere deberet. Sigon: *lib. 8. Ital.* Carolus enim M. victo Deſiderio redactaq; in ſuam poteſtatem, tota Italia Gregorii Pontificis decretum, ut putabatur, ſecutus, Modœtiæ regni Italici coronam primus ſuſcepit, utq; ita à ſucceſſoribus fieret, inſtituit. *Sigon. lib. 4. Ital: in pr:* quia hæc prima urbs Longobardorum occurrit eunti in Italiam, & ſunt ibi ſepulchra regum Longobardorum. Romana deniq; corona imperii eſt, quia cùm ea Carolus M. acquiſivit titulum Imperatoris. Tholoſ. *6 de Rep. c. 20. n. 14.* Lupol: *de jur. Imp. c. 10.*

Quam multa in ritu coronationis fuerint mutata.

Jam & in numero & loco & ordine harum coronarum permulta mutata videmus, ſiquidem in prædicto Pontificali quinq; referuntur & Mediolanenſis diu in uſu eſſe deſiit. In loco, quia Conradus Franconiæ Dux tum Melodiani, tum Modœtiæ diadema accepit, idq; neceſſarium non eſſe dictitante Hereberto Archiepiſcopo Mediol. ſe Caroli M. & eius poſterorũ exemplo permoveri reſpondit, cujus exemplum multos ſucceſſorum

rum

rum imitatos notat Sigon. *S.hiſt.Ital.* Item quæ Modœtiæ conferri ſolebat, eam Henricus VII. Mediolani, Sigiſmundus Ravennæ, *in decreto Vngar: edito ann.1435.in præf.*&Carolus V. Romanam accepit Bononiæ. Guicciar: *lib. 20. hiſtor. Ital.* Vnde ICti uno ore concedunt, non obſtante, quod *d. Clem. Rom.* præfiniat certum locum & altare Romæ, quod tamen coronatio poſſit fieri alibi, Innoc. *in d. c. venerab:* Alber. *in l. benè à Zen: C. de quad. præſcript.* Joh Andr: Cardin: *in d. Clem:* Lancel: *d. §.1. q. 2.* Balb: *lib. de coron:* quia ubicunq; Imperator & Papa eſt, ibi Roma eſt & curia, *gl. Dd. c. fin: de for: comp.* qua de cauſa & Papa ſedem ſuam transferre, ut Clemens V. Avenionem ſeceſſit, & alibi coronationem ſuſcipere poteſt, ſicut Gregorius X. Cœleſtinus V. Clemens V. & multi alii extra Romam pontificales Infulas induerunt, nec propterea periit Romanum imperium quia Conſtantinopolin translatum fuit, adeò, ut ſi Bellarmino credimus *lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 8. exem. 7. in reſp. 2.* omne jus Imperii Romanis ablatum fuerit, licet *c. 7. de transl. Imp. §. At inquies,* rideat eos, qui decus Imperii in ſola Germania conſervari cupiant, quaſi magis ridiculum ſit in Germania, quam Conſtantinopoli conſtituere Imperium Romanum. Deniq; multa innovata ſunt, in ordine, quia *ſi gl. d.* Clem: & Alber. *in indice in verb corona.* Reſtaur: Peruſi. *in tr. de Imperat. q. 24.* Chaſſan: *Cat: glor: mund: conſ. 27. fidem habemus,* primum ferrea, deindè argentea, deniq; aurea coronare debet. Atqui Aquisgrani primùm ſuſcipit argenteam, imò hodiè omnes mutatæ ſunt in aurum, ità, ut his ſolennitatibus Imperator præcisè alligari non poſſit, ideoq; ſola electio eſt, quæ facit Imperatorem: reliqua ad ſolennitates pertinent, ità ut queri non poſſint contrariæ ſententiæ defenſores: coronationem nullam habere effectum. Nam hoc, habet, ut electionem legitimam vel ſucceſſionem publicè teſtetur, ut per publicas ſolennitates Imperatorem introducat in regni adminiſtrationem, & denique, *quod tangit Innoc. ad. d. c. venerabilem,* ut publicis precibus conjunctis Spiritus S. gratia futuro Imperatori cœlitus impetretur. Balbus *de coronat.* Matthias Steph. 2. *de jurisd. c. 1. n. 129.*

Atq; huc uſq; multis argumentis translationem imperii per Pontificem Romanum factam non fuiſſe probavimus, porrò, quod vix tam cautè quis fingere poteſt, quin ſe verbis ſuis prodat, hinc quoq; argumenta non dubia trahimus. Primum enim, quia nec Innocentius III. nec Clemens V. tempus translationis exprimere potuit, nec Papam eius autorem nominare, inde factum eſt, ut neq; certi quicquam gloſſatores aſſerere potuerint. Nam Joh. Andr. rejicit in annum 753. Genebrard. *lib. 3. Chronol. & eius autoritate* Ludovv. Molin. *tr. 2. de juſt. & jur: diſp. 24. §. 1. in fin.* in annum 752. gl. in *d. c. venerab.* in annum 776. & gl. Eadem Stephanum 31.

Dubia de anno & autore translationis.

nominat, qui tranſtulerit imperium, cui conſentit Chronicum Martini dicens, translationem factam in perſonam Caroli adhuc pueri, in qua re non abs re miretur aliquis iniquitatem Pontificis, qui cum coronam impertiretur ſimul Pipino patri & duobus filiis Carolo potius imperium, quam patri tàm benè merito de Eccleſia in bello contra Aſtulphum, donare voluerit? niſi fortaſsè, ſicut Johannes 8. dicebat in coronatione Caroli Calvi, *prædeceſſori ſuo Nicolao divina revelatione patefactum fuiſſe, Carolum Calvum eſſe legitimum Imperatorem:* (qui nepotem ſuum legitimum hæredem ab Imperio dejecerat) *in actis coronat: Car: Calvi*: ità & Stephanus de futura Caroli M. felicitate divinitus certus factus eſt: cuius tamen *in Epiſt. quæ eſt apud Regino: Prumien.* inter cætera ſua ſomnia non meminit. Ibi enim *in fi:* tantum dicit: *Vnxi & conſecravi reges Franciæ Pipinum & duos eiusdem filios Carolum & Carolomannum,* addita vehementi imprecatione in proceres regni, qui alios quam ex Pipini ſtirpe Reges admitterent, in quo tamen hic ſomniator longè deceptus, cum Capeti poſteritas jam longo tempore feliciter ſceptris potiatur. Et fuiſſet ſanè iſta Stephani translatio luſoria, cum effectum ſortita nullum fuiſſet, ſiquidem Adrianus Stephani ſucceſſor, *c. Adrianus diſt: 63.* Carolum tantum vocet Patritium, & Leo *c. in Synodo diſt: Ead:* hunc honorem addit collatum illi, qui tum Rex Francorum & Longobardorum tantum erat. De Imperatore adhuc nulla mentio. Et in hoc conſentiunt meliores hiſtoriæ omnes, quod Stephanus coronaverit Pipinum, cum duobus filiis, anno 753. quanquam Chronici Euſeb. continuatio ponat ſequentem, Carolus vero M. demum an. 800. à Leone III. acceperit coronam Imperatoriam. *Annal. German.*

Præterea quod in eodem *c. venerab.* Papa allegat contra principes Alemanniæ Lotharium per coronationem Papæ obtinuiſſe imperium, cum principum vota eſſent diviſa, nonnullis Lotharium, nonnullis Conradum eligentibus, falſitatis manifeſtæ convincitur per ordinem hiſtoriarum: Nam Conradus nunquam erat legitimè electus, ſed aufugiens in Italiam ſuorum ope, ſibi ipſi nomen Regis ſumpſerat, & proindè meritò ab Honorio II. fuit excommunicatus. Sed indè Papa nullum jus acquirere potuit ad Electionem Imperatoris ſe intromittendi, quia Conradus, ut
32. præſupponit *d. c. venerab.* legitimis votis non erat electus. Viterb. & Regin: *in Chron.*

Verum Imperium translatum ſit in Germanos in perſona Caroli M.

Quis verò conciliare poterit, quod utrobiq; dicit Papa, imperium translatum fuiſſe à Græcis in Germanos in perſona Caroli M. cum conſtet Carolum M. regem Francorum fuiſſe & Germaniam habuiſſe pro acceſſorio. An potuit Papa prævidere, quæ paulò minus ducentis annis poſt futura erant, ut imperium tranſiret ad Germanos? Carolus procul dubio

accepit imperium pro ſe & hæredibus, ſicut illud in poſteritate ſua quoque propagari voluit, nec non Ludovvicus *in c. Ego Lud. diſt. 93.* jubens Papam, poſt conſecrationem ſuam legatos mittere ad reges Francorum, indicat, cum his, velle ſe, ut maneat imperium, cum legati non ad regem Francorum, ſed Patritium vel Imperatorem Romanum deſtinandi eſſent, & Pontifex eo animo procul dubio obtulit, quia id volebat agnoſci, quaſi beneficium, pro ſervitiis Eccleſiæ præſtitis. Atqui Germani non ſunt hæredes Caroli M. E. neceius nomine imperium ſibi arrogare potuerunt. Quin & conſtat Ottonem I. nunquam eo nomine petiiſſe imperium, imò ne petiit quidem, ſed jure gentium in ſe tranſtulit, ita ut translatio in Carolum facta fruſtrà allegetur, quæ ſi vera eſſet, magis repelleret Germanos ab imperio, quam ut pro juſto titulo acquiſitionis produci poſſet.

Sed hæc res interpretes in varios labyrinthos adegit, aliis alia effugia quærentibus. Nam Joh. *in gl. ad c. fin: c: Ego Ludovv: diſt. 63. nota*, ait, *imperium prius Francorum fuiſſe, ſed poſtea Teutonici virtutibus promeruerunt imperium, ut §. Ex his. 28. q. 1. in quos hodiè translatum eſt imperium*, id quod etiam dicit autor libri *de regim. princip:* qui Thomæ aſſcribi ſolet, his verbis: *Imperium transfertur à Græcis ad Francos, deindè per Adrianum Papam ad Germanos.* Et Roſſæus *lib. de Reip: aut: in reg: c. 8. n. 7.* jus illud ad Ottonem perveniſſe putat nova donatione Johannis Papæ: Alciatus *in lib. ſingul: certam. c. 32.* Germanis ſcribit oblatum conſtitutione Gregorii V. in perſona Ottonis III. Ludovv. Molin, *diſt: 24. tr. 2. de juſtit:* primum in Gallos à Leone III. deindè in Germanos à Johanne 12. translatum aſſerit. Nec video, ſi Bodin. *in Meth. hiſt. c. 7.* pro Gallis Francos dixiſſet, quid Dreſſerus ipſi reponere poſſet, dum Monarchiam prius Gallicam fuiſſe, quam Germanicam dicit. Nam Carolus quidem, Ludovvicus & cæteri ſucceſſores, non tam Reges Gallorum, quam Francorum ſe nominarunt, ut videre eſt *ex capitularibus Caroli & Ludovvici. ex c.* Adrianus *c. in Synod: c. Ego Ludovv: diſt. 63. c. quia nonnulli. de imm: Eccl: c. per venerab: qui fil: ſint legit: c. meruit. Extr. com: de privil.* & manebat diſtinctio inter Francos & Gallos ſicut indicat lex Caroli M. *lib. 6. c. 281.* Vbi ſubjectos ſuos hoc ordine numerat: *Romanos, Francos, Alemanos, Bavaros, Longobardos, Gaſcones, Saxones, Thuringos, Friſones, Gallos, Burgundiones, Britones, Beneventanos, Gothos, Hiſpanos*, ubi Francos tanquam digniores ſtatim poſt Romanos numerat. Gallos, verò non niſi inter poſteriores. Multaq; inſtrumenta producit Aventin. *lib. 4. Anna: Bojor:* quibus Reges ſe nunc Franciæ Reges, nunc Franciæ & Galliæ ſimul vocant. Neq; enim Carolus M. Gallici ſanguinis erat, nec Galli imperabant, ſed Franci, qui Gallias univerſas ſibi ſubjecerant, ideoque malè Gallis aſſcribit regnum Bodinus, quod Franci gerebant.

Sed qui Pontificum verba ſalvare volunt plurima hinc inde quærant effugia, ut demonſtrent una & eadem opera imperium translatum fuiſſe in Francos & Germanos. Alii perſonam Caroli M. examinant, & poſtquam eum Germanum fuiſſe demonſtrarunt, rem confectam putant: Alii ad originem Francorum confugiunt, alii ad finalem eventum, qui omnium minus rationem reddunt, quia petunt, ut vocant philoſophi, principium. De eo enim dubitatur, quomodo, quod primum translatum fuit in alienam gentem, tandem potuerit vi eiuſdem translationis, tranſire ad nationem prorſus alienam.

33. *Carolus M. fuit natione Germanus.*

Qui Carolum M. & Francos derivant ex Germania, illi in eo quidem ſequuntur veritatem hiſtoriarũ, ſiquidem & Hieron. *ad Iovian.* ſcribit: *Francos Germaniæ populos inter Suevos & Saxones, regionem fortem magis ac bellicoſam, quam latam temere.* Nec ſatis mirari poſſum Claudii de Rubis *lib. 3. hiſt. Lugdun: cap. 4. & 17.* affectatam inſcitiam, qui turpi confuſione Gallorum & Francorum, negat Francos ex Germania erupiſſe, quo nihil eſt in hiſtoria certius, nec minus injuriam facit Carioni, dum *c. 17.* eum inſectatur, quod Carolum M. ex Germanis oriundum dicat, & ex Paul: Diaco: *lib. 2. c. 4.* duplici Galliæ apud hiſtoricos ſignificatione deceptus, negat patriam eiuſdem Ingelheimium eſſe ſitam in Germania, quanquam quoad patriam minus ſolliciti ſimus, ſiquidem origigem ſtirpis, & non locum nativitatis quærimus. Nec enim propterea Carolum V. Gallorum ſubditum putamus, quod Gandayi natus ſit, ut illi diſputant, Bodin. 1. *de Republ. c. 9.* quia, qui naſcitur ex Campanis, Campanus eſt, nulla habita ratione loci, ubi natus ſit, *l. 1. ff. ad municip.* quia filius ſequitur originem patris. *l. aſſumtio. §. 1. Eod. l. filios. C. de municip. & orig. lib. 10.* & avi, ſicut reſpondit Gœden: *conſ. 1. q. 3.* de Carolo V. & Ferdinando fratribus, pro Germanis eos habendos propter avum Maximilianum. Sed origo Caroli M. refertur ad Beatum Arnulfum, cujus materna ſtirps deducitur ex Blitilde, ſeu Bliotilde ſorore Dagoberti, regis Francorum, quam certum eſt nupſiſſe nobili cuidam Gallo, quanquam hiſtoriæ in nomine varient. Thegan: *in pr. vit. Ludov.* Monach: Egoliſm: *in vit: Car. M.* Paulus Warnefridus *in fragm. de Epiſc: Metenſ:* Walram: *Epiſc. Naumburg. in lib. de unit: Eccl: c. 17. Genealog: B. Arnulf:* Paterna verò ſtirps deducitur ex Vtilone Theodonis Magni reguli Bojorum fratre, qui à Theodorico I. rege Francorum limiti inferioris Germaniæ præfectus, Satrapa Antorſſienſis dicebatur. Avent: *l. 4. Ann: Bojor: in pr:* Et ſic Carolus non aliter ex Germanis deducitur, quam quatenus inde prodierunt Franci: Eos autem inde prodiiſſe cũ multa alia, tum imprimis lingua docet, quam Germanicam fuiſſe, phraſis & ratio componendi per articulos, & verba auxiliaria, quam Franci Galliæ, Gothi & Longobardi Italiæ, OſtGothi Hiſpaniis intulerunt, tum reliquiæ

iſtæ

iſtæ oſtendunt, quæ cum lingua Romana confuſè adhuc manent in lingua Gallica. Nam veteres Franci linguam ſuam dividebant in *Romanam & propriam*. Romanæ veſtigia & nomen manet adhuc in multis carminibus antiquis, quorum quædam typis mandari curavit Paſqui: & vocabatur Romana, quia conſtabat ex vocabulis latinis corruptis, ſicut Helvetii Bernenſes & Friburgenſes, qui Sabaudiæ fines incolunt, Sabaudorum linguam eadem ex cauſa vocant Romanam. Et hoc ex Nithardo diſcimus *lib. 3. de diſſen filiorum Ludovv.* qui pro Romana lingua, exhibet nobis exemplar vocum ita corruptarum, ut non obſcurè ad linguam Francicam, qua hodiè utuntur, deflexæ eſſe appareant. Propriam verò Francorum fuiſſe Germanicam, cui dubium eſſe poteſt, niſi qui ignorat populos transmigrationibus ſolere linguas ſuas ſecum afferre; ſicut Saxones eadem ratione Anglis linguam intulerunt, ut Camdenus *in deſcript. Angl.* jure confitetur, nec poteſt obſcurum eſſe illi, qui utriuſque linguæ cognitionem habet. Nam iſtum Lugdunenſem advocatum, qui, de linguarum, quas nunquam attigit, proprietate, tanquam cœcus de coloribus judicat, & *Francfurt* dictam vult quaſi *francfort*, idiomate tali, quod tum temporis ne natum quidem erat, ab harum rerum judicio cum ſuo Papirio Maſſonio relegamus, quippe, cum linguas addiſcere prius oporteat, quam de iis judicare. Extat apud eundem Nithard. *d. loc.* aliud juramentum & pactum Caroli Calvi, quod totum eſt Germanicum & Specul. Hiſtor. *libr. 14. c. 75.* nominatim de Carolo M. ſcribit, quod duodecim ventis impoſuerit nomina lingua propria. Ea autem nomina, prout adhuc in uſu ſunt, cum Germanicis prorſus conveniunt.

Sed ut hæc ità ſe habeant, & Carolus Magnus cum tota Francorum natione ex Germania originem traxerit: tamen indè non ſequitur, Germanis attributum fuiſſe, quod Francis indultum legitur, quia Franci jam ſe à Germanis ſeparaſſent, patriamque deſeruerant animo non revertendi. Ideoque Andlæi & Bebenburgi effugium nullum eſt, qui dicunt, Francos habitaſſe in media Germania, cum in eos translatio imperii fieret. Nam de iis ſermo non eſt, ſed ex quibus Carolus progeniem ſuam trahebat. Illi autem jam patriam mutarant, & retento nomine novum regnum instituerant in Galliis ſubactis. Ita quod Carolus Craſſus Normannis in Neuſtria, olim ſic dicta, conceſſit, quod Richardus II. in Apulia, Sicilia & Calabria occupavit, quod VVilhelmus Conquæſtor in Britannia, in illud Rex Daniæ aut quicunque Normannis præfuerit, in primis eorum ſedibus, nullum jus ſibi vendicare poteſt. Nec Saxones repetere poſſunt, quod eorum majores olim in Britannia ſibi ſubjecerunt, nec Germani, quod Longobardi annos plus quam ducentos poſſederunt in Italia. Ideoque

nec ad Germanos magis extenditur, quod Franci, poſtquam ab iis ſe excluſerunt, ſua virtute & ſanguine obtinuerunt, quam ad Francos pertinet, quod Germani poſtea iiſdem mediis ſui juris fecerunt, ut de Ottone I. ſupra tetigimus, quod non beneficio Papæ, ſed virtute bellica, & nomen Imperatoris reſtituerit, & Italiam Germaniæ conjunxerit. Quomodo igitur cohæret, quod Pontifex in Germanos translatum dicit, quo conſtat ſi unquam translatum eſt, quod potius ſit translatum in Francos?

34. Sed & alia Clementis V. ſatis inſcita arrogantia notanda venit, qua in *d.c.Romani*, juramentum, quod Imperator Pontifici præſtare ſolet, *prout habetur in Pontificali*, licet ſcriptorum Carolo M. coætaneorum iſtius juramenti nemo mentionem faciat, ita interpretatur, quaſi ſit juramentum fidelitatis, id quod Henricus Lutzelburgenſis, convocatis tabellionibus, publicè negavit ſe feciſſe, nec verò ſe ulli mortalium ad fidelitatem obligatum eſſe, nec in fidelitatem cujuſquam juraſſe: Clemens verò V. poſt mortem Imperatoris demum, eum declarat Eccleſiæ vaſallum, propter juramentum, quod *fidelitatis* eſſe dicit, ſicut jam antea Adrianus IV. ad Fridericum I. ſcripſerat: *quid dicam de fidelitate B. Petro & nobis à te promiſſa & jurata.* Spigel. in Gunth. *lib.6.* Baleus *in actu Roman. Pon. in Adr.* 4. Hedion. *hiſt. Eccl. lib.* 10. *c.* 8. Et gl *in c. de forma. in ver. Honeſtum 22. quaſt. 5. & in c. Tibi Dom. 63. diſt. cum Abb. conſ.* 82. *col.* 2. *libr.* 3. *ceremon. tit.* 2. Tholoſ. *lib. 6. Syntag. cap.* 7. *n.* 6. malè interpretatur juramentum Ottonis, relatum *in d. c. tibi Dom.* quod, licet perſonale ſit, & de certis dubiis conceptum, quæ tum vertebantur inter Ottonem & Johannem, cum ille hunc in patrocinium contra Berengarium recipere. Cujac *ad c. un. § Interpres. ad fin. de nov. form. fidelitat.* VVaremund. ab Ember. *cap.* 2. *n.* 51. *de reg ſubſid. & oner. ſubd.* ipſa tamen extendit ad omnes Imperatores, fingitque pro juramento *fidelitatis* habendum, cui ſubſcribit idem Greg. Tholoſ. 26. *de Reb. c.* 4. & 5. Imperatorem perinde ut Regem Neapolitanum, turpi confuſione, papali dominationi, propter coronæ à manu Papæ receptionem, ſubjiciens. Hildebrandus Anticæſares Rudolphum & Hermannum in hæc verba jurare voluit: *Ab hac hora & deinceps fidelis ero per rectam fidem beato Petro & vicario ejus, & quodcunq; ipſe mihi præcepit, ſub his videlicet verbis: per veram obedientiam, fideliter, ſicut oportet Chriſtianum, obſervabo.* In regeſt. Gregor. 7. *lib.* 8. *Ep.* 3. Idem præſtitit Conradus Henrici IV. filius ut ex Bertold. Conſtant. presb. *Chron. An.* 1095. colligit Haiminsf. *c.* 17. *contr. Gretſ.* ſed Henric. V. ejus frater extrema potius, tentare, quam juramento hoc dignitatem ſuam deterere voluit, *ut refert incertus autor Chron. Schlav. c.* 15. à Lindebrog. *editus*, & Carolus V. ad idem præſtandum adduci nunquam potuit, niſi debita moderatione temperaretur. Haiminsf. *d. c.* 17. Clemés autem V. proponit nobis formam aliam univerſaliorem,

ſem, qua Imperator Pontifici & Eccleſiæ promittit protectionem, procu-
rationem,& defenſionem. At hoccine eſt fidelitatem jurare? Idem jureju-
rando promittit Imperator principibus imperii. *in aur.bull.Car.IV.* Idē Rex
Galliæ, & in juramento, quod Carolus Calvus præſtitit apud Cariſiacum
palatium, hæc verba leguntur: *unumquemq; veſtrum ſecundum ordinem ſuum
honorabo & ſalvabo,& honoratum & ſalvatum conſervabo;& unicuiq; competē-
tem legem & juſtitiam conſervabo. In act. inaugur. Carol. Cal.* Idem promiſit
Wilhelmus I, Rex Angliæ Archiepiſc. Eboracenſi: *ſe defenſurum Eccleſiam,
ejusq; præſides,gubernaturum populum in juſtitia & rectis legibus.* Simon Dunel-
menſ. Gemeticenſ. Malmasbur. Ergóne hi omnes fuerunt vaſalli ſuorum 35.
ſubditorum, quia promittunt iis jurium ſuorum cōſervationem & defen-
ſionem? Quis vero in ulla fidelitatis forma vidit Domino promitti à vaſal-
lo protectionem & procurationem? quæ ſunt potius partes Domini, ſicut
Gerſon benè dicit: *quemadmodum ſubditi debent fidem, ſubſidium & ſervitium
Domino: ſic Dominus ſubditis ſuis fidē & protectionem: In tr. ne princeps ſatu. adu-
lato. decipiat. aſſert. part. 4. Alphab. 66. lit. L. conſider. 8.* quia vaſallus liberto &
Dominus feudi patrono æquiparatur. *gl. cap. 1. de mil. vaſ. qui contu.* Schrad.
Feud. part. 6. c. 7. nu. 10. Et vaſallus filii locū habere debet. Afflict. *in c. 1. §. ſi ju-
dex. n. 3. de pac. ten. & ejus violat,* Menoch *de arb. jud ff. lib. 2. cent. 2. caſu* 182. *n. 8.
per tex. int. 1. in fi. de form. fidelit.* Omnis verò vaſalli juramenta reſpectū in-
cludunt ad Dominum feudi, ut, *c. 1. de form. fidel. c. 1. de nov. form. fidel. c. de for-
ma. 22. q. 5. juro Cajo Domino meo* &c. Et *c. 1. qual. vaſ. dom. fidel jura. deb. Fidelis
ero, ſicut vaſallus debet eſſe fidelis Domino,* quib. verbis juramentū limitatur, &
reſtringitur ad vaſallū, quod alioquin, ſi abſq; reſtrictione iſta proferretur,
à juramento, quod vocant Feudiſtæ, aſſecurationis, aut aliis ſpecieb. quæ ex
certa obligatione præſtantur, non diſtingueretur. Non n. ex omni juramē-
to fidelitatis, feudum inferri reſpondit Decian. *conſ* 19. *n.* 190. *Vol.* 5. idq; ait,
omnes notare *in c. 1. quid præced. deb. & c. 1. de nov. form. fidel.* ſed interpretatio
deſumenda eſt ex materia ſubjecta. Oldr. *conſ.* 159. *n.* 5. Ruin. *conſ.* 36. *n.* 8 Jam
in jurejurando, quod in Pontificali legitur, nullum eſt indicium vaſalli vel
Domini. Unde ex verbis juramenti demonſtrari nullo modo poteſt, quod
fidelitatem promittat, multò minus ex re ipſa, ſiquidem prolixa diſputatio-
ne probatum fuit, imperium non dari à Papa, ſed à conſenſu principum,
quorum Electio eandem vim habet, quam habebat olim ſucceſſio, ſive
apud Romanos Imperatores, ſive apud Francos, ſive apud ipſos Germa-
nos, antequam jus Electionis confirmaretur. Literæ Adriani ad Fride-
ricum, quibus ſe excuſat, quod antea ſcripſerat: *Contulimus tibi imperia-
lis coronæ inſigne, tanquam beneficium,* id docent. Hoc verbo: *Contulimus,* in-
quit, *nihil aliud intelleximus, quam impoſuimus. Beneficium autem nolumus*

accipi

accipi pro feudo, ſed pro bono facto, quam ſignificationem vocabulum habuit à prima inſtitutione Sigon. *libr.* 12. *hiſt. Ital.* Cui igitur in feudum nihil conceditur, nec is fidelitatem præſtare poteſt, quia juramentum ſequitur naturam contractus, ſuper quo imponitur. *l. ſed ſi poſſeſſori* §. 2. *l. eum qui ff. de jurejur. l. ult. & ibid.* Dd. *Cod. de non num. pec.* Oldra. *conſ.* 95. *ex forma iſtius. col. ult.* Curt. ſen. *l. ſi quis major n.* 18. C. *de tranſact.* Gomez. *var. reſol. tom.* 2. *c.* 4. *de donat. nu.* 11. Atq; hoc de regno Germaniæ & Italiæ multò efficacius procedit, quippe, quod per titulum imperii acquiſitum non potuit fieri deterius. Sed ante nomen imperii ſuperiorem non agnoſcebat, ſicut de Germania planum eſt, nec de Italia dubitari poteſt ab eo, qui Carolum M. novit ejus meliorẽ partem occupaſſe, antequam corona Imperatoria fuiſſe donatus putatur, tantundemque poſteà Ottonem I. eodem jure ſuæ poteſtatis feciſſe. Quocirca, ut tandem ab hac diſputatione abſcedamus, cum Pontifex pro juris ſui probatione non afferat alia argumenta, quam propriam autoritatem, concludamus, in propria cauſa, ne jurato quidem teſti fidem habendam. *l. nullus ff. de teſtibus. text. eleg. in l. Divus Trajanus.* 24. *de teſt. milit.* quemadmodum in ſimili de Pontifice dixit Joh. Teuton. *in c. patet* 9. *q.* 3. Et Joh. Andr. *in Clem. uni. in verb. Bonifacio. de jurejur.* nec ſtandum eſſe ejuſmodi ſcriptis, quorum autores repellerentur. *c. licet univerſis. c. licet ex quadam de teſt. & atteſt. c. Canones. diſt.* 16. *c. nullus* 3. *q.* 4. *c fraternitatis & ibi gl. in ver. cœleſtium. de hæret.* Nec enim mortuæ vocis major fides eſſe poteſt, quam vivæ. Atqui leges ſuperſtites, nihil aliud ſunt, quam verba principis jam mortui, cum princeps vivæ legis autoritatem obtineat. §. *fin. Novell.* 105. perindè ut Papa canon animatus dicitur in terris. *c. ipſi ſunt* 9. *q.* 3. *per Bartol. Brix. in qq. Dominic. quæſt.* 55. *numer.* 5.

INDEX CAPITUM.

CAPUT I,

De diſtinctione duplicis Iuriſdictionis.

SUMMARIA.

1. *Duo eſſe fora in mundo, Eccleſiaſticum & Politicum.*
2. *Vtrumq; dependere immediatè à Deo, nec unum ſubjici alteri, niſi ſecundum quid.*
3. *In quo differant duæ hæ juriſdictiones, & quo reſpectu, & quatenus altera ſubordinetur alteri.*
4. *Sacerdotium apud plurimas gentes cohæſiſſe regno.*
5. *Cauſa, cur hæc duo apud Chriſtianos conjungi nequeant.*
6. *Non licet Clericis ſe miſcere rebus bellicis, nec expeditiões iis benè cedere ſolẽt.*
7. *Non ſufficit unius hominis ingenium ad ſuſtinendum officium tam Eccleſiaſticum, quàm Politicum.*
8. *Refutatur error Bovij, & explicatur officium Augurum & Pontificum apud Romanos.*

CAPUT II.

Quibus malis exponetur Reſpublica, quæ ſacris ſuis præfectos Româ aut aliunde expectare cogitur.

SUMMARIA.

1. *Exemti nolint velint, ſæpe coguntur eſſe hoſtes Reipubl.*
2. *Exemti impunè graſſantur in majeſtatem, ſi non ſint ſubditi, ſed ſuſtineantur à poteſtate peregrina.*
3. *Exemtio Clericorum replet Rempubl. peregrinis hominibus, qui Reipubl. quidem non proſunt, ſed fructus tamen civibus præripiunt.*
4. *Exemtio eripit Eccleſiis jus eligendi paſtores, quod iis jure divino & humano competit.*
5. *Ius peculiare Gallorum in eligendis Epiſcopis, quod etiam in aliis regnis & Rebuſpubl. notatur.*
6. *Exemtio Clericorũ trahit homines & pecuniã Romã, lites facit immortales &c.*
7. *Quantum exemtio noceat Eccleſiis.*

CAPUT III.

Clericos, quoad perſonas non eſſe Exemtos à Juriſdictione ſeculari, ex jure divino, vel praxi primitivæ Eccleſiæ, ſed ſecundum quid ex privilegiis principum.

SUMMARIA.

1. *Eccleſiaſticos eſſe partes Reipubl:*
2. *Subjectio Clericorum probatur ex jure divino novi teſtamenti.*
3. *Item ex teſtamento veteri.*
4. *Pontificij perperam accipiunt nomen & definitionem juris divini.*
5. *Refutantur loca ſcripturæ, ex quibus pontifices exemtionem ſuorum ordinum deducere laborant.*
6. *Variæ viciſſitudines & mutationes*

Ce liber.

libertatis, quam vocant Eccleſiaſtica.
7. Demonſtratur, non fuiſſe utile Eccleſiæ, ut Clerici ſubtraherentur Majeſtati.
8. Pontifex non potuit principibus jus ſuum auferre, & ſubditos iis ſubtrahere, quatenus ſunt terreni.
9. Principes non poterunt, ſalva conſcientia, jus ſuum deſerere aut Papæ cedere.
10. Primitivæ Eccleſiæ paſtores ſubjecti erant Imperatoribus.
11. Conſtantinus & qui ipſi ſucceſſerunt, Imperatores ceperunt privilegia certa & limitatam libertatem Clericis indulgere.
12. In Galliis, Anglia, Polonia, Neapol. & Venet. ditione nec non aliis Rebuſp. initium ſumſit libertas Eccleſiaſtica ab indulgentia & liberalitate principum.
13. Cauſæ, ob quas æquum fuit prærogativam aliquam concedi Eccleſiaſticis ſupra vulgus Laicorum.
14. Poteſtas & diſciplina Eccleſiaſtica quibus cancellis includatur, & quouſq; progrediatur.
15. Omnia hæc probantur ex autoritate Conciliorum, & rejiciuntur, quæ Bellarminus inde adducit in contrarium.

CAPUT IV.

Utrum bona Eccleſiarum & Cleri tranſeant extra juriſdictionem Reipubl. & quantum ad intributiones obligentur.

SUMMARIA.

1. Decimas non deberi Clero ex jure divino.
2. Deberi tamen ſuſtentationem vitæ iis, qui ſacris operantur, quod etiam Ethnici ſerverunt.
3. Non eſſe cœnobia, & Eccleſias nimiũ bonis mundanis onerandas.
4. Argenti & auri copiam corrumpere animos hominum.
5. Origo offerendi bona in Eccleſiam deducitur ex primitiva Eccleſia, & cui uſui ea primitus deputata fuerint.
6. Politico magiſtratui ſemper liberum eſt diſponere de rebus & bonis terrenis.
7. Cœnobia & Eccleſiæ nequeunt ditari in fraudem Reſpubl.
8. Idem probatur inductione pluſimarum Rerumpubl.
9. Res, & bona, antequam transferantur ad Eccleſias, ſubjiciuntur legibus Reſpubl. quæ de iis pro utilitate publica diſponit.
10. Eccleſiaſticos ſacris operantes excuſatos eſſe à muneribus perſonalibus.
11. Sed nõ à patrimonialibus ordinariis.
12. Solvuntur, quæ contra objici ſolent.
13. In quantum obligentur Eccleſiarum bona ad cõtributiones extraordinarias.

CAPUT V.

De Jure Romani Pontificis in regna & Principatus.

SUMMARIA.

1. Quam latè Pontificii extendant poteſtatem Papæ.
2. Defenditur dictum Tertulliani ſupra Imperatorem ſuperius nihil agnoſcentis, contra Bellarminum.
3. Principes ſecundum Pontificios ſunt deteriore loco, quàm vaſalli aut ſubditi privati.
4. Defenditur dictum & ſententia Gregorii Turonenſis.
5. Explicatur & defenditur tam factũ, quàm dictum Ambroſii.
6. Principes nunquam exui poſſunt, aut exuti ſunt ditionibus ſuis à Papa, ſine ſcandalo & detrimento Eccleſiæ.
7. Declaratur ſimilitudo animæ & corporis, quibus comparat Nazianzen. Eccleſiam & Politiam, & ſubruitur fundamentum Bellarmini, quod hinc ædificat.
8. Satisfit autoritatibus & fundamentis, quæ ducit Bellar. ex eo, quod hæreti-

eos vitari jubeat Cyprianus & Irenæus.

9. Refutatur & explicatur teſtimoniũ Gregorij M. à Bellarm. allatum.

10. Autoritas Ottonis Friſingenſis retorquetur in Bellarminum, & reſpondetur objectioni ex Bernhardo.

11. Examinatur & confertur ſententia Thomæ Aquinatis de poteſtate Pontificis.

12. Quantum valeant in præſenti negotio teſtimonia Gregorij 7.

13. Autoribus Bellarmini opponuntur alij non minoris autoritatis.

14. Proponitur ſumma ſententia Pontificiorum de omnipotentia Papæ.

15. Argumenta & probationes hujus ſententiæ.

16. Potiſſimum argumentũ ex vicariatu retorquetur in autores.

17. Idem Arg. particulatim ad limam revocatur & examinatur, unà cum aliis quæ propoſita fuerunt.

18. Proponitur effugium Bellarm. de poteſtate directa & indirecta.

19. Indirecta poteſtas adverſatur ipſorum Pontificum decretis, & plus quàm mediam partem poteſtatis Pontificiæ abſumit.

20. Non magis indirectam, quàm directã Pontificis poteſtatem probari poſſe ex ſacris literis: & reſpondetur ſimul ad dictum Matth. 16.

21. Reſpondetur ad argumentum, quo poteſtatem Apoſtolicam tempor. probat Bellarm. ex 1. Cor. 9.

22. Expugnatur defenſio Bellarmini ſupra juſſum Apoſtoli, 1. Cor. 6.

23. Conſideratur locus potiſſimus ex Iohan. ult. & demonſtratur, Bellarminum tranſilire leges ſimilitudinis ſeu comparationis.

24. Quantum interſit inter paſtores ovium & Eccleſiæ: Lupos & Hæreticos: Arietes & perverſos principes: Oves brutas & rationales, ex quibus tota vis argumenti à ſimili deducti ſubvertitur.

25. Reprobatur prima ratio Bellar. ex cura paſtoris contra Lupos deducta.

26. Papa non poteſt hæreticos aut degeneres principes temporali pœna coercere.

27. Repudiatur ſecunda ratio ex officio paſtoris circa Arietes.

28. Diluitur tertia ratio deprompta ab Ovibus.

29. Iterum impugnatur indirecta poteſtas Pontificis novis argumentis.

30. Redarguitur exemplum ab Ozia leprā petitum.

31. Item aliud exemplum ab Athalia abdicatione tractum.

32. Iugulatur opinio Bellarmini propriis argumentis.

CAPVT VI.

De donatione Conſtantini, utrum facta ſit, vel fieri potuerit, & quid juris inde ſibi Pontifex poſſit arrogare.

SUMMARIA.

1. Autores varij, variaq; formula donationis.

2. Quæ ſibi mutuò adverſa ſunt & fidem derogant.

3. Nec certos & fide dignos autores demonſtrare poſſunt.

4. Cum de ea coætanei omnes dedita opera taceant, aut contraria narrent.

5. Falſa multa & abſurda infarcta in inſtrumenta donationis, imò etiam contradictoria.

6. Autores, qui dubitant de donatione Conſtantini.

7. Qui eam apertè negant & impugnãt.

8. Palea verba & ritus non conſentire cum tempore Conſtantini.

9. Ius, quod quæritur Pontifici ex donatione Conſtantini, detrectere jus Pontificiũ, quod trahitur ex ſacris literis.

10. Donatio Caroli M. & Ludovici Pii detrahit donationi Conſtantini.

11. An donatio, ſi facta eſſet, valeret.

12. Imperatorem non potuiſſe effuſam hanc donationem præſtare.

13. Pontificẽ non potuiſſe dimidiũ imperii in præjudiciũ totius Reſp. accipere.

CAPUT VII.

De translatione Regnorum & imperii, utrum à Papa facta ſit, vel fieri jure potuerit.

SUMMARIA.

1. *Regnum Siciliæ quo jure pertineat ad Eccleſiam.*
2. *Quid juris, quo titulo ſibi vendicare poſſit Pontifex in Angliam.*
3. *Galli poteſtatem Pontificis in regem nec agnoverunt, nec agnoſcunt.*
4. *Childericus Rex non depoſitus fuit à Papa, ſed à proceribus, quibus Papa nō niſi conſilium dedit rogatus, & iniquum factum ſuo conſenſu ſtabilivit.*
5. *Iniqua fuit depoſitio Childerici, quā nullus Papæ applauſus ratam juſtamve efficere potuit.*
6. *Quantam poteſtatem Pontifices ſibi ſumſerint in Imperatores Romanos.*
7. *Temporalem Pontificis in Imperatorē poteſtatem fruſtrà conatur Bellarminus probare exemplo Ambroſij, Theodoſium à limine Eccleſiæ ſequeſtrantis.*
6. *Multò minus ex eo, quod Gregorius II. ſcribitur Italos abduxiſſe ab obedientia Leonis.*
9. *Quinam Imperatorum & Regum, ſuo ſpecie excommunicationis, regno ſint exuti.*
10. *Argumenta & ratiunculæ nonnullorum pro poteſtate Pontificis in Imperium rejiciuntur.*
11. *Imperium non dependere à Papa.*
12. *Liberalitas Pontificum prædicatur, qui dederunt, quod jam meliori jure poßidebatur.*
13. *Hiſtoria translationis Imperii breviter proponitur.*
14. *Populi conſenſus in translatione juſta, excludi non potuit.*
15. *Demonſtratur ex hiſtoriis, populi conſenſum intervenisſe, nec ſolum Pontificem tranſtuliſſe Imperium.*
16. *Reſpondetur argumentis & effugiis Bellarmini.*
17. *Reſpondetur autoritatibus eorum, qui Pontifici videntur totum translationis negotium aſſcribere.*
18. *Pontifex nihil attribuit Carolo præter nomen & coronam Imperatoriam.*
19 *Nec quicquam præterea attribuendum habuit*
20. *Carol. M. Imperiū acquiſivit jure belli & ſpontanea ſubditorum ſubmiſſione.*
21. *Ipſi Pontifices fuerunt jurisdictioni Caroli ſubjecti.*
12. *Ex conſecratione & benedictione, ſeu coronatione malè infertur ad communicationem poteſtatis.*
23. *Imperator non eſt æſtimandus ex titulo ſeu nomine, ſed poteſtate.*
24. *Imperator habet plenam poteſtatem etiam ante coronationem.*
25. *Papæ coronatio, quam confirmationem vocant, nihil poteſt legitimè electo Imperatori addere.*
26. *Imperatorium nomen nihil addit Regi, præter amplitudinem dignitatis.*
27 *Electio ſucceſſit in locū ſucceſſionis, & proinde idem operatur. quod ſucceſſio.*
28. *Imperator ſtatim à primo die Electionis ſuæ ſuſcipit adminiſtrationem Imperii.*
29. *Imperator nullo jure cogitur petere coronationem à Papa.*
30. *De coronatione Imperatoris multa pro diverſitate temporum & circumſtantiarum, ſæpius mutata.*
31. *Ex verbis, quibus Pontifex translationem proponit, deducuntur aliquot abſurda & contradictiones.*
32. *Examinatur, an transferri imperiū potuerit ſimul in perſonam Magnifici Caroli, & in Germanos.*
33. *Francos quidem & Carolū M. oriundū ex Germanis, ſed patriam deſeruiſſe.*
34. *De juramento, quod præſtat Imperator Pontifici.*
35. *Iuramentum Imperatoris nō eſſe fidelitatis, ſed defenſionis.*

FINIS.

Digitized by Google

325
325
Digitized by Google

Digitized by Google